

A DÉLVIDÉKI MAGYARSÁG KÖZÉLETI FOLYÓIRATA

2014. március 15.

XIV. évfolyam, 1. sz.

Támogatók:

MMA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

008+32(497.113)

ARACS : a délvidéki magyarság közéleti folyóirata /
főszerkesztő Bata János. – 1. évf., 1. sz. (2001) –
. – Horgos : Fondacija Aracs = Aracs Alapítvány, 2001–. –
Ilustr. ; 29 cm

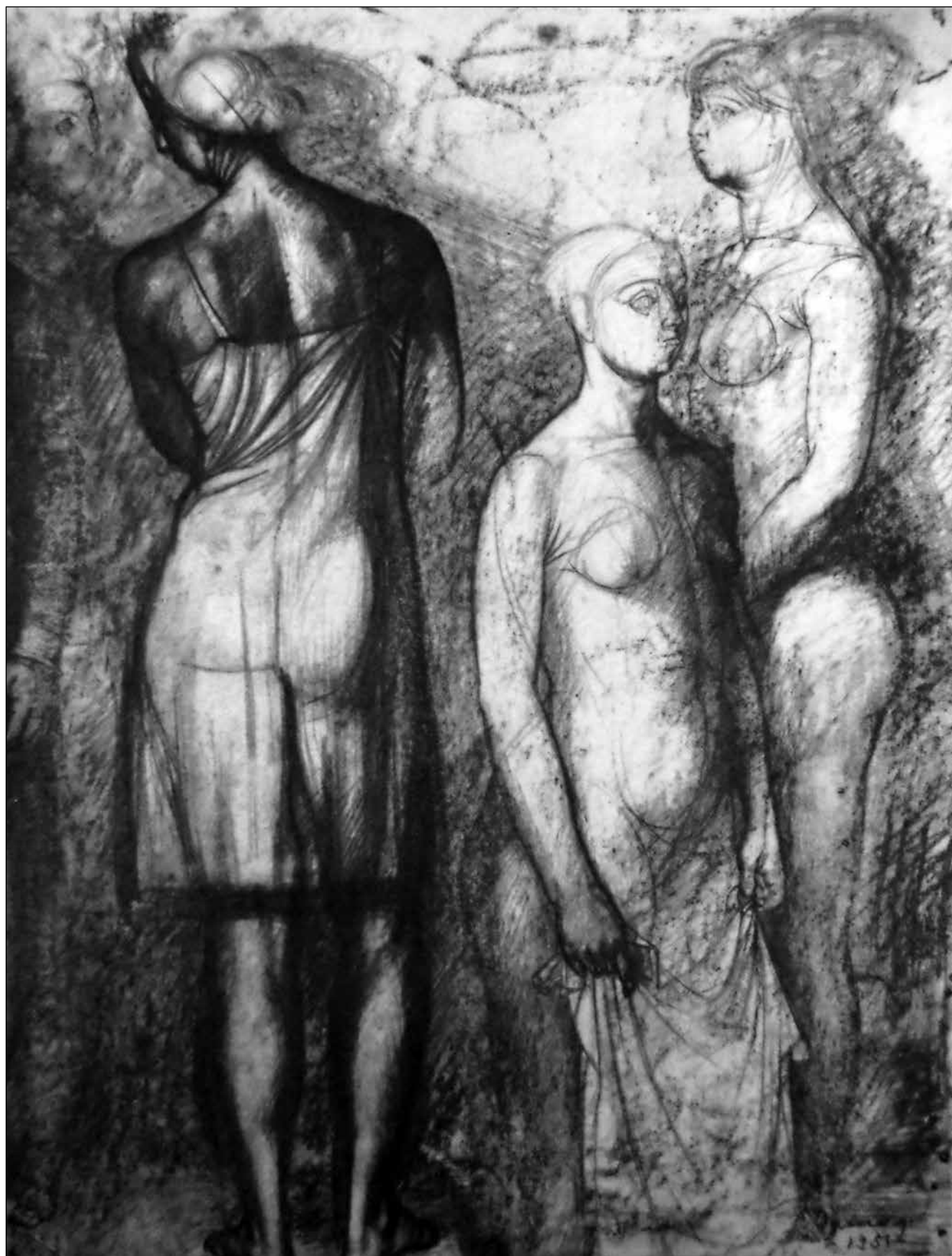
Tromesečno.
ISSN 1451-1762 = Aracs

COBISS.SR-ID 94357250

Tartalom

Madár János Gyertya lesz a fény	5
Mérey Katalin Magyar Pietà	6
Bayer Zsolt Szobrok	8
Csapó Endre Bajnai bukásával nagy veszély hárult el	10
Radnai István Versek	14
Juhász György Találkozások – Pozsgay Imre 80 éves	15
Tóth Gy. László A történész igazsága és magányossága	17
Saitos Lajos Haikuk	20
Diószegi György Antal Zászlótartó hőseink az 1848-49. évi dicsőséges magyar szabadságharc csatáiban	22
Nagy Ervin Megölnék a hőseinket	25
Szabó Ferenc SJ Isten nem halt meg!	30
Mirnics Károly A német nemzetiszocialista megszállás és a náci rémuralom következményei Magyarországon	36
Huszár Zoltán Nemzettudat és közömbösség	45
Mihályi Katalin Az egységes magyar művészeti élet szolgálatában - interjú Fekete Györggyel	49
Stanyó Tóth Gizella Értünk szól a dal?!	52
Prokopp Mária Kultúránk kivételes kincse: a pusztatomaji trecentotáblakép	65
Tráser László Cédulák III.	68
Benedikty Tamás Előszó Juhász György Mezsgyén című esszé- és tanulmánykötetéhez ..	73
Kabdebó Lóránt Barcsay Jenő-émlékek	75
Dobos Marianne Jelenetek - példázatok	86
Színes melléklet Barcsay Jenő munkáiból	89
Balogh László Emlékeim a Mesterről	97
Deim Pál Barcsay	99
Konok Tamás Angyali ember	100
Feledy Balázs Barcsay és tanítványai – vándorkiállítás	102
Papdi Izabella Ötven Aracs repertórium (2001-2013)	105

E számunkban Barcsay Jenő munkásságát mutatjuk be

Részlet a Művészeti anatómiából

Gyertya lesz a fény

Megöregednek bennem a fák,
megöregednek bennem a falak.
Gyermekkoromig hajlik, reccsen az ág;
szívem fölött hull vérrel kent vakolat.

Mészpettyes arc, pengényi homlok
magasul fölém egyre. Mint a legárvább
csillag, nagyapám fejét biccenti
minden lélegzetemre. Mert megfullad

lassan bennem a táj, míg az erdő
a tanyáig örvénylő szelekben
hazatalál. Eltévedni sincs már erőm,
és az egekig kitakart kövek is

alig látszanak. Homályos virradatban
állok: néz, néz rám a messzi Nap.
Minden oly közel jön hozzám,
minden oly távolra sodor. A végtelen

immár én vagyok, a tenger mégis
haldokol. Kagylók, fénymosta

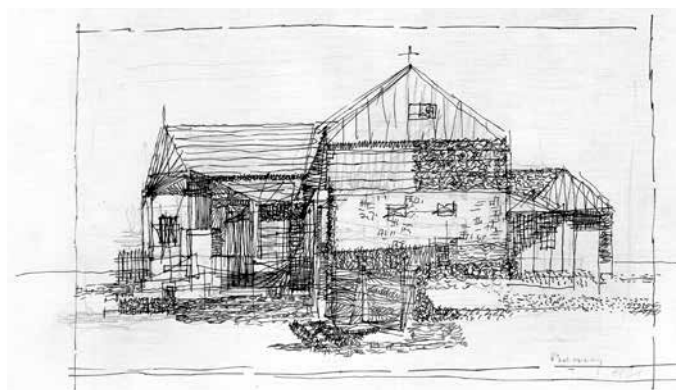
hullámok verődnek szívemben. Mintha
iszapok lágy rétegeit őrizném egyre

mélyen. Vermek és kutak visszhangja
zeng. Befejezetlen arcom sír és
elmereng. Kicsorbult vödörök fájdalmas
csörömpölése hallik. A víz makacs

hűsége, kegyelme reám morajlik.
Folyók, patakok érdes kavicsai közt
nehéz magunkra lelni. Szeretne
a part megállni homlokomnál,

de nem tudok már értetek kitelelni.
Koponyámat viszik, cibálják az idő
ártatlan bogarai. Kitárt szárnyuk alatt
végleg elromlott valami. Hiába zúgnak

tavasztól nyárig, az ősz és a tél
nehezekei lehúznak hazáig. Ág ha
roppan, és hó ha hull elém, remegni
kezd a föld, és gyertya lesz a fény.

Némái családi ház

Magyar Pietà *

Zsuzsinak, mire megnő

*Találkoztam már olyanokkal, akik megkérdezték,
mitől magyar, és mitől pietà.*

Az ősz kegyetlen, keserves, keserű emlékeket idéz. Október 6., október 23., november 1., november 2., november 4. – az aradi tizenhárom vértanú; az '56-os forradalom, amit a nemzet árulói még ma is kétségbe vonnak; mindenszentek napja, halottak napja; végül a gyásznapi, az a nap, amikor minden magyarnak emlékeznie kellene, és gyertyát gyújtania.

Sötétedik. A csillagok még nem bújtak elő, a Dóm hallgat, mindent tud, magasba törő tornyainak fehér kőcsipkéi szikrát szórnak. Szállongó, hulló levelek; a fák nyögdecselnek, ők is mindent tudnak, ők sem beszélnek; zizeg, zörög, haldoklik az avar; sárgán, vörösen, barnán és okker színben kavargó a november. Fanyalog, kalmárkodik, elfojtja az olvadó gyertyák műanyagzagát, ködbe ágyazza a teret, beburkolja az emlékező sokaságot. Fojtott hangok, pici fények, remegő lángok, piros, fehér mécsesek.

A Dóm diadalmas, a Magyar Pietà körül zászlók... piros-fehér-zöld, lyukas zászlók... csattognak, keringnek, szállnak a magasba, aztán elül a szél, elhal a harangszó, levél se zizzen, ág se rezdül, ünnepi, szívbe markoló csend... puhán, szinte észrevétlenül, mintha nagyon messziről jönne, földereng a dallam, majd szárnyalni kezd, kibontakozik, és égre tör. Nem tudom végigénekelni..., sohasem tudom végigénekelni a Himnuszt. Állok laza vigyázzban, kezem az oldalam mellett, úgy érzem, mindjárt megfulladok... kiestem térből és időből. Az apám már nagyon öreg és törődött, hullámos haja hófehér, az arca szinte megbarnult, csupa mély barázda, a háta görnyedt, egész lénye lefelé hajlik. Nem töpörödött, csak közeledik,

megtérne az egyetlenhez, amit ma immár kissé megkopott, szomorú pátosszal édes anyaföldnek hívunk. Tiszta, testetlen, megfogalmazhatatlan, már-már észrevétlen és sziklaszilárd szeretettel szerette. Ez a szeretet teljesen áthatotta, végtelenül, tapintatosan, hivatkozás nélkül, és mindörökké jelen volt. Csontig ható, halálos sebet kapott az apám, és belehalt, amikor kimondta: „Én már soha nem fogom hallani a Himnuszt.”

A főleg magyarul területeken sok alapszervezetet kell alakítani, s oda kell hatni, hogy a magyarok úgy érezzék, hogy ez az ország az igazi hazájuk, s ha kell, az életüket is feláldozzák érte.**

A Magyar Pietà körül kihunyóban a mécsesek, a gyertyák ellobbantak; a szél újra nekilődul a halódó lángoknak, eljátszik; mindenki elment, egyedül vagyok a bársonyos, őszirózsaszagú csendben. Ilyen volt otthon is az őszirózsák szaga.

Nemsokára száz éve, hogy kitört az első világháború. Száz éve lesz annak a háborúnak, ami végül is elvitte a nagyapámat, ami a nagyanyámnak megélt jelen idő volt, az apámnak maga a halálra tartó rettenet. Száz éve annak a háborúnak, amelyet mindmáig nyögünk, amelynek végén elszakítottak, lecsatoltak, megcsönkítettak, elvettek, megszorítottak. Száz éve öl, nyomorít és magyartalanít minket a „Mindent meggondoltam, mindent megfontoltam” *** hazug igazsága.

*Magyar Pietà 1956, Tóbiás Klára szívszorongató szobra Szegeden, a Dóm mellett.

** Töredék egy '45 utáni pártgyűlés jegyzőkönyvéből, saját emlékem.

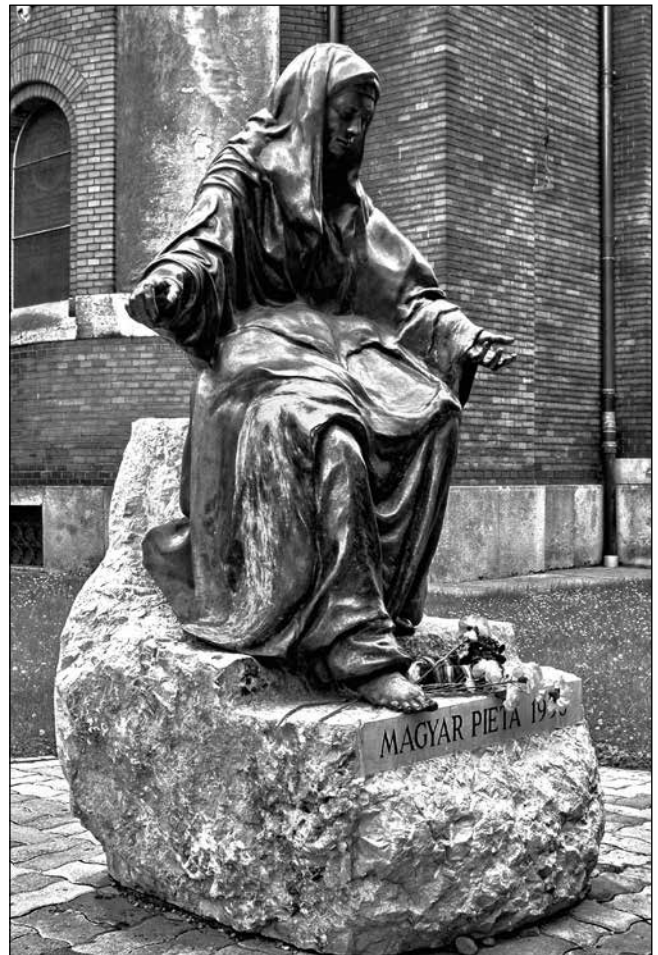
*** I. Ferenc József szavai 1914-ben a világháború kitörése előtt.

Kiver a hideg verejték, hátamon ömlik a víz, torkom kiszáradt, szívem vadul kalapál. Zsuzsi nem veszi észre, ég az izgalomtól, remeg az igyekezettől, kipirult, ragyog a szeme, kis teste megfeszül, ahogy énekel, ám az egész gyerek csupa mosoly. Tudja az egész első versszakot.

Cérnavékony hangjára az apám bólint, fölismerte a dallamot; mélyet, nagyon nehéz mélyet lélegzik, fehér haján megcsillan a fény... arca ki-simult, eltűntek a barázdák... engem megcsap az őszirozsa szaga, s a Magyar Pietà arcán, lám lepereg egy könnycsepp.

2013. november 4.

Magyar Pietà 1956

A szobor, illetve szoborpár, mert Pápán is fel van állítva egy belőle, az 1956-os forradalom ötvenedik évfordulójára készült. A szobrásznő, **Tóbiás Klára** eltér a hagyományos Pietà alapkoncepciótól, ahol a Szent Szűz a keresztfáról levett Jézust tartja a karja között. Ezen az alkotáson egy szomorú nőalak tartja kezében a lyukas, Rákosi-címetől megfosztott nemzeti trikolt. Azt, hogy a nőalak Mária, csak ruhájából és a Pietà-szobrok jellegzetes tartásához hasonló beállításból gondolhatjuk. Jézus és az '56-os zászló párhuzamba állítása egyrészt a forradalom eltiprásának gyalázatosságára hívja fel a figyelmet, másrészt magában foglalja a nemzeti feltámadás lehetőségét.

Kép és szövegáírás: Civil Örökségvédelmi Portál

Szoborvita

A most felállítandó Szabadság téri emlékmű miatt botrányt kavart a baloldali ellenzék és a Mazsihisz. S ahogy lenni szokott, mindjárt bele is élték magukat az orákulum szerepébe. Hiszen ők tévedhetetlenek, véleményük az egyedüli elfogadható vélemény. Teszik ezt annak biztos és megnyugtató tudatában, hogy immáron 69 éve írják a hazug történelmet.

Hatvankilenc évvel ezelőtt láttak neki meghamisítani a tényeket, és saját beteg és torz ideológiájuknak megfelelően „elmagyarázni” újabb és újabb felnövekvő nemzedékeknek a történelem „helyes értelmezését”. Mindehhez az alaphangot és a vezérmotívumot Rákosi elvtárs híres mondata szolgáltatta:

„Kilencmillió reakciós-fasisztával kell szocializmust építenem.” Nos, a botrányt kavarók nem voltak képesek túllépni Rákosi elvtáron. Ezt a tételt igazolja az V. kerület egyik szocialista képviselőjének mondata a szoborvitában. Ezt mondta: „1944-ben Magyarországot nem Németország, hanem a nácik szállták meg.”

Nos, miről is szól a vita?

Arról, hogy ki(k) felelősek a magyarországi zsidóság második világháborús tragédiájáért. S bár a Szabadság téri emlékműnek mindehhez semmi köze, ez csak a mesterségesen gerjesztett botrány kiindulópontja, azért egy pillanatra álljunk meg az idézett kijelentésnél, és helyezzük el a vita értelmezési mezejében. Tehát: a holokausztért ezek szerint nem felelős Németország és a német állam, csak a „nácik”. Ezzel szemben Magyarországon a zsidóság tragédiájáért az egyetemes magyar nemzet, a magyar állam felelős, immáron hetedízigen. Íme: máris megérkeztünk Rákosi kilencmillió fasisztájához, a Mazsihisz és a magyarországi baloldal interpretálásában. S innen már csak egy ugrás, hogy internacionalista német barátaink hazai elvtársaikkal karöltve az egész második világháborút a magyarok nyakába varrják.

Ehhez képest álljon itt újra néhány tény. Először is: a korabeli magyar állam semmivel sem viselkedett hitványabban, mint a francia Vichy-kormány, amely már 1940 júliusában elkezdte a zsidók jogegyenlőségének felszámolását, minden német nyomás nélkül. Majd nekilátott a külföldi zsidók összeírásához és internálótáborokba gyűjtéséhez. Az elfogott zsidókat Drancyba, Baume de Rolandba, Pithiviers-be internálták, körülbelül negyven-ezer ember zsúfolódott itt össze. A németek aztán innen válogatták a szabotázsakciókért megtorlasként agyonlövendőket, valamint első hullámban innen deportáltak hétezer zsidót a haláltáborokba. Mégsem hallom, hogy a franciák a szőnyeg szélén állnának - hetedízigen immár.

A szőnyeg szélén mi állunk, holott Magyarország egészen az 1944-es német megszállásig a zsidók menedéke volt – tetszik ez a Mazsihisznek vagy sem. Amúgy nem számít, tetszik-e neki. Ugyanis a tények számítanak. Az számít, hogy a németek és a szovjetek által egyszerre megszállt Lengyelországból tömegesen hozzánk menekültek a lengyelek, közöttük lengyel zsidók, különösen zsidó árva gyerekek. Ezt bizonyítja egyebek mellett, hogy idősebb Antall József menekültügyi kormánybiztos körlevelet adott ki minden magyar közigazgatási szervnek ezzel a szöveggel: „Magyarországon nincsenek lengyel zsidók, csak lengyel menekültek!” Ezt mindenki érti, aki érteni akarja - kivéve a botránykavarókat. Miképpen azt is érti mindenki, hogy bizony egyedül Magyarországon fordult elő a megszállt országok közül, hogy reguláris haderő védelmezte a deportálásra váró zsidókat. Ezt tette **Koszorús Ferenc** és **Kudar Lajos** is – többek között.

A német megszállásnak pedig rengeteg áldozata volt – a megszállás után elhurcolt zsidókon kívül is. „Az összefoglaló néven csak Gestapóként emlegetett német állambiztonsági szervek valójában több titkosszolgálatot takartak, amelyek közül a

politikai rendészeti munkáért a Biztonsági Szolgálat (SD - Sicherheitsdienst) felelt Magyarországon. Ez a tevékenység az ismert hazai németellenes közeleti szereplők, politikusok, üzletemberek elhurcolásával és „védőőrizetbe” vételével kezdődött rögtön a bevonulást követő napokban. Ekkor tartóztatták le az ország biztonságaért felelős vezetőket, mint például Keresztes-Fischer Ferenc belügyminisztert, Ujszászy István vezérőrnagyot, az Államvédelmi Központ (ÁVK) vezetőjét, valamint Kádár Gyula ezredest, a Honvéd Vezérkar főnöke alá tartozó hírszerző és kémelhárító osztály (2. Vkf) parancsnokát. A rendőrség sem kerülte el a tisztogatást. Éliássy Sándor budapesti rendőrfőkapitány, Siménfalvy Sándor, a KEOKH (Külföldieket

Ellenőrző Országos Központi Hatóság) vezetője és Sombor-Schweinitzer József, a politikai rendészeti osztály első számú irányítója szintén az SD fogságába került. Az angolszász orientációjú kormányzati elitet az a politikusi garnitúra váltotta, amely a Horthy-rendszer szélsőjobbaldali ellenzékeként már az 1930-as évek közepétől elkötelezett híve volt a náci Németországnak.” (Varga Krisztián: A politikai rendőrség működése 1944. március 19. és október 15. között.) S az áldozatokhoz tegyük hozzá Tartsay Vilmost, Bajcsy-Zsilinszky Endrét, továbbá a betiltott lapokat, például az akkor betiltott Népszavát, amely most alig győzi nácizni a nemzetet. Nekik is emléket állít a leendő emlékmű. Végre.

Részlet a Művészeti anatómiából

Bajnai bukásával nagy veszély hárult el *

Amikor összeomlott a szovjet állam, Magyarország népe (leszámítva az egypártidiktatúra kedvezményezettjeit) bizakodással tekintett nyugatra, köszöntött minden szellemi és politikai áramlatot, vakon bizakodva, hogy onnan minden csak jobb jöhet annál, amitől éppen megszabadult. Demokrácia, parlamenti pártképviselő, szabad mozgás, szabad szólás és véleménynyilvánítás, magánvagyonrendszer... sok egyéb mellett a liberalizmusnak is jó hangzása lett, nevének névértékéhez a szabadság fogalmát kötötték. Ha úgy gondolnánk, hogy most lepleződik le a valamikor nemes eszméket hordozó liberalizmus (ami lelkesítette az 1848-as magyar reformnemzedék forradalmi ifjúságát is), bizony, tévednénk, száz évvel ezelőtt már megszenvedett magyar felismerés volt a politikai bűnözés e szép hangzású szóval:

„A liberalizmus a könyörtelen önzés rendszere. Azé az önzésé, amelynek szemében a köz nem számít többé; amelynek elve a minél nagyobb egyéni haszon, tekintet nélkül a tényleges szükségletekre, tekintet nélkül a kisebb eszközökkel fáradságosabban dolgozó kisexisztenciákra, tekintet nélkül a társadalom organikus jellegére s tekintet nélkül a kultúra magasabb javaira vagy az erkölcs és társadalmi szolidarizmus törvényeire. Minél több termelés, bármily úton s bármely eszközzel, minél több forgalom, minél több nagyüzem, minél több osztalék: akár van szüksége a közönségnek a termelt javakra, akár nem; akár megél mellettük a kézműves, a kisbirtokos, a kisember, akár nem; akár van haszna belőle az államnak, a társadalomnak, a kultúrának, akár nem; akár tönkremegy belé ezrek és százezrek egész életöröme, egészsége, lelke, egész vidékek s országok népjóléte, természeti kincsei, szellemi kultúrája, erkölcsisége, akár nem; akár béke s boldogság fakad a működésünk nyomán, akár elke-

seredés és gyűlölet, osztályharc és forradalom. ... A liberalizmus teljesen félreismeri, helyesebben: fel nem ismeri az emberi társadalom és nemzet lényegét, a közösség és testvéri összetartozás fogalmát, az egymásrautalt és egymás támogatására hivatott emberi szolidaritás kötelességeit. ... A modern gazdasági élet liberális visszaélései közt különösen a modern bankgazdálkodás és bankuralom az, amely ellen minden komoly nemzetgazdász felemeli tiltakozó szavát, s ha valahol, itt lesz szükség a jövő társadalom újjászervezésében radikális reformpolitikára. Senkinek sem jut eszébe a bankok létjogosultságát, szükségességét, gazdasági és társadalmi hivatását kétségbe vonni. A baj csak ott kezdődik, hogy a modern bankok nem ritkán teljesen megfelelnek voltaképpen hivatásukról s az e hivatással járó erkölcsi kötelességekről s a merő, lelkiismeretlen üzérkedés jelentős tényezőivé válnak. A modern bankok hitelforgalma Sombart szerint egy-egy nemzet gazdasági életének voltaképpen szabályozója és fokmérője lett. E nagy jelentőségnek megfelelően a bankok hatalma is annyira megnövekedett, hogy ugyancsak W. Sombart szerint a nagy pénzintézetek hivatalos helyiségeiben döntenek ma már nemcsak a háború és béke, nagy államok barátságos vagy ellenséges viszonya fölött, de végső elemzésben a lengyel határszélen élő kis szatócs sorsa s a leghatalmasabb kohótelep fennmaradása fölött is. A bankok nemcsak hitelt adnak, hanem maguk is önálló gazdasági vállalkozókként lépnek fel. Ennél a kettős ténykedésnél a vezető szempont, sajnos, nem mindig a nép, a köz haszna, nem a kulturális haladás és gazdasági közjó, hanem egyszerűen a nagyobb haszon, a várható s elérhető legnagyobb nyereség. A bankok ma már nem annyira támogatni akarják tőkéjükkel a munkát, mint inkább fordítva: ki akarják

*Megjelent a Magyar Élet 2013. október 17-i számában

használni a munkát a kezükben levő tőke segítségével. Ennélfogva nemcsak nem dolgoznak mindig a közjó s a kultúra érdekében, de mindkettőt könyörtelenül alárendelik az önhaszonnak, s nem ritkán a kultúra és erkölcs legelemibb szabályait is megvetik. ... Az ilyen bankgazdálkodást senki sem nevezheti többé a nemzetgazdaság segítő-eszközének; ez nagyrészen uzsora és rablás. A rizikót, a fáradságot, az esetleges veszteséget a vállalkozó, termelő, dolgozó közönség viseli; a bank pedig csaknem minden rizikó, minden fáradság s minden igazán termelő munka nélkül a közönség betétjei és részvényvásárlásai segítségével végigrabolja, végignyúzza a fáradó, szenvedő, kockázatot viselő közönséget. S mivel a bank, a hitel keze mindenütt ott van, a közönség nem használhat el egy cérnaszálat, egy gyufát, egy öltözetet, egy papírlapot anélkül, hogy mindenütt és mindenben egy-egy banknak ne adózzék. Az élet elviselhetetlenül drága lesz, mert a pénzintézetek ott állnak minden termelés, minden ipar s minden forgalom mögött s láthatatlan csatornákon milliárdszámra szívják ki a pénzt, az értéket a termelők és fogyasztók millióiából. A nép nem érti ezeket a műveleteket; de hatásaikat megérzi: az élet megnehezülése, milliók fokozódó elkeseredése e liberális bankuralom következménye.” (Bangha Béla SJ: Magyarország újjáépítése és a kereszténység, Szent István Társaság, 1920)

A mai liberalizmus hívei Magyarországon személy szerint is azok, akik a kommunizmus híveiként az állami gazdálkodás hivatalait, intézményeit és gazdasági vállalatait igazgatták. Ők képezték a kádári állam elitjét, ugyanők, akik a nyugati kapitalizmus politikai utasításait kritika nélkül végrehajtották. Ebben a szolgálatban lehettek az egykori állami tulajdon privatizált maradékának tulajdonosai, vagy tarthatták meg új gazdájuk szolgálatában vezető pozíciójukat. Ezeknél jobb híveket nem talál soha a politikai kapitalizmus, ami most neoliberalizmus néven szélsőségesen önző és kizsákmányoló. Magyarországi szellemi mozgalmuk megjelenítésére szolgál a „Kapitalizmus blog” nevű internet folyóirat. Ennek előlapján olvasható a kapitalista krédó:

„Klasszikus liberális, libertárius, (neo)konzervatív, objektivista nézetek. Minimális állam, joguralom. A magántulajdon szentsége, szabad vállalkozás, verseny, szabad kereskedelem. A ra-

cionális önérdék-érvényesítés dicsérete. Kollektizmus helyett individualizmus, állami bürokrácia helyett egyéni jog és felelősség, altruizmus helyett önkéntes szolidaritás.”

Elsírja a blog szerkesztője, hogy a kapitalizmus az emberiség történetében páratlan jólétet teremtett, s kilátástalan körülmények között, elképesztő nyomorban élő emberek százmillióit emelte ki a szegénységből. Ebben persze van igazság, de csak áttételesen. Az emberiség jólétéhez vezető lehetőséget az emberi kreativitás adta, amihez a szükség alkotott ipart, és annak volt szüksége tőkére. Ez az összműködés kapta a kapitalizmus nevet. Ahol ezek a feltételek adóttak, ott jólét terem. Ha az így előálló jólét egy ország társadalmában árad szét, az lehetne a természetes állapot, amikor a javakat megtermelő ipar az emberi társadalom javát szolgálja.

Az ipari fejlődés ugyanakkor elvette az egyén kezéből a szerszámot, amivel korábban elkészítette az életviteléhez szüksége tárgyakat. A kapitalista gazdálkodás valóban munkát ad széles rétegnek, de a munka bérét minimálisra szorítja le. Az iparosodás folyamán a kapitalizmus áterjedt a gazdasági terepről a politikai terepre, az Egyesült Államokban például felügyeli az államot. Legfőbb szempont a profit, ez sok szenvedést okozott, míg Európában – német kezdeményezésre – létrejött a társadalom iránti felelősséget viselő kapitalizmus. Ezt döntötte meg az amerikai karvalytőke érdekét képviselő angolszász nagyhatalmi politika Európában is.

A szovjet iga alól felszabadult országokban, és így Magyarországon is, a berendezkedett nyugati kapitalizmust is csak a profit érdekli. Az alvállalkozókat és munkavállalóikat agyondolgoztatják, fizetni azonban vonakodnak, és minél alacsonyabb összegben akarnak. A hitelező bankok eladósítják az országot, a nyújtott hitelek révén olyan megszorításokat követelnek a kormánytól, amelyek miatt növekszik a polgárok elszegényedése. A kamatok a régi adósságokra is annak arányában nőnek, amilyen mértékben nő az adott ország fizetéseképtelensége. Az ország által megtermelt értéket így kiszivattyúzzák, és ez az állapot egy idő után visszafordíthatatlan.

Ebbe az amerikai típusú kapitalizmusba súlyosították bele Magyarországot az SZDSZ–MSZP-kormányok, ebbe rokkant bele az ország

gazdasága. Amikor Gyurcsány kormányzásával az államháztartás összeomlóban volt, előszedték Bajnai Gordont, elhíresztelték róla, hogy csodálatos szakértő, aki kivezeti az országot a bajból. Nyugaton, főleg Amerikában nagy emberként hirdették és támogatták. Minden ajtó kinyílt előtte, ami nem nyílt ki Orbán Vikornak. Utóbbi nem kívánatos „Kapitalíziában”, mert ellene szegül a privatizációt és gyenge államot hirdető elvnek. Ám a csodálatos szakértő most valamit nagyon elrontott, kíváncsian várjuk, kihűl-e iránta az amerikai meleg ölelés.

– A bankok és a multik zsebében van a baloldal – ezt olvasta **Rogán Antal** Fidesz-frakcióvezető a baloldali képviselők fejére az Országházban, felemlítve, hogy Bajnai és Mesterházy a Reutersnek adott közös interjúban megígérték, hogy évi 532 milliárd forintot a különadó megszüntetésével visszatesznek a bankok és a multik zsebébe. Idehaza azonban szembe kellene nézni az emberekkel; megmondani nekik, hogy kitől veszik el ezt a pénzt: a nyugdíjasoktól, a pedagógusoktól vagy a kisgyerekes családoktól – emelte ki. Ennek kapcsán felidézte, hogy Bajnai Gordon 2009-ben egyhavi nyugdíjat és egyhavi bért „bátran elvett az IMF kérésére, de a bankokat még véletlenül sem adóztatta meg”, az MSZP–SZDSZ-kormány pedig 2003-ban ígérete ellenére elvette a gyermekek után járó adókedvezményt. Emellett megígérték azt is, hogy nem szüntetik meg a lakáshitelekre járó támogatásokat, de mégis megtették. Bajnai szerint nem is magas a rezsi – mondta a frakcióvezető, hozzáfűzve, Bajnai kormánytagként támogatta a „horrorisztikus mértékű rezsiáremeléseket”, kormányfőként pedig kivezette a gázárakon lévő fogyasztói támogatást. A baloldal politikusai nem árulják el, hogy arra törekednek, a profitot úgy adnák vissza a multiknak, hogy ismét rezsit emelnek. Elhallgatnák, hogy a bankok és multik zsebében vannak, de ez minden szavukból kiderül. Elhallgatnák, hogy a bankokat és a multikat úgy támogatnák, úgy adnák vissza nekik a pénzt, hogy rezsit emelnek, nyugdíjat és bért csökkentenek – intézte szavait a baloldali képviselőkhöz.

Jó hír is van, éppen baloldallról. A baloldali teoretikusok körében nagy zavart keltett a Szovjetunió elsüllyedése, ők nem válhatnak át oly könnyedén kapitalista kottára muzsikálni, mint a

politikuskok. Nem tehetik meg, hogy ne láttassák tisztán a tisztán láthatót.

Szalai Erzsébet szociológus, egyetemi tanár, népszerű publicista nagyon világos képet fest a magyarországi állapotokról, többek között az Eltorzult magyar alkat, zsákutcs magyar liberalizmus című írásában 2009. január 28-án:

„Hogy mit is jelent Kelet-Európa, ezen belül Magyarország tényleges alávetettsége, arról már sokat írtam. Nagyon röviden: a kelet-európai átalakulás jellegét alapvetően a centrum-kapitalista országok és a globális tőke érdekei határozták meg. Emellett a helyi politikai, gazdasági és kulturális elitiek rövidlátásának, önzésének és behódoló magatartásának is szerepe volt abban, hogy ezen országok többségében klasszikus félperifériás kapitalizmusok alakultak ki. A magyarországi elitiek különösen élen jártak a gazdaság teljes megnyitásban, a belső anyagi és humán erőforrások, erőtartékok szinte teljes kiszolgáltatásában.”

Mit lehet erre mondani 2009-ben? Netán: – Jöjjön el végre a nemzeti magyar kormány, és csapjon szét a hitványok között, akik immár szét herdálják az egész országot!

A szerző másként reagál erre: *„Az emberek mindezt érzik – és nacionalizmussal, valamint a szabadságjogok iránti székszissel reagálnak rá. A történelmileg hordozott vírusok virulenssé váltak.”*

Érdekes, hogy az országot, az ország népét tönkretévők cselekedeteinek elítélése nem természetes demokratikus védekezésként értelmeződik, hanem nacionalizmusként, ami ugyebár pusztítandó, miként a vírus.

Végül a jó hír Szalai Erzsébet írásában:

„Súlyos tények mutatják ma szerte a világban, hogy a neoliberális gazdaságfilozófia megbukott. A nemzetközi szintén vezető gazdasági szakemberek és társadalomkutatók szorgalmazták a piaci mechanizmusokat kordában tartó nemzetközi intézmények kiépítését egyfelől, az állam szerepének újragondolását másfelől. Sőt radikális baloldaliak már a kapitalizmus végéről beszélnek, és egy egészen új rendszerre való átmenet szükségességéről. Erről tudomást sem véve, a hazai neoliberális értelmiségiek a bennünket is keményen érintő válság okaként a neoliberális reformok következetes végrehajtásának elmaradását, elmulasztását jelölik meg, viktimológiai magyará-

zatokat adva a kialakult helyzetre, melyek szerint elsősorban az áldozat felelős az őt ért támadásokért. Ebből az analízisből egyenesen adódik, hogy ők a válság szülte gazdasági nyomásban látják most a lehetőséget a neoliberális reformok teljes végigvitelének kikényszerítésére.”

Tehát jó hír, hogy a neoliberális gazdaságfilozófia megbukott, várjuk, hogy a gyakorlatban is megbukjon. Azóta (2009 óta) a magyar gazdaságot kimentette a nemzeti kormány a Nemzetközi Pénzalap (IMF) sorvasztó szorításából. Az „állam szerepének újragondolását” ugyancsak üdvözlénk, ha a változás azt jelenti, hogy ne csak a bankok biztonságára ügyeljen az állam, hanem vállalja az ország érdekét, akár a bankokkal szemben is. Miként teszi azt Orbán Viktor nemzeti kormánya. Igen, 2009-ben a Bajnai-féle komprádorkormány a neoliberális reformok teljes végigvitelén szorgoskodott. A baloldal megkapta a választ mindezt 2010 tavaszán.

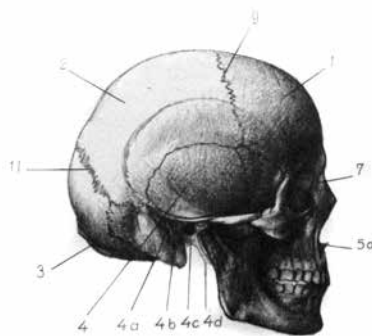
Bajnait a neoliberalista politika támogatja külföldről.

Hoppál Péter, a Fidesz szóvivője 2013. augusztus 17-én Budapesten tartott sajtótájékoztatóján kifejtette: korábban is voltak arra jelek, hogy Bajnai Gordon mögött bizonyos jól körülhatárolható, külföldi pénzügyi körök állnak. Egy ideje azt is tudják, hogy Soros György támogatása közvetett és közvetlen módon Bajnai Gordon pártalapítványát, a Haza és Haladást is segíti. Az is kiderült, hogy „ez a pénzügyi kör segítette kiképezni azokat a fiatalokat is, akik a Fidesz-székház elleni törvénytelen és erőszakos akciót hajtották végre, ők a Bajnai gárda tagjai” – mondta a szóvivő. A Bajnai Gordonékat támogató amerikai spekuláns kör dollármilliókat áldozott arra, hogy a magukat például emberjogi, antikorrupciós vagy roma civilszervezetnek nevező „fizetett statiszták útján” – a

hazai és a külföldi közvélemény előtt – minden fronton támadják a Fideszt, a magyar kormányt és Magyarországot is.

„Bajnai Gordonék lebuktak” – fogalmazott a szóvivő, de mint megjegyezte, felvetődik hogy vajon milyen veszélyes alkut köthettek a háttérben a magyar emberek kárára, cserébe a kifizetett dollármilliókért. Felmerül továbbá, hogy miért olyan fontos a spekuláns pénztőke, akár Soros György számára, hogy Bajnai Gordon visszatérjen a hatalomba Magyarországon. „Mit kellene Bajnai Gordonnak végrehajtania, vajon mit és kiket áldozna fel újra a Gyurcsány–Bajnai szövetség azért, hogy a külföldi spekulánsok újra megkaphassák azt az extra profitot Magyarországon, amit 2010 előtt” – tette fel a kérdést a fideszes szóvivő. Mint mondta: nincs kétségük arra vonatkozóan, hogy Bajnai Gordon nemcsak saját magát hajtotta igába ezeknek a különböző pénzügyi köröknek, spekulánsoknak az érdekeiért, „hanem egyetlen tollvonással a magyar emberek jövőjét is odaadná, otthonaikat, földjüket, a maradék nemzeti vagyont is. Bajnaiék esetleges visszatérésével a Fidesz azt látja, hogy nyilvánvalóan ugyanaz a szélsőséges és veszélyes gazdaságpolitika térne vissza Magyarországra, amely már egyszer tönkretette az országot, amellyel minden esetben a magyar családok húzták a rövidebbet. Ebből nem kérünk, ebből nem kérnek a magyar emberek” – hangsúlyozta Hoppál Péter.

A fent közöltek még a szeptember 29-ét megelőző helyzetet idézik. Bajnai politikai vezénylő szereplésének esélyei, mint láttuk, egyre hanyatlottak. Ezt koronázta meg a szobordöntő jelene ten történt szereplése. Nagy veszély hárul el általa Magyarországról, esélytelen lett az a személy, akiben a szélsőséges neoliberalista nagyhatalmi politika a nemzeti kormány megdöntőjét látta.

Részlet a Művészeti anatómiából

Nemzedékváltás húsz év után

csendszárnyú súlyos szavú vándorok
fészkük ágain kopott lelkiismeret bútoroz
az ősz-közeli madárvonulással
elhagytak minket az élénktollú társak

nagy öregek mondtuk miközben a gumilepedőről
madárcsontú pillékként szabadultak s előlről
kezd egy semmivel sem jobb
nemzedék a sóhajt és az átkot

hiszen fegyverük nincsen süket
évek falán verődik csontos fülek
be nem bocsátják a múltnak tanúságát
romlelkű agórán ágál

gyérülő fecskeraj csinál nyarat
az üres égen megszenvedett árulás halad

Az ősz hangjai ablakok résein át

rezignáltság árnya csorog át a versen
sánta lábbal kergeti a fény
görcsénél törte el ágát hersen
hideg kőre ült fel az erény

mint akinek botja maga előtt kopog
vonszolja az időt a sekély tócsán át
rutinosan vetkőzik az ősz előtt kokott
hunyorog s átugorja a szeme-alja árkat

miért fogjuk évszakra minden mulasztásunk
veri az eső könnyével talán
lelkiismeretünket túl minden halasztáson
mielőtt felbukunk gyökerén igazán

felmagaslik előttem maga a fa
s madárcsalád jut minden ágra

Találkozások

Pozsgay Imre 80 éves

Pozsgay Imre november 26-án volt nyolcvanéves. Elkerülendő a köszöntött és én, én és a köszöntött, én és én „magyaros formulát” csak egy eseményét szeretném fölidézni három és fél évtizedes ismeretségünknek, barátságunknak. Bár az igaz, amikor huszonévesen, 1979 telén életemben először a Kulturális Minisztériumban kezet fogtam Pozsgay Imrével – az akkori legnépszerűbb miniszterrel –, tudtam, nem mindennapi emberrel hozott össze a sors.

Történt, hogy 2006 őszén Gyurcsány Ferenc és hű alattvalója, Göncz Kinga külügyminiszter puccsszerűen egy hónap alatt bezáratta az eszéki és a krakkói magyar főkonzulátusokat, pedig jól tudták, ez a két intézmény nem csupán egy-egy szimpla külképviselet a magyarság számára. Lényegesen több annál, a már a spiritualitás határát súroló magyar-lengyel történelmi barátság és a több mint nyolcszáz éves magyar-horvát együttélés okán. Gyurcsány következetesen folytatta azt a nemzet- és lélekromboló munkáját, amit 2004 decemberében megismerhetett tőle a magyarság, amikor is magyar ellen szavaztatta a magyart. Eszéken rövid idő alatt meglett az „eredménye” intézkedésének, október közepén ott álltunk rangos, nívós magyarországi előadó nélkül, két héttel az '56-os forradalom nemzeti ünnepe előtt. A megelőző években ezt az első Orbán-kormány által 2002-ben megnyitott eszéki magyar főkonzulátus szervezte. A rendkívül aktív Magyar József főkonzul rangos magyarországi történészeket, művészeket kért föl előadónak, biztosítván a nemzeti ünnep kiemelt jelentőségét a horvát Baranyában is. A drávaszögi magyarság döbbenetben állt, vezetői annyit mondtak: megkaptuk Budapestről az „elbocsátó szép üzenet”-et.

Ekkor gondoltam egy merészet és csillaghegyi otthonában fölkerestem és díszelőadás megtartására kértem meg Pozsgay Imrét. Szerencsémre Pozsgaynak október 24-ére hivatalos németországi meghívása volt, így „nem volt foglalt”. Azonnal megértette szorult helyzetünket, s csak annyit kért, hogy akármilyen késő éjjel, de érjünk vissza Budapestre, mert a reggeli géppel Kölnbe repül.

Négyórás autótú után az első ünnepi előadást a legnagyobb pélmonostori (Beli Manastir) előadóteremben tartotta, amely zsúfolásig megtelt. Amikor már a falnál is dupla sorban álltak a horvátországi magyarok, ki kellett nyitni a terem ajtajait, hogy a folyosóra szorultak és a ruhatárnál állók legalább hallhassák Pozsgay nagy ívű előadást az '56-os magyarországi forradalomról. A megemlékezés, fehér asztal mellett, a helyi Magyarok Házában folytatódott. Az épületben egy kunát sem lehetett leejteni, annyian voltak. Jóval éjfél után érkezünk Szlavónia fővárosába, Eszékre. A felejthetetlen estet azzal háláltam meg, hogy hajnalban fölvertem Pozsgayt, hogy még a délelőtti eszéki program előtt „leugrunk” a közeli Vukovára. Megmutatom neki a szerémségi várost, amelyet a jugoszláv néphadsereg a második világháborús Drezdához és Varsóhoz tett hasonlatossá. Először megnéztük a repedezett, de szimbólumként álló víztornyot, majd a városközpontban a Vuka folyócska (innen a név) és a Duna összefolyásánál fölrobbantott NAMA nagyáruházat, a Dunáról szétlőtt kórház és a barokk kisváros szerbek által kirabolt múzeumának megmaradt épületszárnyát. Ezután fölkapaszkodtunk a kálváriadombra, ahonnan jól látszott a romos városba bekanyarodó Duna. A dombon álló hatalmas katolikus templomot kívülről már tatarozták a

* A szerző 2004 és 2009 között az Eszéki J. J. Strossmayer Egyetem Bölcsészkarán az Idegen Nyelvi Tanszék magyarországi vendégprofesszora volt. Megjelent a Magyar Hírlap c. napilapban 2013. dec. 7-én.

horvát műemlékvédelmi szakemberek, de belülről akkor még nem. A misére gyülekező emberek között láthattuk a szerb martalócok által fölgújtott főhajót, a porig rombolt oltár helyét, az egyenként megbecstelenített szentképeket, a géppisztolygolyóktól lyuggatott orgonát. A templomból kilépő Pozsgay annyit mondott: „öt évet öregedtem”. Szótlanul hajtottunk vissza Eszékre. A híres várban lévő városháza dísztermében Ante Đapić polgármester várta közismert vendégét. Az egyórás megbeszélést követően együtt koszorúzták meg több száz magyar és horvát résztvevő, valamint a helyi média kíséretében az ún. Macska mama házában levő két nyelvű '56-os emléktáblát. (Ebben a két és fél emeletes városszéli épületben helyezték el a jugoszláv hatóságok a Mohács és Pécs irányából menekülő magyarokat 1956 jéghideg őszutóján. Érdekes nevét - amelyet a mai napig őriz a ház -, az akkori tulajdonos számtalan macskájáról kapta.) A koszorúzás után újabb előadást tartott

Pozsgay az Eszéki Magyar Oktatási és Művelődési Központban a tizenkét osztályos magyar iskola tanárainak, diákjainak és szüleiknek. Éjjel értünk vissza Budapestre, Imre pár óra múlva indult Kölnbe. Magam gurultam vissza Eszékre, az egyetemen vártak horvát hallgatóim, akik a magyart választották második idegen nyelvként.

Pár nappal később az eszéki rádió (Radio Osijek) magyar nyelvű adása számolt be róla, mit művelt Gyurcsány rendőrsége Budapesten és...és magas német állami kitüntetést vett át Kölnben Pozsgay Imre.

Ő ma ünnepi nyolcvanadik születésnapját a Lakitelki Népfőiskolán barátai, munkatársai, tisztelői körében. Abban a szép kis mezővárosban, amelynek történetébe 1987 szeptemberében közvetlenül Lezsák Sándor mellé került be Pozsgay Imre neve a Magyar Demokrata Fórum történelmi konferenciáján.

Imre! - Neka te Bog dugo poživ! - ahogy a horvátok mondják: Isten éltesen sokáig!

Részlet a Művészeti anatómiából

A történész igazsága és magányossága

Raffay Ernő életművének teljes és átfogó méltatását és elismerését nyilvánvalóan az utókor fogja elvégezni. Raffay a legjelentősebb magyar történészek egyike, akinek munkásságát évszázadok múlva is olvasni és idézni fogják a korunk iránt érdeklődők, mert megkerülhetetlen tanulmányok és könyvek sokaságát tette le a magyar történettudomány asztalára. Ez akkor is így lenne, ha pályafutása véget ért volna, mielőtt a levéltárban fellelhető dokumentumok alapján megkezdte a hazai szabadkőművesek történetének feldolgozását s munkája eredményének könyvekbe foglalását. E könyvekkel részben érvényét veszítette a korábbi történelemszemlélet, és ha Magyarországon létezne a politikától és az uralkodó ideológiáktól független történettudomány, akkor lényegében újra kellene írni az egész magyar történelmet a 19. század utolsó harmadától napjainkig. A szabadkőművesség működését megismerve sok mindent újra kellene gondolni az első világháborúról, az úgynevezett Tanácsköztársaságról, Trianonról vagy akár a Szabad Demokraták Szövetségéről, akik szellemi elődüknek vallották az egyik legnagyobb magyar- és keresztényellenes szabadkőművest, a zsidó származású Jászi Oszkárt.

Raffay nem veti magát alá a szakma egészét érintő hallgatólagos megállapodásnak, mely szerint igenis léteznek események, témák és történesek, amelyek feszegetése különféle – gazdasági és szellemi – érdekcsoportok érdekeit sérthetik, ezért nem része a kanonizált történelemtudománynak. Olyan eretnek ő, akinek fontosabb az igazság kimondása és dokumentálása, mint a szakma részéről jelentkező informális nyomás bizonyos kérdések elhallgatására, tabusítására. Emiatt jött létre ez a kényes helyzet, ezért van az, hogy az egykori szabadkőművesek kései leszármazottai és baloldali szellemi örökösei nem akarnak tudomást szerezni felmenőik dicstelen, magyar- és keresztényellenes tevékenységéről. Nem nézik jó szemmel Raffay történészi tevékenységét, tényfeltárá-

könyveinek sikerét. Ahol lehet, fellépnek ellene. A kanonizált világhoz tartozó sajtótermékek említést sem tesznek ezekről a történelmi jelentőségű feltárási munkákról. A legnagyobb könyvterjesztők nem árusítják a könyveit, a kanonizált világhoz tartozó folyóiratok, napilapok stb. agyonhallgatják. Sajnos a jobboldali fórumok egy része, miután betegesen fél az oktan antiszemitázástól, csatlakozott az „amiről nem tudok, az nem létezik” mozgalomhoz. Pedig ezek a könyvek tényeken, korabeli dokumentumokon alapulnak, ezért az igazságtartalmukat elég nehéz kétségbe vonni.

Nem kétséges, hogy Raffay is azok közé tartozik, akiket az utókor fog igazán értékelni és rehabilitálni. Akkor már sehol nem lesznek a jelentékeny Gerő Andrások és Ripp Zoltánok, az akadémiai kutatóintézetek mostani egymást menedzselő sztárjai, akik csak addig érdekesek, amíg élnek. A halál minden ember életében új helyzetet teremt: lezárja a múltat és megnyitja a jövőt, de ez utóbbit csak a művek számára. Hiába próbálják elhallgatni, az igazság előbb-utóbb mindig győzedelmeskedik.

Jellemző, hogy Komoróczy Géza *A zsidók története Magyarországon* című kétkötetes gigantikus méretű könyvét (Kalligram Kiadó 2012, Pozsony) sikerült úgy megírni, hogy Raffay Ernő neve említésre sem kerül benne. Ez nem azért baj, mert Komoróczy köztudottan filozofus, de elfogultsága eleve lehetetlenné teszi, hogy műve megfeleljen a tudományosság kritériumainak. Mennyire vehető komolyan egy történész, aki elhallgatja, hogy a zsidók rendkívül negatív és meghatározó szerepet tölthettek be a magyar szabadkőműves mozgalmakban? Miért hallgatja el vitathatatlan magyar- és keresztényellenességüket?

Történelmünk szerves részeként kezelve, előítéletektől mentesen, a levéltári forrásokra és egyéb fellelhető dokumentumokra hivatkozva nyíl-

tan fel kell tárni, hogy a zsidóság bizonyos csoportjai milyen szerepet játszottak a szabadkőműves mozgalmakban, s hogy ez utóbbiak milyen jelentős befolyást gyakoroltak a korabeli politikai és szellemi életre. Éppen Raffay könyveiből tudhatjuk meg, hogy az eddig jelentéktelennek beárlított szabadkőműves páholyok milyen óriási befolyásolási potenciállal bírtak. Kis túlzással azt is mondhatnánk: történelemformáló szerepük volt. Ezt már nem lehet meg nem történné tenni: kissé szárnalmas és unalmas, hogy e folyamatok feltáróit napjaink véleményvezérei rendszeresen antiszemitázzák vagy összeesküvéselmélet-hívőnek nevezik. Tudományos kérdésekben az okatlan stigmázás elég kis hatékonyságú, érvként pedig értelmezhetetlen.

2010-ben jelent meg a szabadkőművességgel foglalkozó könyvsorozatának első darabja *Szabadkőművesek Trianon előtt* címmel. E kötet bevezetésében Raffay Ernő rendkívül áttekinthetően fogalmazza meg a progresszív szabadkőműves páholyok céljait. Ezek röviden: a kereszténység (névlegesen a klerikalizmus és a római katolikus egyház) elleni harc, valamint ezzel összefüggésben az oktatás államosítása; a szabadkőművesi elveket realizáló népparlament létrehozása az általános választójog bevezetésével; a magyar nemzet történelmének átírása és a nemzeti hagyományok köztudatból való kiiktatása, nevetségessé tétele. Ugyanitt olvashatjuk: „az első világháborút megelőző mintegy másfél évtizedben a magyarországi szabadkőművesség szembekerült, pontosabban fogalmazva tudatosan szembefordult az ország magyar népének legfontosabb stratégiai létérdekeivel.” A következő kötetekben felvonultatott tényanyag vitathatatlanra tette e megállapítás helytállóságát. A 2011-es *Harcoló szabadkőművesség* és a 2012-es *Politizáló szabadkőművesség* jól érzékelteti a páholyok radikalizálódását, a radikális tagok és harcuk (ők valóban annak tekintették) egyre agresszívabbá válását.

Bárki nyomon követheti e könyvekben az eszmei-politikai folyamatot, amelynek végeredményeként a baloldali radikálisok szinte egyeduralomra tettek szert, előkészítve az 1919-ben történeteket. Jászi már 1911-ben így beszélt: „kell, hogy a mi szövetségünk egyre inkább az emberi haladás internacionáléjának magyarországi serege legyen, mely mint avantgárd élcsapat tanulmányozza a terepet, és készítse el a haditervet ama reform-

eszmék számára, melyeket a kartársak elmaradt tömege, a hatalmasak és az elnyomottak csőcseléke még felfogni vagy megvalósítani nem képes.” Külön aktualitást ad e gondolkodásmódnak, hogy sokan ma is osztják Jászi Oszkár főmester testvér történelemszemléletét: „vagyis azt gondolom, hogy az ország összes középkori hatalmaival: a hitbizományokkal és a holtkézzel, a gentry-vármegyével és az egész grófi-papi álkultúrával sokkal könnyebben és biztosabban vívhatnók meg a demokrácia harcát, ha magában a polgárságban és a népben nem élne egész sereg téveszme és célszerűtlen érzelm a múltat illetően.” Később hozzáteszi: „mindezeket azért mondom el, Testvéreim, mert eszmeteremtő munkánk koronájának tartanám azt, ha egy modern, okos és becsületes magyar történelmet adhatnánk a magyar polgárság és a nép kezébe.” Arról is szólt, hogy „erre a munkára megvannak a kellő szellemi erők”. Ezek a kirohanások a befogadó magyar kultúra ellen aligha tettek jót a magyar–zsidó együttélésnek.

Hiába az 1886-ban kiadott belügyminiszteri rendelet, mely szerint a szabadkőműves páholyok nem foglalkozhatnak politikai és vallási kérdésekkel, Jászi Oszkár és társai az 1908-ban létrehozott Martinovics páholyban folytatott tevékenységükkel az ezeréves magyar állam felbomlását segítették. A politikai életben elért hatékonyságukat jelzi, hogy az 1918. október 31-i őszirózsás forradalomban megalakult Károlyi-kormányban a miniszterek és az államtitkárok jelentős része (például Jászi Oszkár, Kunfi Zsigmond, Szende Pál) radikális szabadkőműves volt.

Nyilvánvaló, hogy ez a szellemiség és gondolkodásmód a mai balliberális értelmiségi holdudvar és a volt SZDSZ sajátja. Igaza van Raffaynak, amikor erről így ír: „értjük azt, ha egy betelepített (a grófok és a főpapok ugyanis megengedték neki) jövevény család sarja szellemileg és érzelmileg, tudatában és lelkében nem képes azonosulni az elmúlt ezer magyar esztendővel. De miért kell álkultúrának titulálni azt, amit nem az ősei teremtek?” Érthetetlen, hogy olyan radikális, progresszív szellemiségű zsidók – akiknek a nagyapja még Galíciában élt és magyarul sem tudott, ráadásul egy egészen másik világban szocializálódott –, miért tartották szükségesnek a befogadó magyar nép kultúrájának és történelmének becsúszását. Egy lehetséges válasza lelhetünk az alábbi idézetben: „Konrád György az egész kötetben arra keresi a

választ, milyen nép a zsidó, mi különbözteti meg a többitől, mi adja a sajátosságait. Úgy látja, szemtelen, vitatkozós, tolakodó, megbocsáthatatlanul gyors – lassúbb népekben hamar felhorgad az antiszemitizmus. Míg a keresztény népek különösebb nehézség nélkül, nyomtalanul be tudnak olvadni egymásba, a zsidók különállása, identitása megmarad, akkor is, ha ugyanabban a kultúrában élnek. Talán mert nem érzik szellemi »szükségességnek« a teljes elvegyülést.” (Jolsvai Júlia írása Konrád György: Zsidókról című könyvéről, Origo, 2010. december 29.)

Raffay legutóbbi könyve, a *Szabadkőműves béklyóban* az egyik legnagyobb magyar költő, Ady Endre szabadkőműves kapcsolatairól, újságírói tevékenységéről szolgáltat meglepő információkat. Elkecsesítő és kiábrándító szembe nézni a ténnyel, hogy ez a költőzseni pályája kezdetén mennyire kisszerű és könnyen manipulálható ember volt. 1900. január 7-én, öt nappal Nagyváradra érkezése után, egyik levelében ez a megdöbbentő, meglepően primitív világszemléletről árulkodó mondat szerepel: „Ebben a városban valaki vagy zsidó, vagy pojáca.” Publicisztikai tevékenységét nehéz minősíteni: cikkei valójában a liberalizmus, a radikalizmus és a szocializmus népszerűsítését szolgálták, ezért aki teheti, olvassa inkább verseit. A történésznek sem lehetett könnyű az igazi Ady portréjának leírása, de a tényekkel mindenkor szembe kell nézni, ideértve a nagyváradi László király szabadkőműves páholyhoz fűződő meghitt és kiábrándító viszonyt is.

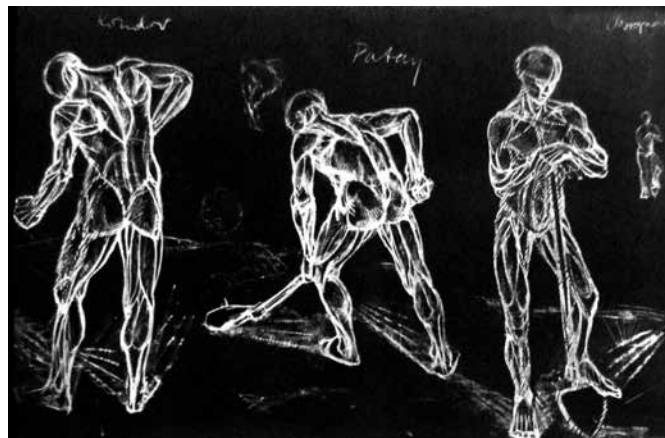
E kötet elolvasása után válik csak érthetővé, hogyan jutott el 1917-ben Ady egészen odáig, hogy a magyarság jövőbe vezető egyetlen útjának a magyar-zsidó összeolvadást tartsa.

Már utaltam rá, hogy a hazai tudományos élet és a tömegtájékoztatás elhallgatja a hazai radikális szabadkőművesség befolyását és történetét levéltári forrásokon keresztül bemutató, rendkívül érdekes köteteket. Az elhallgatás egyik oka nyilvánvalóan az a figyelmen kívül nem hagyható tény, hogy a radikálisok zöme zsidó származású volt, a másik valószínűleg a kísérteties hasonlóság a két korszak történései között. Természetesen léteznek másféle megközelítési módok is: „bő száz éve fészkelődnek itt úgy, hogy egyre tágabb teret nyissanak maguknak: ők akarják diktálni, milyennek lássuk magunkat, történelmünket, elődeinket, mit higgyünk, mit ne, mit tekintsünk jónak, mit szépnek. Bauerék szerint a magyarság hősei nem hősök, a magyar tragédiák nem tragédiák, a magyar fájdalom nem fontos, provinciális, egyenesen nevetséges.” (Bíró Zoltán: Bauerék és a magyarok, Magyar Hírlap, 2011. június 14.)

Tartok tőle, hogy távol még az idő, amikor e kérdésekről higgadt, józan tudományos diskurzust lehet folytatni.

Nehéz és hálátlan feladatot vállalt Raffay Ernő, amikor a tudomány által elvárt kritériumoknak megfelelően nekilátott e kényesnek számító téma feldolgozásának. Ellenfelei annak ellenére antiszemitázzák, hogy Raffay a kiegyensúlyozottságra törekedve hangsúlyozza a valóság sokoldalú voltát. Egyik könyvének végszavában egyértelműen kifejti, hogy léteztek olyan zsidók és szervezetek, amelyek „mind szabadkőművesi, mind esetlegesen politikai működésükkel a magyar állam megerősítését kívánták szolgálni. Közöttük több páholy-főmester, valamint szabadkőműves páholytag országgyűlési képviselő is megtalálható.”

De mint a dokumentumok bizonyítják, nem ők voltak a hangadók!

Részlet a
Művészeti anatómiából

Haikuk

MIRE MEGVIRRAD 37/52

Ó, a Balaton! –
szeptemberi nyugalma
vándornak gyógyír.

(japáni apokalipszis)

Legény a gáton –
átverekszí most magát
ki kamikázé!!!

Szénás szekéren
megy a nyár és jön az ősz –
tél meg kevélyen.

Hajnali órán
utcán vajon ki kopog –
ki előzőtt meg.

Köröttem a fény
sötét-világos vére
olvad és alvad.

(Paul Eerik Rummo)

Felhőn látható
hangok árnyékképei
mint templomtornyok.

(Paul Eerik Rummo)

Szeptemberi nap
csípős tűzegáfonya
mocsáron csillog.

MIRE MEGVIRRAD 38/52

Viharos erők.
Az ember mily erőtlén –
szél sodorja el.

(japáni apokalipszis)

Nem Nostradamus
csak az emberi álom
jósol jövődőt.

Hajnali órán
megébredek a Nappal –
jön-megy egy árnyék.

Útszéli prizma –
az utászok lapátján
kavics a köbön.

A bagolyasszony
szavak bűvöletében
befőttet készít.

Gyanútlan világ –
fölkap a szél s eltemet
észre sem veszed.

(etűd)

Álmodtad: pelenkázna,
halottat mosdatna,
valamelyik őszöd.

MIRE MEGVIRRAD 39/52

A Nap és a Hold
– ó két semmirekellő –
versenyhelyzetben.

(Tari Istvánnak)

Napszél fú/vallat
álmaid kavarja föl –
mái örömöd.

Hajnali órán
haiku nyugtalanít
még se írom meg.

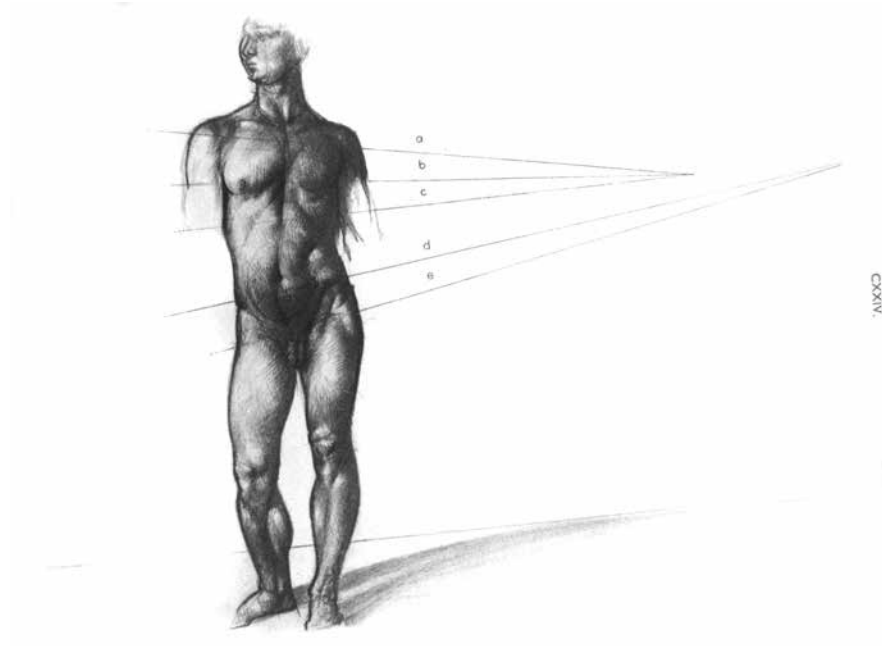
Szétszórt igéim:
tiporják most ím egyre –
új élet sír fel.

Állékony idő:
a Hold nem fogy s nem telik –
miccenésre se...

Reggeli álom
költő lány jött 'kötéllel' –
haikut hozott.

(etűd)

Az öröm makulátlan
de ha nem vagy
ki nevezi meg csókjainkat.

Részlet a Művészeti anatómiából

Zászlótartó hőseink az 1848–49. évi dicsőséges magyar szabadságharc csatáiban

Az 1848-49. évi dicsőséges szabadságharcunk legékesebb jelképe a magyar nemzeti színű zászlónk. Magyar zászlóhagyományunkban a magyar zászlótartók vitézi bátorsága olyan történelmi örökségünk, melynek műveltségi üzenete máig hat. Ugyanolyan szeretettel és megbecsüléssel kell a magyar nemzeti zászlónkat tisztelni, és megóvni is, mellyel elődeink vigyázták a nemzetünknek és az országunknak ezen ősi jelképét.

A zászlótartó különleges hadtörténeti szerepe abban gyökeredzik, hogy a magyar nemzeti zászló a szülőföld, a haza, az ország jelképe: a zászló jelképi szerepét erősítik azok a magyar szertartási rítusok, melyek a zászló magasztossági tartalmát megadják. A zászlótartó a dicsőséges küzdelem jelképét, a zászlót emeli magasra.

A zászlós kopja ősi magyar használatára jó példa a nagyszentmiklósi kincsen látható lovaskatona. Szent István király ezüstpénze a zászlótartásnak is különösen fontos emléke: e pénzermén látható kézfej a királyi hatalmat, az országot megtestesítő zászlós lándzsát tart.

Ismert néprajzi különlegesség a magyar kegyeleti hagyományban az ún. zászlós-kopjas temetkezés. A kopja a harcost elkísérte sírjáig: ha a vitéz békében halt is meg, sírjára feltűzték a harci jelt, a kopját. Ebből a harci jelből, a kopjából alakult ki a kopjafa. (1)

A középkori magyar sereg katonáinak kopjait kis zászlócskák díszítették. Ez a korszak addig tartott, amíg a puska fel nem váltotta a kopját.

A zászló szerepe a magyar hadivállalkozások lényeges eleme volt: zászlóval lehetett hadat szervezni és ezt követően harcba indulni. A zászló alá állás azt jelentette, hogy valaki a magyar sereg katonája lett. (2)

A középkori zászlósúrak kiemelt jelentőségére is fontos utalni! Zászlósúrak: azon magyar földbirtokosok összefoglaló neve, akik országos

főhivatalaik, birtokaik nagysága alapján, és familiárisaik száma révén a XIV. század első felétől bandériumot vezettek saját zászlaik alatt. A zászlósúrak közé tartozott (többek között) az erdélyi vajda, a székelyispán, a temesi ispán is. A zászlósúrak voltak a határvédelem legfontosabb bástyái.

A magyar szertartási rítusokra is érdemes utalni, mivel ezek a zászló magasztossági tartalmát is megadják. E rítusrend főbb elemei a zászló alá állás, a zászlókiosztás, a zászlómentés, a zászlószerzés, a zászlóavatás, az eskü, a zászlólengetés, a zászlóemelés. A zászlótartó vitézi bátorsága és helytállása kimagasló értéket képvisel a magyar hadtörténetben. 1848-49-ben a honvédseregben minden zászlóalj saját zászlóval rendelkezett.

Toborzások idején a zászlót nemcsak a templomtoronyra tűzhették ki, hanem a kapufélfára is. „*Felütték a zászlót kapum félfájára*”: emlékeztet ez a szokás arra is, hogy a kopjafák valójában arról kapták nevüket, hogy a beléjük tűzött zászlós kopják tartására szolgáltak. (3)

A magyar hagyomány szerint mindig is a magyar nők voltak a hadfiaink zászlóinak felavatói, szalagkötői: ők voltak a zászlóanyák. A zászló fontos része volt a zászlóanyai szalag: köztisztelőben álló hölgy lehetett csak zászlóanya. A zászló avatásakor a zászlóanya felkötötte az első szalagot: a szalagra jelmondatot írtak. A zászlószalag hosszú, keskeny, díszes nemes anyagból, például selyemből készült textília, amelyet szalagszerűen erősítenek a rúd zászlóalap és zászlócsúcs közötti részére, az utóbbi nyakára.

A pesti 11. honvédzászlóalj zászlóját – az ugyancsak a fővárosban alakult 2. zászlóaljával közösen – 1848. június 24-én Pesten, az Újpiac téren avatták fel: a zászlóanya gróf Batthyány miniszterelnök felesége volt, aki ebből az alka-

lomból adományozta a zászlóra azt a zászlószalagot, amelyen a „A HAZAÉRT” és „HONVÉD 11. ZÁSZLÓALJNAK GR. BATTHYÁNY LAJOSNŐ” felirat szerepel. (4)

1848-49-ben a honvédseregben minden zászlóalj saját zászlóval rendelkezett.

Egy idézet: „Ez a legdicsőségesebb zászló. Ha a sors meg akarja tagadni a győzedelmet, kivívja azt a 48. zászlóalj!”. E szavakat nem kisebb személyiség, mint Klapka György honvédtábornok, Komárom várának hős védője mondta 1849 nyarán, amikor Görgey tábornok nevében kitüntette a 48. honvédzászlóaljat, s a kollektív dicsőség megörökítésére, a zászlóra tűzte a III. osztályú vitézségi érmet. A zászlóalj „önkéntes nemzetőri csapat”-ként alakult meg 1848 késő nyarán: az 1200 fő szeptember 10-én már eskütételre és zászlószentelésre sorakozott fel az akkori megyeszékhely, Nagykálló főterén a zászlóánya tisztét a főispán felesége, gróf Dégenfeld Imréné töltötte be, aki a fehér selyemre, ónflitterekkel hímzett két szalagot kötött. E két szalag felirata: „Győzni vagy halni - Szabolcs a hazáért 1848 Sept.”. (5)

A zászlóavatás a szertartási rend elengedhetetlen aktusa volt! A zászlóánya hímzett szalaggal díszítette a zászlót, és megkezdődött a zászlószögek beverése. Ezek után következett az eskütétel. 1848-ban Cserey Ignác őrnagy, a pesti 2. zászlóalj parancsnoka fordult buzdító szavakkal a legénységhez: „ezen hadilobogó, melyet rövid ünnepélyvel felavatánk, a hazának látható jelképe... A haza veszedelmének hírére gyűltetek bajtársaim ezen lobogó alá!” Ezek után kifejtette reményét, hogy a zászlóalj lobogóját „a féktelenség soha be nem fogja szennyezni”, megőrzi attól a hazafiúi kegyelet és a zászlóánya iránti tisztelet. „Most esküdjünk fel tehát megszentelt lobogónk alá – fejezte be magvas beszédét Cserey őrnagy – s egy szívvvel kiáltunk: „Éljen a király – Éljen a nádor – Éljen az alkotmány – Éljen a magyar kormány!” A rövid lelkesítő szónoklatok után a zászlóaljak felesküdték lobogóikra. Az esküforma azon hagyományos kitétele után, hogy „mindenkor hívek és engedelmesek leszünk”, lélekemelően hangzott az új, népünk életében történelmi fordulatot tükröző fogalmazás: „a magyar alkotmányt tisztelni és oltalmazni fogjuk”. Az esküvés után a

zászlóaljparancsnokok átnyújtották a zászlókat a zászlótartóknak, akik ezt mondták: „Tisztelettel fogadom, hogy e lobogót, míg ereimben vér kering, becsülettel megőrzendém!” (6)

A zászló fontos része volt a zászlóanyai szalag: köztiszteletben álló hölgy lehetett csak zászlóánya. A zászló a korabeli hölgyek áldozatvállalásának is a jelképe.

A dicsőséges magyar szabadságharc leverése után Erdélyből három székely hölgy azért lett az Újépület foglya (10-15-20 évre ítélve), mert a székely honvédeknek zászlót készítettek 1848-ban: pár nap múlva Josephstadtba vitték őket rabságra. (7)

A zászlótartó esküje fejezi ki leginkább a felelősségvállalását: az életére kellett esküdnie a zászló megvédése tekintetében. A zászlótartónak meg kellett esküdnie arra, hogyha a jobb kezét átlövik, vagy megvágják, akkor a bal kezébe veszi át a zászlót, és ha ezt is sérülés éri, akkor a szájába kell vennie. (8)

A magyar zászlótartó hagyomány számos mozzanata őrződött meg 1848-49-ből. A zászlótartónak a zászlóval a csatarendben az arcvonal közepén, rohamnál a rohamoszlop élén, védelemben a zászlóalj négyszög belsejében, a vezénylő parancsnok mellett volt a helye. A zászlótartó a zászlóaljtörzshöz tartozott, és az alakulat belső szolgálatában az egyik legfontosabb altiszti beosztást látta el, a zászlóalj segédtisztje mellé volt vezényelve. Emiatt a legtöbb honvédzászlóaljnál két zászlótartó volt. A legkiválóbb alakulatok legénységének hősiességét a zászló selymére tűzött kitüntetéssel ismerték el.

A zászló mint kitüntetés esetenként zászlófoszlány minőségében élt tovább: mindenki hazavitt egy kis zászlófoszlányt a dicsőséges helytállás és a hazaszeretet jelképeként, kitüntetéseként.

A véres kápolnai ütközetben kitűntek az 56-osok: hősiességükért Kossuth Lajos zászlóval tüntette ki őket. Büszkén őrizték ezt a zászlót: szeretettel, becsülettel küzdöttek érte és minden veszedelemből kimentették. Egy hirtelen osztrák támadás alkalmával a Vág mentén már majdnem elveszett, de a zászlótartó hős őrmester, Horváth János (sümei borbélylegény) élete kockáztatásával is megmentette. Végigküzdötték alatta az egész szabadságharcot, becsülettel kitartottak

a végsőig: amikor már csak Komárom vára állt magyar kézen, nehéz harcok árán oda is beverekedtek magukat. A szomorú fegyverletételnél darabokra tépték a zászlót, mindenkinek jutott egy-egy kis foszlány, amelyet ereklyeként őriztek meg. (9)

Az 1849. áprilisi tápióbicskei csata során a 3. és a 9. honvédzászlóalj katonái majdnem összeharcoltak a Tápió hídjánál azon, hogy melyik indulhat előbb rohamra. A helyzetet Földváry Károly őrnagy, a 3. honvédzászlóalj parancsnoka (más adatok szerint Szikszay Lajos hadnagy) mentette meg, aki kicsavarta a 9. zászlóalj zászlaját a zászlótartó kezéből, s a hídra rohant vele. (10)

Zászlót tartó magyar vitéz ábrázolása a budai várban lévő 1848–49-es emlékművön

Dicsőséges esemény volt Buda várának 1849. május 21. napján történő visszafoglalása: a zalai 47. honvéd zászlóalj zászlótartója, Püspöky Grácián (1817-1861) elsőként tűzte ki a zászlót a vár ormára. A legenda szerint a magyar főhadiszálláson az ostromot a látcsövén keresztül figyelő Görgey Artúr így kiáltott fel izgatottságában: „Előre! Ott lobog a magyar trikolor! Éljen a honvéd!”. A zalai 47-esek hadtestparancsnoka, Nagysándor József honvéd tábornok is megemlékezett erről hivatalos jelentésében: a rettenthetetlen zászlótartó Püspöki Grácián ki-

bontotta zászlóját a bástyán, és lobogtatta, amit a csapatok viharos „Éljen a magyar!” kiáltással üdvözöltek. (11)

1848-49-ből ismert a zsolcai hős, Gózon Lajos pesti ügyvéd bátorsága, aki az egyik csatában kiragadta a zászlótartó kezéből a nemzeti lobogót; „Utánam barátaim, éljen a haza!” kiáltással nekirohant a zászlóval az ellenség ütegének; és a példáján fellelkesült csapatok elszántan vetették magukat bele az ellenfél kartácstüzébe, ám őt minden golyó kikerülte. „Bizonyítvány. - Második rangú érdemjelre ajánlatik Gózon Lajos őrnagy s 66-ik zászlóaljparancsnok úr, ki hazája iránti buzgó szeretetből és tántoríthatatlan hű ragaszkodástól ösztönözve, f. é. július 2-án és 11-én Komáromnál az ácsi erdőben, s 26-ikán a Sajóvonalon küzdött csatában, példás és harcias viselete, hősiessége és halált megvető kitartása által, vitéz jellemének kitűnő jeleit adá. Legszebb feladatának és kötelességének tartom - addig is, míg ezen hősnek melle érdemrenddel díszesíthetnék, a méltányló haza nevében ezen elismerést nyilvánító vitézségi bizonyítványt kézbesíteni. - Kelt a nyíradonyi főszálláson. Augusztus hó 1-jén, 1849. A fővezér Görgey Artúr.” (12)

A zászlómentés volt a zászlótartó egyik legfőbb feladata: a zászló elvesztése a magyar katona szemében a szégyen és a vereség jelképe volt. (13)

A csatatereken a zászlótartó igazi hős volt: ő tartotta két kezében a zászlót, és így nyilván önmagát tudta a legkevésbé megvédeni; őt látták minden ellenséges katona is, akik meg akarták szerezni tőle a zászlót; és a csatamezőn a zászlótartó volt mindig az a katona, aki minden körülmény között (akár az élete árán is) védte a zászlót!

A zászlótartó sosem volt pusztán egymagában: a zászló védelme érdekében mindig meg volt határozva, hogy kinek kell őt segítenie az esetleges menekülés vagy a zászlótartó elleni csoportos támadás során.

A zászlóbontás alapvető rítust jelent a magyar zászlóhagyományban: a zászlóbontás közsímet fogalom a magyar hadtörténetben, de jelen van a politikatörténetben és a művelődéstörténetben is. A zászlóbontás révén egybeeserveződik a tisztességes szándék és derekas

akarat, mivel egybegyűjti mindazokat, akiknek a szíve e zászlóért dobban.

A magyar zászlóhagyomány és a magyar zászlótartók vitézi bátorsága olyan történelmi örökségünk, melynek műveltségi üzenete maig hat. Ugyanolyan szeretettel és megbecsüléssel kell a magyar nemzeti zászlónkat tisztelni, és megóvni is, mellyel elődeink vigyázták nemzetünknek és országunknak ezen ősi jelképét.

Fontos rögzíteni, hogy a magyar hadtörténeti hagyomány különleges jelképe a zászló: a zászlótartó, amikor eskütétellel kézbe veszi felmutatásra és megőrzésre a zászlót, akkor ezzel egy egész jelképrendszert tart a kezében.

A mostani írással azokat a magyar történelmi mozzanatokat és érdekességeket kívántam felvázolni, melyek a történetírás és a magyar néplélek összefüggései keretében meghatározzák a magyar zászlóhagyomány mély és üzenetértékű összefüggéseit, melynek jelképe a zászló és letéteményese, a zászlótartó.

II. Rákóczi Ferenc fejedelmünk lovassági zászlója: „Isten az igaz ügyet nem hagyja el!”

A magyar zászlótartó különleges hadtörténeti szerepe abban áll, hogy a magyar nemzeti zászló a szülőföld, a haza, az ország jelképe. A történeti adatok megmutatják azokat a magyar szertartási rítusokat, melyek a zászló magasztossági tartalmát megadják: ennek jegyében a magyar zászlótartó vitéz bátorsága és helytállása körében a leginkább érdekes és fontos adatokat

gyűjtöttem egybe, melyek a zászlóval kapcsolatos szertartásrend számos elemét is megmutatták. A zászló alá állás, a zászlókiosztás, a zászlómentés, a zászlószerzés, a magyar nemzeti színű zászlónk színei, a zászlósurak határvédelmi szerepe, a zászlóavatás, a zászlóanyák, a zászlóanyai szalag, a zászlóavatás, az eskü, a zászlólengetés, a zászlófoszlány, a zászlólevétel, a zászlógöngyölés, a zászlóemelés, valamint a nevezetes zászlótartó vitézek mind-mind részesei ennek a magyar hagyománynak. A zászlóbontás és -kitűzés fontos aktus: mindig is mozgatóerőt jelentett jelképi ereje miatt!

Napjaink világában milyen jövőképben bízhatunk nemzeti érzületünkben élve és cselekedve? Erre egy Rákóczi-korból való hitvallás ad egyetemes értékű biztatást! A váci Madách Imre Művelődési Központban helyezte el az „Esze Tamás Honvéd Nyugdíjas Egyesület” a gyűjteményét a kuruckor egyik legnagyobb hőse, Esze Tamás emlékeztetése jegyében: e kiállításon Rákóczi zászlaja is látható. E zászlón II. Rákóczi Ferenc fejedelmünk lovassági zászlójának latin nyelvű felirata olvasható, amelynek fordítása:

„Isten az igaz ügyet nem hagyja el!”

Források: (1) Novák L.: A Duna Tisza köze temetőinek néprajza. In.: Cumania 5. Ethnographia (Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1978. 244. o.; (2) Takáts Sándor: Hangok a múltból. Bp., 1930. 49. o.; (3) Fehér Zoltán: A bátyai antropomorf kapufélfák és szemantikai kapcsolataik. In.: Cumania 15. A Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezetének Évkönyve, Kecskemét, 1998. 265. o.; (4) Kerekes Zoltán: Az Országos Hadtörténeti Múzeum zászlógyűjteménye. In.: Molnár Pál szerk.: Az Országos Hadtörténeti Múzeum Értéktárája 1. Budapest, 1971. 111. o.; (5) Bene János: Ötven év tárgyai. A Nyíregyházi Jósza András Múzeum évkönyve 50. Nyíregyháza, 2008. 78. o.; (6) Urbán Aladár: Honvédtoborzás Pest-Budán 1848-ban. Le recrutement des Honveds a Pest-Buda en 1848. In.: Tanulmányok Budapest Múltjából 15. 1963. 424. o.; (7) Podhorszky Mária: Egy államfoglaló naplója. In.: Rab századok. (Börtönnaplók, börtönlevelek.) Összegyűjtötte, sajtó alá rendezte és a jegyzeteket írta Pintér József. Bp., 1956. 329. o.; (8) Takáts Sándor: Hangok a múltból. Bp., 1930. 59. o.; (9) Cserny Margit: Adatok Veszprém megye 1848-49-es történetéhez. In.: A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei 9. Veszprém, 1970. 140. o.; (10) Hermann

Róbert: Az 1848–1849-es szabadságharc nagy csatái. Bp., 2004.; (11) Püspöky Grácián - Deák Ferenc Megyei Könyvtár: zalai.dfmk.hu/zalaiak?p=706 - letöltve 2013. november 21.; Hermann Róbert: A 47. honvédszászlóalj története In.: A szabadságharc zalai honvédei 1848-1849. Zalai Gyűjtemény 33.

Zalaegerszeg, 1992. 178. o.; Aggházy Kamil: Buda ostroma 1849. május 4-21. I. kötet. Budapest történetének forrásai. Budapest, 2001. 343. o.; (12) www.intratext.com/IXT/HUN0316/_PC.HTM; (13) Takáts Sándor: Hangok a múltból. Bp., 1930. 50. o.

Híd

Megölnék a hőseinket

A liberalizmusnak számtalan „halálos bűne” van. Először is gyakorlattá tette az idegtépő társadalmi és gazdasági versenyfutást. Így elbizonytalanította az egyént, aki ebben a felvilágosodás óta folyó több dimenziós küzdelemben csupán önmagára számíthat. A civilizáció által előállított anyagi javakból megkínálta az embert, majd fokozatosan fogyasztóvá minősítette le. Ennek következményeként az ember elidegenedett a másiktól. Magányos és boldogtalan lett. Ráadásul az egyenlőtlen verseny miatt sérült a társadalmi igazságba vetett hite is.

Ezt vette észre Marx is, akinek a diagnózisa helyes volt ugyan, de amit e folyamat helyett ajánlott, csupán egy másik szélsőséges felfogás volt (erőltetett mesterséges kollektívizmus). Ráadásul telis-tele megvalósíthatatlan és veszélyes utópiával. Sajnálatos, de a történelem ki is próbálta Marx elméletét, aminek aztán százmilliónyi áldozata lett, a sok-sok önjelölt pszichopata népvezér miatt.

A liberális gondolkodó mindig az egyénben hitt és hisz ma is. A közösséget negligálja, a gyakorlatban lebontja, szétzilálja. Marx ezzel szemben a mesterségesen létrehozott közösségeket kínálta. Az ésszerűtlen és minden hagyomány nélküli kollektívizmust. A liberalizmus és a marxizmus is forradalmi ideológia volt abban a tekintetben, hogy a természetes közösségek (család, nemzet, hitbéli közösségek) lebontását tűzte ki céljául. Csak az egyik individualista, a másik pedig kollektivistá receptet javasolt. De számtalan más dologban is hasonlóan gondolkodtak. A nemzetet mint élő organizmust végképp el akarták törölni. Ezt a szándékát az előbbi diplomatikusan kozmopolitának, az utóbbi pedig internacionalistának nevezte el.

A másik halálos bűne a liberális ideológiának, amivel boldogtalanabbá tette az egyént, hogy a hagyományos és teremtett erkölcsi normákat is

széjjelzúzta, majd a haszonelvűséget (utilitarizmus) népszerűsítette. eltörölte az emberen túli, transzcendens értékeket, helyére pedig az emberi akaratból származó normákat tette. Azaz létező gyakorlattá erőltették azt az elvet, miszerint „jó” az, ami „hasznos”, a „rossz” pedig az ellentétje.

A teljesség igénye nélkül a harmadik, talán az egyik legkevésbé látható főbűne a liberális filozófiának, hogy meggyilkolta a hőseinket. Először kiüresítette azokat az ideákat, amelyeket egy-egy kiemelkedő személyiség testesített meg, majd magát a hús-vér embert is a földbe taposta a közösség színe előtt. Mindezzel párhuzamosan relatívvá tette, ezáltal lerombolta az erkölcsi normákat, majd megkérdőjelezte az emberen túli értékek létét. Az okokat pedig azzal a naiv programmal magyarázta, amely szerint az ember képes megismerni, majd a hasznosság elvei alapján átalakítani a teremtett világot. (Gyakorlatilag Isten szerepében tetszelegve.) Ehhez végtelen szabadságra van szüksége, ami elől mindent el kell takarítania. A mesterséges világ pedig jobb lesz, ha a szabadságot minden örökké létező és követhető norma nélkül, végtelenített módon értelmezzük. Ez voltaképp a liberalizmus illúziója.

Pedig minden természetes közösségnek vannak hősei. Így egy családnak, egy nemzetnek, vagy egy vallásnak is. Ott élnek a családok elbeszéléseiben, fényképein az ősök; a népek mítoszaiban vagy népmeséiben a hősök; de megjeljük őket a nemzetek történelmében is. A vallásokat tekintve is hasonló szereplőket találhatunk. A kereszténységnek számos szentje van, akik követhető és példamutató életükkel állnak a közösség színe előtt. De legyen az család, nemzet, vagy vallás, mindegyiknek megvannak a hősei. Ők azok a szereplők, akik képesek egy-egy olyan normát megjeleníteni, amivel a közösség kohézióját, összetartó képességét tudjuk erősíteni.

Nos, ezért zavarja a liberalizmust és a marxizmust is a hősök létezése. Végső céljuk az, hogy elpusztításukkal egyúttal eltakarítsák a céljaik előtt akadályként álló hagyományos közösségeket.

De a huszadik század végére, a posztmodern korban rádöbbenhettünk, hogy nincs ez így jól. És ezt érezzük ma is. A szabadság önmagában üres érzés. Ha nem töltődik fel követhető értékekkel, akkor nem teszi jobbá az egyes ember életét. Sőt! Megjelenik a bizonytalanság, a szorongás, majd a civilizációs betegségek tömkelege.

Igaz, a szabadságra szükség van, mert a szolgaság szükségszerűen rossz – de mindebből nem következik az, hogy minden olyan normát le kellene érte rombolni, ami erkölcsi korlátok közé szorítaná. Voltaképp ezen a ponton keresendő a konzervatív és a liberális szabadságfogalom közötti egyik, ha nem a legfontosabb különbség. Mert míg az előbbi úgy véli, hogy a szabadságot minden egyén számára biztosítani kell, de csak addig, míg az nem ütközik az egyes közösségek és hagyományok értékrendszerébe és az igazságosságba, addig a liberális, minden tiszteletet sutba dobva, korlátlanra kívánja tenni az egyén autonómiáját. Így kerül kukába a liberális gondolkodás szerint a nemzet, a család, vagy éppen bármilyen más, emberen túli értékek hitén alapuló közösség is. S ezért ölik meg az egyes normákat megtestesítő hőseinket.

Pedig hősök nélkül szegényebbek vagyunk. Mind lelkileg, mind kulturálisan. De a hősök földbe döngölésén, minden válságjelenség ellenére, ma is munkálkodnak a tehetséges és a kevésbé tehetséges liberális érzelmű szellemek. Sorra kérdőjelezi meg történelmünk szereplőit. A liberális „tudós”, értelmiségi szerint például Szent István csupán egy véreskezű gyilkos volt, Hunyadi Mátyás pedig egy piperkőc és hiú diktátor. De Kossuth is lopott és hazudott – a liberálisok szerint szélhámos volt csupán.

A szentek pedig? Nos, a liberális gondolkodók szerint nem is éltek ők. De ha mégis, akkor minden csoda, amivel kapcsolatba hozhatóak, valójában a Vatikánban megírt mese részletei csupán.

De ugyanígy vannak a népmesékkel is, melynek tanúságait feledtetni próbálják velünk. A liberálisok szerint nem is korszerűek. Nem diva-

tosak, nem „trendik”. Nézzék és olvassák csak gyermekeink inkább az Amerikából beáramló antikulturális szennyet! Mert attól úgyis elég buták maradnak. A liberalizmus alapjain felhúzott fogyasztói társadalmaknak pedig nincs szükségük gondolkodó emberekre. Olyanokra, akik egy természetes közösség normáit követnék. Akik a történelmi és a hagyományos hősöket példaképként tisztelnék.

A hősök legyilkolása ma is tudatosan zajló folyamat. A közelmúlt legendáit, azokat, akik valamit letettek az asztalra, vagy valamilyen példaértékű teljesítményt értek el – szép lassan lejáratták a tömegkommunikáció eszközeivel. A régi hősökkel már-már elbántak, de programjuk szerint a maiakat is el kell pusztítaniuk. Ha pedig igény van rá – akkor helyükre lehet csempészni a „celebeket”, sztárokat, akik jól jelképezik a mértéktelen, morális gátak nélküli fogyasztást. Ez folyik ma Európa minden országában. Erre tudunk példákat említeni minden nemzet esetében.

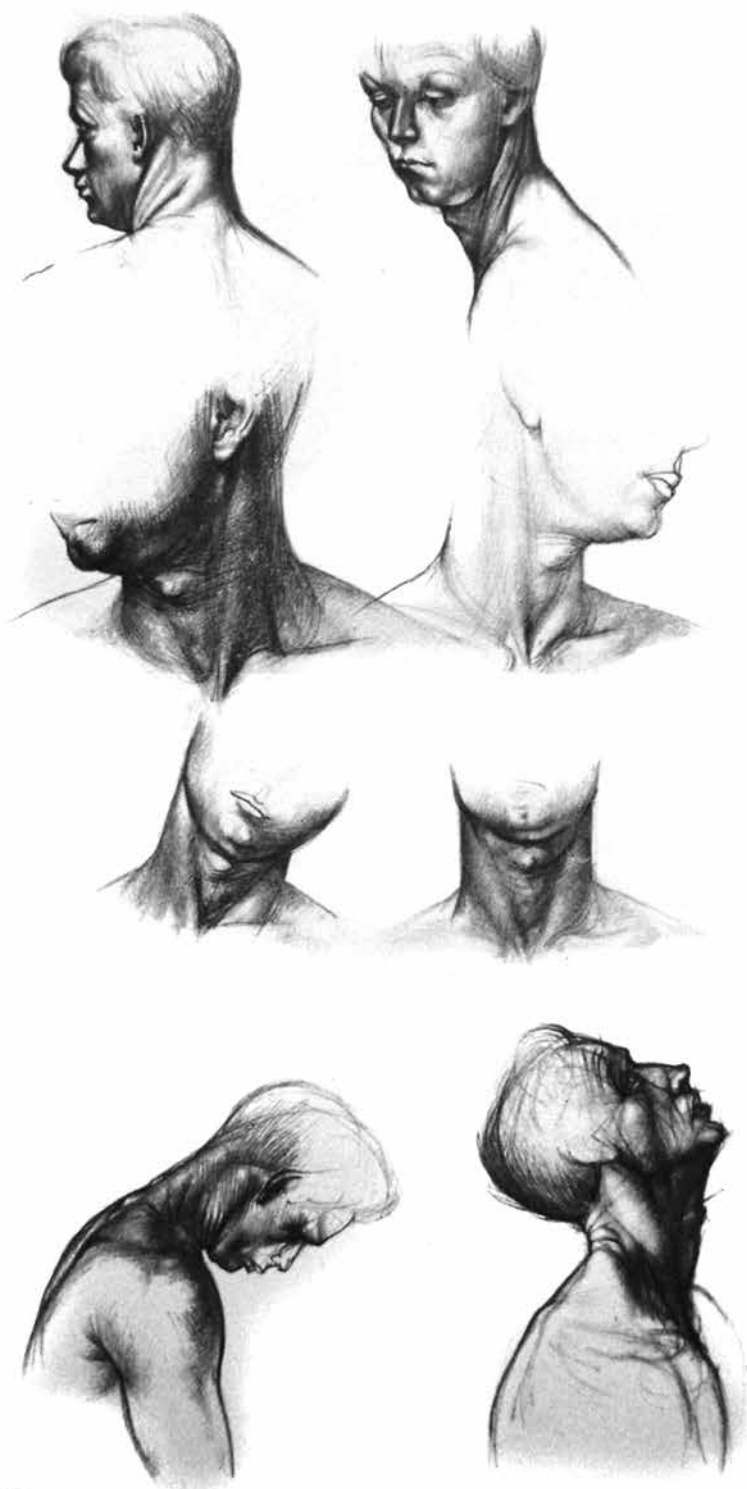
Ma már a sportolók teljesítménye sem tabu. Legutóbb Magyarországon, az egész (határon is túlnyúló) magyar nemzet előtt kezdték ki az Aranycsapat megbecsülését. Pedig még vannak, akik élnek közülük. És még többen, akik szemtanúi voltak.

A tavalyi év végén a liberális értelmiségiek annak apropóján kötöttek beléjük, hogy a történelmi meccs 60. évfordulójára Puskás-szobrot avattak Szentesen, illetve Buzánszkyról és Grosicsról metrószerelvényt neveztek el Budapesten. A sporttörténelem hőseiről pedig méltó módon emlékezett meg a magyar köztársasági elnök is. Hisz az egyre tohonyább és céltalanul lödörgő ifjúság előtt méltó példaképek ők. A liberálisok, meglátva, hogy hősök vannak születőben, azon nyomban beindították a hecckampányt. A Magyar Narancs internetes oldala egy „leleplező” cikket közölt, amelyben Rákosi „propagandacsapatának” nevezte az Aranycsapatot, illetve „röhejesnek”, hogy csak egy barátságos meccset nyertek meg, az igazi téttel bíró világ bajnoki döntőn pedig „pofára estek”. A másik nagy liberális orgánus, az Index hírportál pedig végigelemmezte, hogy miért is „hülyeség” ez az egész felhajtás. Hisz az angolokat mások is megverték akkoriban, és nem is volt az olyan világraszóló meccs. Az eredményen kívül gyakorlatilag mindent megkérdőjelez-

nek; és fanyalognak, hogy most példaképként tekintünk rájuk.

Ha a liberálisok a történelmi hősök után a sportolókat is (akik a békeidő nagy harcosai) kigúnyolják, akkor ne csodálkozzanak azon, hogy

a politikai képviselőben, a társadalmi támogattságukban ott tartanak, ahol. És nemcsak a magyarság utasítja el őket, hisz kiestek például a német parlamentből is. Mert nagy nullák ők azokhoz képest, akiken most köszörülik a nyelvüket.

Részlet a Művészeti anatómiából

Isten nem halt meg!

1. Istenhit és istentagadás

1994-ben a Budapesti Tavaszi Fesztivál és az Európai Kulturális Hónap keretében ezzel a címmel tartottam előadást: „A személy és a szépség védelmében”. Megtörtént már az ún. rendszerváltás. Harminchat évi távollét után 1992-ben tértem haza Rómából, hogy részt vegyek a jezsuiták itthoni munkáinak újjáélesztésében. Az 1991-ben (Bécsben) megalapított *Távlatok* c. folyóirat főszerkesztője lettem. Említett 1994-es előadásomban az ateizmus tele után a *tavaszt hirdettem*, Pierre Emmanuel francia költő szép vallomását alkalmazva a kommunizmus bukása utáni közép-európaiakra. A *Távlatok* beköszöntőjéből vettem át, és most megismétlem *Az emberi arc* c. esszé-kötet prófétai szavait:

„Biztos vagyok abban, hogy a hit a világ tavaszát jelenti, amint az ateizmus a telet. Ám a tél méhében hordozza mindig a tavaszt: januárban már rügyeznek a mandulafák. Csaknem egy fél évszázadon át télben éltem, de mindig éreztem, hogy mozgolódik a tavasz, és egyre fokozódott bennem a vágy, hogy hirdessem a tavasz jöttét. Mert a tavasz hirdetése is hivatás: részvételünk az egyetemes teremtető Aktusban. Ez a könyv életem értelméről tanúskodik: törekvésem nem más, mint újra kezdeni, most a hitetlenség korában, a visszatérést, az éltető felemelkedést a Transzcendenshez.” (*La Face humaine*, 1965, 16.)

Pierre Emmanuel (Pilinszky barátja) személyes fordulatát és elkötelezettségét példának tekintetük, amikor párbeszédet kezdtünk sok kételkedő, nem hívő és kereső értelmiségivel. Ezt tesszük most kezdődő sorozatunkban is.

1994-ben már a nihilizmus végét hirdettem azokkal ellentétben, akik a nietzschei metaforával az „Isten halálát”, sőt a posztmodernben már az ember halálát hangoztatták, és azt kifejezték a művészetben, irodalomban. Ma kevésbé vagyok optimista, legalábbis az ún. Nyugat helyzetét illetően.

Vajon vége az ateizmus telének?

A XX. század vége felé úgy tűnt, hogy túljutottunk a „téli időszakon”, túl az ateista és embertelen totalitarizmusokon. Ha lassan is, de fokozatosan, egyre több baloldali értelmiségi kezdte leleplezni – Szolzszenyicin GULÁG-ja és az 1956-os magyar forradalom és az 1968-as Prágai Tavasz eltiprása után - a bolsevizmus embertelenségét. Mert ahol az embernek ember az istene (*homo homini deus*), ott végül ember embernek farkasa lesz (*homo homini lupus*). Emlékeztetek néhány humanista író állásfoglalására. A Nobel-díjas Albert Camus „A magyarok vére” c. írásában bátran kiállt az 1956-os magyar forradalom mellett, miközben sok „áruló írástudó” (pl. Jean-Paul Sartre) továbbra is Moszkva pártján maradt. A koncentrációs táborok világát leleplezte 1973-ban Szolzszenyicin; majd a szocializmusnak nevezett diktatúrát a (2011-ben elhunyt) cseh drámaíró és politikus, Václav Havel, a Charta '77 mozgalom vezéregyénisége, volt cseh államfő. A humanista Havel a *szabad szó erkölcsi erejét* hirdette abban az 1989-es beszédében, amelyet abból az alkalomból írt, hogy neki ítéltek oda a *Német könyvkereskedők Béke-díját*. Az állami hatóságok nem engedélyezték, hogy személyesen vegye át a díjat, és beszédét felolvashassa a frankfurti Pál-templomban, helyette egy színész olvasta fel német fordításban.

A szavaknak is van történelme, hirdette Havel. Például a „szocializmus” szó „megalázott és elnyomott emberek egész nemzedékei számára szinonímája volt egy igazságosabb világnak, és az eszményekért, amelyeket ez a szó kifejezett, emberek képesek voltak az életükből hosszú éveket vagy akár magát az életüket feláldozni. (...) Az én hazámban ebből a 'szocializmus' szóból már réges-rég közönséges gumibot lett, amellyel valamely meggazdagodott és semmi-
ben sem hívő bürokraták verik hátba szabadon

gondolkodó polgártársaikat, akiket a 'szocializmus ellenségeinek' (...) neveznek. Az én hazámban ez a szó már réges-rég nem egyéb, mint istentelen varázsigé, amelyet az ember, ha nem akar gyanússá válni, leginkább kerül." Václav Havel utalt a francia forradalom szép nyilatkozatára és annak jelszavaira: „Szabadság, egyenlőség, testvériség – micsoda felséges szavak! És milyen félelmezzé válhat az, amit jelentenek: a kivégzés előtt kigombolt ing szabadsága, a mezeten nyakra lezuhanó guillotine sebességének egyenlősége és a testvériség abban a gyanús mennyben, ahol a Legfőbb Lény uralkodik!”¹

Szellemtörténészek elemezték a modernséget jellemző szekularizáció és szekularizmus (teljes evilágiság), illetve az abszolút ateizmus kialakulását. Itt utalok a jezsuita Henri de Lubac *Az ateista humanizmus drámája* c. művére, amely a II. világháború másnapján jelent meg; még korábban, a két háború között hasonló témával Jacques Maritain *A teljes humanizmus* című könyvében elemezte korunk szellemi helyzetét, az Isten elleni lázadást.

Olivier Clément, az ateista kommunistából megtért ortodox keresztény így elemezte ezt a lázadást (*Les Visionnaires*, 27–29):

„Az ember ellen elgondolt Istenből születik az Isten elleni ember állítása. A modern lázadás megállapítja, hogy 'isten' e világ dimenziójára zsugorodik: Marxnál az osztályharc projekciója, Nietzsche-nél a gyengeség és az ellenérzés, Freudnál pedig a sikertelen szexualitás kivetítődése. A politikában, az orvostudományban vagy a pszichológiában tudós teóriák és technikák keletkeznek, hogy feloldják az alapvető szorongást, csökkentsék a véletlen és szükség-szerűség romboló következményeit. Ha nincs más, mint ez a világ, törvényeinek állítólagos teljes verifikálása igazolja a totalitárius rendszereket. Ha nincs más, mint a gyönyör, akkor ezt kell előállítani és fogyasztani, egészen a végső euthanáziáig. Szolzenyicin nem tréfált, amikor azt mondta, hogy az inflációnak nincs más oka, mint a bűn. (...) Clément így folytatta: a nyugati racionalitás győzedelmeskedik. A technikák és ideológiák planetárisra fokozzák ezt a raciona-

litást. Ez szétbomlasztja az ősi kultúrákat, amelyeknek emberei jólétet és szabadságot várnak tőle. De, Hitvalló Maximosz szavai szerint, vajon mi a 'jólét', amely nem válhat 'öröklétté'? És mi más annyi 'felszabadítás' szabadsága, mint az ösztönökre és a szenvedélyekre való hagyatkozás, hogy becsapják a szorongást? Hacsak a 'jólét' és az 'öröklét' közti szakadás, illetve az üres szabadság tévelygése nem váltja ki bennünk állapotunk igazi tudatosítását? Nyugat a végső kérdések elé állítja az emberiséget. Ma az ember teljes egészében kérdésessé válik.”

Isten időszerűsége?

Az ateizmus, a teljes evilágiság korában egyáltalán időszerű-e az Istenről szóló beszéd? Mióta a „gyanú mesterei” (Paul Ricoeur kifejezésével): Marx, Nietzsche és Freud leleplezték a vallási illúziót - most, hogy az ember számára az ember a legfőbb lény, mivel Nietzsche szerint „Isten meghalt”, nem vált-e teljesen „anakronisztikussá” az Isten-probléma?

A hatvanas években nagy zajt csapott az amerikai eredetű ún. „Isten meghalt-teológia”! Múló divatnak bizonyult. De valamire ráirányította a figyelmet: egy bizonyos „Isten” valóban meghalt. A hamis elképzelésekből, illúziókból, beteges büntudatból eredő, „emberszabású” istenképnek vége. Az egyre terjedő közömbösség, szekularizáció is annak a jele, hogy az emberek könnyen megvannak egy bizonyos deista vagy teista istenfogalom nélkül. Ha az istenélmény, a tapasztalat hiányzik, ha az istentan elszakad a kinyilatkoztatástól és merő spekuláció lesz, ha a hit nem termékeny a szeretetben, az embereket „hidegen hagyja” az istenkérdés.

A mai értelemben vett ateizmus tulajdonképpen a XIX. században, Marx istentagadásával kezdődik. A francia felvilágosultak, az enciklopédisták, nevezetesen Voltaire, nagyrészt az olasz szabadgondolkodók (G. Bruno, Campanella, Pomponazzi) racionalizmusát fejlesztik tovább. Az ismert egyházgyalázó, Voltaire még nem ateista, hanem egy bizonyos deizmust vall. Az Enciklopédia számára írt, „Ateisták” c. szócikkében még az istenhit apológiáját adja. Voltaire azt is állítja, hogy Isten gyakorlati tagadása károsabb, mint a pogányság, mert a társadalom lerombolá-

¹ V. Havelről lásd alább megemlékezésünket a *Távlatok honlapján*. Vö. Már 1919-ben Babits: „Szíttál-e lassú mérgedet?”

sához vezet. A legfőbb Lény (Isten) létének állítása nem tetszőleges, hanem ontológiai (léttani) szükségszerűség. De már a XVIII. században is találunk néhány olyan radikális kételkedőt, akiket inkább az ateistákhoz sorolnánk: Holbach, Mirabeau és főleg De Sade márki tartozik ezekhez az arisztokrata „istentagadókhöz”, akik nem tetszenek a francia forradalom vezéreinek.²

Hogy milyen hosszú az út a XVIII. századi „laicizmustól” a mai „társadalmi ateizmusig”, azt a következő két ténnyel is illusztrálhatjuk. 1794. május 7-én hangzott el Robespierre konventi beszéde: „a vallásos és erkölcsi eszmék viszonya a republikánus elvekhez”; ennek hatására szavazták meg az első törvénycikkelyt: „*A francia nép elismeri a legfőbb Lény létezését és a lélek halhatatlanságát.*” Robespierre többek között azért küzdött az arisztokratikus ateizmus ellen és az istenhit mellett, mivel - szerinte - a Legfőbb Lény az elnyomott ártatlanok igazát védi és bünteti a diadalmaskodó gonoszokat. „Ha Isten nem létezne, ki kellene találni!”

Másfél évszázaddal később, 1958-ban, amikor a francia parlamentben az egyik képviselő azt javasolta, hogy az új alkotmány elejére írják oda Isten nevét, javaslatát gúnyos nevetés fogadta még a keresztények részéről is. - **Gondolhatunk itt az új magyar Alaptörvény körüli vitákra, mivel élén Himnuszunk „Isten, áldd meg a magyart!” hitvallása szerepel!**

Karl Marx - az első abszolút ateista - megfordítja Robespierre okoskodását; kimondja: az ember számára az ember a legfőbb lény (*homo homini deus*). Az istenhit szerinte megakadályozza az igazságosságért folytatott küzdelmet, mivel az igazságosságot a másvilágra halasztja. A vallás elidegenítő illúzió, „ópium a népnek”.

A tudós gondolkodó, Blaise Pascal mondja: „Az ateizmus a lelkierő jele, de csak egy bizonyos mértékig.” Az istentagadás lehet indokolt, ha hamis istenképet és torz, antropomorf vallásosságot, babonát utasít el. Ilyen értelemben - amint a zsinat is kiemelte - pozitív, tisztító szerepe lehet a valláskritikának és az ateizmusnak. Megszabadít a bálványoktól, a hívőt arra ösztönzi, hogy mélyítse el, tisztítsa meg vallásosságát, istenképét. De az ateizmus (főleg a materialista) egy bizo-

nyos ponton embertelen lesz, ha tagad minden transzcendenciát, hiszen - ugyancsak Pascal szerint - „az ember végtelenül túlszárnyalja az embert”, csakis Istenben teljesezhet be, akihez rendeltetett. Szent Ágoston *Vallomásai* elején olvassuk: „Magadnak(*magadhoz=ad Te*) teremtetél minket, és nyugtalan a szívünk, míg meg nem nyugszik Tebenned!” Az ember Istenhez rendelt lény (*esse ad Deum*), ezért csak Nála, Benne találja meg személyi léte beteljesedését. Viszont „Isten halála” a tudatban és a szívben az ember halálához vezet.

Ezért mondja a II. Vatikáni zsinat: „Isten az embert szeretetből megteremtette és szeretetből folytonosan a létben tartja. Nem teljesen az igazság szerint él tehát az, aki nem ismeri el szabadon ezt a szeretetet, és nem adja oda magát Teremtőjének” (GS 19). A zsinati konstitúció ugyanott a hívők felelősségére is kitér: az ateizmus létrejöttében nekik is szerepük lehet, ha „ahelyett, hogy feltárnák Isten és a vallás igazi arcát, inkább eltakarják, eltorzítják azt, mert vagy elhanyagolják a hitoktatást, vagy a tanítást meghamisítva adják elő, vagy éppen saját vallási erkölcsi és társadalmi életük fogyatékos.”- Ellen-tanúságtétel!

Az istentagadás *gyökereinek* jelzéséhez itt még - éppen csak felsorolásszerűen - a következőket jegyezzük meg.

1) Az istenhit válságát kétségkívül az újkori világkép megszületése és a kultúra gyökeres átalakulása idézte elő, amint ezt már a XVII. században Pascalnál érezhetjük.

2) A statikus világképhez való ragaszkodás következménye társadalmi-politikai síkon: a hierarchikus (feudális) társadalmi képlethez való kötődés, amikor a forradalmak átalakítják a közéletet.

3) Bizonyos merev dogmatizmus az egyházban: e szerint az egyház (a keresztény közösség!) birtokolja kizárólag az igazságot; a fundamentalista hívő türelmetlen minden más vallással, világnézettel szemben. Továbbá ellentanúságtételként hatnak az egyháziak (pedofil papok!), általában a keresztények bűnei.

4) Az emberi tudás autonómiáját túlzottan hangsúlyozzák; a szcientizmus (a tudományra épülő ideológia) nemcsak módszertanilag, hanem egyáltalán eleve kizárja a hitet.

² Bővebben vö. Szabó, *Az ember és világa, új kiadás: Máltai Könyvek, Budapest, 2011, 23-207.*

5) Bizonyos janzenizmus tovább él a hívők körében: pesszimista emberszemlélet (a protestáns álláspont még hat náluk: az áteredő bűn teljesen megrontotta az emberi természetet). A középkori szemlélet továbbél: menekülés a rossz világból, a világ megváltoztatására irányuló elkötelezettség helyett.

6) Egyfajta teológiai megmerevedés a katolikus egyházban: a modernizmus korában megindult erjedést, sajnos, elfojtotta X. Pius 1907-es *Pascendi* kezdetű enciklikája. Prohászka Ottokár püspököt is modernizmussal gyanúsították, ezért került 1911-ben indexre, a tiltott könyvek listájára akadémiai székfoglalója (*Az intellektualizmus túlhajtásai*), a *Modern katolicizmus* c. kis könyve és egy cikke. Monográfiámban megmutattam, hogy Prohászka modern volt (fél évszázaddal megelőzte a zsinati korszerűsödést), de nem volt modernista. - A két háború között lassan kibontakozott a biblikus, patrisztikus, teológiai megújulás, de ezt ismét megakasztotta XII. Pius (*Humani generis* k. enciklika 1950-ben); de a II. Vatikáni zsinat pápai rehabilitálták a félreállított haladó teológusokat (H. de Lubac SJ, Y. Congar OP), akiknek jelentős részük volt a zsinati tanítás és korszerűsödése előkészítésében.

7) Ma is még nagy a távolság a modern kultúra, természettudományok és a hit nyelvezet, a teológia között. *A hit korszerű bemutatásának hiánya* jó támadási felületet nyújt az ateista kritikának.

Most csak néhány tényezőt említettem; de sokkal bonyolultabb folyamatról van szó.³

Az ateizmus a Zsinaton

A pápa által meghirdetett új evangelizálás egyik célkitűzése, hogy az ún. nyugati világban egyre terjedő ateizmussal szembenézzen, válaszoljon kihívásaira, és párbeszédet kezdjen a jó szándékú nem hívőkkel. Az ötven évvel ezelőtt megnyílt II. Vatikáni zsinat - az Egyház és a mai világ kapcsolatával foglalkozva - az ateizmust korunk legsúlyosabb jelenségének mondta. A

³ Alaposabb elemzést adtam a „gyanú mestereiről” (Paul Ricoeur kifejezése), az újkori ateizmus fő képviselőiről: Marx, Nietzsche, Freud, a három „illúzióromboló” eszméit ismertetve, és így részben a modern ateizmus geneziséjét is megvilágítva: *Keresztények az ezredfordulón. Távlatok*, Budapest 2001, 71-90.

Gaudium et spes k. konstitúció három pontban (19-21.) foglalkozik a mai istentagadással, leírva annak fajtáit, kutatva gyökereit, majd arról ír, hogy milyen legyen az Egyház, a katolikusok magatartása az ateizmussal szemben.

A II. Vatikáni zsinat a *Gaudium et spes* kezdetű konstitúció 19. és 29. pontjában leírja és jellemzi az ateizmus válfajait, és korunk legsúlyosabb jelenségei közé sorolja, bár nem tekinti az „idők jelének”:

„Az ateizmus szó egymástól igen különböző jelenségekre használható: némelyek határozottan tagadják Istent; mások úgy vélik, hogy az ember egyáltalán semmit sem tudhat meg Róla; mások Isten létének kérdését olyan módszertani előfeltevésekkel kezdik vizsgálni, amelyek ezt a kérdést már önmagában véve értelmetlennek tüntetik fel. Sokan jogosulatlanul lépik túl a tapasztalati természettudományok határait, és vagy kizárólag természettudományos módszerrel iparkodnak mindent megmagyarázni, vagy éppen ellenkezőleg, tagadják, hogy létezik az abszolút, feltétlen Igazság.

Némelyek inkább hajlanak az ember jelentőségének állítására, mint az Isten tagadására, így az embert annyira felmagasztalják, hogy ezáltal az Istenben való hit elveszíti életet irányító erejét. Mások elgondolnak maguknak egy istent, következképp az a kép, amit elutasítanak, nem az Evangélium Istene. Vannak olyanok is, akiket nem foglalkoztatnak Istennel kapcsolatos kérdések; úgy látszik, nem éreznek vallásos nyugtalanságot, és így nem is értik, miért kellene a vallással törődniük. Az ateizmus oka továbbá nem ritkán szenvedélyes tiltakozás a világban tapasztalható rossz ellen, vagy pedig az, hogy bizonyos emberi értékeket Isten helyébe tesznek, mert felruházzák azokat - alaptalanul - magának a Végtelennek a jegyével. Gyakran a mai civilizáció is megnehezíti Isten elismerését, persze ez nem lényegéből következik, hanem abból a tényből, hogy túlságosan az evilági valóságokhoz kötődik.”

A zsinat egyháza, amikor elítéli az istentelen és ezért embertelen ateista rendszereket, akkor a dialógust és az együttműködést sürgeti minden hívő és nem hívő emberrel. Figyelmeztet arra, hogy a hívőknek is részük lehet az ateizmus létrejöttében, „amennyiben a hitre nevelés elha-

nyagolásával vagy a tanítás meghamisításával, esetleg vallási, erkölcsi és társadalmi életük foggyatékoságával inkább eltakarják, mint föltárják Isten és a vallás igazi arcát”. Az ateisták sokszor a hamis istenképet utasítják el, és valláskritikájuk a hívőket hitük, istenképük megtisztítására ösztönözheti.

Párbeszéd az ateistákkal

VI. Pál első, *Ecclesiam suam* k. enciklikájában (1964) kifejtette az Egyház és a modern világ párbeszédére vonatkozó elveit, amelyek hatással voltak a *Gaudium et spes* megszövegezésére is. Egy évvel később, 1965-ben egyik beszédében hangsúlyozta, hogy a „testvériség párbeszédét” annak a meggyőződésnek kell vezérelnie, hogy a hit nem a keresztények kizárólagos java, tulajdona. Mivel hitünk Isten ajándéka, nem jogosít fel semmiféle felsőbbrendűsége.

Most pedig a kiváló zsinati teológustól, a jezsuita Henri de Lubactól veszek át néhány gondolatot, aki a *Gaudium et spes* k. konstitúciót kommentálva mélyrehatóan foglalkozik az Istent és embert tagadó ateizmussal, illetve az ateizmussal szembeni helyes keresztény magatartással.⁴

A dialógus sohasem jelentheti a megalkuvást, a keresztény önazonosság feladását, a nézetek összemosását (az ökumenizmusban az „irénizmust”, tehát a minden áron való békülést, vagy a vallásközi párbeszédben a szinkretizmust, a vallási igazságok keverését). Továbbá az igazi párbeszédben nem ítéljük el *apriori* a másik felet, az ateista partnert, kerüljük a sértő polémiát és az üres fecsegést

H. de Lubac szerint három szóval jellemezhetjük az ateistákkal folytatandó helyes párbeszédet: *dialógus*, *szembesülés*, *harc*. Ha helyesen értjük a három kifejezést, egyáltalán nem zárják ki egymást, hanem inkább feltételezik, kiegészítik – összekapcsolódnak. Nem kell szégyellenünk, hogy az ateizmussal való konfrontációban a harcra is felkészülünk. Nem az ateisták személyét támadjuk, hanem az ateizmust. Persze lelki fegyvereket használunk. Legelőször pedig önmagunk ellen fordítjuk e fegyvereket, a ben-

nünk rejtőzködő ateizmust vagy hamis istenképet igyekszünk legyőzni. Mert a hit és a hitetlenség határvonala tulajdonképpen mindannyiunk szívén keresztül húzódik. A hívő magatartása, amikor szembesül az ateizmussal, vagy az ateista őt támadja, nem lehet más, mint a harc: harc Istenért - hangsúlyozza H. de Lubac. Példának a tudós gondolkodó rendtársa és barátja, Teilhard de Chardin magatartását idézi. A neves paleontológus a tudományos világban forgolódott, sok barátot szerzett nem hívő tudósok körében is. Ő jelentette ki – nem titkolta -, hogy „*harcban áll a személyes Istenért*”.

A hívőnek el kell fogadnia a vallás, hite elleni jogos kritikákat, meg kell szabadulnia minden farizeizmustól, és hiteles tanúságtételre kell törekednie. És szüksége van alázatra: ez a hitben való szilárdság feltétele. Mert hitünk nem emberi érték, valami biztos tőke, hanem Isten kegyelmi ajándéka. Értelmes, de nem az ész szüleménye, abszolút misztérium, amelyet mindig el kell mélyíteni a feltámadt Krisztus Lelke erejében, meg kell tisztítani a babonás elemektől, és szeretetben kell gyümölcsöztetni.

H. de Lubac írja *Paradoxes* c. aforizmagyűjteményében: „Mindig elismerni, hogy többé-kevésbé hitetlen vagyok, bírálni a hitemhez tapadt hibákat, soha nem elégedni meg hitem minőségével, kizárni hívő magatartásomból minden farizeizmust. De mindez nem jelenti azt, hogy a hitetlenségnek részben igaza van; éppen ellenkezőleg: ezzel ténylegesen megmutatom, hogy nincs igaza.”

Küldetésünk ma

„*Hirdessük Krisztust korunk sivatagjaiban!*” – erre buzdította XVI. Benedek az egyházat, amikor megnyitotta a Hit Évét, ötven évvel a II. Vatikáni zsinat megnyitása után. Az új evangelizálás erre a zsinatra támaszkodik: a cél az, hogy az ún. „nyugati világban” fokozzuk Krisztus Örömhírének hirdetését, szembesülve az egyre fokozódó szekularizálódás és a terjedő ateizmus kihívásaival.

Ferenc pápa ugyanezt a programot hirdeti, váltja aprópénzre napi megnyilatkozásaival. Már a konklávéra készülő bíborosok tanácskozásán ezt hangoztatta Bergoglio bíboros: „Az evangeli-

⁴ *Athéisme et sens de l'homme*, 1967. - P. de Lubac már 1944-ben közzétett egy azóta bestselleré lett munkát: *Le drame de l'humanisme athée* = „Az ateista humanizmus drámája” címmel.

zálás adja meg az Egyház létezésének okát, értelmét.” Idézte VI. Pál *Evangelii nuntiandi* kezdetű buzdítását: „*Őrizzük meg az édes örömet, hogy továbbadjuk az Evangéliumot!*” Az önmagából kilépő, evangelizáló Egyház induljon el a létezés peremvidékei felé. Az Egyház önmagában csak visszfény; a Napot, Jézus Krisztust tükrözze a Lélek erejében. Az Örömhír továbbadásában minden kereszténynek részt kell vennie sajátos állapot, küldetése szerint.

Befejezésül idézek Ferenc pápa üzenetéből, amelyet október harmadik vasárnapjára, a Missziós Világnapra írt. Miután utalt arra, hogy a Hit Évének vége felé ünnepeljük e világnapot, első pontjában ezt hangsúlyozta:

A hit Isten értékes ajándéka, amelyet nem tarthatunk meg magunknak, hanem meg kell osztanunk másokkal is. Minden közösség akkor nevezhető *felnőttnek*, amikor megvallja hitét, örömmel ünnepli azt a liturgiában, megéli a szeretetet, és szüntelenül hirdeti Isten Szavát saját körein túl is úgy, hogy azt elviszi az élet legtávolabbi helyszíneire is. A pápa a Hit Éve és a II. Vatikáni zsinat ötvenedik évfordulója alkalmából arra ösztönzi az egyházat, hogy a mai világban való jelenlétének, valamint a népek és nemzetek közötti missziójának megújult tudatosságára jusson. A missziós lelkület nem pusztán földrajzi terület kérdése, hiszen a hit határai nemcsak különböző fizikai helyeken és más-más kulturális hagyományokon keresztül húzódnak, hanem közvetlenül is eléri az egyes személyeket. Szó szerint: **„mivel a hit »határvonalai« nemcsak helyeken és emberi hagyományokon, hanem minden ember szívéen keresztül húzódnak”.**

Minden közösség arra kapott tehát meghívást,

hogy hirdesse Jézust a földkerekség végső határáig, ami a keresztény élet lényegi tulajdonsága. „Mindannyiunknak az a küldetése, hogy a világ minden táján közösséget vállaljunk az emberekkel, megvallva és tanúságot téve Krisztusba vetett hitünkéről.” Ferenc pápa arra hívja a püspököket, hogy tartsák fontosnak a lekipásztörök képzésében a missziós jelleget, kiemelve azt, hogy „a missziós tevékenység nemcsak a keresztény élet egyik fontos témája, hanem alapvető paradigmája, hiszen ez a szemlélet- és létmód a keresztény élet minden területét áthatja”.

Nem szabad elfelejtenünk az evangelizálásnak azt az alapelvét, hogy nem lehet Krisztust az Egyház nélkül hirdetni. Az evangelizálás sohasem egy elszigetelt, egyéni vagy magánjellegű tett, hanem mindig az Egyház közösségének cselekedete.

A Szentatya arra figyelmeztet, hogy „gyakran az evangelizációs tevékenységet nemcsak külső, hanem az egyház közösségén belül található akadályok is nehezítik”. Néha „kevés az a lelkesedés, öröm, bátorság és remény, amit a Jézusról szóló tanításba, korunk emberének megsegítésébe és a vele való találkozásba vetnek”. Előfordul, hogy még mindig azt gondolják, hogy az evangélium igazságának hirdetése az emberi szabadság elleni erőszakként jelenik meg, „pedig az evangéliumi igazság felkínálása éppen hogy tisztelgés személyes szabadságunk előtt” – idézi a pápa VI. Pált. Gyakran azt látjuk, hogy az erőszakot, a hazugságot, a hibákat emelik ki, ezért sürgető, hogy ma felragyogtassuk az evangélium szerinti életet az egyházon belüli igehirdetés és tanúságtétel által.

Mozaikterv - a Szépművészeti Múzeum tulajdonát képezi

A német nemzetiszocialista megszállás és a náci rémuralom következményei Magyarországon

Vészkorszak

A nácik legelőször összeszedték és elhurcolták a zsidókat; közülünk, akik maradtunk, senki sem tiltakozott. Amikor ismét jöttek, akkor összefogdosták a kommunistákat, senki sem tiltakozott.

De nemsokára újra jöttek, és most már összetereltek és deportáltak minden francia hazafit, köztük az egyházi személyeket is. Amikor én értem jöttek, többé nem volt, aki tiltakozzon a városban.

(Egy francia kisváros katolikus plébánosának vallomása)

Mivelhogy 2014 a holokausz jubiláris éve, Magyarország jelenlegi igazságügyi minisztere emlékeztetett, figyelmeztetett bennünket, hogy mi magyarok is kötelesek vagyunk vállalni a felelősség ránk eső részét. A felelősség egyetemes - Európa minden országára vonatkozik; mi sem vonhatjuk ki magunkat alóla. Egyetemes abban az értelemben is, hogy akkor (és most) minden társadalmi réteget érintett. Az akkori politikai elit felelőssége azonban hovatovább a legnagyobb. Ugyanis a kormányzó politikai elit magába szippantja, egyesíti és sűríti a társadalom minden rétegében uralkodó közhangulatot, s azután tevékenységre ösztönző módon visszajuttatja a társadalomba.

Nemzetiszocialista („náci”) háttér

Valóban, ez hogyan történhetett meg egy Magyarországon, amely szinte létezésének kezdete óta a magyar mellett sok más népet - így a zsidókat is - évszázadokon keresztül befogadta és hazát adott nekik? Hogyan történhetett meg, hogy Magyarország német megszállása után, a német és magyar nemzetiszocialistáknak (nácik-

nak) szinte máról holnapra, minden államigazgatási, közigazgatási ellenállás, és a társadalmi közvélemény ellenállása nélkül sikerült zavartalanul megszervezni a zsidók „összefogdosását”, majd azonnali deportálását a magyarországi határokon túli koncentrációs táborokba (amelyekről szinte azonnal kiderült, hogy nem munkatáborok, hanem megsemmisítő, haláltáborok)? Erre kell majd feleletet adni nemcsak egyszer, hanem talán olyan sokszor, ameddig él magyar nép a Kárpát-medencében. A felelet nem könnyű sem politikai, sem lelkiismereti vonatkozásban.

Nemcsak arról van szó, hogy Magyarország 1939-től kezdve (vagy már előbb is) Németország csatlósává vált; a versailles-i (trianoni) kapituláció mind a két államot és népet léteben veszélyeztette. Nemcsak arról van szó, hogy Magyarország gyakorlatilag már 1941 után a „sorstárs” leigázottja lett; 1944 kezdetétől pedig kiszolgáltatott gyarmata, s elvesztette minden önálló politikai akaratát s független politikai cselekvőképességét. Mindez nagyrészt igaz, s mégis magyarázatként, megindoklásként elégtelennek fog bizonyulni a holokausz esetében. A magyar zsidók java része (talán egésze) olyan nagymértékben integrálódott a magyar kultúrába és társadalmi életbe, hogy a politikai okokra, kényszerpályára való minden hivatkozás mindig elégtelennek fog bizonyulni, azért mert az egyetlen ésszerű felelet csakis az lehet: zsidó vallású magyar emberek százezreit, magának a magyar nemzettestnek egy részét szolgáltatták ki a német náci hóhéroknak, bűnrészes magyar segítséggel.

Adolf Hitler (ma gyakran lebecsülik a hóhér politikai és szervezőképességét; őrvült volt, de az őrvülségéből rendszert csinált) politikai végrendeletében, amelyet közvetlenül öngyilkossága előtt diktált le és aláírásával látott el, zseniálisan hazudik, amikor magára vállalja a II. világhábo-

rú kirobbantásának az okait. Grandomániájában utoljára magára vállalja a teljes felelősséget (bűnözők jellemzője) azért is, amiért az évszázados német birodalmi politikai „törekvés” a felelős.

Hazudik, amikor arra hivatkozik, hogy „Ő” azért robbantotta ki a II. világháborút, hogy megsemmisítse a zsidó pénzügyi oligarchia nemzeti összeesküvését a világ ellen; tetszeleg a világmentő mártír szerepében. A német és minden nép jótevője szerepében tetszeleg még az utolsó pillanatban is (ez is minden bűnelkövetőre jellemző hivatkozás).

A történelem folyamán sohasem volt olyan méretű zsidó összeesküvés, amely a világ, akár Európa, akár egy ország, akár egy város vagy falu fejlődését meghatározta volna. S ez a megállapítás nemcsak a zsidóságra mint egészre vonatkozik, de az úgynevezett zsidó pénzügyi oligarchia történelmi lehetőségeire is. Minden gazdasági-pénzügyi tettük a többi nép politikai ellenőrzése alatt volt.

Nem is lehetett ez másként. A római birodalomnak az az imperátora, akit Titusznak hívtak (különben arról a mondásáról is nevezetes, hogy minden napját, amelyiken nem cselekedett valami jót, elveszettnek tekinti az életében) felszámolta 71-74 között a jelentéktelen kis zsidó államot. Minden létesítményét a földdel tette egyenlővé, a zsidó népességet pedig (hasonlóképpen, mint később a XX. században a törökök az örményeket) „szétkergette” a nagyvilágba, azzal, hogy államot, országot soha többé nem hozhatnak létre, politikával pedig nem foglalkozhatnak.

A zsidó pénzügyi oligarchia nem esküdhetett össze a világ ellen a XX. században sem.

Nyugaton az angolszász WASP (White Anglo-Saxon Protestant) pénzügyi oligarchia uralkodott, amelynek alárendelte magát vagy szorosan együttműködött vele a zsidó pénzügyi oligarchia. Hitler nem merte sohasem bírálni a WASP-ot, mert meg akarta nyerni kegyeit és támogatását világhódító céljaihoz (ez volt a legnagyobb tévedése, ami a politikai elvárásai között lehetett).

Helyette a zsidó pénzügyi oligarchia összeesküvéséről fecseg, hogy elfedje a német nagytőkék történelmi felelősségét.

Keleten nem létezett zsidó pénzügyi oligarchia. A Szovjetunióban valóban a szegény zsidó munkásrétegek és értelmiségiek tömegesen

támogatták és csatlakoztak „a munkásosztály élcsapatához”, a Szovjetunió Kommunista Pártjához. A Szovjetunióban valóban nagy szerepük volt a Kommunista Pártban és a karhatalomban, a politikai rendőrségben (belügyben); az államapparátusban és a katonaságban már nem (s ezt nagyon fontos kiemelni, hiszen az igazi hatalom itt az oroszok kezében koncentrált). A zsidók a Szovjetunióban a tudomány minden területén jelen voltak. Kezdetben minden köztársaság tudományos intézeteiben és tudományos akadémiáiban aránytalanul nagy százalékban képviseltették magukat; az oroszok a zsidók előnyös helyzetét csak lassan tudták ledolgozni, s a dolgokat helyükre tenni (vagyis, ami normális, létrehozni az orosz többséget). A nagy októberi szocialista forradalmat nem a zsidók robbantották ki, hanem a német forradalmi hullám. Az viszont igaz, hogy sok zsidó töltött be vezető szerepet a forradalomban (köztük Lenin is, aki apai ágról orosz—kalmük nemes eredetű, főrangú cári tisztviselői körből származó volt, anyai ágról viszont svéd zsidó eredetű). A „forradalmárok” között sok volt a zsidó, akik világforradalomról ábrándoztak. Hitler e tekintetben is tehát hazudik. A Szovjetunió zsidói semmilyen veszélyt nem jelentettek az európai vagy a német pénzügyi oligarchia és kereskedelem számára.

A nagyorosz nacionalizmus a Szovjetunió egész története folyamán az orosz nép szemében tiszta maradt. A forradalom piszkos politikai munkáját, az iparosítás piszkos teendőit (százerek, milliók rabmunkára kényszerítését, a kolhozosítást az oroszok a zsidókra: a karhatalomra és a politikai rendőrségre bízta - őket pedig ügyesen ellenőrizték és manipulálták) - éppen ahogy századokon keresztül előbb a mongoloktól, utóbb a poroszoktól tanulták.

Minden, ami az orosz forradalomban erőszakkal párosult, az Szovjetunió történetében az orosz nép szemében „zsidó ügy”, „zsidó gazemberség”.

Hitler ezt tudta, s a Szovjetunió megszállt területén (Ukrajna, Belorusszia) nyugodt lelkiismerettel irtotta a zsidókat, s így szerzett kezdetben rokonszenvet a Kelet felé történő terjeszkedésével. Ha hazudik is, Hitler annyiban államférfinak bizonyul, hogy nem magát menti, hanem a német imperializmust, amely mindig lekészt

a világ felosztásáról és újrafelosztásáról. Ezt sem a gazdasági, sem a katonai elit nem tudta „megemésztetni”. Nem tudták megbocsátani önmaguknak azt sem, hogy már a XVIII. században lekéstek a gyarmatosítás kezdeteiről, s ezért később egyre agresszívebbek lettek, úgy tűnt nekik, hogy ők maguk fogják újból megnyitni az utat a gyarmatok újrafelosztásához. Mindig elhanyagolták azt a lényegbevágó tényezőt, hogy Németországnak nagyon rossz geostratégiai helyzete van ahhoz, hogy bármikor is gyarmathatalom, gyarmatbirodalom legyen. Amikor ez végre világossá vált előttük, már késő volt, csak Kelet felé lehetett volna terjeszkedni. Ennek a gondolata azonban egyenlő volt a tiszta fantáziával. Akármilyen gyengének tűnt és gyenge is volt (és mai is az) a Szovjetunió, több okból is lehetetlenség lett volna legyőzni.

Az USA ugyanis már a XIX. század végén, a XX. század elején pedig végképpen eldöntötte, hogy a műszaki fejlesztés területén (s nem a gyarmatok kirablása útján, mint ahogyan azt Franciaország, Hollandia, Belgium, Spanyolország és Portugália tették) lesz elsőszámú világhatalom és meg fogja előzni a brit birodalmat is. Az USA felfigyelt arra, hogy a műszaki fejlesztés tekintetében Németország az igazi ellenfele, amely élre tör. Az USA mint potenciális világhatalom ezt nem engedhette volna meg soha Németországnak. Anglia sem azért utasította el az állandóan tálcán felkínált szövetséget Németország részéről, mert különben is még nyertes pozícióban volt (s miután megszabadult az USA-tól mint gyarmattól, továbbra is mindig számíthatott a védelmére és segítségére).

Következésképpen a Nyugat sohasem engedte volna meg Németországnak, hogy nyertes pozícióba kerüljön a Szovjetunióval szemben. Arra viszont számított, hogy Oroszország gazdaságilag gyenge marad, és nem képez konkurenciát a világpiacon.

Ha jól megnézzük a dolgokat, az amerikaiak száz év távlatában helyesen mérték fel a helyzetet: Oroszország a mai napig gazdasági szempontból messze az USA mögött van. Oroszország politikai és katonai nagyhatalom, de erejét nem használhatja az atomkorszakban (hacsak nem akar öngyilkos, nemzetvesztő politikát folytatni).

A nagyhatalmak végjátékában mindenki jól számított, kivéve Németországot. Hitler végrendelete, hogy a zsidó összeesküvés miatt vesztett a germán árja faj, az „Übermensch” német nép, olyan marhaság, mint az a jóslata, hogy a jövőben is fennáll a zsidó összeesküvés veszélye. A német nacionalszocialisták előtt titok maradt, hogy Németország miért nem lehet politikai nagyhatalom, s ezért próbálták meg a lelegehetlenebb utat a legkegyetlenebb emberirtó módon. A holokauszt ennek csak a része.

A német nacionalista (náci) „totális háború” az emberiség ellen

A német gazdaság műszaki fejlesztése tudományos alapokon (akarva-akaratlanul a marxi tanítást sajátították el és a nácizmus szolgálatába állították) megállíthatatlan és rendíthetetlen súllyal nehezedett a közvéleményre; megállás nélkül kereste a legagresszívebb politikai képviselőjét. Meg is lelte a náciokban. Nem volt könnyű nekik a politikai hatalom közelébe férkőzni, de nem is túl nehéz. Az I. világháború végeztével a versailles-i békekötés az egész német népet (s nemcsak a katonai és politikai elitet) meggyalázta.

A náci, Hitlerrel az élükön, parlamenti választások útján kerültek hatalomra. Attól kezdve Németország párosította a realist az irreálissal és elindult a katonai kalandok útján. Az világos volt előttük, hogy ehhez csak Németország gazdasági potenciálja nem elég (ez volt a realitás).

Úgy tűnt, azonban, hogy megszerezhetik egész Nyugat-Európa gazdasági erőforrásait és egész katonai potenciálját. Ez is reálisnak tűnt, mert olyan nagyok voltak az érdekellentétek az európai országok között, hogy mindegyik külön-külön (szövetséges nélkül) könnyen volt meghódítható és leigázható. De csak annak látszott, mert már a kezdetekkor irreális hibák csúsztak a számításba, amelyek kiszolgáltatták Németországot a katonai kalandoroknak. (Az akkor elkövetett hibák máig tartó hatásúak: Németország akármilyen gazdasági nagyhatalommá nőne is ki magát, soha többé nem lehet már politikai nagyhatalom.)

Aki hódítani akar, ezt nem teheti meg országokat, államokat, népeket, társadalmi rétegeket egyesítő ideológia nélkül. A “náci” ilyen ideológ-

giát képtelenek voltak „kieszelni”. A meghódított és leigázott európai népekben már volt annyi demokratikus politikai hagyomány, amely nem hitt a *Völkischer Beobachter* (magyarul: *Népi Figyelő*, a *Nemzetiszocialista Német Munkáspárt* hivatalos lapja) meséinek, mitológiájának és propagandájának. Minden leigázott nép nyelvén a zsidó pénzügyi oligarchia összeesküvéséről és a zsidó nép alsóbbrendűségéről harsogtak ezek a lapok.

Hitler fantasztikus elképzeléséhez, hogy lehetséges egész Európa gazdasági potenciálját megkaparintani, majd a német hadiipar és katonai gépezet szolgálatába állítani s így megindulni Kelet meghódítására, nem létezett elég „tág” ideológiai alap. Egyre valószínűtlenebbnek tűnt, hogy van zsidó összeesküvés. Viszont kezdett nagyon is valószínűnek tűnni, hogy a német imperializmus terjeszkedéséről van szó Nyugaton. Ami kezdetben mesének tűnt a „német élettér” kibővítéséről, hamarosan reális értelmet kapott Nyugaton és Keleten is.

Először lett világos, hogy Hitler a *Mein Kampf*-ban nem beszél üresbe; a német nagytökések helyett beszél! Óhajukhoz Hitler mit adott hozzá? A *Mein Kampf*-ban ez tisztán látható: ősi európai államok megsemmisítését, ősi európai népek teljes kiirtását, kiéheztetését, elűldözését a szülőföldről, legjobb esetben leigázását és rab-szolgasorsba kényszerítését.

Egész népek kiéheztetéssel történő kiirtása és a holokauszt között nincs különbség. E kettő gyűjtőneve genocídium - népek gyökerestől történő megsemmisítése.

A náci olyan dologba kezdtek, amit még az igen agresszív akkori birodalmak sem tudtak támogatni (még a Szovjetunió feláldozásának az árán sem). Senkinek sem fűződött érdeke ahhoz, hogy Németország elsőszámú nagyhatalommá, világhatalommá váljon a Föld szárazulatain az eurázsiai térségben.

Hitler a *Mein Kampf*-ban a német népen kívül a világnak semmit sem kínált, holott világhatalomra tört. Ilyen hibába nem esett egyetlen birodalmi törekvés sem a múltban, Hitler egy tiszta német (germán) fajt (amely nem keveredhet más fajokkal) helyezett egy tiszta német élettérbe (*Lebensraum*), amely örökös harcban van a világ többi részével, hogy bizonyítsa életrevalóságát és meghódítsa a világot.

A britek és az amerikaiak gyarmatosító politikájukban hovatovább gyakorlatiasabbak voltak, s ezért világhatalmuk a mai napig kétségbevonhatatlan és megingathatatlan, ideológiájuk egyesítő, vonzó, elfogadott és képes az állandó megújulásra.

Hasonlóképpen a franciák és portugálok is otthon érzik magukat a gyarmataikon, mint „jó” gyarmattartók, a helyi lakosság részéről is teljesen elfogadottak. Az uralkodó elit keveredik egymással.

Nyugat és Kelet számára a német „*Lebensraum*” fantáziája teljesen elfogadhatatlan volt. Létezett azonban még valami, ami a hitleri ideológiával szemben hallgatólagosan egyesítette a II. világháború szövetséges erőit a „nácikkal” szemben.

Ez nem volt más, mint a győztesek örökös éhsége a hadizsákmányra, a döngkeselyű természet.

Bár sem a Nyugat, sem a Kelet nem hitt a zsidóösszeesküvés meséjében. Végére is jól tudták (ki, ha nem ők), hogy kinek a kezében van a politikai hatalom, mégis hagyták a náciakat, hogy a zsidógyűlölet és antiszemitizmus kidühöngje magát, beleértve a holokausztot is.

A Nyugat és Kelet uralkodó politikai elitjének, a hírszerzésnek és állami vezetőknek pontos információik voltak már a II. világháború kezdetétől arról, hogy a náci a zsidókat meg fogják semmisíteni. Ez különben abból is következett, hogy a náci a németeket kinevezték *Übermensch*eknek, a zsidókat meg alsóbbrendű, kiirtásra ítélt „fajnak”. Nem is titkolták. Hitlertől ered az a gondolat, hogy a zsidók mind kozmopoliták és pacifisták - s ezért eleve hazaárulók, vagy hazaárulók lehetnek (!). A zsidók a nemzeti kultúra rombolói. A zsidók minden értékrend és különösen az erkölcsi értékek és erények tagadói. Már a *Mein Kampf* tele van arra vonatkozó utalással, hogy ezért a zsidóknak „bűnhődniük” kell; meg kell tőlük szabadulni. Hitler később ezt a feladatot (szervezést és végrehajtást) az SS-re (*Schutzstaffel* - védőosztag), a Waffen SS-re (fegyveres védosztag), a halálfejes SS-re – az állami titkosrendőrség (*Geheime Staatspolizei* - *Gestapo*) IV. B.4. részlegére bízta, amelynek élén Adolf Eichmann állt. A zsidóktól való megszabadulás nemcsak Németország, de egész

Európa területére vonatkozóan volt a végső cél, és ez a náci program az Endlösung (végső megoldás) fedőnevet kapta. A zsidókat meg kell semmisíteni, mert arra sem érdemesek, hogy a német, germán árja nép rabszolgái legyenek.

Mivel az egész XX. század a vad, elvakult nacionalizmus dühöngéséről, a hazaárulás hisztériájáról szól szinte minden európai állami politikában, valószínű, hogy ezért nézték tétlenül a nácik által szervezett zsidóirtást.

A világtörténelemben nem volt példa arra, hogy egy állami szervet kifejezetten azzal a céllal hozzanak létre, hogy megszervezze és végrehajtsa emberek millióinak megsemmisítését, államilag titkosított és elfogadott terv szerint.

Mivelhogy világbirodalmi törekvésük volt, ezért a nácik jogot formáltak arra, hogy nemcsak Németország területén, de az általuk megszállt területeken is „zsidótlanítsanak”. A csatlós államok, mint például, Szerbia önként gyilkolták le a zsidókat, nem is várva német parancsra, sőt, Hitlernek büszkén jelentették, hogy náluk ez előbb befejeződött, mint magában Németországban. Finnországot kivéve egész Európában „zsidótlanítottak”, mert ez annyit jelentett, hogy ezáltal megszabadulnak a „hazaárulástól”.

Dicsőség volt nem németként is segíteni a különleges (Einsatzgruppe – bevetési csoport) német alakulatokat a zsidóirtásban, mind Nyugat-, mind Kelet-Európa megszállt területein.

Ilyen módon csaknem 6 millió zsidót égettek el és mészároltak le. Ahol csak megjelentek, megtörtént a zsidótlanítás. (Pedig a zsidók a „magas” politikának még csak a közelébe sem férhettek; még ott sem, ahol úgy tűnt, hogy van közük hozzá, és ők irányítják, mint például a Szovjetunióban. Ha akartak volna, akkor sem lehettek volna hazaárulók - különösen nem mint közösség).

A zsidóirtást csaknem teljesen sikerült véghezvinni Európában. A számok borzasztóak. Ha azonban tudatosodik bennünk az, hogy a II. világháborúnak 60 millió emberáldozata van, úgy a holokauszt csak egy vonatkozása annak az általános népiirtásnak, amelyet a nacionalszocializmustól elvakult hóhérok végeztek (éppen úgy, ahogy vallotta az a francia lelkész, akit idézek). A nácik mindenkinek megtervezték a halálát: égetéssel, éheztetéssel, golyóval, akasztással, vízbefojtással, halálra dolgoztatással, tifuszijárvány, kolera

és más járvány által stb. Mindent tömegméretekben! Uralmuk nem volt más, mint a sötét középkor.

A náciizmus lényege abban a gondolatban és gyakorlatban van, hogy úgy kell életteret teremteni, hogy a környező népeket ki kell irtani, függetlenül attól, hogy kicsodák és micsodák, nemzetiségre, világnézeti különbségre való tekintet nélkül. Ebben az értelemben a zsidók csak sors társai (és nem előjogosítottjai!) a háború többi emberáldozatának; a más nemzetiségű és világnézetű áldozatok pedig sors társai a zsidóknak. A mártírságban nincs privilégium.

A holokauszt sajátossága abban van, hogy a védekezésnek a legkisebb lehetőségét is megvonták a zsidó mártiroktól.

Churchill, Sztálin, Roosevel - Tito is - tudtak a zsidóirtásról, de hagyták, hogy a nácik elvégezzék és befejezzék a gonosz szándék beteljesülését. Közülük mindegyiknek megvolt a titkos, rejtegetni való számígtatása. Például Tito a zsidó vagyonnal akarta kielégíteni az őt támogató partizánokat, és így tovább a többi esetben is.

Titkos, rejtegetni való szándék vagy elvárás ezer vonatkozásban létezett a győzteseknél. Mindegyik győztesnek azon járt az esze, hogyan járhat túl a másik győztes eszén.

Nulla salus bello (nincs öröm a háborúban) - mondja a latin közmondás. Sem akkor, sem most nem számított nagy tétnek a holokauszt egyik részről sem a szövetségesek között. A zsidóirtást hallgatólagosan elfogadták mint tény; a háború kollaterális velejáróját. A zsidóirtás a hallgatás összeesküvésének, s nem a cselekvők tenni akarásának a ténye. Nem lehet okolni külön az egyik szövetségest sem; vagy mindegyiket, vagy egyiket sem.

A kommunisták arról beszéltek, hogy a „burzsujokkal számolnak le”, ehhez nekünk semmi közünk. Nyugaton gyakran minden szegény zsidóban veszélyes világforradalmárt láttak, aki lázad a tőkés rend ellen; tehát a sorsát megérdemli.

Szánalmas!

Ha a történelem főszereplői el is veszítik a józan eszüket, nem veszítheti el az egyszerű ember, akinek van szomszédja, barátja, munkatársa, sors társa.

Csak a történelem hóhérainak van takargatni és felejtenivalójuk. Az egyszerű ember soha nem felejtethet. Ellenkezőleg. Ápolja az emlékezetet.

A magyar zsidók deportálása

A náci vezette Német Birodalom 1944. március 19-én megszállta Magyarországot.

Hitler 1944 májusában kinevezte Edmund Weesenmayert a Német Birodalom teljhatalmú meghatalmazottjának Magyarországon. Magyarország ezáltal elvesztette állami függetlenségét; a Német Birodalom protektorátusává vált. Weesenmayernek biztosítania kellett a teljes politikai ellenőrzést Magyarország felett, s mindekelőtt a német hadsereg ellátását és biztonságát. Weesenmayer régől fogva ismerte a magyar közállapotokat. Jelentéseiben többször is szerepelt, hogy a magyar nemzet önálló nemzeti életre alkalmatlan. Minden, ami történt Magyarországon történelmében, német ihletésre jött létre.

Weesenmayer éppen akkor érkezett Magyarországra, amikor Adolf Eichmann SS-Obersturmbannführer (alezredes) befejezte a deportálás „munkálatait” a vidéken, és távozott. Végzett a zsidók gettóba zárásával és vagyonuk elrablásával is a Reich nevében. Ebben a „munkában” segítségére volt a magyar csendőrség. A magyar csendőrség segítségével megkezdtek a vidéki zsidók deportálását, s bármilyen hihetetlen, egy hónap alatt - május 9-éig - be is fejezték. Ezen a napon jelentést küldtek Hitlernek, amelyben közlik vele, hogy idáig 437 402 zsidót deportáltak a vidékről. Most van előkészületben a budapesti zsidók deportálása. Már mind gettóban vannak és várnak a deportálásra.

S ekkor váratlan esemény történt. A nyugati szövetségesek május kilencedikén (és nem a „deportálási munka” kezdetén) a Vatikánban és a történelmi egyházak képviselőin keresztül Horthy tudtára adták, hogyha nem állítja le a deportálást, a háború után háborús bűnösneként fog ülni a vádlottak padján. Ekkor csodálatos módon Horthy leállította a további deportálást, azzal, hogy néhány honvédelakulatot a fővárosba rendelt a védelmükre.

Állapítsuk meg tehát Weesenmayer szempontjából a deportálásról a következőt: ott, ahol minden német kezdeményezésre történik, nincs magyar politikai felelősség. Csakhogy, amint látjuk, nem történt éppen minden német kezdeményezésre. Való igaz, hogy 1867 után sem lett Magyarország külpolitikája teljesen független, sőt mi több, más területen is osztrák-német gyar-

mat maradt. Ha időről időre mégis megkísérelt önálló döntést hozni, azt elszabotálta a Magyar Királyság államapparátusa, amelyben ottmaradtak túlsúlyban a németek, német eredetű, német származású szakemberek, akik a német érdekekhez igazították a magyar döntéshozatalt.

Akkor hát hol a magyar felelősség a zsidók deportálásában? Van magyar felelősség!

Magyarországnak 1920 után megvolt a szuverenitása. Bármennyire is lekötöztetettje volt a Német Birodalomnak az első és a második bécsi döntés után. Bármennyire is rabja volt a határrevíziós politikában, létezett szuverenitása.

A magyar politikai elit befolyásolhatta a magyar társadalmi viszonyokat; normákat, követelményeket állított fel velük szemben; törvényeket, rendeleteket, határozatokat, jogszabályokat fogadott el, és állami akarattal megkövetelte betartásukat és megtartásukat.

Magyarország tagja volt az akkori nemzetközi szervezeteknek.

Magyarország valóban nem volt nemzetiszocialista politikai rendszerű, totalitárius államberendezésű ország, de egyetlen kormánya sem volt mentes az antiszemitizmustól 1918 és 1945 között. Mint mindjárt látni fogjuk, kezdetben az antiszemitizmus nem veszélyeztette a zsidóságot léteiben. Az antiszemitizmus azonban állandóan erősödött azáltal, hogy Magyarország a németekkel együtt sodródott a nemzeti katasztrófa felé.

Végül minden politikai, társadalmi, erkölcsi, államszervezési, karhatalmi, katonai akadály többé nem létezett, ledőlt, eltűnt magyar részről a genocídiummal szembeni ellenállás. Ez semmiféleképpen nem alakult volna így, ha az egyes kormányok nem veszik be azt a mesét a zsidók nemzetközi összeesküvéséről a nemzeti érdekek ellen.

A magyar államnak, mint minden államnak, rendelkezésére álltak olyan eszközök, amelyekkel részben ellen tudott volna állni a náci nyomásnak, és nagymértékben mérsékelhette volna a genocídium méreteit. Bár félfeudális eszmiségű és rangkórságtól szenvedő, arisztokratikus jobboldali politikát folytatott, megvolt a lehetősége, hogy jobban támaszkodjon a magyar társadalom szélesebb rétegeinek a segítségére. Ezeket a lehetőségeket a jó államfők általában

észreveszik éppen akkor, amikor a nemzeti érdekek nagy veszélyben vannak, nem húzódoznak az alkalmazásuktól. Magyarország esetében ez, sajnos, nem így történt.

Ahogy nem titkolta Hitler, ugyanúgy nem titkolta Vitéz Nagybányai Horthy Miklós sem, hogy zsidógyűlölő. (Erről, különben, elsősorban a tettei tanúskodnak.)

(Az amerikaiak több mint 50 háborús bűnöst fogtak el közvetlenül a II. világháború után. Nürnbergbe szállították őket, ahol 12 felett a nemzetközi bíróság ítélezett. Horthy, a korára való tekintettel, mint tanú jelent meg a bíróságon.)

1. Az első nem kimondottan zsidóellenes törvény (az 1920. évi XXV. tc.) *numerus clausus* néven vált hírhedtté. A zsidók ellen irányult, bár nem említette őket. A törvény szerint „minden faj” csak az összlakosságban megállapított százalékarányban iratkozhatott be és tanulhatott a főiskolákban és az egyetemeken.

Az idegen fajúaknak hűségesküt kellett tenni, a magyaroknak nem (különben szinte nem is volt munkás-parasztszármazású egyetemista; a magyar nemzethez tartozók a gazdag földbirtokos és tőkés családokból kerültek ki: még csak egy intézkedés sem született arra vonatkozóan, hogy ez az arány „a magyar nemzetben” megváltozzon). Magyarország megindult egy meg nem engedett úton.

2. Első zsidótörvény néven lett ismert a XV. törvénycikk, 1938-ban fogadták el.

Ez a törvény már leplezetlenül zsidóellenes volt, 20%-ban állapította meg a zsidók arányát az értelmiségi foglalkozásokban. A zsidó értelmiség, a szellemi töke egy része elhagyta az országot.

3. 1939-ben elfogadták a IV. törvénycikket az Országgházban.

Ez a törvény 6 százalékbán állapította meg a zsidó vállalkozók és foglalkozók maximális arányát az összes százalékában, zsidó nem lehetett állami tisztviselő (semmilyen állami szinten; sem városban, sem falun!), nem lehetett állami köztestület tagja, nem dolgozhatott közintézményben, közüzemben; 1943-ig minden zsidó tanárt a népiskoláktól az egyetemig fokozatosan nyugdíjazni kellett, mert az iskolákban, az egyetemeken többé nem dolgozhatott zsidó. Zsidó nem lehetett igazgató művelődési intézményben, lapkiadó és könyvkiadó vállalatban. Miután lemondott a tudo-

mányos utánpótlás egy részéről, Magyarország szélnek eresztette, emigrációba küldte a tudományos és szakember-potenciáljának a már dolgozó, aktív, termelő részét is.

Horthy minden esetben kétszer is visszadobhatta volna mindegyik törvénytervezetet az Országgház elé. Követelhetette volna a kiigazítását, de nem tette.

A törvény a józan ész szégyene volt. Az ipari és gazdasági fejlődést középkori kórákás alá temette, ami alól az ország csak évtizedek után tudott - ha tudott? - kimászni. (Ma is nélkülözhetetlenek lennének ezek a tudósok, művészek, értelmiségiek, vállalkozók. Hiányzik sok olyan szakember, akik akkor távoztak el Magyarországról.) Aligha hoztak egy országban ennél nemzetvesztőbb törvényt. Aláásta a magyar gazdaság különben is ingatag alapjait és nemzetközi tudományos-szakmai és gazdasági kapcsolatait.

4. Következett az 1941-ben elfogadott XV. tc. A törvényalkotás Magyarországon nagy múltra tekint vissza. Valamennyi országban a törvények leginkább az uralkodó osztály érdekeit védtek.

Ez a törvény azonban a magyar törvényalkotás szégyene volt.

Ez a törvény meghatározta hitvallástól függetlenül (!), hogy ki a zsidó; zsidó az, akinek a négy nagyszülője közül kettő zsidó volt. A törvény megtiltotta a zsidók és nem zsidók közötti házasságkötést. És ugyanígy a nemi kapcsolatot zsidó és nem zsidó között. Ezt a bűncselekményt háromévi fegyházzal és a munkahely elvesztésével büntették. A törvény telis-tele volt hasonló marhaságokkal. A törvényt nem egy Országgház, hanem a magyar Ku-Klux-Klan alkotta. Csakhogy az USA, ha nem is gyógyult ki az antiszemitizmusból a mindennapi élet szintjén, politikai szinten volt ereje megsemmisíteni a zsidógyűlölő Ku-Klux-Klan működését. A magyar Ku-Klux-Klan megpecsételte Magyarország jövőjét a II. világháború után.

Úgy magyarázzák, hogy Horthy ezeket a törvényeket azért fogadta el, mert a határrevizionista „mindent vissza, amit Trianonban elvettek” politika rabja volt; német nyomás alatt volt; Habsburg-hű volt; foglyul ejtették a nácik, akiket utált, de mást nem tehetett stb.

Az igazság az, hogy Magyarországnak még a náci terror alatt is volt valamennyi politikai akarat-

ereje, hogy kimutassa állami szuverenitását. Az a különben szintén antiszemita, de „nyugatbarát” Kállay Miklós magyar miniszterelnök (aki a zsidók által birtokolt földtulajdon felső határát 250 hektárban állapította meg) megérezte a nemzeti katasztrófaveszélyt. Mindenkinél előbb - már 1942 októberében - megtagadta a nácik követelését.

A nácik ultimátumban követelték Magyarországtól (a bécsi határrevíziós döntések ellenszolgáltatásaként!), hogy Magyarország azonnal adjon 300 000 zsidó (!) munkaerőt (meghatározták, hogy a munkaerő „zsidófajú” legyen).

Követelték, hogy a zsidókat zárják gettóba és viseljenek sárga csillagot.

Kállay Miklós ezt megtagadta. A németek sztálingrádi veresége még nem látszott: Kállaynak mégis elég volt, hogy a moszkvai vereségből-megtorpanásból kikövetkeztesse, hogy a nácik a háborút elvesztették. Ezért értékesnek tartotta a „maradék” magyar szuverenitást is, és ellentmondott a náciknak.

Hogy még egy „nyugatbarát” miniszterelnök Magyarországon még csak véletlenül se jelenjen meg többé, a nácik megszállták Magyarországot.

Ha nem szállják meg Magyarországot, valószínűsíthető, hogy a magyar zsidóság megmenekül a Soától (a zsidók a holokausztra a Soá héber eredetű szót használják), de mérhetetlen szenvedések árán. Nem tudjuk. Lehet, hogy igen, lehet, hogy nem. Kellett volna még egy miniszterelnök, aki tiszteli a magyar államiséget, és nemet tud, mer mondani.

Nem tudjuk, mert a történelemben nem érdemes találgatni. Különösen nem egy olyan ország történelmében, mint Magyarország, amelynek a kormányzója Vitéz Nagybányai Horthy Miklós volt.

Horthy Miklós 1946 szeptemberében egy svájci újságírónak interjút adott. Az interjúban bevallja, hogy sohasem csapta volna be Hitlert, Hitlerrel szemben lovagias magatartású, szavartó szövetséges volt.

Amilyen kormányzó urunk volt, ahhoz képest ítélkeztek felettünk a győztesek Párizsban (szigorúbban, mint Trianonban; meghagyták a Csonka-Magyarországot és ráerőszakoltak egy meddő társadalmi, gazdasági rendszert és zsákutcába vezető jogi-politikai berendezést!)

A holokauszt után Bácskában

Én Szabadkán születtem, zsidólakta negyedben és utcában. Úgy tudom, hogy egyedüli keresztény család voltunk az utcában. Ha nem így van, akkor sem lehetett több néhány keresztény családnál. Ahogy én emlékszem, apám egy Rosenfeld vagy Rot nevezetű családnál volt egy ideig házmester és segítő mindenre. A családnak Adán és Szabadkán is volt házuk. Apám a szabadkai házukat őrizte. A család nem minden tagjára emlékszem jól. Jól emlékszem viszont arra az öreg bácsira, aki nagyon szerette a gyereket, engem is. Bármikor szívesen eljátszadózott velünk. Itt megakad az emlékezetem egészen addig, amíg rémült nyüzsgés, rohangászás és ide-oda szaladgálás nem keletkezett körülöttem. Azután, talán minden nap, vagy minden másnap, az anyám engem és az öcsémet kézen fogott és elment velünk a vasúton túlra; mindig nagyon elfáradtunk a gyaloglásban. Ott egy házban, ahol nagyon sokan voltak, hol hosszabb, hol rövidebb ideig elbeszélgetett a barátnőivel és szomszédasszonyokkal, akiket én is ismertem.

Ők is, anyám is, sokat és sokszor sírtak. Csak akkor könnyebbültünk meg, mikor elindultunk haza, mert nagyon féltünk, amikor anyu sírt. Egy idő után nem mentünk többé a vasúton túlra.

A családi képek láttán emlékszem azokra a katonákra, akik vágatva jöttek lóháton. Anyám, apám, mint mások körülöttünk, lengették a fehér ágylepedőt, a katonák meg lövöldöztek a levegőbe. A képről felismerek egy civil ruhás szőke embert. Nálunk lakott. A nyakába vett bennünket, játszott velünk, beszélt hozzánk, mutogatott, mosolygott, simogatott. Kezünkbe adta fényképezőgépét. A katonák néhány napot nálunk töltöttek, majd elrohantak. Az orvos is. Apám azt mondta, hogy az orvos nagyon féltette anyánkat a katonáktól. A neve rá van írva a kép hátuljára: Dr. Nikolaj Mahov Murmanszkból.

Nemsokára ezután néhány régi ismerősünk jelent meg a lakásunkban. Sugdolózás, hogy a gyerekek ne értsék. Nyüzsgés-mozgás, rohangászás... Apám dobozokat adott a kezükbe. Apám mondta, hogy nem fognak tudni bemenni a házukba, mert ott már mások laknak. Utána azt mondta az apám, hogy ők holnap el fognak menni Amerikába, s velük megy Manyi is, aki hol

nálunk, hol a nagymamánál, hol a szőlőben volt.

Úgy is történt. Nagyon dühösek és szomorúak voltak. Apám kikísérte őket. Többé nem láttuk őket. Nem írtak sem nekünk, sem más ismerősünknek. Anyám azt mondta, hogy nagyon hálátlanok, de nem értettem miért.

Gyerekkoromból jól emlékszem a kakastollas csendőrökre. Apám azt mondta, hogy más gyereket nem szabad bántani. Ők durván beszéltek a barátaimhoz. Pofont is kaptak tőlük. Egy közülük sok-sok pofont, pedig ő is kisgyerek volt, mint én. Én nem kaptam.

Emlékszem egy tisztre, aki szemem láttára egy katonát rugdosott, taposott a sárba. Mikor abbahagyta, a többiek, akik ott álltak, azt mondták, hogy az egyik szemét a csizma kirúgta.

A tiszt nevére még mindig emlékszem, de nem mondom még ma sem senkinek. Nem szabad. Amíg távol volt a családjától, mert kiparancsolták az orosz frontra (így mondta az apámnak), apámra bízta megőrzésre a feleségét és gyerekeit is. Ők a mellettünk lévő házban laktak. Amikor visszajött, családosul gyorsan távozott.

Többé nem láttuk. Nem írt nekünk. Nem tudtunk meg róla semmit. A gyerekei tiszták voltak mindig, és szép ruhában jártak.

Legrégebbi emlékem számomra is hihetetlen hogyan vártuk Horthy Miklóst a Bajai és a Halasi út kezdetén lévő téren. Én az apám karján voltam, az öcsém a nyakában. Mindenki vidám volt, és mosolygott, integetett, mi is. Ott voltunk mindnyájan, a család is, a rokonság is.

Emlékszem még a német tankokra a Népkör előtt. Csintalan és kíváncsi gyerek voltam. Fel akartunk mászni rájuk, de a katona bácsik nem engedték. Nem vertek meg bennünket, de szigorúan beszéltek. Ők is nagyon gyorsan elmentek. S emlékszem arra is, hogy minden bombázáskor szaladtam a barátaimmal oda, ahova lezuhant a bomba, és húzták elő a halottakat a téglák közül.

A többi emlékem is csúnya. Takargatom őket.

Akik jók voltak a gyerekekkel, csak azokra emlékszem szívesen ilyenek kevesen voltak az én életemben.

(Amikor lefekszem, „a fejemre húzom a takarót, hogy ne lássam” a sötétséget.)

Részlet a Művészeti anatómiából

Nemzettudat és közömbösség

Németh László egyik tanulmányában olvashatjuk, hogy a kis népek sorsa, mint a kisembereké, társaságbeli szereplésüktől függ, azaz ki vannak téve a hatalmasságok, a nagyhatalmak kénye-kedvének, hangulatának, rokonszenvének vagy ellenszenvének. A jó társaságbeli szereplés pedig elsősorban az adott helyzethez való alkalmazkodást jelenti. Alkalmazkodni mindig a kisembernek, a kis népnek kell, ha nem akar elveszni. A társadalmi szereplést tehát az elfogadottság határozza meg. Ezért az a kisember, aki nagynak képzei magát, s így is viselkedik, rendszerint pórul jár, s még jó, ha nem válik nevetségessé. Ez még nem tragédia. Tragédia akkor keletkezik, ha egy tekintélyes embert akkora veszteség ér, hogy hatalmát elveszti, s így tekintélye csorbát szenved, mégis úgy viselkedik, mintha mi sem történt volna, vagyis ha nem ura a megváltozott helyzetének, s nem tud alkalmazkodni az új körülményekhez. Erre mondják a kínaiak, hogy papírtigris, amitől csak a gyerekek félnek. Ezt történelmi példákkal lehet igazolni. Az egyik sajnos éppen a magyarság esete. 1520-at írtak akkor. I. Szelim szultán váratlan halála után a török trónt fia, Szülejmán foglalta el, aki a szokásnak megfelelően követeket küldött a szomszéd országok vezetőihez, hogy az addigi jó viszonyt erősítsék meg bizonyos szolgáltatás fejében a barátság jeléül. Régebben a magyarok is éltek ezzel a szokással: adófizetésre kötelezték Bizáncot és egyes német fejedelemségeket. Most viszont a magyar király emberei fölháborodtak ezen, s ahelyett, hogy megerősítették volna a jó viszonyt a szomszédos török nagyhatalommal és az új szultánnal, a török követ levágott fejét küldték ajándékképpen Szülejmánnak. Ennek az elvakult magatartásnak a tragikus következményei közismertek. A meggyengült Magyar Királyság az ígért és elmaradt nyugati támogatást nélkülözve – nem most először – egymást kö-

vetően sorozatos vereséget szenvedett a kitört háborúban, mely a végvárak elvesztésével kezdődött, s Moháccsal végződött (1526). Ennek a csapásnak sajnos nemcsak az öntelt és tájékozatlan magyar urak estek áldozatául, hanem a vétlen és védtelen magyar lakosság is. Az így elmérgesedett magyar-török viszonyt azóta sem sikerült helyrehozni. Ehhez sokkal többre lenne szükség, mint ami eddig történt.

Mindenekelőtt az kellene, hogy a magyar és a török akadémikusok, történészek összeüljenek, s tisztázzák végre közös dolgainkat. Ez fontosabb dolog lenne, mint a szomszédokkal való kiegyezés, melyre alig van esély az egyoldalú közeledés és szándék miatt. A török fél viszont már nemegyszer tanúbizonyságot adott baráti, sőt testvéri rokonszenvének. A kölcsönös bocsánatkérés tehát ebben az esetben szinte bizonyosra vehető. A balkáni népek – főleg a szerbek – már jóval előbb megtették ezt az utat a törökökhöz való közeledésben. Ma már körükből olyan hangok is hallatszanak, hogy a török megszállás valójában nem is volt elnyomás, hanem olyan együttélési forma, mely mindkét félnek hasznos volt. Ez józan gondolkodásra vall.

Alkalmazkodni nem könnyű. Erre leginkább az képes, aki behódolás és beolvadás nélkül is helyt tud állni a maga posztján, akinek erős az ellenállóképessége, s a változásokkal maga is megváltozik.

A megmaradást a nemzettudat kétségtelenül erősíti ugyan, de nem ez az egyedüli feltétele a megmaradásnak. Sok más egyéb tényező is közrejátszik abban, hogy egyik ember, család, nagyobb közösség vagy egy egész nemzet jobban boldogul-e vagy kevésbé másoknál; így: a hit, a család szeretete, a táplálkozási szokások, az egészség, az erőnlét és a szépség, a találékonyság, szorgalom, a ravaszság és sokszor a szerencse is, vagyis az, hogy milyen a környe-

zet, melyben él. Ha az utóbbi föltételből indulunk ki, akkor megállapítható, hogy a magyarságnak évszázadokon át nem volt szerencséje. Környezetében, szomszédságában ugyanis csupa olyanok éltek, akik a történelem folyamán rendszerint legyőzendő ellenséget láttak benne, s így is viszonyultak hozzá. Ha bajba került, segítséget szinte sohasem kapott tőlük, s még rokonszenv és megértés sem igen kísérté legjobb szándékait, törekvéseit és kezdeményezéseit sem. Ez tény, mert adatokkal igazolható. A kérdés mármost az, hogy mi volt ennek az oka. Az-e, hogy a magyarságnak sok ellenszenves, rossz tulajdonsága van, s kárt okozott nekik, vagy valami más?

Wass Albert írta a múlt század végén: „Tisz-tában voltam azzal, hogy nemzetem vesztét az okozta, hogy csehek, románok, szerbek, zsidók s mindenki más már évtizedekkel az első világháború előtt megfertőzte a nyugati világ közvéleményét hamis történelmi, földrajzi, néprajzi és statisztikai adatokkal... Mikor sor kerülhetett volna arra, hogy a sok szenvedés, üldöztetés, ami Trianont követte, felénk fordítsa a világ rokonszenvét, ellenségeink megjelentek a világ könyvpiacán regényekkel, elbeszélésekkel, filmekkel, melyek vagy gúnyt űztek a magyarokból, vagy kegyetlen elnyomóknak tüntették föl, így rendre megmérgezték ellenünk a közhangulatot... Már a második világháború kitörése előtt a világ közvéleménye megérett arra, hogy eltüntesse a bajt okozó, izgága magyarokat a föld színéről. És mi még mindig csak szónokoltunk.”

Jól gondolta, csak azzal nem volt tisztában, hogy Amerika miként fog viselkedni a második világháború után. Abban reménykedett ugyanis, hogy övé lesz a döntő szó. Nem így történt. Amerika, mint az első világháború után, most is átengedte a kezdeményezést az európai győztes nagyhatalmaknak – elárulva a wilsoni elveket. Wass Albert véleménye a hallgatásról ez: „Mert nem csak a gonosz szavak ölnek, ölnek az elmulasztott jó szavak is.” Azt is jó tudni, s észben tartani, hogy Amerika és más nyugatiak készséggel elfogadták, s magukévá tették a magyarellenos rágalmakat, viszont a Wass Albert és mások által közölt tényekről hallani sem akartak, tudomást sem véve róluk.

Általában mi magyarok úgy gondoljuk, hogy minket itt a környezetünkben csupán a németek

kedvelnek úgy-ahogy. Ez a rokonszenv azonban csak föltételes, nem családias, még csak nem is rokonságon belüli, s gyorsan és váratlanul ellenszenvvé alakulhat. Ilyesmi igazi barátok és rokonok közt nem szokott előfordulni. Ott a rokonszenv föltételektől független.

Wass Albertnek közvetlenül a háború befejezése után egy német ezredes, aki éjjeliőr volt a romok közt, azt mondta: – Szerettem a magyarokat, úri nép volt. Bátor, egyenes, büszke. Kár értük. „Kár értük – ismételte magában Wass Albert. – Úgy fájt ez a két szó, amikor kimondta. Hát igazán meghaltunk? Hát igazán végünk van? Meg kell mondjam az ezredesnek, hogy téved. Téved az egész világ! Nem vagyunk mi sem lovagiasak, sem úri fajta, ravasz hegyi népek ivadéka vagyunk, kiket ha százszor agyonütnek, százegyszer is magunkhoz térünk! Téved a német ezredes, téved a világ!” Igaza volt. A magyarság egy részének a tagjai valóban a ravasz hegyi népek ivadéka, mint amilyenek a székelyek, mások azonban, s ez a többség, síksági, tehát egyenes, szívós, alkalmazkodó, szorgalmas, dolgozó emberekből áll, akik még a jég hátán is megélnek. Aztán, sajnos, itt-ott, a német ezredes említette úri viselkedésre hajlamosak is megtalálhatók a magyarságon belül, mert mindig voltak kedvezményezettek a többségen kívül – jobbára a jövevények között, s az őket utánzó úrhatnám, elenyésző egyéb kisebbség, mely nem a munkájából, hanem ügyeskedésből akar megélni, s így ráér pénzt keresni, mert nem kell dolgoznia.

Nyilván rájuk is gondolt Wass Albert az ún. rendszerváltás előtt a következő jellemzéssel: „A világegés vihara fölkavarta az emberiség szemétjét, és ez a szemét uralkodik ma itt nálunk. De a legzavarosabb víz is megtisztul egyszer, és a szemét rendre visszakerül majd oda, ahová való. És akkor majd el lehet kezdeni az építést. De addig nem. Szeméttel nem lehet építeni. És aki jószándékkal bár, de odaadja magát, és belekeveredik a szemét közé, az nemhogy segítene valamit, de ellenkezőleg, ront. Mert az ocsú vetőmaggá úgysem változik át soha, s a közéje keveredő jó mag csak késlelteti a szemét elrothadását... Ha minden jóézésű ember első naptól kezdve magukra hagyta volna a gazokat, már régen nem lennének sehol.” Kemény sza-

vak ezek, s jószerével érthető is egy olyan írótól, aki hosszú ideig idegen országban (emigrációban) volt kénytelen élni. Ámde Wass Albert nemcsak Amerikában csalódott, csalódott az „amerikás magyarokban” is. Keserűen állapította meg ugyanis, hogy a statisztika szerint másfél millió magyar származású állampolgár él az Egyesült Államokban, s ebből a másfél millióból négyszáz vállalja csak a magyar származással járó felelősséget. Ebből a tényből kiindulva arra a következtetésre jutott, hogy erős nemzettudatuk csak ennek a négyszáznak van, a többieknek nincs, mert csupán állampolgári, szülőhelyi, némileg nyelvi és művelődésbeli vonatkozásban tartják magukat magyarnak, a magyarsággal viszont alig van kapcsolatuk. Együvé tartozást, de még rokonszenvet sem éreznek iránta, s még jó, ha közömbösek. Ennélfogva segítségnyújtásról, összetartozásról (szolidaritásról) sem lehet szó.

Mi a magyarságtudat? Erre a kérdésre Wass Albert így válaszol: „A magyar ember nemzeti tudata. Az a bizonyos szellemi gyökér, ami a múltból táplálkozva kijelöli az ember helyét a jelenben. A magyar kultúra kincseivel ez az örökség gazdagítja mindannyiunk lelkét, s akárcsak egy szellemi mentőöv, gondoskodik arról, hogy el ne merüljünk a népek tengerében. Több, mint a nyelv, mert a nyelv csak addig tartja meg magyarnak az egyént, amíg népi csoportján belül él. Több, mint ismeret, tudás, kultúra, mert mindezek haszontalanokká válnak a nagy megpróbáltatások idején, s lefoszlanak az emberről, akár a festék... Mivel engem magyarnak teremtett az Isten, szerepem, mint az emberiség egy kis alkatrészének, a magyar nemzeti egységen belül lehet csupán. Ez kézenfekvő. Magyarságom tehát egy Isten készítette sajátos tulajdonság, mely, mint minden más alkatrész, csak oda illeszthető be hasznosan, ahová készült. Más helyen, más szerepben értéktelen lomtári kellék.” Nyilvánvaló, hogy ettől a megállapítástól a jövevények egy része ugyancsak berzenkedik, mert veszélyeztetve érzi a mostanáig kedvezményezett (privilegizált) helyzetét, s mindenféle zagyvaságot kitalál, hogy a maga igazát hangoztassa. Ezért ellenez mindent, ami a családot és a nemzetet erősítene, vagy erősíti; ezért híve az Európai Egyesült Államok gondolatának és a szabad versenynek, s előszeretettel használja az idegengyűlölő, a rasszista,

a populista, a náci stb. kifejezéseket, habár ez őrá illik leginkább, azoknak a megbélyegzésére, akik hűségese akarnak maradni a nemzetükhöz. Ez a maroknyi kisebbség, mely ugyan magyarnak vallja magát, s hevesen tiltakozik, ha valaki kétségbe vonja őszinteségét, de nyíltan hirdeti, hogy Európának nincs szüksége a magyarságra, tehát nem nagy veszteség a fogyás, hiszen úgyis afelé haladunk, hogy hamarosan eltűnnek az országhatárok, s a világ egy egységes birodalomból fog állni – különálló, egymásra acsarkodó nemzetek és háborúk nélkül. Ez lesz az örök béke, az általános jólét és boldogság kora és hona, s a szabad verseny folytán mindenütt a legrátermettebbek, az arra hivatottak irányítanak majd, nem úgy, mint most. Persze az is nyilvánvaló, hogy kik lesznek ők, mely nép fiai, a magyaré bizonyosan nem. Ez az egyszínű világ lenne a jövő? Az ember elborzad, ha erre gondol, hiszen a természet, a világ éppen attól olyan csodálatos, hogy sokszínű és változatos, ez teszi gazdaggá. Az egyszínűség, az egyhangúság csak szegényít, mely senkit sem gyönyörködtet, csak untat. A magyarság pedig mindenképpen sajátos szín az emberiség színeképében, így gazdagítva azt: a nyelvével, az irodalmával, a zenéjével, a történelmével, de leginkább azzal, hogy ragaszkodik az igazmondáshoz, s igyekszik a szavát megtartani, még akkor is, ha ebben alig van követője. „Álnokság, hazugság ellen legbiztosabb fegyver az igazság. Ez a mi fegyverünk” – állította Wass Albert. S igaza volt. Érdemes tehát megmaradni annak, aminek születünk, s ezt tudatosítani magunkban. Mert nemzettudattal senki sem születik. Ezt a családi és az iskolai nevelés biztosítja, meg a média, a színház stb. ez irányú hatása. Ha ez elmarad, az egyén csak nagy nehézségek árán juthat el a nemzettudatig, vagy sehogyan sem, s közömbössé válik, s beolvad egy másféle nemzetbe, ahol jobbára jelentéktelen lesz, s úgy jár, mint az elszáradt ballangó, mellyel kénye-kedve szerint játszadozik a szél. Aki mindebből egy kicsit is következtetni tud, világossá válik számára, hogy egyes körök és csoportosulások miben sántikálnak, nyilvánvaló ugyanis, hogy céljuk a területszerzés, a föld megszerzése a most még rajta lakó nép nélkül. Minél kisebb az ellenállás, annál közelebb jutnak a céljukhoz. Az irodalom- és történelemtanítás tehát – főleg, ha nemzeti jellegű

– igen fontos dolog, nemhiába tiltakoznak ellene „a másként gondolkodók” némely tévécsatornán, színházban és szónoki emelvényen, s buzgón ügyködnek annak érdekében, hogy a nemzeti jelleget kiküszöböljék mindenütt, ahol csak lehet. Ilyen irányú, azaz nemzettelenítő, sőt nemzettagadó törekvések régebben is voltak, de mostanáig még egyik törekvés sem járt teljes sikerrel. Reméljük, ezután sem fog.

Gombos Gyula véleménye szerint a huszadik század két fő történelemszemlélete közül az egyiket Szekfű Gyula és köre képviselte. Eszerint a Habsburgok (az osztrákok) uralma kapcsolta a magyarságot a nyugati művelődéshez, s nélküle elbalkániasodtunk volna. A másik szemlélet a népi mozgalom híveié volt, akik úgy vélték, a Habsburgok négyszáz éves uralma kártékonyabb, mint a török hódoltság másfél százada. A töröknek adót fizető Erdélyi Fejedelemséget nem szerencsétlen képződménynek tartották, nem elhibázott magyar politikának, hanem a legjobbnak az adott körülmények között. Már csak azért is, mert ennek az Erdélynek több kapcsolata volt a korszerű nyugati művelődéssel, mint a Habsburg uralom alatti országrésznek, mely szintén fizetett adót, csak a Habsburgoknak. Ők viszont, miközben magyar alattvalóik pusztultak, micsoda furcsaság a sors részéről! – a töröknek fizettek adót, hogy megőrizték a békét. Így vált az egykori, Mohács előtti Szülejmánnak juttatandó kisebb adomány megtagadása többszörös adókötelezettséggé az egyéb bajokat tetézve. A mai helyzet kísértetiesen hasonlít az akkorihoz. Labancok ma is élnek köztünk, s ismét Bécs felé tekintgetnek, s arrafelé keresik az egérutat, ha bajt szimatolnak valamtól, csak most kicsit messzebb állítja meg őket a félsz.

Zrínyi Miklós évszázadokkal ezelőtt mondta: „nem vagyunk alábbvalók senkinél”. Ehhez hozzátehetjük, nem vagyunk bűnösebbek sem senkinél. Számunkra tehát a kettősmérce elfogadhatatlan. Amit másoknak szabad, azt szabad a magyaroknak is: az egyoldalúság kiküszöbölését és elkerülését, az egyensúly megteremtését és fönntartását, a sokszínűséget, s mindenekelőtt az igazi rokonság és igazi barátság ápolását, mely nem rátukmáláson alapszik, hanem kölcsönösségen, vagyis szabad és tetszés szerint választott módon. Ez a jog nemcsak másokat illet meg. Nem mindegy tehát, hogy kik a vezetőink. Ezt Wass Albert még az ún. rendszerváltás előtt így fejezte ki: „A nagyból csak úgy csinálhatunk alacsonyít, ha levágjuk a fejét... Mindenkit, akiket szeretni, becsülni és tisztelni tanultam, kiirtotta a történelem. Jobban mondván a történelem hajójának kormányzásához mit sem értő nyájamember... Mindenkinek vannak hibái. Nekik is voltak. De minden hibáik ellenére ezerszer többet értek, mint azok, akik a helyüket elfoglalták... Nem annak a hangját fogják meghallani, aki nagyobbat ordít, hanem aki igazabbat szól.” Egyik regényének a szereplőjével pedig ezt mondhatja: – Az emberek nem buták és nem bolondok. Az emberek tudják, hogy mit miért beszélnek. Csak egyet nem tudnak: hogy az, amiről beszélnek, miért van úgy, ahogyan van. Ezt nem tudják, és ez nem is érdekli őket. – Kár, tehetjük hozzá. Ok nélkül ugyanis semmi sem történik, s aki ezzel nincs tisztában, az oktalan, vagy oktondi.

A nagybeteg Ady Endre Üdvözlét a győzőnek című versében, melyet az első világháború végén írt, olvashatjuk a következő megrázó sort: „Mi voltunk a földnek bolondja”. A második világégést török rokonaink elkerülték. Nekünk azt sem sikerült elkerülnünk. Csak remélhetjük, hogy többé senki sem járathatja a bolondját velünk.

Helyreigazítás: Sajnálatos tévedés folytán az Aracs előbbi számában (XIII. évf. 4. sz.) megjelent Siker és kudarc c. írásomnak (14. oldal) a következő mondata olvasható: „Szent István királyt még arra is sikerült rábeszélniük, hogy rokonai ellen forduljon (Koppány fölnégyelése, Vata megvakítása, az erdélyi Gyula elleni hadjárat).” Helyesbítve: „Szent István királyt még arra is sikerült rávenniük, hogy rokonai ellen forduljon (Koppány fölnégyelése, Vazul megvakítása és megsüketítése, az erdélyi Gyula elleni hadjárat).” **A szerző, H. Z.**

Az egységes magyar művészeti élet szolgálatában

Interjú Fekete Györggyel

Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke rendszeresen olvassa az Aracs folyóiratot. Mint mesélte, amikor a lap postán megérkezik, az irodájában más kiadványok társaságában az Aracs is ott áll a tárgyalóasztalon, bárki belelaphozhat, beleolvashat, ő pedig pénteken viszi haza. Olvasásra, tájékozódásra, a képzőművészeti alkotómunkára is van ideje, holott az elnöki teendők reggeltől estig lefoglalják ezt a hihetetlen munkabírású, nagy műveltségű, széles körű érdeklődésű közéleti személyiséget, művészt.

- A Magyar Művészeti Akadémia életében ezek az építkezés évei. Fekete György elnökként mit tekint a legfontosabb feladatának?

– Az előzményekről nagyon röviden csak annyit, hogy a művészeti akadémia 1992-ben egyesületként létesült. Volt egy olyan illúziója az alapítóknak, hogy a Magyar Tudományos Akadémiához tartozzon, ez szerencsére akkor nem valósult meg. Azóta eltelt 21 év és egyesületből úgy lettünk köztestület, hogy olyan európai és Európán kívüli mintákat vettünk alapul, ahol a művészeti akadémiák külön működnek, mert számos esetben a tudományos akadémiákkal együtt vannak. Mindenütt van művészeti akadémia. Magyarországon nem volt. Tehát a végkövetkeztetésem az, hogy ez egy történelmi adósságnak a törlesztése. A Magyar Művészeti Akadémia köztestületté válása pedig azért nagyon fontos, mert ez az egyetlen összművészeti testület Magyarországon, ahol a hat alkotóművészet és a két előadóművészeti szakma jelen van (irodalom, színházművészet, képzőművészet, film- és fotóművészet, zeneművészet, építőművészet, népművészet és néprajz, valamint ipar- és tervezőművészet). Az akadémia egy olyan összművészeti testület, amelynek minden olyan problémát, amely egy-egy művészeti ágban felmerül, integrálnia kell és megnézni, hogy az egymásra hatásuk milyen. Ez vonatkozik a művészeti felsőoktatás problémáitól, a színész-, az

építész-, a képzőművész- és más képzéstől kezdve a napi élet gondjaiig. Egészen odáig, hogy hogyan tud az akadémia olyan koordináló tevékenységet elvégezni, ami által az eléggé öntörvényei szerint működő, széthulló társadalmi szervezetek tevékenységét valami módon csokorba tudná kötni és stratégiai tanácsokat tudna adni egyrészt a kultúrpolitikának – mert mi azzal nem foglalkozunk, mi stratégiával foglalkozunk –, másrészt a szervezetek életében kapcsolatot tudjon teremteni, ami rendkívül hiányos. Hihetetlen mennyiségű jóindulat, rengeteg társadalmi munka, óriási egyéni erőfeszítések vannak korlátozott anyagi, PR-, szellemi és egyéb körülmények között. Most elérkezett az az idő az akadémia számára, hogy ezt az összefoglaló, áttekintő tevékenységet végezze.

- Az MMA hogyan támogatja a fiatal művészeket, a pályakezdő alkotókat, hisz a felvállalt feladatai között a fiatal alkotók segítése is szerepel?

– Az akadémia nem a fiatalok szervezete, hanem a beérett, társadalmilag és művészileg elismert életművel rendelkezők köztestülete. Ezt azért merem említeni, mert ebben a tevékenységben benne van a művészi, szakmai továbbképzésnek, a közoktatásnak, a felsőoktatásnak a problémája is. Tagjaink között ugyanis művészeti egyetemi professzorok, rektorok, prorektorok, professor emeritusok vannak, akiknek a művészeti oktatás tekintetében is óriási tapasztaltuk van, és így a figyelmük, illetve az ezzel kapcsolatos tanácsadásuk az illetékes államtitkár vagy miniszter számára hiteles helyről jön. Az akadémiának művészeti színterei vannak – színháztermek, koncerttermek ... – a Műcsarnokból a legnagyobb képzőművészeti kiállítóhely lesz, és nyilvánvalóan az ottani kiállítási szereplők nemcsak idősebb akadémikusok lesznek, hanem azokból a generációkból is fognak jönni, amelyeket az idősebbek úgy ítélnek meg, hogy méltó utódai a nagy elődöknek, és ez igazán fontos dolog – szögezte le az MMA elnöke.

Fekete György Kossuth- és Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész, tervezőművész, professor emeritus, ezért megkérdeztük tőle azt is, mit tekint ő értéknek.

– Értéknek azt tartom, aminek üzenet jelentősége van. Ez az üzenet szó egyrészt felkapott is, meg az én személyemmel kapcsolatban sokat „cikizett” dolog is, mert azonnal azt kérdezi egy liberális újságíró: mi az, hogy üzenet. Én azt mondom, hogy az üzenet egy hármastagolású, három oldalú tevékenység: üzen nekünk a Teremtés a növényvilágon, állatvilágon, a felhőkön, a csillagokon, a kozmoszon keresztül és mi művészek ezeknek az üzeneteknek a tömkelegét dolgozzuk fel a barlangkor óta. A másik üzenet az, amit mi visszaüzenünk a Teremtésnek, azáltal, hogy alkotásokat hozunk létre, a harmadik pedig az ember és az ember közötti üzenet. Ez is nagyon fontos. Mi nem nagyon szeretjük a letargiát, a háborúskodást, a civakodásokat, a negatívumokat, átvitt értelemben jobban szeretjük a mosolygó arcot, mint a bánatos, könnyes arcot. Ez korántsem jelenti azt, hogy a bánatos, könnyes arcnak, mondjuk a képzőművészetben, nincs jelentősége. Természetesen van, de mi nagyon nagyon szeretnénk előre nézni. Nagyon szeretnénk, hogy az embereknek – akiknek korlátozott az életük a Földön – a boldogságérzetét a művészet valamilyen módon növelje. Még akkor is, ha például egy tragikus színdarabról van szó, de a lényeg, hogy elgondolkodtatásra késztesen.

Heisenberg, a híres tudós azt mondta: a tudománynak az a dolga, hogy a világmindenségben felfedezze a létezőt, és a létező felfedezése alapján a konklúziókat, a tudományos tudást az emberi boldogulás érdekében állítsa szolgálatba. A művészet pedig a soha nem voltat hozza létre. Ez egy fantasztikus küldetés. Ezt nagyon komolyan kell venni, hogy mi azzal a képességgel vagyunk megáldva, hogy egy még soha nem létezett képet megfessünk, egy még soha nem létezett filmet megrendezzünk és egy még soha nem létezett folyóiratot szerkesszünk – osztotta meg velünk a véleményét Fekete György.

A Magyar Művészeti Akadémiának külhoni tagjai is vannak. Az is érdekelt bennünket, hogy mennyire fog gyarapodni a külhoni akadémikusok, levelező tagok száma.

– Egyesületi állapotunkban a tagság egyharmada volt határon kívüli, nemcsak Kárpát-medencei, hanem az Amerikai Egyesült Államokban élők, vagy például a Franciaországban élt Pierre Vago (Vágó Péter). Most a 300 fős tagságban 50 körül van, tehát mintegy 15-16 százalékot tesz ki a határon túli művészek aránya. Hozzá kell tenni, hogy a határon túli magyar művészek számának növekedése nagyban múlik a már a tagsághoz tartozó akadémikusokon, mert hiszen az akadémiai tagságra nem lehet jelentkezni. Ez belső kiválasztás, meghívás alapján történik, és ha elég érdekérvényesítő ereje van egy délvidéki, felvidéki vagy erdélyi magyar művésznek, akkor több a remény erre. Azonban nem feltétlenül csak a tagság szempontjából van az érdekérvényesítésnek fontossága, hanem miután a kiállítási, koncert- és színházi intézményrendszerünk létrejön, akkor a tagjaink ajánlhatnak olyan művészeket, akik nem akadémikusok, de ragyogó művészek. Például olyan külhoni 35 éves hegedűművészt vagy 40 éves kitűnő költőt, aki lehet, hogy még 20 évig nem lesz az akadémia tagja, de az író például a könyvkiadásban segíteni tudjuk, a zeneművészt a pódiumra kerülésében. Meg tudjuk ide hívni, hogy a magyar művészet teljes, egyetemes áramlatába való bekapcsolódására neki is legyen reménye onnan, a határon túlról. Az akadémiairól szóló törvény módosítása szerint, amely már március elsején hatályba is lépett, a Magyar Művészeti Akadémiának lehetnek nem akadémikus köztestületi tagjai is. Ez azt jelenti, hogy aki DLA fokozattal, az akadémia Alapszabályában meghatározott hazai művészeti szakmai elismeréssel vagy külföldi szakmai elismeréssel rendelkezik, kérheti a felvételét a köztestületbe. A nem akadémikus tagok részt vehetnek a Magyar Művészeti Akadémia rendezvényein, képviselőik útján szavazhatnak a közgyűlésen, javaslatokat tehetnek, részt vehetnek a pályázati munkában, tehát ezáltal információ mehet ki a határon túli magyar művészeti közösségekhez vagy személyekhez. A művészeti életben szerzett 60 éves tapasztalatom alapján mondhatom, hogy itt olyan vezető személyiségek kellenek, akik kicsit többet képesek vagy akarnak adni, mint a saját életművük létrehozása, mert ezekben a gócékban szervezőknek kell lenni, hogy akkor is tudják mozgatni ezeket a köröket, amikor nem az akadémiairól van.

Tehát az írókat, festőket, szobrászokat, építészeket, iparművészeket, zenészeket, néprajzosokat azokon a helyeken – nem szívesen használom a lokális szót, bár én Magyarországon is beszélek lokálisról, siófokiról meg nyírségiről, úgyhogy ez nem egy pejoratív jelző –, hogy ott is legyen erő, mert akkor az akadémiának lesz mit szervezni. Az akadémia 1000-1200 személlyel nemigen tud személyes kapcsolatot tartani, de ha kialakulnak ezek a fontos szellemi csomópontok, azokkal tud kontaktust tartani. Ezek a szellemi gócek egymással is tudnak kapcsolatot tartani úgy, hogy el lehet menni Zentáról például Kovásznába, és Kovásznáról Kassára, és onnan mondjuk Bécsújhelyre – hallottuk Fekete Györgytől.

Nem titok, hogy betöltötte a 80. életévét, de energiáját, munkabírását bárki fiatalabb megirgylhetné. Azt is megkérdeztük, honnan ehhez a hihetetlenül nagy szellemi építkezéshez az erő.

- Pilinszky Jánossal volt egy nagyon emlékeztető kórházi beszélgetésem 30 évvel ezelőtt, és ő figyelmeztetett arra, hogy az embernek egyetlen kötelezettsége van: az, hogy le kell petéznie. Tehát, ami képességet felismert magában, azt teljesíteni kell, mert úgy kell élni, abban a hitben kell élni, hogy el kell számolnunk. Aki úgy él, hogy van ettől eddig egy élet, csináltam, amit csináltam - az nem élet. Az élettel el kell számolni, valahol, valamikor, nem tudjuk, hogy hogyan, miképpen, de el kell számolni. Én akkor, amikor írásképességet vettem észre magamban, meg rajzolási képességet, azonnal csináltam, mondván, megnézem, hol vannak ebben a határait. Vannak területek, ahol amatőr maradtam, vannak, ahol profi lettem, de el tudok számolni az életemmel. Építész lévén megvan az a tulajdonságom, hogy az építész soha nem előre gondolkodik, mint egy író, költő, hanem visszafelé. Az építész abból indul ki, hogy az épületet mikor adják át, és az egész menet – építkezés, művezetés, kiviteli terv, vázlat, előzetes tárgyalás, megbízás –, az mind előtte van és úgy kell megterveznie egy épület átadását, hogy visszafelé 2-3-4 évre szinte napra pontosan megtervez mindent. És ehhez a belsőépítész pályafutásom során hozzászoktam. Azon gondolkodom, hogy milyennek kell majd lennie az akadémiának. És ezzel is el kell számolni. Megküzdünk a napi

gondokkal, végezzük a teendőket, de hiszem azt, hogy az itt lévő hivatali állomány is döntő mértékben azon gondolkodik, hogy mivé kell lennie az akadémiának. Ettől még nem tekinti ideiglenesnek a mai napot, vagy a holnapot, hanem előre tekint, mert szeretne olyan boldogan itt dolgozni, hogy tudja, mit kell elérni, mik a terminusok, mik a feladatok, hogy legyen egy sikerélménye. Ilyen egyszerű ez – szögezte le Fekete György.

A Magyar Művészeti Akadémia 1992-es megalakulásától fő feladatának tekinti, hogy elősegítse a magyar és az egyetemes kultúra értékeinek érvényesülését, megóvását, a magyar művészeti élet hagyományainak tiszteletét, új, értékes alkotások születését. Segíti a művészetoktatást és a művészképzést, valamint a művészeti tárgyú tudományos tevékenységet. Ösztöndíjak, pályadíjak kiírásával és más módszerek segítségével támogatói szerepet vállal a magyar művészeti életben, különösen a fiatal művészek és a művészet népszerűsítésével.

Lehetővé teszi, hogy a művészeti élet magyarországi és külföldön élő elismert képviselői jelentős véleményformáló erőként részt vehessenek a művészeti kérdések megvitatásában, valamint az ezt meghatározó döntések előkészítésében és kialakításában.

Figyelemmel kíséri a magyar szellemi és művészeti élet meghatározó folyamatait, és ezek problémafeltáró kifejtéséhez szakmai találkozók, konferenciák rendezésével fórumot teremt.

Örködik a magyar művészeti élet szabadsága és a művészeti közélet tisztasága felett.

A magyar kultúra napja alkalmából tartott ünnepi beszédében Fekete György a következőket hangsúlyozta: *A kultúra nem örökölheto és nem az emberrel együtt született képesség, hanem minden generáció számára elsajátítandó, tanulással és neveléssel fejleszthető. A kultúrát birtokba kell venni, ellenkező esetben a hiánya társadalmi méreteken jelentkezik.*

Értünk szól a dal?!

Naplójegyzet Hornyik Miklósról (is) emlékezve

„Volt néhány év, talán csak néhány pillanat,
Mikor úgy éreztük, értünk szól az indulat.
Volt néhány dal, amiben a szívünk hangja szólt,
S amit addig nem mondhattunk el, mind benne volt.
És szólt az a dal, mint egy új remény.
A lelkünkhöz szólt, szétáradt, mint a fény.
Hát szóljon a dal, és mondjuk újra el,
Szóljon a dal, hogy nem mi adtuk fel.
Hát szóljon a dal, ha elfelejtenéd,
Szóljon a dal, hogy itt vagyunk mi még.”
(Bródy János–Menyhárt János: Szóljon a dal)

Mintha megannyi láthatatlan kérdőjel, felkiáltójel vett volna bennünket körül, de azért sokan együtt dúdoltuk Újvidék város 266. születésnapjának előestéjén a tiszakálmánfalvi fiatal, tehetséges énekesekkel, a temerini Tinifesztivál győzteseivel: Nagy Csongorral, Kaszás Rolanddal és Pápista Istvánnal a Szóljon a dal... Az ismétlődő refrének megremegtették az Újvidéki Színház nagytermének levegőjét, lelkünket. Érzéseim rabságából szabadulva vettem észre, hogy nemcsak az én szemem lett könnyes. A megcsillanó, egymás tekintetében megkapaszkodó, majd visszatükröződő fényeink tették bensőségebbé a pillanatot. Megvallom: a dal felhangzásáig nyomasztó keserűség ülte meg lelkemet, egy kicsit a túlságosan is szegény külsőségek, díszletek miatt, nemzeti szimbólumaink, virág nélkül... A díszletet a városunk címere és nevének többnyelvű felirata képezte, valamint a Mozaik Televízió folyamatosan pörgő kisfilmje mindennapi életünkről. A változások óta az idén tizenharmadszor emlékezett meg együtt Újvidék magyarsága arról a napról, amikor 1748. február 1-jén Mária Terézia osztrák uralkodó főhercegnő, német-római császárné, magyar és cseh királynő szabad királyi várossá nyilvánította Újvidéket. A felterjesztésre saját kezűleg írta: „Nominetur Neoplanta”, vagyis neveztesse Újvidéknek – Neusatznak – Novi Sadnak. Csakhogy ennek a lehetőségnek

a megvalósításáért a legtöbbet a mindenkori városvezetésnek kell tennie. De hogyan, amikor tartományunk, városunk alapszabályát semmibe véve, csupán a cirill írásmódot tekintik hivatalosnak?! S hogy félreértés ne essék, másnap a Szerb Nemzeti Színház nagyszínpadáról városunk neve egy nyelven, cirill betűkkel, a békegalambbal köszöntötte az ünneplőket; vendégeinket, a sokszínű újvidékieket, a régebbieket és az újabbakat, február elsején...

A Dal visszhangzott bennem egész este, a fogadáson sem tudtam a fiatalok zsigereinkbe hatoló énekétől szabadulni. Egyszeriben minden előtte s utána elhangzott szó, köszöntő, s még a himnuszok is, talán, egészen más jelentőséget kaptak városunk napjának ünnepén.

„És szólt az a dal, a szívünkre hatott.
Hallgattunk rá, hittük, hogy jó.
Hallgass a szívedre, hallgass a szívedre,
De a szívünk fáj, hogy ez túl sok már.”

A tiszakálmánfalvi fiatal énekesek
- a háttérben a kórossal

Fáj, még akkor is, ha tudjuk, hogy nem vagyunk egyedül, ha mind jobban érezzük anyaországunk támogatását, biztatását szülőföldünkön való ma-

radásban. Szükségünk is van az együttérzésre, s arra is, hogy az örömeinkben is osztozzunk. Jól esett, hogy velünk ünnepeltek Varga-Haszonits Zoltán, a belgrádi Magyar Nagykövetség első beosztott diplomatája, a partnervárosok képviselői: Bognár László Pécsről és Leviczky Cirill Kecskemétről, Deli Andor, a Vajdasági Tartományi Végrehajtó Tanács alelnöke, dr. Siniša Sević, az újvidéki képviselő-testület elnöke, Erhard Róbert katolikus főesperes, Nagy Attila plébános, valamint a Magyar Nemzeti Tanács, a VMSZ és civil szervezeteink képviselői. A kitartáshoz, a túléléshez, az emberhez méltó élethez azonban sokkal több kell. Mindenekelőtt az összefogást, az összetartozást nemcsak szólamként kellene ismételniük a legilletékesebb tisztségviselőinknek és valamennyi politikai vagy civil tömörülésünk vezetőinek, hanem mindennapjainkon, életünkön átszűrve - tenniük is kellene érte! Elsősorban úgy, hogy kiegyeznek a minimumban, amelyet aztán következetesen betartanak. Mindaddig, amíg nem így tesznek, az „oszd meg, és uralkodj” elvet szolgálják. Ennek felismeréséhez nem volt elég egy évszázad? Vagy ha „csak” a II. világháború végétől számítjuk: a hét évtized? Úgy érezzük, elkeserítően szomorú a tény: nem volt elég! A küszöbön álló választás színvallás is lesz egyben. Megosztva hogyan tömöríthetjük sorainkat, hogyan küzdhetünk önnön és gyermekeink, unokáink gyarapodásáért, boldogulásáért szülőföldünkön? Nem feladva, mégis meg kellene próbálni a majdani eszmélés érdekében. A városnapi köszöntőből is ezt véltem kihallani. Számvetésként, figyelmeztető emlékeztetőként is hangzott Erdély Lenkének, a VMSZ újvidéki városi szervezete elnökének köszöntője. Egyben erőt kért városunk magyarságától az elért vívmányok megtartásához, ezzel is ápolva a nemzetek közötti évszázados hagyományokat.

- Újvidék szabad királyi város létrejöttével a gazdasági fellendülés, a lakosság jóléte, a társadalmi béke, az együttélés és a többnyelvűség hagyománya, a sokféle vallás, nemzeti hagyomány, kultúra megbecsülése és megőrzése mindennél fontosabb volt. Az erőfeszítések eredménnyel jártak, hiszen abban az időszakban Pest után Újvidék fejlődött a leggyorsabban. Ezért emlékezünk meg minden évben ezekről a történelmi tényekről, s életünket, sorsunkat továbbra is

úgy szeretnénk alakítani mikrokörnyezetünkben, hogy az állandó változások, bizonytalanságok és küzdelmek ellenére közösségünk méltón meg tudjon maradni, mert csak itthon érezzük jól magunkat.

A küszöbön álló rendkívüli parlamenti választásokról szólva kiemelte:

- Még fel sem ocsúdtunk a 2012-es választások eredményeiből és következményeiből, a szűkebb és tágabb közösségünket is újabb választási hadjárat várja. Az elmúlt évben, de 2012-ben is tanúi lehettünk annak, hogy bizonyos pártok szavazatvásárlással, más pártok és egyének lejáratásával jutottak szavazatokhoz. A 2014-es előrehozott választásoktól sem várhat mást a VMSZ. Már meg is kezdődtek a magyar szavazatok elhalászásának különféle ravasz és igen direkt módzatai, amelyek egészséges gondolkodású ember fejében meg sem fordulnának.

Emlékezzünk csak a Blic magyar nyelvű mellékletére 2012-ből. Egyesek szorgalmasan írtak bele, mások szorgalmasan olvasták a VMSZ-nek és egyes VMSZ-tisztségviselők családtagjainak lejáratásáról szóló cikkeket. Érdekes módon voltak még más, hasonló tartalmú magyar nyelvű lapok, amelyek a választások után már nem jelentek meg, nem voltak fontosak - sem a megrendelőjük, sem az írójuk, sem a szerkesztőjük számára. Ilyenek lennének mi, magyarok? Néhány szerény tiszteletdíjért, nem magyar politikusok vállveregetéséért lejáratjuk egymást? Elhisszük, hogy mások helyettünk jobban képviselnek bennünket? Egy kiló csirkéért, 2000 dinárért eladjuk a lelkiünket? Megtagadjuk nemzeti hovatartozásunkat? Önmagunkat? Nehezen élünk mindannyian, ez tény. De tapasztaltuk már, hogy a szegény embert nem lehet megvásárolni. Ezt csak jellemtelen, gerinctelen, gyáva emberekkel lehet megtenni, akik először nyelvüket tagadják meg, majd kultúrájukat, nemzetüket és végül önmagukat – hangsúlyozta Erdély Lenke. Beszédes adatokat emelt ki a közelmúltból. A 2012-es választási eredményekre egyrészt kihatott a lakosság számának csökkenése, másrészt az, hogy a városban a 9290 szavazójoggal rendelkező magyar közül sajnos 4552-en nem szavaztak. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a város területén a magyar lakosok száma alig éri el a 4%-ot. Ez azt jelenti, hogy 2002 óta Újvidéken 2415-tel csök-

kent a magyarok száma – sorolta az adatokat és a szavazáson való részvételre buzdított a VMSZ újvidéki szervezetének elnöke.

- Csak a közösségi összefogásból meríthetünk együtt erőt ahhoz, hogy a mai dátumhoz kapcsolódó értékeket továbbra is meg tudjuk őrizni. Az állandó bizonytalanság, a változások, a külső negatív áramlatok, a provokációk és küzdelmek ellenére is nekünk, vajdasági magyaroknak közös a sorsunk. Együtt tesszük a dolgunkat, együtt emlékezünk jeles múltunkra, együtt ünneplünk, és örülünk annak, hogy még mindig érezzük és tudjuk, hova tartozunk. Anyanyelvünkön beszélünk, féltve, de büszkén őrizzük kultúránkat, hagyományainkat, vajdasági irodalmunkat. Alkotóink új és új szellemi javat hagynak maguk után, amelyek maradandók lesznek, nemcsak a vajdasági, hanem az egyetemes magyar kultúránkban is – zárta beszédét Lenke asszony.

- A város vezetősége 1748-ban felismerte a lehetőség fontosságát, és élt is vele – emelte ki köszöntőjében Varga-Haszonits Zoltán. Napjainkban is ez lenne a legfontosabb.

Ezt a gondolatot fűzte tovább dr. Siniša Sević.

- Azzal, hogy a legtekintélyesebbek és legtehetősebbek váltották meg a város önállóságát, utat is mutattak. Az elődök pozitív példáit kell követniük városunk mindenkori vezetőinek. Nyitottságát ápolva továbbra is a toleranciát szorgalmazva kell megőrizni évszázados hagyományait. Úgy is, hogy a városnap ünnepségeket több nyelven, különböző színhelyeken is szervezésben tartják meg – húzta alá mondandóját az újvidéki képviselő-testület elnöke.

E tekintetben azonban megannyi a megválaszolatlan kérdés. Az újságok helyel-közzel beszámoltak az ünnepről. A *Dnevnik*, a városi szerb napilap talán még a *Magyar Szónál* is nagyobb teret szentelt az esemény jelentőségének, köztük az újvidéki magyarság ünnepének. De Lenke asszony köszöntőjének lényegét mindkettő elhallgatta, tudniillik, hogy olyan láttelepet is adott egyben, amelyen ha nem változtatunk sürgősen – ebben a többségi nemzetnek is van felelőssége – bizonytalan lehet a jövőnk. Különben semmit nem ér városunk jelenlegi előjáróinak hangzatos fogadalma, hogy továbbra is nyitottan, toleráns viszonyulással ápolják városunk évszázados hagyományait. Bár már most nem kis jóindulatra

van szükségünk, hogy ezt el is higgyük. Elég, ha kimegyünk az utcára, cinikusan cáfolják meg az újfent elhangzottakat a cirill betűs utcanévek. A latin betűs feliratokat mind több helyen szorítják ki a cirill betűsek. Azért kivétel is akad. A piac-érdekeltségű üzletek esetében igencsak vegyes a felhozatal. Főként, ha valaminek hangzatos, angol neve van. Mindent a vevő pénzéért! Minő helycsere: a pénzéért és nem a vevőért.

A szó elszáll, az írás megmarad. Gondolom újfent, amíg Jódal Rózsa: Szerelmem, Újvidék című írását hallgatom Ferenc Ágota előadásában. A városnap ünnepségen immár hagyományosan két Újvidékhez kötődő alkotót is bemutatnak a szervezők. Maurits Ferenc költő, képzőművész néhány versét Körösi István mondta el. Ünneplünk hangulatát emelték még az Isidor Bajic zeneiskola növendékei, tanáruk, Zima Csaba vezényletével, valamint a Vajdasági Magyar Népművészeti és Közművelődési Központ legfiatalabb és felnőtt néptáncosai.

*A jövőjükről van szó:
a legfiatalabbak a színpadon*

„Volt néhány év, amikor úgy tűnt, reménykedhetünk,

Hogy a hazugságok rabjai már nem leszünk.

Hát szóljon a dal, és mondjuk újra el:

Szóljon a dal, hogy nem adtuk fel.”

A kicsik, a tiszta lelkű, nyitott szívű gyermekek pajkosan önfeledt játéka, tánca ismét a tiszakálmánfalvi fiúk dalba sűrített kiáltását juttatta eszembe: „... itt vagyunk mi még,/ és aki hallja és érzi,/ tudja, hogy nincs egyedül./ (...) csak így mondhatjuk el:/ szóljon a dal, hogy nem adtuk

fel! Szóljon a dal, hogy nem felejtjük el! Szóljon a dal, és őrizzük ha kell!”

Értük, mindannyiunkért szólt a daluk. De azt is tudják, hogy üzenetét egyedül, összefogás, tudás, kitartó munka, a többségi nemzet felelősségteljes támogatása nélkül lehetetlen megvalósítani. Megértette-e ezt, s átérzi-e a Dalon átszűrt köszöntők üzenetét a városi képviselő-testület elnöke? Mások, más alárendelése nélkül?!

A cirill betűk tolakodóan bántó kiszorító terjedése egyértelműnek látszik.

Ködösítés ellen - őszintén

További ködösítésnek nincs helye - gondolom a Dal szárnyain. Nem lenne, de mégis van, hogy csak az engem - a bennünket, újságírókat - érintő néhány észrevételemet vessem papírra. Szülőfalumban, Bácsfeketehegyen tartotta (2013. november 30-án) a Vajdasági Magyar Újságírók Egyesülete (VMÚE) tisztújító közgyűlését. Az évek során felgyülemlett kételyeim, a foghíjas, tessék-lássék, hónapokat késő vagy éppen elmaradó tájékoztatók miatt sokáig tétováztam, hogy menjek-e. Szülőfalum hívására, a Bányai-ház iránt érzett önhibámon kívüli lelkiismeret-furdalás mégis hazahúzott, s nem bántam meg. A beszélő (amely csak annyira volt kritikus, amennyire feltétlenül szükséges volt a kérdéseket is feltevő néhány újságíró miatt, és amelyből hiányzott a négyéves pénzügyi jelentés), továbbá a hozzászólások eszembe juttatták a Hornyik Miklósról (Újvidék, 1944. január 12.—Budapest, 2012. február 12.) írtakat. (Egy részük megjelent a halála évfordulójának évében, az Unicus Műhely kiadásában, *Róka koma* című, *In memoriam Hornyik Miklós* alcímű emlékkönyvben.) Pontosabban ezúttal felidézném Mikinek máig aktuális írását a *Titokfejtők* című könyvéből, amely 1988-ban az ismét forró szeleket hozó évben jelent meg (Forum, Újvidék). Az Unicus-emlékkönyvben közölt visszaemlékezéseimből végül is kimaradt a *Hajlékteremtő* fejezetből idézett rész (150-152 o.):

„Ezekben az [1930-as] években tehát nem csupán az új, önálló, kisebbségi magyar irodalom és kultúra, de az új, kisebbségi magyar nyelv megteremtésének a gondolata is felmerült Szentelekyék körében - tanácstalanságra késztetve bennünket ma is. Az élet első paran-

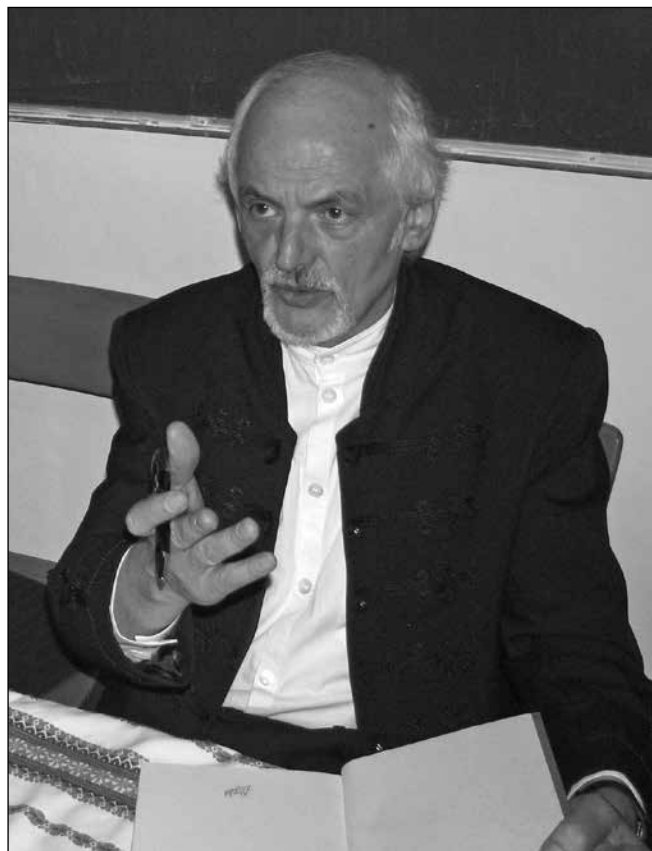
csa az alkalmazkodás, írta egyik vitacikkében Szenteleky, s ezt a tételét aligha kérdőjelezhetjük meg - de miért lett volna szükség új magyar nyelv megteremtésére is?

A húszas és a harmincas évek kisebbségi magyar sajtójában már érzékelhető a nyelvi elhasonulásnak az a folyamata, amely az új politikai helyzetben indult meg vidékünkön. Kezdetben írónk ennek nem tulajdonítottak jelentőséget: csupán arról volt szó, hogy az új ország új törvényhozása, új rendeleteinek a szövege felkészületlenül érte a sajtó embereit, a jog- és a nyelvtudományban járatlanabb újságírók nem mindig találták meg az idegen fogalmaknak megfelelő magyar szakkifejezéseket, nehézkes, bizonytalan, idegenszerű volt a fordításuk. Sem a szerb nyelvet, sem a magyar szaknyelvet nem ismerték eléggé. Miután a magyar megszűnt a hivatalos érintkezés nyelve lenni, s a szerb váratlanul államnyelvvé lépett elő, nap nap után nyelvi problémákba ütköztek az emberek. Kiderült lassan az is, hogy nem minden szerb fogalomnak van pontos magyar megfelelője, a két nyelv más-más rendszert alkot, s e két nyelvi rendszert valamiképpen egyidejűleg kell működtetni ahhoz, hogy a kifejezendő gondolat ép maradjon, a kifejezés pedig szabatos legyen.

Az egyetemes (egységes) magyar nyelvhez való ragaszkodás természetes igénye volt minden magyar írónak és újságírónak, de ezt az igényt már kezdetben az alkalmazkodás parancsa keresztezte. Keresztezi sokszor ma is. A *szerb-horvát nyelv hatása a jugoszláviai magyarok szókincsére* című tanulmányában, amely 1970 novemberében jelent meg A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményeiben, ezt írta kiváló nyelvészünk, Kossa János (Kek Zsigmond):

»A jugoszláviai magyar nyelv ... óhatatlanul mindinkább regionalizálódik, provincializálódik. Ez pedig nemcsak azt jelenti, hogy mindinkább eltávolodik az egységes magyar nyelvtől, hanem azt is, hogy teljesen megreked fejlődésében. Egy erős külső hatásnak kitett provinciális nyelv nem képes önálló fejlődésre, mert természetszerűleg csupán külső forrásokból merít. A kevertnyelvűekben ily módon mindinkább elszorvad az anyanyelvi kifejezőkészség, a szó- és kifejezésalkotás, egy szóval a nyelvteremtés képessége. A nyelvszegényedésnek, a kifejezőkészség sorvadásának...

nem egy tünetét láthatjuk nálunk közbeszédben, sajtónyelvben, irodalmi nyelvben egyaránt.»

Hornyik Miklós

Ismerősen csengenek napjainkban is, fájdalmasan időszerűek ezek a megállapítások. Nyelvi tévelygéseinkről szerencsére az avatottabbak eleget vitáznak. Egy kicsit okulásul, a miérték továbbgondolásául is idéztem Mikinek ezt az írását, amelyet 1985-ban írt, amikor már észlelni lehetett a szerb nacionalizmus előszeleit, de amiről akkor még nem is sejtettük, hogy a legembertelebb sovinizmusba, etnikai tisztogatásokba, fájdalmas exodusokba, genocídiumokba torkollik. Legalábbis mi, akik a Miki által Régieknek nevezett maroknyi társaságot alkottuk, a mindennapi világ látótávolságán kívül. Másfelől máig, s talán örökérvényűen időszerű az üzenete: álarc nélkül kell vállalnunk gondolatainkat, (nem)cselekedeteinkkel együtt. Közhelynek tűnik, de szembe kell nézni mindazzal, ami a múltban történt, és vállalni minden következményét. A múltat bevallva válhat békévé az emlékezés, oly sokszor idéztem különböző szövegkörnyezetben József Attila Dunájának ismert sorait. Arról nem is beszélve,

hogy a politikai és egyéb étvágyúaknak önként kellene vállalniuk az átvilágítást! Jut eszembe Váci Mihálynak Még nem elég! c. versének egyik strófája:

*„Nem elég a célt látni;
járható útja kell!
Nem elég útra lelni,
az úton menni kell!
Egyedül is! Elsőnek,
elől indulni el!
Nem elég elindulni,
de más is hívni kell!
S csak az hívjon magával,
aki vezetni mer!”*

Számomra az álarc nélkülség azért lehetne meghatározó napjainkban is, mert segíthetne feldolgozni, vagy ahogy gyakran hallani, megemésztetni azokat az évtizedeket, minden hordalékával együtt, amiben felnőttünk, amiben szülővé lettünk, s mert felelősek vagyunk gyermekeinkért, a megszületett, még inkább a meg nem született unokáinkért.

*Hornyik Miklós dedikálta számomra
a Meghasonlásunk történetét*

A bennem visszhangzó mives szavak sokasága nem hagyott nyugton. Torkomban vert a szívem, szülőfalumban, karnyújtásnyira a Bányaiaháztól, amelyben egy életre - s azon túl - való intelmet kaptam szeretett bácsikámtól, falunk köztiszteletnek örvendő, nagy törvényű, de annál

emberségesebb, melegebb szívű, mindig igazságosságra törekvő tanító urától/bácsijától és feleségétől, a bátorítóan mosolygó, népszerű óvó nénitől. Ha túlságosan szigorúnak gondoltam bácsikám kimerítő érvelését, mindig ángyikám megnyugtató tekintetét kerestem. Bácsikámnak az őszinteségre, a becsületre, a szeretet megtartó, túlélésre nevelő kemény szavai jutottak eszembe akkor, ott a bácsfeketehegyi művelődési egyesületben megtartott közgyűlésünkön, amely csak névlegesen volt tisztújító, mert többnyire a régi arcok vezetnek továbbra is az egyesületet. Ha komolyan gondolnák a mostani/régi vezetők, hogy népszerűsíteni kell a fiatal kollégák körében az egyesületet, azért, hogy tömegesebbek (alig voltunk kéttucatnyian a közgyűlésen) legyenek soraink, akkor nemcsak szépen, meggyőzésre törekedve kell beszélniük, hanem sokkal többet kell tenniük értük-értünk, és a nevünkben hallatniuk a hangjukat, hivatalosan is. Sokáig töprengtem, mire mindezt hangosan ki is mondtam. S azt is, hogy ne csak külföldön, szerinte a Kárpát-medencében beszéljenek nemzeti közösségünkről, az összefogás, az összetartás megtartó-megerősítő erejéről, hanem itthon tegyenek érte. Ha csak negyede valósulna meg itthon mindannak, amit külhonban elmondanak, már a gyökereinkből táplálkozó tartalommal tölthetne fel folyamatosan a VMÚE tevékenysége. S akkor már a pénzügyi jelentés sem lenne kérdéses, vagyis az, hogy a pénzekkel - legyen az bármennyire kevés - el kell számolni. A különböző pályázatokon kapottakkal is, és a tagságdíjakkal is. Még ma sem értem, hogy miért jelentett ez akkora problémát, hogy nem kerülhetett papírra, vagyis a tagság elébe. Annál is inkább, mivel az adományozó, s ezentúl, az állam felé, zárszámadás formájában, minden év végén, vagy év elején el kell számolni. Jól ismerik a nemzeti közösségünk érdekeit szolgáló civil szervezetek, alapítványaink ennek az útját... Vonatkozó kérdéseimre (vigasztaló számomra, hogy nem voltam egyedül) máig nem kaptam választ. A honlapunkon (<http://www.vmue.org.rs/>) is jobbra „a díszes kirakata” látszik a VMÚE vezetőségének. A sajtóviesszhangban sincs feltüntetve minden írás, az elérhető linkekből is hiányzik a kritikusabb hangot megütő, pl. az Újvidéki Televízióknak a közgyűlésről szóló beszámolója ([\[bit.ly/1gEVgXn\]\(http://bit.ly/1gEVgXn\)\). Ennyit a professzió, a szakma becsületéről, a VMÚE tükrében. Sokan érzünk, reagálunk hasonlóan, minthogy a szünetben ki is derült, mégis, csak kevesen merjük hangosan kimondani - ott, ahol kell. De nem adjuk fel! Ismét hallom a fiatalok önmagukat, bennünket is biztató énekét:](http://</p>
</div>
<div data-bbox=)

„És szólt az a dal, a szívünkre hatott. (...) Hallgass a szívedre, hallgass a szívedre! Hát szóljon a dal, és mondjuk újra el: Szóljon a dal, hogy nem adtuk fel!

Hornyik Miklós Álarc nélkül írása ismét eszembe juttatja szüleim vállalt falujának, Bácskossuthfalvának szülöttét, Zsáki Józsi bácsit, az 1936-os kapálási sztrájkok egyik szervezőjét, aki bátorított és biztatott is az újságírásra, de amikor csak tehetett, újra elismételte, hogy ne csak az eszemmel, hanem a szívemmel is megjegyezzem: „Jó újságíró minálunk csak jó ember lehet.” Főleg a nehéz időkben van erre szükség, amikor az esztelenségben a túlélés a legfontosabb. Méltóságteljesen, derekasan helytállva és nem gerinctelenül, minden áron. Igazán csak most tudom méltányolni az útjainkat – az újságíró-palánták evickéléseit, botlásait – egyengető nagy öregjeink tanítását, akik még arra is rávezettek bennünket, hogyan tudjunk a sorok között olvasni, hogy megtanuljunk úgy írni is. A számítógépes, az informatikai társadalom világában minden megváltozott volna? Mások lettek az igények? Mintha az egyén boldogulása a közösségünk vállalása nélkül is lehetséges lenne tartósan?

„A nép nevében!”

A biztatásra, önmagunk erősítésére a közeljövőben; napokban, hónapokban, s talán még években is nagy szükség lesz. Egymásba kapaszkodva könnyebben megy, talán. A fiatalok dalával a fülemben lapozom tovább naplószerű jegyzetem. Hosszabban időzőm napilapunk 69. születésnapján ünnepségénél (2013. december 23.) újvidéki székházunkban. Az idén már minden a Magyar Szó megjelenésének 70. évfordulója jegyében történik, halljuk a legilletékesebbektől; az igazgatótól, Ökrész Rozáliától és

a főszerkesztőtől, Varjú Mártától. Az elkésztő, de azért reménykeltő számadás után a főszerkesztő köszöntőjében megszépül a múlt, az indulás, a Szabad Vajdaság megjelenése, amely kezdetben a Slobodna Vojvodina fordítása volt. A 69 évvel ezelőtti döntést, az akkori hatalom szép gesztusának nevezte a főszerkesztő, amiért köszönettel tartozik az utókor... Hiszen 1944. december 24-én, karácsony ünnepére jelent meg a napilapunk előde (Magyar Szó néven először 1945. szeptember 27-én került az olvasók elébe). Ajándékként a vajdasági magyarságnak. Nos, ez is, mint annyi más, nézőpont kérdése. „Gesztusról, köszönetről” beszélni anélkül, hogy ne szólnánk a törékeny béke első hónapjaiban történekről Vajdaságban?! A némettség, a magyarság elleni véres megtorlásokról, a kínzásokról, a bíróság nélküli kivégzésekről, a koncentrációs, a halál-, a munkatáborokról, majd az 1945-ben és az azt követően bekövetkezett évek tragikus eseményeiről, a háborús, a kollektív bűnössé nyilvánításokról. Radnóti Miklós Töredékének (1944. május 19.) minden sora ide kívánczik.

*„Oly korban éltem én e földön,
mikor az ember úgy elaljasult,
hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra,
s míg balhitekben hitt s tajtékozott téveteg,
befonták életét vad kényszerképzetek.*

*Oly korban éltem én e földön,
mikor besúgni érdem volt s a gyilkos,
az áruló, a rabló volt a hős, -
s ki néma volt netán s csak lelkesedni rest,
már azt is gyűlölték, akár a pestisest.*

*Oly korban éltem én e földön,
mikor ki szót emelt, az bujhatott,
s rághatta szégyenében ökleit, -
az ország megvadult s egy rémes végzetten
vigyorgott vértől és mocsoktól részegen.*

*Oly korban éltem én e földön,
mikor gyermeknek átok volt az anyja,
s az asszony boldog volt, ha elvetélt,
az élő irigylé a férges síri holtat,
míg habzott asztalán a sűrű méregoldat.*

*Oly korban éltem én e földön,
mikor a költő is csak hallgatott,
és várta, hogy talán megszólal újra -
mert méltó átkot itt úgysem mondhatna más, -
a rettentő szavak tudósa, Ésaías.”*

Hetven év távlatából kétségkívül sokat jelenthetett abban az időben a magyar napilap megjelenése, talán még a gyászoló, csonka családokban is. De napjainkban a „szép gesztus, az utókor köszönete” mellett utalni kell a tragikus eseményekre is. Annál is inkább, mivel az utóbbi bő két évtizedben mind többen hangoztatják a történelem teljes feltárásának, a megtörténtekkel való szembenézés és a felelősség vállalásának fontosságát. A legutóbb (2014. január 23-án) a Fejezetek Délvidék múltjából átfogó címmel, a Magyar-szerb kapcsolatok - közös múlt és közös jövő mottóval Szegeden, a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában, a Délvidék Kutatóközpont szervezésében megtartott nemzetközi történettudományi és művelődéstörténeti egész napos konferencián hallottunk tanulságos előadásokat, fejtegetéseket.

Örültem a meghívásnak, és hogy Teleki Júliával együtt részt vehettem a számomra meglepetést is tartogató tudományos értekezésen. Itt ismertem meg dr. Srđan Cvetković történészt, a Belgrádi Kortörténeti Intézet tudományos munkatársát, akivel decemberben levélben felvettem a kapcsolatot. Kicsi a világ, állapítottuk meg kölcsönösen. A tömegsírok kapcsán megjegyezte, jelentős és példaértékű az, amit Vajdaságban a magyarok és a németek tesznek a megjelölésük, az emlékhelyek felállítása érdekében, hogy már több mint két évtizede rendszeresen megemlékeznek a mártírjaikról. A szerbségben most kezd tudatosodni ennek a fontossága. A szegedihez hasonló konferenciákat hamarosan Belgrádban is szeretnének szervezni.

A konferencia absztrakt füzetének címlapja az aracsi pusztatemplommal jelzés és üzenet is. Mindannyiunknak, de még inkább a fiatal nemzedékeknek: vállalják eleink örökségét, továbbadását, jövőjük érdekében. Hasonló gondolatokkal kezdtem jegyzetemet is:

Egymás jobb megértésére törekedve mind nyitottabbá és átláthatóbbá válnak a kutatások térségünkben. Egy-egy időszak történéseinek

vizsgálatakor, tárgyilagos feltárásakor is figyelembe kell venni a korábbi századokban történeteket is. A szervezők, házigazdák nevében ezt ki is emelte Forró Lajos történész, köszöntve a vendégeket, résztvevőket, köztük dr. Szabó Gábort, a Szegedi Tudományegyetem rektorát, Csallóközi Zoltánt, a miniszterelnök-helyettes kabinetfőnökét, Menyhárt Attilát, a szabadkai főkonzulátus főképviselőjét, minden vendéget és a díjazottakat, Teleki Júliát és Mojzes Antalt. A Délvidék Kutatásáért Emlékérmeket az idén először adták át a helytörténeti kutatásokért Teleki asszonynak és Mojzes tanárnak, munkájukat ismerte el ezzel a Központ. A díjat Csallóközi Zoltán és dr. Zakar Péter, a DKK vezetője adta át. Egy olyan tudományos eszköztár birtokába szeretnének jutni, amelyre alapozva a közös jövőnk is sikeresebben tudjuk tervezni és meg is valósítani, emelte ki köszöntőjében Zakar professzor. A DKK a díj megalapozásával tiszteleg most, és a jövőben is a hatalmas energiával dolgozó kutatóknak, akik töretlenül és önzetlenül fáradoznak a Délvidék történetének feltárásáért. A díjat minden év január 23-án adják át. Az idei díj fővédnöke Semjén Zsolt, Magyarország miniszterelnökének helyettese, mondta Forró történész, gratulálva a díjazottaknak.

Teleki asszony megköszönve a szép elismerést, visszaemlékezett a 69 évvel ezelőtt, január 23-án Csúrogon történetekre, amikor a maradék magyar lakosságot vagyonuktól megfosztva, kollektíven háborús bűnössé nyilvánították, és koncentrációs táborba hajtották. Tíz hónaposan lett kollektív bűnös és maradt napjainkig, mert a szerb parlament ugyan törölte a kollektív bűnösség terhét, a bocsánatkérés elmaradt, és a kormány sem terjesztette be mindmáig azt az intézményrendszert, amellyel levonnák a megbélyegzést az egykor Csúrogon, Zsablyán és Mozsoron élt magyarokról. A magyar-szerb megbékélést jelképező emlékmű-kompozíció üzenete is így válhatna valóra.

Bajmok helytörténészeként a bajmokiak, a hozzátartozók nevében is köszönetet mondott az elismerésért Mojzes Antal, a falu népszerű tanító bácsija, aki egyaránt kutatja a magyar mártírokkal együtt a megtorlások német, horvát, bunyevác áldozatait is. Emlékezett a Vörös Hadsereg bevonulására 1944. október 19-én, a he-

lyi partizánok közreműködésére, akikkel együtt mindössze néhány nap alatt 252 ártatlan polgárt végeztek ki. Azokban a napokban Zombor és Szabadka után Bajmokon volt a legtömegesebb a kivégzés. A három tömegsír parcelláit megvásárolták, és méltó emlékhellyé alakították. 24 éve emlékeznek meg kegyelettel Bajmok mártírjairól.

A történetek tárgyilagos feltárásával lehet tisztázni a múlt tragikus eseményeit, a dolgok elhallgatása éppen olyan veszélyes lehet, mint a szőnyeg alá söprésük, mutatott rá Forró Lajos könyvét idézve a konferencia plenáris ülészakát megnyitva Szabó Gábor. A továbblépés érdekében kell megtennünk mindent, hogy kölcsönösen juthassunk el a megbékélésig, a megbocsátásig. Ennek érdekében fontosnak nevezte a kutatómunka folytatását, a feltártak publikálást, tudatosítását a közvéleményben. Hiszen ha akarjuk, ha nem, a múltunk is közös, és a jövőnk is az ebben a földrajzi térségben.

A történelem teljes megismerését szorgalmazta köszöntőjében Csallóközi Zoltán. Az elmúlt több mint fél évszázad alatt az a politika játékszerévé vált. Ideológiai célokat szolgált a tények elhallgatásával. A konferencia témáira utalva hangsúlyozta: jó, hogy nem korlátozódik csak a Trianon utáni időszakra, hanem a teljes múlt objektív megközelítésére ösztönöznek a kutatók, a történészek. Azt nem várhatjuk el, hogy azonosak legyenek a nézetek a nemzetek között, vagy akár egy nemzeten belül, de azt igen, hogy közelítsenek álláspontjaink. „Mi magyarok a megszállás éveiben számtalanszor szórtunk hamut a fejünkre, ismertük el bűneinket, még azokat is, amiket el sem követtünk. Ami minket felelősséggel terhel, azt most a szabad országban is elismerjük, de elvárjuk, hogy a mi áldozatainkat is fogadják el mások. Nem létezik egymás alá vagy fölé rendelt szenvedés. A szenvedő alany számára mindegy, hogy milyen diktatúra üldözte el hazájából, szakította el családjától, kobozta el jogait, taszította embertelen körülmények közé, vagy gyilkolta meg.” A történelmi visszatekintő után Csallóközi aláhúzta, hogy emberségesen, a tények ismeretében kell tennünk azért, hogy a konferencia címében foglalt közös jövőt elkezd-hessük.

Az erőszak, a megtorlások jelentősek voltak a 20. században Közép- és Kelet-Európában

– mondta felvezetőjében dr. Srđan Cvetković, a Belgrádi Kortörténeti Intézet történésze. „A nép nevében! Represszió Szerbiában 1944-45-ben, különös tekintettel Vajdaság területére és a Magyar-Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság eredményeire, az áldozatok számbavételére” című előadásában kiemelte, hogy Belgrádban a tavaszra, márciustól júniusig, tényfeltáró kiállítást szerveznek a Történelmi Múzeumban (<http://uimenaroda.rs/>). Ez lesz az első ilyen, a szembenézés fontosságát szorgalmazó multimediális rendezvénysorozat Szerbiában. A közszemlére kerülő dokumentumok, tárgyak, fotók, a tömegsírok térképei mellett konferenciákat, pódiumbeszélgetéseket is szerveznek. Mint mondta, az eddig feltártakra alapozva nagyon sok dokumentum megmaradt, amelyek segítségével részletesen rekonstruálni lehet a terror folyamatát, a népelleneségek, a háborús bűnökkel vádolt személyek és kollaboránsok likvidálását. Külön beszélt a vajdasági megtorlásokról, főleg a magyarok és a németek elleni kollektív bűnösség jellegéről, a feljelentéseken alapuló, bíróság nélküli kivégzésekről. A Magyar-Szerb Akadémiai Vegyes Bizottság is vizsgálja az áldozatok nemzeti, szociális és korbeli struktúráját.

A plenáris ülészakban dr. A. Sajti Enikő Kisebbségpolitika és társadalomszervezés című tanulmányában a délvidéki magyarság szerveződéséről beszélt az 1920-as években, különös tekintettel Várady Imre nagybecskereki jogász, országgyűlési képviselő szerepére, aki politikai szocializációjának alapjait még a monarchiában, ellenzéki politikusként a magyar országgyűlésben szerezte, s aki az első pillanattól kezdve a becskereki, majd az egész délvidéki magyar társadalom jelentős személyisége volt. Munkájának jelentőségét sajnos csak most kezdi felismerni az utókor.

A vajdasági németek múltja, jelene és jövője címmel tartotta meg előadását Weiss Rudolf, a Német Népi Szövetség elnöke. A mintegy 300 évet felölelő időszakról szólva külön kitért a két világháború közötti, majd az azt követő évekre 1953-ig. Mint mondta, a titói kommunista haláltáborok 1948-as felosztásától Jugoszlávia 1991-es széteséséig a német kisebbség is osztotta más kisebbségekkel, főleg a magyarokkal együtt a sanyarú sorsot, az úgynevezett „szocialista ön-

igazgatású” rendszerben. Az utóbbi években a megmaradt vajdasági német közösség a szerb történészekkel együtt kívánja feldolgozni az atrocitásokat. A Német Népi Szövetség számára példaértékű a magyar és a szerb történészek közös kutatása, a sorsközösség vállalása.

A délutáni ülészakban négy szekcióban folyt a munka. Ezeken Délvidék politika-, művelődés- és gazdaságtörténetét, a magyarok és a szerbek életét a Délvidéken 1941-től 1948-ig, valamint a régi és az új megközelítéseket, kutatási eredményeket dolgozták fel.

Vasárnap, január 26-án, Szegeden megemlékeztek a délvidéki magyar népiirtás évfordulójáról. Beszédet mondott Magyar Anna, a Csongrád megyei közgyűlés elnöke, országgyűlési képviselő és Pásztor István, a Vajdasági Magyar Szövetség elnöke. A népiirtás túlélőinek nevében Teleki Júlia emlékezett. A Dél keresztje című megemlékezés fővédnöke Semjén Zsolt volt.

„Jöhet idő, hogy emlékezni,
bátrabb dolog lesz, mint tervezni.”

Inkább kérdőjelet tennék Illyés Gyulának Haza a magasban versidézetének végére, gondoltam, miközben Hegedűs Jánost, a nyékincai Petőfi Sándor Művelődési Egyesület elnökének panaszát hallgattam telefonon a minap. A sajnálatos hullámvölgyükről, az egyesületi, a magyar kultúréletük újbóli hanyatlásáról számolt be. Igazán nem tudják, mitévők lesznek, ha a Magyar Nemzeti Tanács nem lép az érdekükben.

*A templom tornya
sürgős felújításra vár*

Csak most látni, hogy mit jelentett az a szerény támogatás, amelyet a diákok, illetve a szülei kaptak havonta azért, mert anyanyelvápolásra járaták gyermekeiket. Az idei iskolaévtől, tehát szeptember 1-jétől változtak a szabályok. Csak az iskolában megtartott anyanyelvápolást, magyar nyelvtanulást ismerik el, és azok a tanulók kaphatják meg a támogatást, akik az iskolájukban járnak ezekre az órákra. Nyékincán a kultúrházban tartották meg az anyanyelvápolást. A támogatás megszűntével azonban lanyhult az érdeklődés, elmaradtak a diákok. A bajt tetézi, hogy a tánccsoport is lassan megszűnik, mert jórészt azok voltak a tagjai, akik a magyar órára jártak.

Segítsünk, ha tudunk, szól bele a telefonba Gudejevity Annuska az egyesület titkára és mindenese. Nem szeretnék éppen most feladni, hiszen az idén 12 éve, hogy újrászervezték a magyar kultúréletet, és folyamatosan újítyják fel a református egyházunktól fél évszázadra használatra kapott, akkor igen lepusztult állagú templomukat. Az idén a vizes gócot is megcsinálták. A mesterek, mint mindig, most is szívvel-lélekkel dolgoztak, tudták, hogy a pénzt is megkapják időben munkájukért. Hegedűs elnököt szavahiheő embernek ismerik. Csodát azonban most nem tud tenni. A községtől megígért pénzt mind- eddig nem kapták meg. Közel 170 ezer dinárt kellene mielőbb kifizetni a munkásoknak.

szerémségi faluban tartották meg többnyire a központi megemlékezést március 15-én, az idén ismét Nyékincán kerülhet erre sor. Telefonbeszélgetésünkben közösen idéztük fel a tavalyi ünnepünkön, hófúvásban megtett utunkat Újvidékről, Maradékon át, Nyékincára. A Hét Napban megjelent jegyzetemből idézek közelgő ünnepünk köszöntésére:

Olykor szakadt a hó, legalábbis nekem úgy tűnt az autó ablaküvegén át, amikor szembe „száguldottak” a sűrűn hulló pelyhek. Máskor meg széleseben nyargaltak el előttünk, s meg- ütköztek az út menti fák közötti hóhullámokban. Viszonylag még tiszta volt az út, amikor elhagytuk Újvidéket. Maradékra befordulva már változott a kép, de az idő sürgetése arra bátorított bennün- ket, főleg Berta Zoltánt, a szerémségi ünnepség- szervező bizottság elnökét, aki ezúttal gépko- csivezetőnk is volt, hogy a Fruška gora lankáin, Krušedolt érintve, Dobradónak és Satrincának is integetve Budinovci felé az autót alatt jussunk el Nyékincára, nemzeti ünnepünkre, az 1848-as forradalom és szabadságharc központi ünnepsé- gére Szerémségben. Eleinte vívódtam magam- ban, Bácskossuthfalvára szerettem volna menni, a délvidéki/vajdasági központi ünnepségre, rend- be tenni szüleink, fivérünk közös sírját, az elár- vult házat, hogy így várjam haza a hosszú évek után Németországból, az Északi-tengerről ismét hazalátogató húgomat.

Hegedűs János történelmi összefoglalója

Nemzetünk szabadságharcának 166. évfor- dulójának megünneplését a nehézségek ellené- re tervezik. Erről már beszélt Berta Zoltánnal, a szerémségi megemlékezések koordinátorával. Noha minden évben másik, magyarok is lakta

Nyékincán tartják az idén is a központi megemlékezést Szerémségben

A Nyékincáról, a Maradékról jött szívélyes meghívás segített, s hogy jól döntöttem, azt már az autóban éreztem, a mellettem ülő maradéki- újvidéki ötödikes kisdiákok, Berta Áront hallgat-

va, amint a Nemzeti dal néhány sorát ismételte néha. S arról is beszámolt, hogy aznap az iskolában Petőfi Sándor életéről, családjáról tanultak. Lelkesen mesélt mindenről, mi meg csak hallgatunk, meglevenedtek előttünk a régmúlt évtizedek; a megcsonkított nemzeti történelmünk, s részben az irodalmunk, amikor bizony sok múlott a családokon és azon: ki tanította a magyart, főként a történelmet.(...)

Biztatóként, fogódzóként, tudaterősítőként hangzanak a kimondottak Bácskossuthfalvától megannyi falun, városon át Magyarittabéig. Pál Karcsinak, a VMSZ ügyvezető alelnökének, szülőfalum kultúregyesülete elnökének szavai jól esnek. Még, hogy válságban lenne nemzetünk? Vagy sokkal inkább a harsány kisebbség szeretné abba sodorni? S már hallok a válaszát is, hogy miért, merthogy a mai a nemzetben gondolkodó magyar kormány és a márciusi ifjak között nagyon könnyű párhuzamot vonni. Látni ugyanazt a szándékot, hogy nemzetünk önállóan fejezhesse ki akaratát, gondolkodását, és önállóan építsük jövőnkét itt a Kárpát-medencében, őseink földjén, megtartva, továbbadva szálláshelyünket unokáinknak, dédunokáinknak, valamint azok leszármazottainak. Karcsi szavainak jelentőségét újra átéreztem néhány órával később, már Nyékincán. Vele együtt valamennyien bízni szeretnénk a vajdasági magyarság életrevaló voltában, felelősségteljes feladatvállalásában itt a déli végeken, főként Szerémségben, a végek végein. A mindennap megélt élet sugallaná a megoldási javaslatokat, csak kérdés, hogy mit értünk, hallunk ki belőle, még inkább: hogyan valósítsuk azt meg, részint intézményesen, részint a politikai és a civil szerveződések keresztül. S hogy ki tudunk-e egyezni a minimumban - összefogással, egymásba kapaszkodva - egész nemzeti közösségünk érdekében itt, a Vajdaságban. Az autonómia megoldás lenne. De milyen autonómia? A magyar autonómia megvalósítása jelentené Matuska Márton, a VMDP elnökségi tagja szerint a megmaradást, erről Magyarittabén a 109 éves átlótt szívű Kossuth-szobornál tartott megemlékezésen beszélt. Csendben hallgattuk az autóban..., de mennyire lenne ez jó, mármint azoknak, akik Vajdaság délibb részein élnek? Ebből mi meg kimaradnánk! - jegyezzük meg keserűen. Mi is, akik Újvidéken és környékén élünk, a

szerémségi, maradéki magyarokról, a maradékról (ahogy magukat nevezik tréfásan) nem is beszélve. Jóllehet ha gyakrabban érkeznének hozzájuk eminens vendégek mind a politikai, mind a civil szférából, meglehet hamarabb létrejönne egy olyan konszenzus, amely elsődlegesen Vajdaság teljes jogkörű - gazdasági, végrehajtói, bírói és törvényhozói - autonómiájáért száll síkra a hasonló szorgalmazó többségi nemzettel. Ez előfeltétele lehetne valamennyi itt élő nemzeti közösség önszerveződésének.

Maradéki férfikórus

A Nyékincán tartott, az életünkről is szóló megidézett történelem újfent megerősítette az utóbbi több mint két évtizede érlelődő gondolatimat az autonómiáról. Szerémségben, ott, ahol még élnek magyarok, a jövőben minden évben máshol tartják majd meg az 1848-as forradalom és szabadságharc központi ünnepségét. Maradék után Nyékincán először kerül sor ilyen rendezvényre, mondja Zoli, amint bekanyarodtunk a református templomunk (amelynek tornya azóta is felújításra vár), illetve a 2002 óta itt, a parókiánkon működő Petőfi Sándor Művelődési Egyesület elé.(...) Portája újra benépesült, mintegy teljesítve kettős: szakrális és világi küldetését. Valamennyi rendezvényükön azóta részt vesznek a szomszédos Herkócáról és Platicsról is a magyarok. Az általában havonta tartott istentiszteleten is. A Maradékon 2012 augusztustól szolgáló Halász Dániel református lelkipásztor

igehirdetésére a katolikus magyarok is eljönnek, hogy magyarul hallgassák a bibliai tanításokat. Az ökumené megélt, megtartó valósága, gondolom miközben Gudelyevity Annuskát, a Petőfi Sándor ME alelnökét hallgatom.

Gudejevity Annuska és Balaska Juliska

Kedves szavakat hallani mindenfelől, kölcsönösen üdvözlük egymást az Árpatahlórlól (Rumárlól), Szávaszentdemeterről (Mitrovicárlól), Herkócárlól, Platicsrlól érkezők és a helybeliek. Gondolatban velük vannak a satrincaiak és a dobradóiak is, küldöttségük elindult ugyan, de a hótorlaszok miatt vissza kellett fordulniuk. Valamennyiünket köszöntött Hegedűs János, az egyesület elnöke, a magyar forradalom és szabadságharc 165. évfordulójának szerémségi központi ünnepségén. A magyarul, és röviden szerbül is, összefoglalt történelmi áttekintés után Bordás Győző író a szabadságharc, a forrada-

lom jelentőségéről, üzenetéről beszélve könyvből, az Úr órájából, a Pilvax dokumentumnovella zárófejezetéből olvasta fel: „...s ezért az én képzeletemben sokáig úgy jelent meg, mintha a pillangók háza lett volna, vagy egy csillag, meteor, amely a távolba világít, s utat mutat. S amelyre a sok változás után is nagybátyám úgy tekintett, mint arra a helyre, ahol csiszolódtott a szellem, formálódott a tudat, erősödött a lélek.” Szerinte az akkori történeteknek, immár történelemnek ez a legfontosabb hozadéka, s egyben üzenete hozzánk, a most felnövő nemzedékekhez. S egyszer elérkezik az idő is, hogy az akkori események történelmi lesznek, amelyekbe nem szól bele a politika.(...)

Együtt ünnepelnek a szerémségi magyarok

A megemlékező ünnepségen a maradéki férfikórus katonadalokat adott elő. Az est meglepetése a helybeli Balaska Juliska néni volt, aki 77 évesen a tízéves korában tanult ltt a nyilam! Mibe lőjem? és a Csatadal c. Petőfi-költeményt szavalta el. A nemzeti imánkkal, a himnuszunkkal kezdődött ünnepi megemlékezés Horváth Katica herkócái lakos javaslatára a miatyánk elhangzásával és a Petőfi-szobor megkoszorúzásával zárult.

Jó, hogy szerbül is elhangzott a történelmi összefoglaló, jutottak eszembe az ünnepség után hallottak, már útban hazafelé. A fiatalabbak - akik nagyszüleiket kísérték el a rendezvényre, akik a visszahonosítás miatt újrakezdték tanulni anyanyelvüket - így jobban megértették az akkori történetek mai üzenetét, amelyről alig tanultak valamit az iskolában.

„Szerémi szerelem”

Telefonbeszélgetésünk végén jeleztem, hogy a gondolataimról írok az Aracs folyóiratban. Megígértem, hogy március 15-én, ha eljutok a maradékiakkal, viszek néhányat. Hegedűs elnök és Annuska asszony kérdésére örömmel mondtam, hogy megjelent Domonkos Lászlónak a könyve a szerémségi magyarokról, *Elsüllyedt földön* címmel, Szerémi szerelem alcímmel, de tudtommal csak Magyarországon lehet megvenni. A könyv hátlapján Kemény Andrásnak, az Unicus Műhely igazgatójának vallomását olvashatjuk:

„Életemben először léptem át a trianoni határt déli irányban, és sikerült pár napot töltenem Újvidéken, drága emlékü Hornyik Miklós barátom szülőföldjén. Onnan jártuk be a Szerémséget, el egészen az újlaki Kapisztrán-sírig és az árpatai magyarokig. Megrendülten bolyongtam Nyékincán, Herkócán, Sátoroson és Maradékon, mint Julianus barát ama nevezetes útján, s talál-

koztam sorban azokkal a magyarokkal, akik lelükben és szívükben hordozzák magyarságukat, de a nyelvüket már egyre nehezebben beszélik és értik. Két kézzel kapaszkodnak az anyaföldbe, és fuldoklókként szorítják kezemet. Lám, az anyaországi látogató ritka vendég náluk! Hol van már - ha egyáltalán volt - a magas életszínvonal? (Ez is csak viszonyítás kérdése...) S ha volt, akkor könnyebb volt magyarnak maradni? És ránk, anyaországi magyarokra vajon semmilyen veszély nem leselkedik?

A szűk öt nap alatt átélt élmények, a Szerémség múltjának és jelenének ismertetése Domonkos László barátom feladata volt, aki ezt különös látató erővel oldotta meg. A délvidéki összefüggésekből kirajzolódik az itteni szóránymagyarság sorsa, történelme pedig előre vetíti a jövőt. Aki elolvassa ezt a könyvet, nem lesz túl boldog, de megismeri magyar sorsunk egy szívszorító részletét.”

(2013. október-2014. február)

Tájkép házakkal (szentendrei részlet)

Kultúránk kivételes kincse: a pusztatomaji trecentotáblakép

2013 szeptemberében volt látható Szolnokon, a Damjanich Múzeum kiállításán az a jeles festmény, amelyet hídvégi és oltszemi **gróf Nemes János** (1863-1928) magyar királyi hadnagy, a magyar főrendi ház örökös tagja Firenzében vásárolt a XX. század elején - a Szolnok megyei birtokán, Pusztatomajon építtetett remekművű neogótikus kápolnájának főoltára számára.

Zsolnay László művészettörténész, a szolnoki Damjanich János Múzeum képzőművészeti osztályának vezetője 2010-ben a kunhegyesi plébánián fedezte fel ezt a képet és kölcsönkérte a szolnoki múzeum kiállítására.

A fatáblára festett kép hátoldalán két viaszpecsét jelzi, hogy Firenzéből, a Ricorboli városrészből származik a festmény. A pusztatomaji kápolnát 1892-ben szentelték fel Szent Móric tiszteletére. Móric volt a védőszentje gróf Nemes János úr apósának. A korabeli újsághír szerint – amely a kiállításon olvasható – a kápolna főoltárát eredetileg Vastagh György festménye ékesítette, amelyet **gróf Nemes Vince** (1830-1896), János édesapja készíttetett. Ő császári és királyi kamarás, máltai lovag és a magyar főrendi ház örökös tagja volt. Bécsben halt meg, feltehetően ott temették el.

A birtok és így a kápolna gondozását elsőszülött fia, az említett János gróf folytatta. Ő értesülhetett 1906-ban a Rómában élő testvérétől, Alberttől - aki a magyar király rendkívüli követe és meghatalmazott minisztere volt, és akinek felesége, Karolina Spaletti-Tivelli (1872-1967) firenzei születésű grófnő és egy olasz királyi szenátor lánya volt -, hogy Firenzében a Ricorboli körzet híres Mária-kegyhelyének a temploma már kicsi a hívek és a zarándokok befogadására, ezért új templom építését határozták el a templom kertjében. Az anyagiak előteremtése érdekében megkezdtek a középkori templom kincseinek kiállítását. Ezután vehette meg gróf Nemes János

Firenzében ezt a képet. Sajnos a firenzei templom irattára az Arno folyó 1966. évi hatalmas áradásakor szinte teljesen megsemmisült, így nem őriz feljegyzést az adás-vételről. A Nemes család iratainak sorsa pedig számunkra ismeretlen. De a vétel tényét és az Itáliából való kiviteli engedélyt a fatábla hátlapjának pecsétjei egyértelműen igazolják. A firenzei új templomot 1926-ban szentelték fel. A középkori templomot, amely a XII. század végétől már ismert volt, ezt követően bontották el, hogy ne takarja el az új templomot.

Az új Firenze-Ricorboli Santa Maria-templom legfőbb kincse a régi templomból származó kegykép, amely Giotto hiteles alkotása életének utolsó éveiből, 1334-36-ból. Fehér ruhában és kék palástban ülő trónoló Madonnát ábrázol, aki szembefordulva öleli magához a bal karján ülő gyermekét. A gyermek hosszú piros ruhát visel. A trónus magas támláját arany-díszes piros kárpit borítja. A trónus két oldalán, a trón oldalát tartó oszlopok közül két-két térdelő angyal tekint nagy áhítattal az Istenanyára. A középkori templom minden bizonnyal hasonló magas színvonalú művészi alkotásokkal lehetett ékesítve.

A pusztatomaji kápolna oltárképe két álló férfi szentet ábrázol, arany háttér előtt. A bal oldali hermelinbéléses lovagi öltözetet viselő világi férfi, míg a jobb oldali domonkos szerzetes. A csúcsíves záródású fatáblára festett kép bizonyosan egy többrészes oltárképnek (amelyet részeire bontva bocsátottak áruba) a polittico része volt. A pusztatomaji tábla szépen faragott neogótikus keretét minden valószínűség szerint gróf Nemes János készíttette. Ő, aki 1895-ben Budapesten tartotta az esküvőjét kőrösszeghi és adorjáni gróf Csáky Nataliával (1872- 1940), mint a főrendi ház tagja közvetlen közlőrl látta Parlamentünk pompás neogótikus-historikus épületének hosszú évekig (1902-ig) tartó munkálatait. A pusztatomaji kápolna építését is innen, Steindl Imre környe-

zetéből hívta. Pesten a gróf jól ismerhette a Tudományos Akadémia épületében lévő Országos Képtárat, amely magában foglalta Ipolyi Arnold híres képtárának legjelentősebb kincseit, köztük számos trecentotáblaképet. Ezek éppen 1906-ban kerültek a Hősök terén megnyílt Szépművészeti Múzeum épületébe. Személyesen is ismerhette Pulszky Károlyt, a Szépművészeti Múzeum tudós őrét, aki a millenniumra készülve éveken át járta Itália városait, hogy minél jelesebb műtárgyakat vásároljon a Múzeum számára. Gróf Nemes János ismerhette az 1875-től nyilvános múzeumként látogatható esztergomi Keresztény Múzeumot is, Simor János prímás Rómában vásárolt Bertinelli-gyűjteményének jeles középkori táblaképeit. Mi sem természetesebb, mint hogy ő is itáliai gótikus táblaképpel kívánta ékesíteni az ő neogótikus kápolnáját. A XIX. század közepétől, de főképp annak utolsó évtizedeiben és a századfordulón egész Európa, de Amerika is, hihetetlen lelkesedéssel fordul a középkor művésze felé. Franciaországban a Loire menti kastélyok ekkor újulnak meg, és ott kezdi pályáját Lechner Ödön jeles építészünk, aki a magyar építészetnek világhírnevet szerzett a XIX. század utolsó éveiben. Világszerte új műgyűjtemények alakulnak, amelyek éppen a XIV. század itáliai művészetét értékelik a legtöbbször. A historikus-neogótikus paloták ablakait középkori üvegablakok részeivel ékesítik, a belső festés, a berendezés tárgyai, a kertek kútavái, szobrai mind középkori emlékekkel gazdagított neogótika. Gróf Nemes János kastélyát is bizonyára sok szép eredeti középkori műtárgy díszíthette a neogótikus alkotások mellett.

Az 1928-ban Szepesmindszenten meghalt gróf Nemes Jánost végakarata szerint pusztatomaji kápolnájában temették el. A gróf Szepes megyei feleségét, Csáky Natália császári és királyi palotahölgyet is ide temették 1940. szeptember 3-án, aki Budapesten halt meg.

Gróf Nemes Jánosnak hat gyermeke volt, akik 1944-ben családjukkal külföldre menekültek. A II. világháborút követő években a grófi birtokból termelészövetkezet alakult. A kápolna még 1965-ig használatban volt, de azután kifosztották. A főoltáron álló táblaképet a fosztogatók otthagyták, és a jószándékú emberek bevitték a kunhegyesi plébániára. Itt őrizték a képet 2010-ig.

Engem Zsolnay László értesített a kép felfedezéséről. Egyúttal megkért, hogy tekintsem meg a képet és mondjak véleményt arról, hogy valóban eredeti XIV. századi festményről van-e szó. Rajtam kívül **Wierdl** Zsuzsa festő restaurátor művész is megvizsgálta a képet, aki Magyarországon az egyedüli, aki a középkori itáliai festmények restaurálásával Itáliában szerzett nagy gyakorlatot. Megállapítottuk, hogy a kép neogótikus keretbe foglalt eredeti XIV. századi festmény. Azt is elmondtuk, hogy a kép állapota sürgős állagmegóvást igényel, amelynek megkezdéséig Wierdl Zsuzsa – aki az ICOMOS, az UNESCO alá tartozó nemzetközi műemlékvédelmi szervezet festőrestauratori bizottságának az elnöke – leragasztotta a legveszélyeztetettebb részeket, ahogy ez a kiállításon látható is.

A képet bemutató szolnoki kiállítás megnyitóján, 2013. aug. 29-én, az egykor még a gróf szolgálatában állott emberek, akik jól ismerték a kápolnát is, elmondták, hogy a gróf számtalanszor említette, hogy ezt az igen régi és értékes képet Firenzében vette.

A korszak festészetével foglalkozó művészettörténészként megállapítottam, hogy a XIV. század második felében készült a kép, az 1347-48. évi egész Európára kiterjedő hatalmas pestisjárvány után, amely a művészetekre is óriási hatást gyakorolt. A Giotto nevével jelzett XIV. századeleji protoreneszánsz felfogással szemben – amely a festmény sík felületén igyekezett érzékeltetni a látvány háromdimenziós reális térét – a század második felében előtérbe került a korábbi, a reális környezetet nem jelző, inkább síkszerűbb ábrázolásmód. A Szépművészeti Múzeumban lévő 1385-ben készült *Spinello Aretino* által festett táblaképpel közel egykorúnak tartjuk a pusztatomaji kápolna egykori képét, amelynek mesterét csak a kép Wierdl Zsuzsa által javasolt megtisztítása után lehet majd meghatározni, mivel nagyon valószínű, hogy a neogótikus keretben történt elhelyezéssel egyidőben a képen átfestések, kiegészítések történtek.

A kép és a pusztatomaji kápolna romjának felfedezése és a vele kapcsolatos kutatások megindítása, továbbá a grófi Nemes családdal való kapcsolat felvétele Zsolnay László művészettörténész érdeme. Információnk sze-

rint gróf Nemes Jánosnak a világ minden tájára szétszóródott leszármazottai 1990. óta minden év novemberében felkeresik a kunhegyesi plébániát, ahol őseikért szentmisét mondatnak. A pusztatomaji kápolnát építtető és a XIV. századi képet vásárló gróf Nemes János unokája, **gróf Nemes Vince** (aki 1942-ben Budapesten született) immár évek óta ismét itthon, Kunhegyesen él, és **pompásan újjáépítette a tomaji kastélyukat**. Az ő egyik fia Budapesten dolgozik. Tehát a család napjainkban is folytatja, őseinek példáját követve, hazai kultúránk gyarapítását.

A kép és a pusztatomaji romos kápolna ma is álló szép neogótikus kapuzata ékesszóló bizonyítéka a XIX. század végén, ill. a XX. század elején élt művelt hazai arisztokrata családok művészpártolásának.

Tisztelettel adózzunk honfitársunk, Nemes János gróf áldozatkészsége előtt. Külön tisztelet és hála illeti a kunhegyesi plébánosokat, mindekelőtt a nagyműveltségű *Bollók Emilt*, akik a II. világháborút követő zavaros években megőrizték a festményt.

A kép az európai kulturális örökség része, hazai kultúránk kivételes kincse!

Cédulák III.

- érdekes olvasmány az egykori szovjet titkos ügynök, kémkedő katonatiszt, Viktor Szuworov szinte mulatságos erőfeszítéseinek leírása: kideríteni a II. világháborús szovjet hadsereg tényleges katonai/műszaki jellemzőit. Vádolja a szovjet hadtörténészek légióit, mert valójában hivatásos tényelhárítók, torzítók úgy, hogy vélhetően ők maguk sem tudták az igazat. Nemzedékem bizonyítványainak, diplomáinak szomorú mérlege, amit tanultunk a moszkvai, leningrádi, sztálingrádi győzőkről, Sztálin—Hitler kapcsolatáról, vélhetőn a szövetségesek segítségéről, és egyáltalán a Nagy Honvédő Háborúról, szándékos, célszerűen megtervezett hazugság volt s maradt. **Miért támadta meg Hitler a Szovjetuniót,** kérdi Viktor Szuworov könyvcímében, de ehhez szovjet, majd orosz forrásokból is, csak gyéren szivárogtak ki adatok, tények. Ironikus is lehetne, de csak nyomorúságos, hogy a Nyugatra menekült hírszerző szabályos felderítő munkával kutatja hazája történetének hivatalosan legdicsőbb fejezetét. Ám ha a honvédő háborúról ennyit hazudtak, akkor milyen valóság-hű beszámolót remélhetnénk (ha még remélnénk) bármely más, a nagy Szovjetunióval kapcsolatos eseményről? Az 1956-os magyar megtorlásról, Kádár János leváltásának kísérleteiről, KGB-s akciókról, melyek Ceaușescu rémuralma megdöntését célozták, Dubček halálos autóbalesetéről, merényletekről, pl. II. János Pál ellen, a koreai utasszállító gép 1983. szeptemberi lelövéséről Andropov idején, az orosz zsidók belső deportálásáról Birobidzsánba Sztálin idején.... És fölösleges is tovább sorolni, a Szovjetunió és pártja történetét szörnyű titkok láncá fűzi össze, ami nem szakadt meg az eltelt évtizedekben sem. Párthú hívők milliói, a mindezt átélő nemzedékek tudatlanul mentek el ebből a világból, akik meg utánuk jönnek – eredendően nem tudnak a korszakról semmit, érdeklődésük és kérdésük sincs. Lehet-

ne persze tépelődni, vajon efféle (hivatalosan mindenki hazudik!) tapasztalataira hagyatkozik a Legfejlettebb Demokrácia, tehát Amerika, amikor milliárdszámra gyűjti be szövetségesei és ellenségei elérhető adatait a világhálón és a levélszekrényekből... De már mindegy is, ha lesz még utókor, amelyben valakiket még érdekel a Lenin-Sztálin-Hruscsov nevéről elhíresült időszak története... az etruszkokról hamarabb derítik ki az igazságot. Ámbár ha JFK lelövéséről ötlik eszembe, vagy az iraki, netán az afgán háborúk valódi okai és története, menten elszégyellem egyoldalú tudni vágyásom. Elégedjünk meg azzal, ha ismerős nyomja meg az ajtócsengőt...

- Márai Sándor végtelen naplófolyamának egy régi kötetét nézem, amikor 1945 februárjában bejönnek hozzájuk Leányfalura az oroszok. Szegeden egy fél évvel korábban történik ez, amit Apám is elmesélt nemegyszer. Ivánék bejöttek Szegedre és az első karórávillanásra lecsatolták az időmérőket. Vonzotta őket, de a vekker is. Egyikük, mesélte a papa, nyakába kötötte a jó öreg vekkert, majd hogy az váratlanul csörögni kezdett, letépte és ott az utcasarkon kivégezte egy géppisztolysorozattal. Állítólag bombát gyanított a csörgő-zörgő ketyegőben. Ma már lehet mosolyogni, de akkor fehér arccal álltak a szegedmórávárosi járókelők... Márai azon töpreng, miért volt felszabadító megszállóinknak ilyen mély vonzalma az órák iránt. Ma már egy megszálló sereg katonáit nem ez érdekelné, de ha valami látványos ketyere villanna a karon vagy ékszerláncon, az persze más. Inkább az arany, a mives vagy csicsás testékszer, és persze a modern kutyuk birtoklása vonzaná legújabb megszállóink, európai vagy tengerentúli örök barátaink tekintetét. Netán az infó, ami szakadatlan áramlik a mobilok és számítógépek között, az kellene - bár ezt most is elszedik csellemmel és erővel... Karórájuk különben ma már a kalműköknek is van, a bel-

ső-ázsiaiak is hordják, besorozott katonáik már ennél többre vágnak. A globalizáció különféle alakban már többször is átgördült a bolygón, így értéknek, hadizsákmánynak maradtak a régi-új korra is a nők, az italok, cigi, ékszerek, kokó, a jó verdák. Édes Istenem, csak meg ne tudjuk még mi is, mire bukik egy megszálló sereg Európában. Elvégre még itt vagyunk a placcon!

- nem mondhatnám bűnnek, sem gyarlóságnak, ám az ember mindinkább elsodródik a világban kijelölt eredeti helyéről, amelyben még békében élt növényekkel, állatokkal, folyókkal és hegyekkel. Ijesztő, de mindinkább idegen, ismeretlen számára a Föld, ahol él, miközben folyvást távolodik teremtő Istenétől. Hitem szerint rendszerszintű irányváltásra már nincs földi erő, így sodródunk valahová tovább, mindjobban gyorsuló ütemben... Profetikus szavakkal: ez lett Sorsunk, melyre a magát fejlettnak tartó nyugati civilizáció ítélte. Történik ez velünk büntetésül elfordulásunkért Istentől, vagy csupán ennyi az ára Ádám/Éva parancsszegésének? Mindközben rafináltan csábítanak bűbájosok, képmutatón intenek vén papok, rendre becsapnak álságos hatalmasok, segítség helyett már az út elején tornyaikba zárkóztak a felkentek, egyként fegyverrel fenyegetnek védelmezők és rablók, rémmeséikkel ijesztgetnek csepűragó filmesek, koronként elhagynak a választottak, és delíriumba menekülnek, de mennyien... hová forduljon hát a jámbor, ki egyedül maradt a tömegben, merre induljon társtalan magányában, ha jóra tör? Ki merre reméli boldogulását, titkolja azt. Fiatalok tömegei éppen a jelenben kényszerülnek felismerni a keserves valót: munka nélkül már nem úszhatják meg jövőtlen nyomorúságukat, miközben az emberi munka lehetősége maga is szűkössé vált. Dolgozni akarnak, de gépek és más betolakodók nem engedik őket dolgozni, nincs tömegméretű, értelmes munka fiataloknak a fejlett országokban sem. Nem kevesen, védekezésül várat építenek képletesen, vagy igazából, drogoznak vagy luxus verdába ülnek, de legalább kerítést emelnek, kirekeszteni körükből a világot. Elfordulnak a hánykódó hajó látványától, dühöngjön csak odakünn a vihar, mi itt bent túléljük, ha azok ott nem is, majd elboldogulunk valahogy. Csalfa vak remény, mégis sokak fogódzója az örvényben, afféle magánmenedék, kis-

csoportos egérút. Felvilágosultak elméjén lesz úrrá a nyomasztó félelem, hogy valami sötét, rejtett üregbe vezetett utunk, mit előre nem láthatott, így el sem kerülhetett az Ember. Századoktól fogva hirdették és hitték a Felvilágosítók: a tudás átsegít a szakadékok fölött, erejével úrrá leszel a kihívásokon, saját használatra átrendezed az Istentől kapott Földet, sokasodó utódaid akár a halált is legyőzik. Igaznak tűnt a Tragédia eszméje: folytonos küzdelem az emberélet, sőt célja sem más, mint e küzdelem maga! Eleme az egyén, kiben, mint cseppben a tenger, a Legyőzhetetlen Egész mutatkozik, mely váratlan kibukkan sorsunkból, mint szorító hiánya valami erős köteléknek, biztos menedéknek, ám nem kőből rakottnak, csupán érzésből, lélekből valónak. Hiányzik, ami nincs, de ezt még megnevezni sem lehet, érteni sem, ha megsejted hatókörét, elkerülni végképpen nem tudod, se szesszel, se múló gyönyörrel, mert fájón hiányzik, ami sosem volt, csak hitted hogy megkapod... Marad a F. Kafka, József Attila kimondta Üresség, mely kívül-belül övezi a Gondolkodót ma is, s amiben mégis élni kényszerülünk. Nincs indok létezésünkre, csak hogy nélkülünk más lenne a Föld...

Márai Sándor írja: Nietzsche hozta a nagy európai felismerést a 19. századról: Isten halott, gyilkosa az Empirikus Tudomány, ami kitisztáz minden csodát, leleplez minden sötét babonát. A 20. század nagy élménye – folytatja Márai és éppen 1956 nyarán írja ezt Naplójába New Yorkban: az Embert megöli a Tömeg. Marad – a Tömegben belül, Isten nélkül - egy hámsejt-tömeg, Godot-ra várván...

- pontosan úgy, mint a Házmestersirató c. Csurka-darabban. Látszólag minden rendben van, majd hogy elkezdenek inni, erről itt Szege-den Kovács János feledhetetlen mozdulatát látom, amint a vesszőfonatú demizsont megemelte, jobb karjára fektette, megbillentette és töltött a pohárba... Szóval, amikor az a hajszálvékony civilizációs parancs elázott a bortól, az emberek megnyíltak, mint a kráter és kiömlött a lelkük. Elmondták, ami bár évtizedekkel előbb történt, de most is itt van velük, olykor összepréseli a szívüket, és fulladoznak tőle álmatlan éjszakákon. Amikor a nyilasok, majd a kommunisták, a kitelepítések, a zokogó búcsúzások '56-ban, amikor a Bözsi szerelme kiment Amerikába és attól fogva

nincs róla hír, vagy a föld, amit elvettek, a bolt, amiből az utcára lökték a tulajdonost, akinek pedig már az apja is ott árult. Akinek az unokáját nem vették föl egyetlen szegedi gimnáziumba se, majd hogy az akkor szintén lefogott és a Tisza Szálló mély pincéjében őrzött nagymamáját kiengedték (miért fogták le, és miért engedték el?) és zokogva bement a „műv. osztályra”, nagy kegyesen adtak neki egy papírt, fölvehetik a lányt, előbb Vásárhelyre, majd egy év múlva ide Szegedre. Nem látszik a napszemüvegtől az sem, hogy hatévesen a Hortobágyra kitelepített, ma már nagymama korú asszony egyszer csak elsírja magát a riportban. Zokog, mert ő már nem él soká', de még senki nem kért tőle bocsánatot, és már nem is fog, hogy a szüleivel vitték őt is a birkahodály-lágerbe. Később nem akarták fölvenni még az általános iskola alsó tagozatába sem, és nem egy tanára megszégyenítette mint osztályellenség gyerekét. Mindez, és még mi minden, ott van a púder alatti ráncokban, a kelet-európai arcokon, a nagyszülők, szülők történeteiben, ha még élnek, bár nem kell már fölhaborodni értük és ellenük sem, mert elmenőben van nemzedékük erősen. És minek is sorolni, mögöttünk van már, ami történt, a szereplők zöme búcsúzóban, vagy jobbára tán' odaát is, szétszóródva a földrészeken, történetük elfeledve, némák, mint a sír. Elsüllyedt történelmeink egyike. Pedig még szó sem esett Tito partizánjának gyilkolászásáról, meg a 70 év utáni „megbékélésről” vagy a Duna jegén 20 kilós csomaggal áthajtott Beneš-elüldözte magyarokról, akik egyik napról a másikra lettek földönfutók, mint a román hatalomátvételkor Erdélyben sorstársaik, majd akik állomásokon laktak vasúti kocsikban évekig mint menekültek. A téglagyári barakkokból a halálgyárakba kiszállított szegedi zsidókkal megrakott vonatokról sem ejtünk szót, és a moszkvai szállodákat, magnytogorszki acélműveket építő hadifoglyainkról is hallgatunk könnyel, illedelmesen. Elődeink nemzedékei mentek el e világból anélkül, hogy életük végén, akár csak egy kicsit is élhettek volna emberül. Béke poraikra - ismeretlenül.

- Márai még ilyeneket írhatott (1957-ben), manapság ez retorziót vonzana, legkevesebb kitagadást a véleményformálók közül, vagy durvábbat akár. Tehát néhány sor idézet naplójából:

New Yorkban, a Museum of Modern Art épületében, a falakon színes gennyfoltok, melyeket ma „absztrakt modern művészetnek” neveznek. A közönség zöme szakállas, matrónadrágos nők és férfiak – a nők is szakállasok – vadzszenik, pszichoanalizált milliomos kölykök, falkában. Egy világkép szétesőben van, a művészet kohéziós ereje nem tart többé össze semmit, minden atomjaira esik szét... Több mint fél évszázada gondolta ezt, azóta a leírt helyzet megszilárdult, de közben született valódi érték is. Ma már a művész jórészt közéleti botrányra tör, ami életfontosságú számára, hiszen különben médiafigyelem (és vásárló!) nélkül maradhat, éhkoppon. A botrány mint kényszerűség. Közben titkon vagy nem is leplezve, tömegével verselnek, rajzolnak, zenélnek emberek, a sikerben nem szűnő reménnyel. És zömük még nem tanult meg hazudni, őszinték, vélhetően lebíráhatatlan benső kényszertől hajtva. Tömeges, nyomorúságos magányunk oldásában, töredezett viszonyaink gyógyításában a mű sokat segíthet. A művészet közösségképző ereje mára elfeledett álommal lett, volt talán olykor, de a „magányos tömeg” ellenállása szembeszegül a mű lélekmelegével. Sőt, mert szétszakadt kultúrák együttélése van, a versengő rajongótáborok csak még inkább megosztják a tömeget. A frissen érkező „új beállók” meg választhatnak új csillagot...

- vonzó elfoglaltságot ígér, de legalább annyira reménytelen vállalkozás: rendbe rakni az itthoni könyveket. Ráadásul, ami korábban még reményt adott, ha most nem is, majd később, egyszer, jobb időkben elolvasom... mára az ilyen szöveg álságos. Már végleges mulasztásnak látom, ami olvasatlan maradt. Hegel filozófiatörténete még fölidézhető emlék, az ókori kínai bölcselők, tartok tőle, már hiába várnának sorukra, bár ki tudja... Diderot több kötetben, most is fölősenek tűnik, az enciklopédisták különben is szerettek fecsegni. Szabó Dezső tanulmánykötetei előre kerültek a polcon, újra meg kellene nézni, legalább témáit. Vaskos könyvei kissé rikító borítójával, Németh László dolgozatai. Talán még időt kaphatnak az Átkok, regék, imádságok régi magyaroktól, monodókák gyökerei gögös Atilla királyig nyúlhatnak, vagy talán mélyebbre... Illyés versgyűjteményei. Haszid-történetek, külön tanulmánykötet a kelet-európai zsidóság történeteiről, amott hatalmas vallástörténeti összegzés, azután a Popul vuh

meséi a közép-amerikai népek eredetéről, amikor isteneik megismertették őket a csodás kukoricával. Húsfogyasztásuk döntő hányadát már a varázslatos növény megjelenése előtt is - megölt ellenségeikkel fedezték. És akkor, vagy mások után, de - váratlanul előbukkant a Kék könyv! Rajk László és társai a Népbíróság előtt. Mellékesen említve: Rajk nevét nem ismeri a számítógépbe táplált névtár. A könyvet még az ekkor külügyminiszterré „lefokozott” Rajk 1949. májusi, titokban (!) tartott letartóztatása, szeptemberi 6 napos tárgyalása, majd a hetedik napon (micso-da ördögi párhuzam!) kihirdetett ítélete, amit a kivégzéseket követően adtak hírül... Mára erősen megviselt rémségek. Rajkot és több társát fölakasztották, a fővádlott feleségét letartóztatták, 4 hónapos fiúkat állami gondozásba vették, nevét „fölsőbb utasításra” megváltoztatták, egyszerűen a gyereket „eltüntették”. A tömegével letartóztatott ember máig ismeretlen sorsa a „fölszabadult” Kelet-Európában. Akik addig is földre szállott vezérként tekintettek a Párt és a nép bölcs és félelmetes kormányosára, Sztálinra és „legjobb tanítványára” Rákosira, vakon szörnyülködve a vádlottak árulásán, elhittek bűbandájáról mindent. Alig 7 évvel később, 1956. október 6-án Rajk Lászlót több tízezer gyászoló, haragját visszafogó ember jelenlétében, a munkásmozgalom hősi halottaként, mint a „személyi kultusz” áldozatát újratemették. A bölcs vezér ekkor már bukott, de távolból is fenyegető Rémkirályként szovjet kenyeret evett. Magyarország Trianon utáni eszelős haláltánca, Rajk László újratemetésével új szakaszába lépett. Más könyv kér helyet: jóval később, már a rendszerváltás után jelent meg Hegedűs András, a forradalom előtti utolsó magyar miniszterelnök Rendhagyó életek című kötete, afféle visszaemlékezés és riportgyűjtemény, rendkívül izgalmas olvasmány. Többször is foglalkozik a Rajk-perrel, egyik különös megjegyzése így szól: *A Rajk-ügy valójában egy nemzetközi bűnszövetkezet jól megtervezett akciójaként folyt le, amelyben a magyar vezetők csak hazai szakértőkként jöhettek számításba.*

Az 1956-os forradalom előtti Magyarország időrendben utolsó miniszterelnöke ekkor már majd másfél évtizede van odaát, így csak találgathatjuk, mire gondolt. Talán arra, hogy Rákosiék is csak beosztottak voltak e szörnyű-

ség kigondolásában, megszervezésében, végrehajtásában. Ugyan miért lenne ez lehetetlen? Azóta számos alkalommal láthattunk ilyet. Hamarjában JFK dallasi kivégzése, a Wikileaks, vagy éppen Edward Snowden akciója ötlük föl. Ugyan kik állhattak, vagy éppen állhatnak akár ma is a háttérben? Személy szerint nyilván nem azok, akik Rajk esetében, de „beosztásuk” *titkos akciók hivatásos irányítói*, megegyező.

- megint csak a történelem, mint egy lerúghatatlan koldustakaró, rajtunk marad minden körülményben, akár 100 év után is. Régi tollal írt cikket olvasok, mai lapban. Trianonban ugyan magyargyűlölet jellemezte a döntéshozókat, de ezt a Horthy-korszak magyar uralkodó osztályának mérhetetlen ostobasága, gőgje generálta és nacionalizmusuk, amely a végletekig fölerősítette ezt a káros gyúanyagot - olvasom. És amíg Nyugat-Európában a kommunisták két háború közötti és antifasiszta hősiességét ma is tisztelik, addig nálunk bunkó módon mind gyakrabban összemossák a náci és sztálini diktatúrát, aminek keserves következménye van máris (a szélső jobb erősödése) s még inkább lesz a jövőben, amiért megint csak aggódnak értünk az európai demokraták. Végső elemzésben természetesen a Habsburg birodalom (Trianonban szentesített) felbomlása is a magyar uralkodó osztály bűne, amit még tetézett a császári kormány reformterekvéseinek aktív magyar ellenzése is. Bizonyítékul használ továbbá a szerző Márai-idézeteket, aki mélyen megvetette, elítélte a „keresztény és magyar” úri osztályt, mely valójában ellensége a polgári nemzet létrejöttének. Ki ne feledjem a cikkíró „dicséretére” a sztálinizmus megtagadását, továbbá a Molotov – Ribbentrop paktum magyarázatát, mert az valójában az angol-francia külpolitika következménye, nem pedig a szovjet-német birodalom látványos közeledése. Ezt már Churchill is megírta, idézi bizonyítékul. Ennyi és nyilván sokan vélik, hiszik, vallják ma is így, az elkötelezettek. Keserves. Mintha néhai Révai József, Rákosi főideológusa egy kicsit engedett volna sztálini szigorából, de különben mozdíthatatlan lenne az igaz baloldali világkép a magyar síkon. Márai védelmében meg csak annyit, hogy aki naplófolyamát olvassa, tapasztalhatja: bizony írt ő mást is, amit nem szoktak idézni. Őszinte volt, nem cenzúrázta önmagát, jóllehet így írni

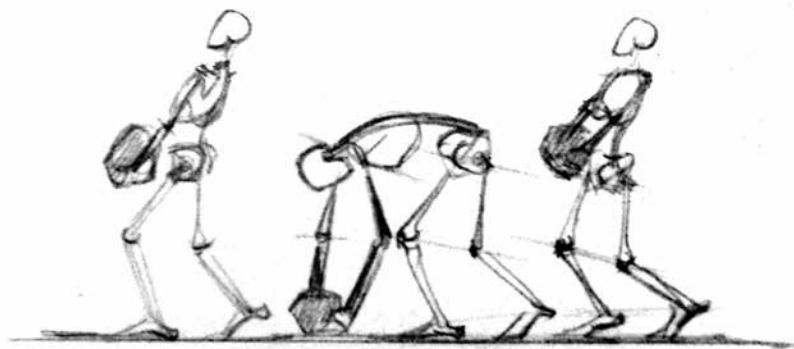
ma is merészség. És még valami, e merevedett nézet tálalásáról, úgy van megírva, mint a teljes tuti. Így van s nem másként. Aki nem hiszi, ne járjon utána, mert aki nem hisz, ellenség. Amikor tehettek, megbüntették, börtön, láger, a daliás Francia Forradalom idején Monsieur Guillotin találmánya is segített, megkurtította egy fejjel a kételkedőt. Manapság csak megbélyegzik, aki rosszul szól, s ha a klaviatúrájából él, elég neki a bélyeg is. Igen bizony, mint a gyermek nevelői, akik magától értetődően mondják, mutatják a bizti/tuti igazat, a sok rosszcsonk kölke meg igazodik... mert, ha a nevelő szól, akkor már tudjuk a dolgunk... Ám, bűnös világ: a történelem új módi szemlélete szerint, képzelni is döbbenet, de megengedik, hogy Te másként lásd, másként tudd. Na, persze, csak házi használatra, elvégre a minap érveltek a túlzásba vitt demokrácia ellen azzal: más a sok évszázados demokráciák esetében s megint más a mifajtnál, teszem azt a levélben szavazás. Ott biztonságos, itt kockázatos. Megkapó gondoskodás, szegény fejünkről.

- szabad magyaroknak ilyen úr nem kell! Nem kell! És még háromszor: nem kell! Így tájékoztat az Alföldi Róbert rendezte István, a királyról egy színikritikus. Mint olvasom, az egész színpad összeáll, és kórusban ismétli a ma áthallásos kiáltást: Ilyen úr nem kell!!! Nagyszerű színpadkép, végre egy tisztán, világosan megfogalmazott álláspont, hátha megérti és fölállja ez a sok vidéki bunkó. Netán bekövetkezik a nyugati média évek óta szorgalmazott jövődőlése, lázadás az Ugaron! Esetleg egyenesen a nézőtérrel fölvonulva a főtérré! Bár ott most éppen egy fesztivál üzemel, sörrel-borral - pálinkával és válogatott sülttel, birkapörkölttel! Mindegy, maradjon

valami emlékük a későbbiekre is: ilyen úr NEM KELL! István, a király szegedi ősbemutatója (Királydomb után) tán' 1984-ben, a Fogadalmi templom derekáig érő nemzetiszín lobogókkal, a Kádár-kor szürkeségében a nemzeti színtől, érzéstől részegült, tomboló közönség (a városi legenda szerint) oly igen rémisztette a díszpáholy két nemzeti tagját, Komócsin és Apró elvtársakat, hogy utóbbi lövetést indítványozott félelmében. Pedig ő mondta a díszbeszédet Rajk László temetésén! Vajon ki jelölte e kényes posztra? Akkor inkább oka lehetett volna reszketni, mint jámbor lelkesültektől, a '80-as évek közepén. Szóval milyen érdekes, az urak egyaránt úgy vélik: ez a darab alkalmas néplázító! Mi meg csak veresre tapsoltuk akkor a tenyerünk...

- két napig járt az erkélypárkányra egy zöldike fióka, amelyik nem tud ugrálni, lépegetni, mert egyik kis lába a szárnya alá gyűrődött. Ha Isten csodát tenne vele, meggyógyulna és túlélne baját, reménykedem. Nyomorúsága gyötrelmes látvány, ilyennek nem szabadna lennie a kerek világon. Amiként gyermekbetegségnek, fájdalomnak sem. Mégis előfordul, ezért csak tehetetlenül fohászkodunk. Uram, irgalmazz, Jézus kegyelmezz!

Napok múltak el, s szem elől veszítettem a kis féllábút. Ma késő délután egy idei költésű veréb merészkedett a napraforgómagokhoz, mire egy harcias zöldike kardot rántott a betolakodóra. Nézem, hát egy jobb lábát fájlaló, bár már azt is használó madárka! Isten tudta nélkül egyetlen homokszem sem perdül le helyéről... lám, meghallgatta a fohászt, így a sérült lábacska valamiként gyógyulóban... Dicsőség és hála, hódolat - Világok Ura. Kegyelmed megőrizd felénk...

Részlet a Művészeti anatómiából

Előszó

Juhász György Mezsgyén című esszé- és tanulmánykötetéhez

(Mezsgyén. *A határtalan Balkán. Esszék, tanulmányok.*

Keskenyúton Délvidéki Tragédiánk 1944-45 Alapítvány, Budapest, 2013)

A Kossuth rádió március 10-i reggeli műsorában egy orosz történész arról beszélt, mekkora reneszánsza van náluk a Sztálin-kultusznak a fiatalság körében. Helyeslik a véres kezű tömeggyilkos módszereit, mint mondják, „nagyjátéka”, világhatalommá emelte Oroszországot. Szolzsenyicin, Salamov és mások műveit pedig, akik hitelesen ábrázolták a Gulágot s a szovjet élet rettegéssel és örökös sorbaállással teli hétköznapijait, tudatosan elutasítják, nem olvassák.

Tempora mutantur? Az emberi természet alig változik. Ugyanaz a kutyakomédia játszódik a világ színpadán, legfeljebb a szereplők, a jelmezek és a jelvények cserélődnek ki. A villámsebessen fejlődő technika csak „finomítja a kint”, ma már vérfürdő nélkül is sikeres a globális agymosás. Az ifjabb nemzedékek – tisztelet az egyre fogyatkozó kivételnek! – mámorosan tobzódnak önnön tudatlanságukban. Észre sem veszik, talán fel sem fogják a multinacionális pénzügyi háttérhatalom velük kapcsolatos tervét, vagyis azt, hogy kellően elbutítva, engedelmes biomasszaként szolgálniuk kell a Szent Extraprofitot.

Idehaza mást se hallunk a saját gyűlöletkampányától bódult ellenzéktől, mint fasisztázást, antiszemitázást, rasszistázást, ezzel vádolva a jelenleg uralmon lévő (finomabban: kormányzó) pártot, illetve a lakosság többségét kitevő választóit, támogatóit. Kellő biztatást, muníciót nyújt ehhez a manőverhez a „fejlett és művelt” Nyugat, amely annyiszor használta ki, hagyta cserben, árulta el országunkat, ahányszor csak alkalma nyílt rá a történelem során. Az önmagát újabban európai gyurmává maszatoló Nyugat csupán azt venné jónéven – pontosabban: azt tűrné el – ha úgy néznénk szembe múltunkkal, valós bűneinkkel, hogy maradjon ki belőle Trianon az összes következményével, és maradjon ki a vörös csillagos rémuralom párosítása a náci

bestialitással. Máskülönben hogyan is mocskolódhatna gyámolítottja: az egyre „demokratikusabbá” fúvódó liberálbolsevik buborék idehaza, és hogyan is létezhetne immár több mint 93 éve szomszédaink sovinszta hentespolitikája a hazánktól elrabolt területeken, mindenekelőtt a szintiszta magyar tömbökben élő testvéreinkkel szemben?

Juhász György irodalomtörténész, hungarológus, a délszláv térség jeles szakértője új könyvének első részében a darabokra hullott Jugoszlávia utódállamainak tektonikus politikai és társadalmi mozgásaira reflektálva arra keresi a választ, hogyan, mennyiben érintették ezek a változások hazánk és e térség kapcsolatait, illetve az ott élő magyarság sorsában milyen irányban történtek elmozdulások. Láttelele lehangoló: akár a Szerbiában, akár a Horvátországban élő nemzettársaink rohamos fogyatkozását, akár a kisebbségi sors átkos „morbus hungaricusát”: a gomba módra szaporodó, egymással vetélkedő magyar pártocskákat, koncert való marakodásukat figyeljük, bizakodásra vajmi kevés az okunk.

Hogy mi vezetett ide, azt részletesen elemzi a szerző: kíméletlen elnyomás a királyi Jugoszláviában, majd a titóista „felszabadítók” tudatos népirtása 1944-45-ben, melynek tervét egy Čubrilović nevű kalandor, hajdani terrorista dolgozta ki, aki a szarajevói merénylet idején még Gavriló Princip köréhez tartozott, később pedig Tito bizalmasa lett. Ördögi partitúrájának lényege, hogy a győztesek jogán tervszerűen és könyörtelenül tizedeljék meg a Bácskában élő magyarokat és a Bánátban élő németeket. „Nagyszámú idegen népet kaptunk.... Tömegeinknek a kisebbségekkel szembeni gyűlöletét és leszámolási hajlamát konstruktívan kell kihasználnunk” – írta hajdanán. Akadémikusként nagy becsben, ágyban, párnák közt halt meg, 93 éve-

sen, Milošević átokfutásának a kezdetén.

Szerbia az 1991 és 1999 közt megvívott négy vesztés háborúja után most éli át Trianonját, miközben politikusai egyre csak az Európai Unióba erőltetik felvételét, a kivagy, agresszíven nacionalista, kegyetlen mentalitású nagy többség akaratára ellenére. Lehetséges, hogy jó balekok módjára őket is mi visszük be a hátunkon? Holott az 1944-45-ben ártatlanul legyilkolt negyvenezer magyar tömegsíriai máig sincsenek feltárva, s a szerb martalócok még egy árva fakeresztet sem tűrnek meg a készakarva szemétdombokká barmolt helyszíneken.

A szerző külön tanulmányt szentel a mindenkori satnya, defenzív magyar külpolitikának, sorra véve az egymást követő kormányok mulasztásait. Ha csupán az eufemisztikusan „rendszerátalakítás”-nak hazudott rendszerátmaszkírozás soha vissza nem térő, de elpackázott diplomáciai lehetőségeit vizsgáljuk, máris választ kaphatunk arra, hogy „régí dicsőségünk, hol késel az éji homályban”...

„Autonómiát, de melyet?” – kérdi Juhász, végigvezetve az olvasót a Délvidék Trianon utáni kálváriáján. Vajon mit nyerhetne a kétszázötvenezerre csökkent magyarság a vajdasági szerbek autonómiájával? Ellenpontként a kialakulóban lévő Nagy Albánia rohamosan növekvő jelentőségére mutat rá a balkáni térségben. Amíg az elmúlt közel száz évben az albánok lélekszáma megtöbbszöröződött, a miénk Horvátországban a nyolcadára, Szerbiában a felére csökkent.

Juhász György illúzióktól mentes, helyenként szarkasztikus látásmódjával, stílusával tárgyilagos képet vázol föl lehetséges barátainkról, szövetségeseinkről. Akik persze nincsenek. A politikában az érdek uralkodik, ami pedig úgy hullámszik, mint a viharos Balaton. Idegenek voltunk Európában, ma sincs másként, némi rokonszenvet csupán a lengyelektől és a litvánoktól remélhetünk.

A könyv második része sokkal személyesebb, líraibb, vallomásos hangvételű. Juhász György szívből jövő remek portrékban örökíti meg mentorait. Szeli Istvánt, az Újvidéki Egyetem Magyar

Tanszékének professzorát, aki 1969-ben létrehozta, megalapította a világ első Hungarológiai Intézetét, amelyet ugyan Milošević bezárított, de jelentősége így is felbecsülhetetlen. Szeli professzor úr olyan tanár volt, aki tanítványait magával ragadta, szeretetével, tudásával, szerénységével, igényességével és személyre szóló figyelmességével. A legjobbat, a legtöbbet hozta ki belőlük. Szerkesztőként majdhogynem ugyanez jellemezte Hornyik Miklóst, aki csillogatlan biztonsággal ismerte fel és csiszolta másokban a talentumot, olyan kifinomult ízléssel, hatalmas intelligenciával és kérlelhetetlen szigorral, ami fájdalmasan hiányzik a mai szellemi – majdhogynem azt írtam: szellemtelen – életünkből. Nélküle soha nem vállalkozott volna publikálásra szerzőnk. A halottak sorát a rajongva szeretett és tisztelt íróbarát, Gion Nándor zárja, akinek regényeit, pályafutását még senki sem tárgyalta, elemezte ilyen olvasmányos alaposággal.

Hogy ki is Juhász György, honnan indult, mit hozott otthonról, s merre kanyarodott akár kalandosnak is mondható pályafutása, megismerhetjük kötetzáró curriculum vitae-jéből, a *Kárpótlás* című esszéjéből. Szerzőnk akár Zrínyi Miklós jelmondatát is választhatta volna életrajza mottójául: „Sors bona, nihil aliud!”. Csakhogy a szerencsét a kellő pillanatban derékon kell kapni, s a tőle kapott kegyet nem elodázva átölelni, különben elkallódhatnak az inspiráló lehetőségek, nem születnek értékes gondolatok, esszék, tanulmányok, könyvek, s nesze semmi, fogd meg jól a végeredmény életmű helyett. Juhász György nem vacillált, időben kapcsolt, üstökön ragadva gyűrte maga alá Fortunát, egyetlen magyar ösztöndíjasként tanult Újvidéken, hogy utána Ljubljanában és Eszéken tanítson évekig az ottani egyetemeken, amíg a csapodár szépaszszony hátat nem fordított neki. Tudvalévő, hogy senki se lehet próféta a saját hazájában, de amit a mindenkori magyar elit (majdhogynem „uralkodó osztály”-t írtam foximaxisan) művelt és művel paragon hagyott, átlagtól eltérő fenomenjaival, azért legalábbis egy világ bajnoki aranyérem járna neki, ha már a focit kétszer is elcsesztük.

Barcsay Jenő- emlékek (montázs)

1. Emlékek a Kabdebó családról

1982. január 24. Bécsben vett, hamar elromlott magnós rádiómon hallgattuk korábbi sorozatom beszélgetésének adását, amely a híres Barcsay-mozaikok keletkezéstörténetét beszélt el (utóbb megjelent A műhely titkai című 1984-ben megjelent interjúkötetemben). Elégedett volt. Ez nagy szó, mert mindig aggályosan javított korábbi szövegein. – Én nem vagyok író, nagyon kell vigyáznom minden mondatomra, nehogy szégyenkeznem kelljen az írók előtt – szokta mondogatni. (Amikor a meghallgatott emlékezését könyvbe emeltük, kétszer is átírta, legutoljára a korrektúrát, annyira, hogy újra kellett szedetni a szöveget; a szerkesztő, Sík Csaba barátom a mester iránti tiszteletből természetesen beleegyezett a módosítások pénzigényes megvalósításába. Emlékszem, ezt az utolsó átdolgozást az Andrássy út egyik padján ülve, szinte mindegyik szót külön mérlegelve végezte, amikor elkészültünk, megkönnyebbülten felsóhajtott: na, ezzel is végeztünk, hál' Istennek nem hagyok magam után félig kész munkát, remélem, nem kell szégyenkeznem majd miatta.) De akkor elégedett volt. Látva ölemben a kis masinát, hirtelen ötlettel kijelentette: megígértem, hogy elmondom emlékeimet apádékról, kapcsold be, essünk túl rajta. Nem mertem mondani, hogy nagyon rossz felvételre képes már csak ez a „ricsajláda” (ahogy otthon elégedetlenül becéztük), örültem, hogy elkezdte (hiszen máig sajnálom, hogy még ilyen rossz gép sem volt a közelünkben, amikor Tóth Imre-Amerigo Tot és Hubay Miklós jelenlétében, szentendrei házában ifjúsága meghatározó élményét, a Párizsból érkezése utáni első firenzei napját csodálatos helyszínrajzzal elmesélte). Örööm az alig hallható szalagot valamint feleségem barátnőjének, Baranczó Katalinnak a gépiratát, amelyet magam szavanként javígtattam, hogy

azután ő maga is – szokásos aggályosságával, ceruzával – átírja végül. Romániából volt menekülésének okát és történetét elmondta ugyan, de akkor mégis áthúzta, élete végén is félt az eseménynek az emlékétől, – hiszen ezekben az években is haza járt oda, rokonai éltek ott. Ma már az akkori félreértés senkinek sem árthat. Különben is, a valódi tettes nevét ki sem ejtette – akkor sem, azóta sem – a száján.

Nagy szeretettel gondolok mindig vissza Édesanyám bátyjának családjára. Az anyámat imádtam. Nem szeretem az ilyen fellengzős kifejezéseket, hogy imádtam, és az ehhez hasonlókat, de én az anyámat nagyon szerettem. Hogyne szerettem volna a bátyjának a családját is. Miklós bácsi 15 évvel idősebb volt az én anyámnál. Tulajdonképpen mondhatnám azt is, hogy a nevelője is volt egészen fiatal korában, hiszen Miklós bácsinál dolgozott mint segédjegyző az én apám, Barcsay Boldizsár, aki ott ismerkedett meg Kabdebó Irénnel. No, de nem itt szeretném elkezdni, hanem valahogy bizonyos ritmusba szeretném hozni a fiatakori emlékeimet a későbbiekkel.

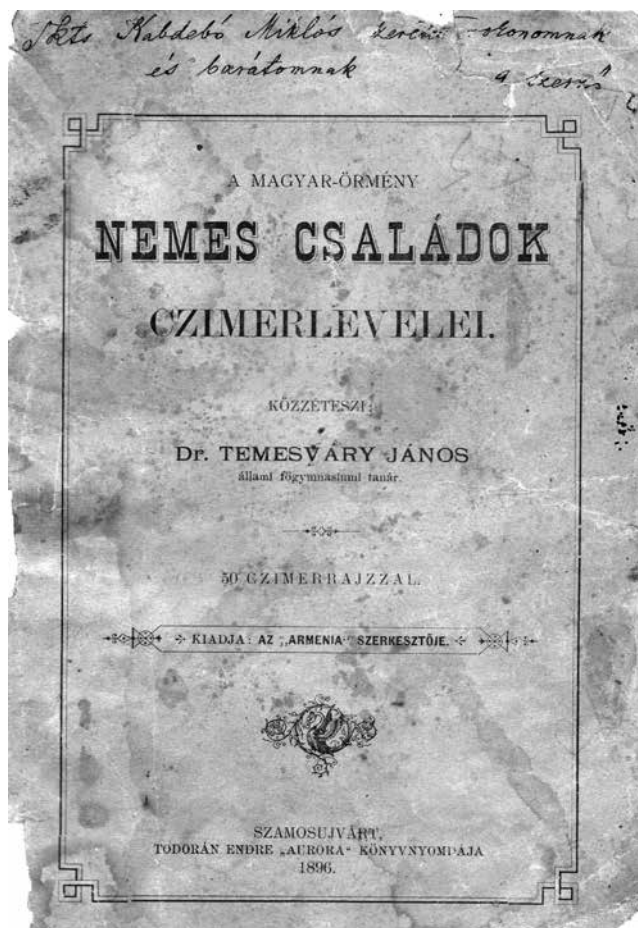
Katona községben lakott a családunk. Mindig boldogok voltunk, amikor a szüleink elhatározták, hogy megyünk Miklós bácsiékhoz, meglátogatjuk a Kabdebó családot Vasasszentivánon. Miklós bácsiékat és az unokatestvéreimet, Erzsit, Jancsit – aki a te édesapád volt –, Miklóskát – aki a legfiatalabb volt és orvostanhallgatónak készült, sajnos korai halála megakadályozta, hogy életcélját elérhesse –, és Gerőt – aki mind egyiknél idősebb volt, tulajdonképpen mostoha testvérük volt, mert Miklós bácsinak az első felesége, Gerő édesanyja meghalt, úgy emlékszem Bozsoki lány volt, és Szentiván közelében, Göc községben laktak. Gerő nem tartozott egészen

a Kabdebó családhoz, hanem csak félig, mert két családnak a gyereke volt, így őt ritkábban láthattuk, de olyankor nagyon örvendtünk az ő jelenlétének. Kedves, jó ember benyomását tette, nagyon jóképű férfi volt, azt hiszem, jogász volt, jogi egyetemet végzett.

Na, most megint visszakanyarodok a gyermekkoromba. Amikor szüleim elhatározták, hogy megyünk Szentivánra, az nekünk ünnepet jelentett. Nagyon szerettük azt az utat, amelyet meg kellett tennünk az apám kétlovas kocsiján. Ezzel tettük meg a 25 kilométert. Amint kiértünk Katona községből, a Mezőség legsárosabb, legelhagyatottabb falujából, amely nekem így is nagyon kedves, a gyermekkori emlékeimmel együtt, három kilométert kellett megtennünk. Ha sár volt, akkor nehezen tudtunk onnan kijutni, csak ökrös szekér volt képes arra, hogy a három kilométert megtegye, és kijussunk az országútra. Hát amikor először fölcsillant a Katona község határában levő Katonai-tó – mert így nevezték, azt hiszem, most is így nevezik –, akkor különös érzés fogott el, mert életemben először akkor láttam meg nagyobb vizet, úgy képzeltem, hogy a tenger is valahogy így kell, hogy kinézzen, a víznek a csillogása különös hangulatot ébresztett, legalábbis bennem, de azt hiszem, többes számban is mondhatom – bennünk, értve testvéreimet –, utána a Gyekei-tó, aztán a Cegei-tó, ezek mind egymás után következtek, minthogyha nem is a földön jártunk volna, hanem majdnem úgy éreztem magam, mint amikor először repülőgépen tettem meg az utat Budapesttől Párizsig. Olyan furcsa érzés fogott el, szinte mondhatnám – akkor még nem ismertem ezt a ma nagyon divatos szót – olyan „szürrealista” tájak vonultak el előttünk. Ugyanez volt az érzésem most öreg koromban, amikor Némából Vasasszentivánon keresztül tettük meg az utat Katona községbe. Ugyanez volt az érzésem, mint fiatal koromban, amikor először tettük meg azt a bizonyos 25 kilométert.

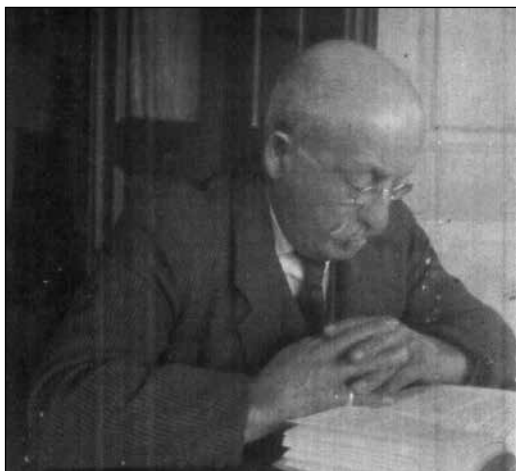
Ha összehasonlítom a két falu, tehát Katona és Vasasszentiván életét –, akkor a kettő között nagyon nagy volt a különbség. Az egyik sáros, unalmas, nagy, elterpeszkedett román falu; a másik pedig nem volt annyira nyílt, nem dombokkal körülvett falunak képzelheted, mert ott hegyek voltak. Hát, Istenem, nekünk hegyeknek

tetszett, mert a Mezőséget a dombok uralják; dombok alatt értek én lankás, kopár és füves dombokat, amelyek – idősebb koromban határozta meg ezt a dombokról alkotott benyomást – olyanok voltak, mint egy szép női fekvő forma, akt. El kell képzelni nagy formákat, ahol még bokrokat is alig lehetett látni, itt-ott egy-egy kisebb akácost, és csak fű, fű és fű. Fűvel beborított formák, felületek. Hát ezek mind legelők voltak. Nagyon sok volt ott a juh, tehát a tenyészállat. Vasasszentivánra visszaemlékezem, ott inkább nagyobb dombok vannak, de erdővel borított, fával borított dombok, hegyek, és itt volt egy nagy patak, a Füzesi-patak, amely a Mezőségből vezette le a vizet a Szamosba, és ott fűrödtek a Kabdebó gyerekek, egy alkalommal én is velük lubickoltam. Nekem az a patak nagyon tűnt akkor, dehát hasig érő víz lehetett benne. Az is jó volt, jól esett, jókat lubickoltunk benne. Előtte van a Kabdebó fiúknak az alakja: Jancsi az izmos alakjával, Miklós, azt hiszem akkor már nem volt közöttük, és a Temesváry fiúkra is

Kabdebó Lóránt fotója

emlékszem, azok is velünk együtt voltak, együtt fürödtünk.

Az „örmény koponya”

Fotó: Kabdebó Lóránt családi albumából

Még az első fogadtatásra is emlékszem. Mindig nagyon kedvesen fogadtak. Mindig. Úgy éreztem, hogy az a szeretet, ami a Kabdebó családból felénk áradt, az őszinte volt. Nagyon szerettük Miklós bácsit, Róza nénit (ő volt a keresztanyám), Jancsit, Miklóskát (ő sokkal élénkebb volt, mint a bátyja) és Erzsit (ő egy kicsit fellengős volt, és csupa tűz, csupa energia és élénkség). Miklós bácsi nyugodt, komoly ember volt, középtermetű, kövérkés egy kicsit, jól táplált, úgy érzem, hogy koponyájának a formáját én örököltem. Mert olyan koponyám van nekem, mint amilyen a Miklós bácsié és az édesanyámé volt – az édesanyám koponyája is hasonlított nagyon a Miklós bácsiéhoz –, én úgy neveztem, hogy „örmény koponya”. Róza néni pedig mindig sietett. Sietve járt, a spajz kulcsa lógott mindig az oldalán, két-három kulcsra emlékezem. És füttyölt. Nem azért, hogy talán jókedve volt, hanem az volt az ő szokása, az ő manírája. Nekünk nem is volt furcsa, mert Róza nénihez hozzátartozott az ő karakteres tipegő járása, – mert kicsit tipegett is, jobbra-balra billegette magát. Valószínű, hogy a sok állás következtében bokasüllyedése lehetett, de akkoriban ugyebár a falusi asszonyoknak nem jutott idejük arra, hogy ilyen kis dolgokkal foglalkozzanak, mert azt hiszem, hogy akkor talpbetétet – olyat, amelyet ma képesek létrehozni – nem is tudtak volna csinálni. Valószínű, fájt a lába, azért kacsázott egy kicsit. Nagyon jó

asszony volt. Most is szeretettel tudok rá visszaemlékezni.

De hát szomorú dolgokra is vissza kell, hogy emlékezzem. Egy ilyen látogatás alkalmával kivittek a verandára, hogy Miklóskát láthassam. Ő akkor már, azt hiszem egy éve – vagy két éve is – kínlódott az ő tbc-jével, és kint feküdt. Amikor onnan hazafelé indultunk, meghallottam, ahogy a szüleim mondják, rövid ideje van hátra. Engem nagyon meghatott az arckifejezése. Le volt fogyva, úgy nézett ki, mint egy Krisztus, kis szakálla volt, nem borotválkozott, talán nem is lett volna annyi ereje, hogy megborotválkozhasson. Teljesen le volt gyöngülve szegényke, nem szólt egy szót sem, csak szomorúan nézett ránk. Úgy látszik, érezte, hogy ott a vég. Ugyanilyen sorsa volt az én öcsémnek is, aki szintén orvosi pályára készült. Az ő sorsa is így fejeződött be, mint a Miklóskáé.

Nagyon jól éltek. Azok az ebédek! – vacsorák! – azokat nem tudom elfelejteni, még most is visszaemlékezem a Róza mama főztjeire. Jójúzen készítette el az ételeket. Hát persze, nekünk, gyerekeknek farkasétvágyunk volt, és Róza néni erre el volt készülve, és busásan belakhattunk. Ebéd után Jancsival, Miklóssal és a Temesváry fiúkkal voltunk –, akiket alig ismertem, nem tudom, hogy azok milyen rokonok voltak, milyen kapcsolatunk is volt. Azt hiszem, az édesapádnak unokatestvérei voltak, sőt nekem is unokatestvéreim, mert ott kint lakott náluk az édesanyám és Miklós bácsi anyjának a testvére. Ott lakott Temesváryéknál, akkor még élt. Hosszabb életet érhetett meg, mint testvére – az anyám és Miklós bácsi anyja –, aki korán meghalt, nagy a gyanúm, hogy a rák vihette el. Nagyanyámat Vertán Teklának hívták, és a testvére még élt, amikor eljárógattunk a Kabdebó családhoz, de én csak egyszer láthattam őt. Úgy emlékszem, hogy egy nagyon szép, üvegezett verandás házban laktak. Fekete ruhába volt öltözve, mint az öregasszonyok általában. Ő is úgy járt, illetve nem is nagyon járt, mert akkor is ült. Az arcára nem emlékezem. Kisfiú voltam, és ennek a jelentőségét, hogy az anyám édesanyjának a testvérét láthatom, akkor annyira nem tudtam fölfogni, hogy jól megnézhettem volna. Ha jól megnéztem volna, előttem lenne az arca még most is, mert jó vizuális memóriám van általában, és volt akkor is.

(Más Temesváryak is éltek Szamosújváron, erről csak azt tudom, valószínűleg unokatestvérek voltak. A szamosújvári postamesternek a fia, Temesváry János volt a Waldbauer–Kerpely kvartettnek az egyik tagja, és a Zeneművészeti Főiskolán – ha jól emlékszem – tanár is volt. És volt egy Temesváry nevű tanár is, aki megírta az örmény családok történetét, bajszos ember volt, engem nem tanított. Úgy emlékszem, hogy latintanár lehetett. Az örmény templom háta mögött egy szép barokk házban lakott, onnan gyakran tette meg az utat a gimnáziumig.

Bottal járt, mint általában az idősebb emberek. És folyton így énekelt: csindaratta-bumm, csindaratta-bumm! Folyton ezt mondta. A gyerekek éppen ezért nem is vették komolyan, és néha ugrották. Nem tudott a gyerekekkel bánni. Egy kicsit – hogy mondjam csak – egy kerékkel, ahogy mondani szokták – több vagy kevesebb – inkább több volt neki. Egy kicsit olyan „bolond” örmény volt.)

Miklós bácsi józan gondolkodású ember volt, akinek a realitások iránt is érzéke volt. Tudta, hogy meddig lehet menni, és hogyan kell élni. Az én apámnak nem volt olyan egészséges, reális gondolkodása, mint Miklós bácsinak. Az én apám is mindig vágyott arra, hogy gazdálkodással foglalkozzék. Miklós bácsinál anyagi gondoktól nemigen volt szó. Jól szituált család volt, úgy is éltek. Tudott az emberekkel bánni, nagyon jóban volt a feletteseivel is, még a főszolgabíróval is, mondhatnám úgy is, hogy barátja volt. Megtörtént, hogy egy-két hetet – különösen nyáron – családotól is ott töltöttek Kabdebóéknál. Nagyon mély barátság alakulhatott ki a két ember között, és ez nagyon fontos volt akkor.

Apám, amikor megtudta, hogy jön a főszolgabíró, Veszprémy Antal Nagysármásról Katona községbe, akkor apám már napokkal előtte nem aludt, nem pihent, nem érezte jól magát, ilyenkor ideges volt és nehezen elviselhető lett. Nemrégén Erzsike húgomtól hallottam, hogy apám többször panaszkodott akkoriban, hogy mindig kikap a főszolgabírójától, miért beszél a román emberekkel románul –, magyarul beszéljen! Apám hiába mondta a főszolgabírójának azt, hogy „hát, Istenem, nem tudnak magyarul beszélni, kénytelen vagyok.” „Erőltesse, tanuljanak meg magyarul beszélni! Tanulják meg a magyar beszédet!” – mondta.

Nagyon sok függött azoktól az emberektől, akik magasabb poszton voltak – mondjuk szolgabíró, főszolgabíró, alispán, főispán –, ettől függött a megyének az élete. Ezekről az emberektől függött egy körjegyzőnek is az élete. Az én apámnak az élete ezért volt nehezebb. Katona község másik megyében volt, Kolozs megyében. Katona községben lakott gróf Logodhetty Alfréd családja, nagyon becsületes arisztokraták voltak. És hát persze, mindig olyan kívánságaikkal jöttek elő, különösen a gróf – az apámhoz –, amit ő nem tudott teljesíteni, mert nem szívesen teljesített olyat, ami nem egészen legális, amit csak protekcióval lehetett elérni. Tehát a gróf az én apámon keresztül bizonyos dolgokat szeretett volna elérni – gondolok bizonyos gazdasággal összefüggő kérdésekre –, tehát valószínű, ilyen természetű kívánságai lehettek, és az én apám nemigen teljesíthette. Éppen ezért nem volt jóban a gróffal sem. És az édesapámnak így nehezebb volt az élete mindenféle szempontból. Nem is volt olyan kereseti lehetősége egy jegyzőnek ott, mint Szolnok-Doboka megyében. Később Jancsi – ha jól emlékszem, éppen az anyám elbeszéléseiből tudtam meg –, kifejezte a rosszallását, hogy az apám egyáltalán nem gondolt arra, hogy az életünket – így az enyémet is – könnyebbé tegye. Jancsi nem tudta azt, hogy más volt a mi családunknak az élete, mint a Kabdebó családé. Nagyon nehéz volt.

Vasasszentivánon ismerkedtek meg a szüleim egymással. Erről csak nagyon keveset tudok, mert fiatal koromban – 19 évesen – kerültem el hazulról, és anyám akkor nemigen beszélt ezekről a dolgokról, csak később, amikor Budapestről néha meglátogattam édesanyámékat, akik akkor már Néma községben laktak, és érdeklődtem a múltjuk felől. És akkor, ilyen alkalmakkor édesanyám röviden mesélt egyet-mást. Tulajdonképpen édesapám mint segédjegyző került Kabdebó Miklós körjegyző irodájába. Akkor édesanyám még fiatal leány volt. Miklós bácsiéknál élt, mert szüleik korán meghaltak. Árva lány volt. Miklós bácsi gondoskodott őrá is. Az én anyám nevelte a Miklós bácsi fiát, Gerőt, aki ekkor kisfiúcska volt. Ott ismerkedett meg későbbi férjével – apámmal –, Barcsay Boldizsárral, aki már akkor is mindig szomorkás ember volt. Édesanyámnak volt egy szerelme, azt hiszem, hogy a Bozsoki

családnak egyik ifjú tagja, ha jól emlékszem, szépen hegedült. Bizonyos romantikus érzések kapcsolhatták össze a két fiataalt. De az korán meghalt, hogy miben, nem tudom. És így kerülhetett az édesapám és az édesanyám szorosabb kapcsolatba.

Mi négyen voltunk testvérek. A legidősebb volt Barcsay Mária – Mariska, így neveztük otthon –, a nővérem, aki nemrég, hosszas szenvedés után halt meg. Azután következtem én, utánam pedig Dezső öcsém, ő 1903-ban született, az orvosi egyetemet végigcsinálta, és szegény 27 éves korában, hosszas szenvedés után halt meg. A legfiatalabb pedig Erzsike húgom, akit mindenki szeretett és szeret most is. Neki volt a legnehezebb élete. Mindenkiért mindent megtett, mindenkin segített és mindenkit szeretett. Az anyánkért mindent megtett, annyira, hogy sokszor az volt az érzésem, hogy előbb hagyja el ezt a golyóbist, vagyis előbb kerül a föld alá, mint az édesanyánk. Ilyen önfeláldozó volt Erzsike.

Visszatérve a Kabdebó családhoz, a sors úgy hozta, hogy II. gimnazista koromban a szamosújvári gimnáziumba kerülhettem, és ott együtt laktunk unokatestvéreimmel, Kabdebó Jánossal és Kabdebó Miklóssal az úgynevezett jó, öreg Pepi néninél. Laktak ott román fiúk is, mert hiszen Szamosújvár és környéke nagyon elrománosodott területe Erdélynek. Pepi néninél lakott egy Malaiu Antal nevezetű román fiú, ő azt hiszem, Jancsinak az osztálytársa volt, aztán Muresan Guszti, nagyon kedves román pap fia, és mások is. Hogy milyen rendes ember volt ez a Muresan Gusztáv, később hallottam, amikor Pepi néni nagyon megöregedett és magára maradt, családja nem volt, akkor a Muresan Guszti családja magához vette Pepi nénit, és ott is halt meg náluk.

Pepi néninek én csak a nevére emlékszem: Wagner Josefa, német nő volt. De a családját nem ismerhettem, mert én korán elkerültem Szamosújvárról, mivel később iskolát változtattam, és az enyedi református kollégiumba kerültem. Pepi néni a Pál Bogdán-féle házban lakott.

Pál Bogdán szamosújvári gimnáziumi tanár volt. Felesége testvére volt Róza néninek. A Kovrig családból származtak mind a hárman, Róza néni, a Pál Bogdán felesége, Netti néni és Mariska. A Róza néni családjáról én nagyon keveset tudok. Az apjukat már nem ismertem, Kovrig doktornak

hívták, a keresztnévére nem is emlékszem. Ő volt a te nagyanyádnak az édesapja. Úgy emlékszem, hogy az a ház, ahol Pál Bogdánék, tehát Netti néniék laktak, az is a Kovrig doktornak volt a háza. Annyit tudok Kovrigról, az orvostól, hogy Rózsa Sándornak a fejét ő amputálta halála után. Rózsa Sándornak a fejét ugyanis – ahogy én tudom – felküldték Pestre vagy Bécsbe, mert kíváncsiak voltak arra, hogy egy ilyen embernek, mint Rózsa Sándor, vajon milyen lehet a koponyája.

Netti néninek mi volt a rendes neve? Nem is tudom. Netti – én mindig így hallottam. És volt a Mariska. Mariska néni idegbeteg volt, őt kevésbé ismertük. Egy örmény ember volt a férje, ha megölnél, akkor sem jut az eszembe a neve, pedig nagyon közismert örmény név. Nagyon rossz házasság volt. Mariska nem volt normális. Félig-meddig egzaltált volt – ez a legjobb kifejezés –, és elkeserítette annak az embernek az életét, akitől két gyereke született, egy fia és egy lánya. Mind a kettő örökölte az édesanyjának az idegbetegségét – gondolom, hogy ez a betegség skizofréniának nevezhető –, mind a kettő öngyilkos lett, az egyik az emeletről ugrott le, a fiú, és a leány önkézével vetett véget az életének.

A Pál Bogdán házában az udvarán volt egy kis mellékházacska, annak volt egy előszobája, és egy szobája. A nagyszobában laktak az idősebbek, a Kabdebó fiúk, meg Muresan, meg Malaiu, és az elsőben pedig a fiatalok, mi voltunk a társaság Benjaminjai: az öcsém meg én, és a fiatal Muresan fiú, akinek a keresztnévére nem emlékszem.

Pepi néni nagyon jóízűen főzött, kaptunk uzsonnát is. Az idősebb lakók, Jancsiék, Malaiuék meg Muresának előttünk nagy tekintélyű kollegák voltak, nem is mertünk nagyon hozzájuk közeledni, csak ha ők leereszkedtek, hozzánk szóltak. Miklóskával természetesebb volt a kapcsolatunk, ő fiatalabb is volt. Jancsi idősebb volt, és úgy emlékszem, hogy ő visszahúzódo természetű volt. Ő csendesebb volt. Miklós meg élénk, mindig hecelte az édesapádat, és édesapád erős, zömök fiú volt, a jó szíve meggátolta abban, hogy Miklóskával gorombán elbánjon. Birkóztak. Édesapád mindig leteperte Miklóskát.

A Kabdebó családnak minden egyes tagja – gondolok itt az unokatestvéreimre elsősorban – nagy tekintély volt előttem, fölnéztem rájuk.

Bizonyos kisebbségi érzés élt bennem mindig, amikor különösen Jancsira gondoltam (Gerőre nem, mert ő sokkal idősebb volt nálam és a kapcsolat nem volt olyan közvetlen, mint Jancsival meg Miklóssal). Tehát bizonyos kisebbségi érzésem volt. Miklóska, azt hiszem, hogy élénkebb eszű lehetett. Én közepes tanuló voltam. Nem buktam meg soha. Kielégítő bizonyítványaim voltak. Csak azzal foglalkoztam behatóbban, ami élvezetet nyújtott nekem – a rajz, az ének, meg a torna. (A nagyon reális tárgyakat, mint például a matematikát – nem matematika volt, hanem akkor még számtan – utáltam. Ma sem tudok számolni.) Az én testvéreim, Mariska nővérem és Dezső kitűnő tanulók voltak, de a legeszesebb Erzsike volt.

1919-ben menekülnöm kellett otthonról. Erről nem szívesen beszélek, csak annyit mondhatok, hogy másokért, mások miatt sokat kellett szenvednem, olyan dolgokkal vádoltak, amiket nem én követtem el. Változások voltak, és akkor bizonyos szerencsétlenségek történtek, és a katolikus templom porig égett, nem minden ok nélkül, mert muníciót találtak ott. Engem vettek elő – mert én szoktam a templomba be-bejárni harmóniumozni –, hogy én követtem el olyasvalamit, amiből ez a szerencsétlen tűz keletkezett, aminek martaléka lett a katolikus templom. Kínoztak, ütöttek, vertek is. Én csak az igazat mondhattam, azt, hogy én nem tudom, hogy ki volt, én nem voltam, és hát kitarítottam emellett –, nem kellett kitaritanom, mert mást nem is mondhattam. (Csak később, a véletlen folytán Párizsban, a Café Dome-ban tudtam meg, ki volt az igazi tettes.) És a végén elengedtek azzal a rövid mondattal, hogy soha többé Erdély területére a lábam ne tegyem be. És azt mondtam, hogy nem fogom soha többé ide betenni a lábam. Három évig kibírtam. De három év után a szüleimet meglátogattam. Ez alatt a három év alatt a szüleim nem tudtak rólam, hogy élek-e, vagy már régen elmentem máshová, a föld alá. Boldog voltam, hogy végre hazakerülhettem, de olyan idegbeteg voltam utána, még hét évre rá, itt Pesten néha riadtan ébredtem fel, hogy vernek, ütnek, pofoznak.

Kiszabadulásomkor Vasasszentivánon keresztül érkeztem Szamosújvárra, onnan Kolozsváron keresztül jöttem Budapestre. Vasasszentivánt aludtam, utolsó éjszakámat ott

töltöttem. Sose felejttem el, amikor a verandán üldögéltünk Róza nénivel – édesapád nem volt ott, mert Pesten volt, mint műegyetemi hallgató, Miklóska már nem élt. Erzsike nem tudom, hogy hol lehetett, arra már nem emlékezem, és Miklós bácsira emlékszem még, ő csöndesen ült, és olyan furcsa volt, nem szólt egy szót sem, pedig én meséltem arról, hogy min mentem keresztül, de nem szólt egy szót sem. Nekem nagy a gyanúm most, hogy neki nagyfokú agyérelmeszesedése lehetett már akkor, mert jó pár évre rá meg is halt. Ha jól emlékszem, 76 éves lehetett, amikor meghalt.

Persze, hogy Erzsike nem volt ott. Reggel utaztam Szamosújvárra, onnan vonattal Kolozsvárra. Délelőtt Kolozsvár főterén sétálgattam, ott töltöttem el az időt, és Kabdebó Erzsike unokatestvérével, Mariska néni lányával egy cukrászdának a teraszán ült, és ott mint fiatal lányok jókedvűen mosolyogtak. Üdvözöltem őket, de már nem ültem le hozzájuk, mert nagyon kevés pénzem volt, és tudtam, hogy nehéz hónapok, évek előtt állok. Hiszen nekem Pestre kell utaznom, hogy elkezdhessem a pesti életet. Akkor láttam Erzsikét utoljára. Tehát amikor a verandán Miklós bácsival és Róza nénivel együtt üldögéltünk, akkor Erzsike ezért nem volt ott. Többé soha nem láttam, mert nagyon ritkán mentem haza – akkor már Némába – a szüleimhez. Az udvarból se tettem ki a lábam, mert bennem élt az a rettenet, amely uralta az egész valómat.

Jancsiról nagy szeretettel beszélek most újra, mert amikor megtudta, hogy én Pesten nyomorgok – mert ugye én hazulról sose kértem a szüleimtől egy vasat sem, nem is kaptam, nem is küldhettek, nagyon nehéz életük volt –, amikor megtudta, ő már mint mérnök működött Gyöngyösön, és engem pénzzel, anyagiakkal akart segíteni. Fölajánlotta segítségét. Írt is nekem, és én – nem tudom miért, önérzetes voltam vagy mi, hát – nem fogadtam el a segítségét. Nem azért nem fogadtam el, mert bántott volna az, hogy az unokabátyám segít, és őtöle bizonyos összegeket elfogadnék, nem azért – nem tudom, szebbnek tartottam azt, hogy saját erőmből küzdjem föl magam.

Talán ennyi. Segítségedre akarok lenni, amennyiben neked olyan igényed van, hogy a Kabdebó családdal kapcsolatban bizonyos dol-

gokat tudjál. Amire vissza tudtam emlékezni, elmondtam neked, abból a célból, hogy ennek a felhasználásával alakíts ki egy olyan képet, amit saját magad felhasználasz – mert sose lehet tudni, az életedben még erre lehet szükséged –, esetleg az életrajzodat akarnád megírni, emlékeidet, és akkor legyenek támpontjaid arra vonatkozólag, hogy ez minél pontosabb lehessen.

2. A mozaikok története

Melyek a monumentális művészet jellemvonásai? Először is a nagy méret. Kis mozaikot, kis freskót lehet ugyan csinálni, de az nem az igazi. Melyek a kifejezési eszközei? A folt, a kontúr, a színek, a síkban – két dimenzióban – való komponálás. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, ha visszagondolok a régi dolgaimra: majdnem mindegyik munkám alkalmas volna egy-egy mozaik kialakítására. A freskót azért hagyom el, mert a freskót magának a művésznek kell megfestenie: én arra képtelen lennék, nem győzném erővel. A mozaikot szerettem leginkább. Csodálatos művészet, anyaga időálló. Ennek köszönhető, hogy a legrégebbi időtől kezdve, több ezer év óta él, s élvezhetjük a régi korok mozaikjait is. Gondoljunk a hozzánk legközelebbire, a ravennai mozaikra, amelyet én is láttam, csodáltam.

Az első mozaikom a miskolci mozaik. Janáki építésznek köszönhetem, hogy azt a nagy kartont, amelyet 1949-ben készítettem, Szentendrén egy kis sötét, nedves szobáckában, észrevette és megérezte: abból mozaikot lehetne kialakítani. El kell mondanom, hogy ezt a nagy kompozíciót Szentendrén, a művésztelepen minden különösebb cél nélkül készítettem el, a magam kedvtelésére, zárt ajtók mögött festetem, mert abban az időben ilyen felfogású kép megfestése bűnnek számított. Sokszor egy-egy műnek a keletkezését olyan dolgok is előidézhetik, amikre az ember nem számíthat. Akkortájt itt élt a nővérem, és nagyon sok gondot okozott nekem az ő betegsége, aztán a lánya is súlyos betegen feküdt az egyik Üllői úti belgyógyászati klinikán – szóval rettenetes volt az én életem is, és másképpen nem tudtam levezetni a bennem levő feszültségeket, mint hogy beletemetkeztem a munkába. Fölszegeztem a falra egy 5 vagy 6 méteres kartont, és hozzákezdtam a kompozí-

ció kialakításába. Később ráismertem egyes figuráiban a nővérem alakjára is. Akkor még nem tudtam, hogy mit csinállok, de azt éreztem, hogy a tér és a forma izgat engem. A térnek és a formának a különféle kapcsolatai érdekelték. Megkomponáltam a képet úgy, hogy a térbeli forma szervesen kapcsolódjék a hozzá tartozó térhez. Így keletkezett ez a mozaikom. Évek múlva, a Nemzeti Szalonban, mely az Engels téren [ma ismét Erzsébet tér] állott, rendeztek egy kiállítást, amelynek a címe a *Konstruktívek kiállítása* volt. Erre én is kaptam meghívást. Beküldtem a nagy képemet, Dávid Katalin nagyon szép kritikát írt róla. Janáki is észrevette, hatott rá a kompozíció monumentális volta. Janákinak köszönhetem, hogy nyolc évre rá ebből mozaikkép lehetett. Miskolcon nagyon szép falfelületet kapott [az egyetem könyvtárának előcsarnokában], a kép érvényesül, és a világítása megfelelő. Ami a fontos: szétszórt világítása van. Ezt igényli a mozaik, akkor nem csillog, akkor látható jól.

A Miskolci Egyetem könyvtárának fotoarchívumából

Balról jobbra: Kabdebó Lóránt, Dobos Marianne, Terplán Zénó, Barcsay Erzsébet, Barcsay Jenő és Zsidai József

3. Az utolsó művek

Ez volt életem első mozaikja. A mozaikjaimat nem én raktam, mert fizikai okokból mozaikrakásra képtelen vagyok. De hát a középkorban sem maga a tervező rakta a mozaikot, hanem vezette, irányította a munkát. Én is minden esetben ott voltam. Az én jelenlétem azért volt fontos, hogy a rakás úgy történjen, ahogy a mozaik mondanivalója és stílusa megköveteli, s ahogy én azt érzem. Mert azt nem engedhetem meg, hogy a mozaikrakó mester a saját elképzeléseit belevihesse a kompozícióba.

Melyik mozaik sikerült a legjobban a megvalósítás szempontjából?

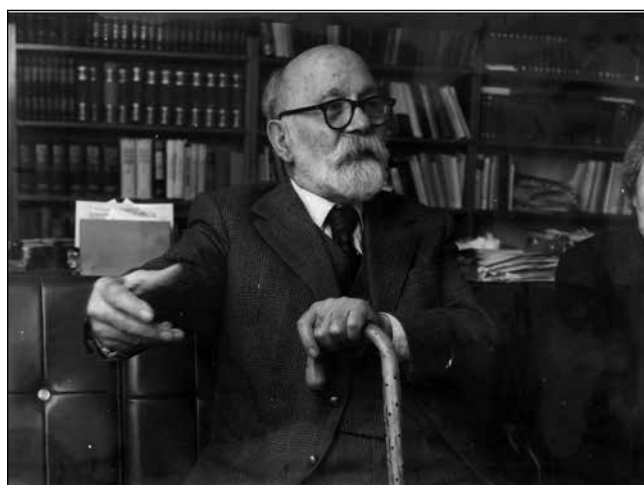
Az, amelyik szentendrei kis múzeumomban látható. Miután az épület kialakult, ahogy végigsétáltam a termeken, az egyik kis teremnek az alakja feltűnt nekem, mert a mennyezete gótikusan fölfelé ívelő, és ezáltal az oldala is különösen hat, felfelé csúcsosodik. Az az érzésem támadt, hogy ide mozaikot kell komponálnom. Készítettem egy tervet, és megkértem Krizsán István barátomat, hogy a kivitelezés munkáját végezze el. Ez meg is történt. A kivitelezése maradéktalanul kielégített.

Ez volt életemben az első alkalom, amikor olyan alakú falat kapott a tervem, amelyet a kép megkívánt. Így készültek a középkorban és a régebbi korokban is a mozaikok. Mindig a fal alakjához kell idomítani, a fal, a sík, az épület parancsol, és nem fordítva. Az épület az, amelyet díszíteni kell.

A mozaikjaim rokonok egymással. Nemcsak azért van szellemi kapcsolatuk, mert egy ember készítette őket, hanem az összes mozaikon azok a problémák vonulnak végig, amelyek engem egy életen keresztül érdekeltek. Nálam mindig nagy szerepet játszott a szerkezet, majdnem mindig a dolgok szerkezeti szépségeiből indultam el. Egyéből nőttek ki: a miskolcinak köszönhetem, hogy a Nemzeti Színházban [*mai Hevesi Sándor téri színház*] levő mozaikom úgy alakult ki, ahogy kialakulhatott. A kettő segített ahhoz, hogy kialakíthassam a szentendreit. A szentendreiben benne van az, ami az előbbi kettőben és a többi mozaikomban is. A szentendrei mozaikomat tartom olyan képemnek, amely magába foglalja mindazt, amit én egy életen keresztül ezen a területen elértem.

„Újabb képeimen a feketék és a fehérek az uralkodó színek. Most tiszta fekete foltokat ágyaztam fehérbe, fehér mezőbe. Egyiken-másikon oda mertem tenni egy-egy szürkés világosokkert vagy pedig egy szürkéskéket. Ennyire leegyszerűsödött a festézetem. Örülök, hogy ezeket a képeimet megfestettem, mert érzésem szerint ezek összefoglalói mindazoknak a festői eredményeknek, amelyek részesei életem munkásságának. Ezeket a Műcsarnokban ki is állítottam 1982 őszén.” – imígyen fejezi be a mozaikjairól készített interjúnkat Barcsay Jenő.

A kései Barcsay-művek keletkezésének szemtanúja lehettem. Első agyérgörcse után, ami éppen Szamosújvárra érkezésekor, autótutunk végén érte, gyógyultan hazatérve Szentendrén kezdett hozzá újra az alkotáshoz. Naponta hosszasan sétálva szívta magába az örmény város sugározta képszerkezeteket. „Kisértám magamból a bajt” – dicsekedett hazaérkezve Szentendrére. Házának kertjében, az első képet hosszan alakítva nehezen jutott el a végső, leszűrt sorozatnak a kifejezési formájához, a többi azután gyorsan született, élvezettel dolgozott. Eredményéről, az utolsó kiállításán látottakról Rómában, valahai tanítványa, Prokop Péter fejtette ki – le is írta – összefoglaló jellemzését:

Barcsay-portré a Miskolci Egyetem könyvtárának fotóarchívumából

„Az utolsó képei nagy, fekete mezők, kis fehér ablakkal. Olyan, mint a nyiladék végén a kék az erdő mélyén, amelyen bekandikál a négyszögletű ég. A befejezés előtti rányitás a mögül rejtőző

titokra, mely feleletért kiált. A fehérke négyzeten át odatesni vágyik, lehet, hogy csak tudat alatt, amire sok ideje volt, hogy foglalkozzon vele. Abban reménykedett, hogy én, a varázslóból duplán birtokló, többet árulkodhatok a bizonytalanról.

Mint művészte: világosra megoldott, puritán, lényegremenő, retorikamentes hite volt. Biztos sejtés, mint anatómia-rajzainak egzakttsága mögött a bizánci érzés. A Teremtő és alkotása kép-letéből a bizonyíték neki vitathatatlan. Egyszer fölkiáltott, hogy nekem argumentáljon: kell ott mögötte az a Valaki!”

Amikor emlékezést tartottam a mesterről, a szentendrei Barcsay-házban, már kerestük azt az engem egy fordított S betűre emlékeztető alakzatot, amellyel napokig viaskodott. Sehogyan sem akart elindulni a művek sorozata. Sajnálom, hogy nem találtam rá erre a képre, mert a műtörténészeknek biztos tanulsággal szolgálhatna a kínosan alakult műalkotás keletkezéstörténete. Csak egy hasonló szerkezetű képre mutatva mesélhettem el emlékemet a témával való küzdelméről.

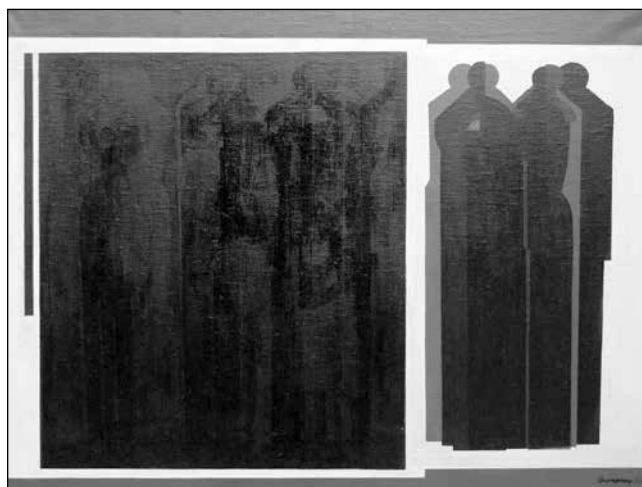
Kabdebó Lóránt a szentendrei múzeumban
Fotó: Kabdebó János

De most, egy másik, meglévő képének alakulástörténetét szeretném elmesélni. Ma is látható a végeredmény kiállítva a Barcsay-házban.

A kép kapcsolódik a mozaikok keletkezéstörténetéhez, ugyanakkor a mester szigorú önkontrolljának eredményeként jöhetett létre a kései képek ciklusában.

A mozaikokról emlékezve, mesélte ezt a történetet: „Amióta csak visszaemlékezem és festőnek érzem magam, mindig a monumentális művészet felé vonzódtam. 1935-ben az Ernst

Múzeumban ötünknek kiállítása volt. Ezen a kiállításon voltak nagyméretű olajképeim, figurálisaim, és volt ott többek között egy három alakból megkomponált képem, amelyet később megsemmisítettem, sajnos, és arról írta akkor Lyka Károly a kritikájában, hogy ezt a fiatalembert a monumentális művészet vonzza.”

Ez színesben is a 95. oldalon

Egy hasonló megsemmisítés történetét mesélhetem el ez előtt a képe előtt. Ha most ezt a kései képet megnézzük, tulajdonképpen ez is egy ilyen „megsemmisített” alkotás. A fekete négyzet „alatt” ma is látszik, hogy végig figurális sort alkottak a kép eredeti szereplői. Én még láthattam a teljes figurális sort a vásznon. Egy nyári napon egy ismerőssémmel meglátogattuk a mestert, aki régóta vágyott már a vele való találkozásra. Sajnos egyikünkénél sem volt fényképezőgép, hogy az éppen akkor befejezett alkotást megörökítettük volna. Boldogan mentünk tovább. A mester boldogságát látva egy befejezett alkotás előtt állva.

Annál nagyobb volt másnap a meglepetésem, amikor a festmény egyik felén egy fekete négyzetet találtam. Mi történt, Jenő bácsi? – kérdésemre büszke válasza: Lefestettem. De nem volt boldog. Azzal elégedett volt ugyan, hogy túllépett a hagyományos formáltságon, de valahogy merevnek érezte az újabb képet. Legalább egy fényképen meg kellett volna rögzíteni az eredeti alkotást – jegyeztem meg. Ő jóváhagyólag adott igazat nekem.

Amikor legközelebb meglátogattam, már boldogan fogadott. Elégedett volt az újabb ered-

ménnyel. Látnod, ezt a vonalat kellett még mellé odahúznom, így már életre kelt a kép. Él. Így véglegesítette, így áll kiállítva ma is a Barcsay-ház falán.

Magamban döbbsen fogadtam Barcsay mester megoldását. Figurális és absztrakt megoldás egyesítése? Dilettáns elképzelés lenne? Vagy inkább, róla lévén szó: a zseni merészsége. Egy életmű zárásaként egy „szabálytalan” remekmű. Miként Beethoven Kilencedik szimfóniája.

A képet bemutatva idéztem tanítványának, Prokop Péternek spirituális elmékedését. Most idézem egy Panofsky-tanítvány művészettörténetész beszélgetését a mesterrel, melynek szemtanúja lehettem:

„Hogy a műveltség hogyan tud megértéssé alakulni, csak egyetlen példát említenék. Szemtanúja lehettem, amikor Barcsay mester egyik képén egyetlen fehér kis négyzetről hosszú lelkes fejtegetéssel gyönyörűséggel igazolta vissza az alkotó elképzelését. Egy hétfői napon, délelőtt. Szó szót követett, majd az öreg mester javasolta, nyitassuk ki és látogassuk meg szentendrei gyűjteményét. Ritkán voltam életemben ilyen szikrázó, lényegre koncentráló, mégis csak néhány szavas beszélgetés résztvevője. Ma is hallom, ahogy a szakember hangsúllyal mondja: Ennek ott kell lennie. Nem magyaráz, csak kijelent. És a kijelentésnek meggyőző hangsúlya van. A mester érti. Megérti. Látja, olyan ember nézi a képeit, aki tudja, mi miért van ott éppen úgy. Talán utolsó felhőtlen, boldog napja volt az akkor már betegséggel küzdő, az alkotómunkában korlátozott idős mesternek.”

„Kockológia” – így nevezték maguk között Barcsay Jenő tantárgyát tanítványai. Magam hogyan közelítettem meg az általa gyakorlatban megvalósított művészetet? Az 1967-es miskolci nagy kiállítására átvittem a közelben lévő gimnáziumból osztályomat. Hagytam, nézelődjenek. Én pedig leültem a terem egyik sarkába, és néztem a képeket. Néztam őket az elbambulásig. És egyszerre csak a két dimenziós szögletes képek kezdtek kinyílni. Megmozdultak, három dimenziós alakzatot vettek fel. Minden pontosan elhelyezkedett a térben. Életre keltek.

Hasonlóképpen vagyok azzal a Barcsay-képpel, amelyet egyik karácsony előtt, feleségem

választása alapján, ajándékba kaptunk. Elénk tett két képet. Én egy drámaibb, balladás sötét-ségű képet szerettem volna, de feleségemnek ez a vidámabb színekkel megkonstruált képvilág tetszett jobban. Hál’ Istennek. Mert azóta életem egyik vigasztalója ez a kép-szerkezet. Mintha egy Weöres Sándor verset mondanék magamban, a létezés derűjét mozdítja felém. Jenő bácsi egyensúlyérzékével a mindenség egészének lefordítása az én emberi nyelvezetemre. Jó ennek a képnek a környezetében eszmélkednem.

4. In memoriam

Halálakor Londonban voltam, illetőleg Wimbledonban, Határ Győzővel készítettük a később könyvalakban is megjelent életműinterjút. A BBC-ben felkértek, írnam meg a mester nekrológját. Akkor nagy dolog volt, hogy Határ Győző már mikroprocesszoros írógéppel dolgozott. Leült a gépe elé, és megszólított: diktáljad a szöveget, majd én írom. Ledermedtem, Határ Győzőnek én diktáljak gépbe! Mégis sikerült. Ebből a szövegből, meg a mester 87. születésnapjára készített köszöntőkötetbe írott szövegemből állítottam össze a Vigilia számára búcsúztatómat:

Meghalt Barcsay Jenő. Azon kevesek egyike, akinek műveit túl hazája határain is ismerik. A huszadik századi magyar festészet nagy személyisége. A gyász megrendítő és felemelő idején hadd idézzem fel az ember emlékét, akit közlől is ismerhettem. Nemcsak azért, mert rokoni szálak fűztek hozzá, de még inkább, mert több interjúban sikerült élete fontos mozzanatait az utókor számára megörökítenem. Nemcsak a nagy művész emlékét, de egy nagyszerű élet példázatát is felidézhetem.

E században, amelynek épp a kezdetén született, annyi történelmi felfordulás során oly veszendő lett az ember, oly különböző sorsok alakultak. Viszonyításul említem: egyazon évben született a költő Szabó Lőrincel és a prózaíró Márai Sándorral. Barcsay Jenő életútja is sok megpróbáltatással teljes, hiszen ifjúságában el kellett hagynia erdélyi szülőföldjét és művészete igazát is egy életen keresztül kellett bizonyítania. Konok következetességgel. A mellőzöttségben éppúgy, mint a diadal éveiben. Ebben a vészekel terhes században épp ezért Barcsay Jenő

újra és újra, minden beszélgetésben arra figyelmeztetett, milyen értéket jelent maga az emberi élet. Láttam indulatosnak, amikor azokról került szó, akik nyeglén, cinikusan beszélnek más emberekről. Meg az emberek közösségéről, a hazáról. A »kicsi hazáról«, ahogy – erdélyies szóhasználat – mondani szokta. Mert az alkotó, akinek *Művészeti anatómiáját* az egész világon ismerik, tanítják – legfontosabb feladatának a magyarság szolgálatát tartotta.

Világhír? Minden viszonylagos. De szemtanúja voltam, amikor barátja, Amerigo Tot – azaz Tóth Imre, a szintén világhírű szobrász – váratlanul becsengetett a szentendrei nyári lak ajtaján, magával hozva egy fiatal olasz kollegáját, mert az személyesen is szeretne volna megismerni az *Anatómia* világhírű szerzőjét. Vagy: Magyarországon járt New Yorkban élő költőbarátom, Baránszky László, aki művészettörténészként Panofsky professzor kedvelt tanítványa volt. Életem legszebb napjai között tartom számon azt a hétfő délelőttöt, amikor egyedül a vendég tiszteletére nyitotta ki a mester a szünetnapon szentendrei múzeum-gyűjteményét. A világ nagy múzeumaiban otthonos műértő félszavakkal úgy tudta jellemezni a kései Barcsay-képek megoldásait, amelyből kitűnt: mennyire korszerűek azok, illeszkednek a világ legújabb festészeti törekvéseihez. Nem kinyilatkoztatások hangzottak el, hanem feszes, tárgyyszerű párbeszéd zajlott. Szellemi magasfeszültség vibrált.

Szemtanúja voltam, ahogy műveinek kései sorozata hosszas vívódások után, a betegség árnyékának leküzdésével megszületett. Minden darabja szinte személyes ismerősöm. Hányszor festett át, egyik napról a másikra már kész képet: mert majd tíz év múlva nem akar szégyenkezni. Százados életre készült, édesanyja százkét évet ért meg. Nyolcvanhárom éves korában váratlanul súlyos műtét után három nappal már

felülve, székében fogadott és a beszűrődő, a bútorokon tükröződő fények festői értékéről beszélt. A még megfestésre váró problémákról. Ott mondta a műtétben részt vevő egyik orvos: nagyon jó »együtt dolgozni« az olyan beteggel, aki élni akar, mielőbb meg akar gyógyulni. Mert célja van – válaszolta a mester. Illetőleg sajátos, pontos megfogalmazásával: mert még vannak festői problémái.

Amikor pedig már egyre nehezebben tudott dolgozni, gobelineket tervezett és végig kísérte figyelmével készülésüket. Vele ünnepelhettük – mint régebben mozaikjainak – most gobelinjeinek elkészültét. A magyar művészet nagy nyeresége lett egy-egy megvalósult monumentális terve. Az emberi mértékű nagyság ünnepi pillanata. Úgy tudott elvonatkoztatni, hogy az mindig visszavetült az emberre. Az átélt tragikus feszültségeket anyagszerűen festői problémává tudta átlényegíteni: rólunk szólóvá és ezáltal hozzánk szólóvá tette műveit.

Ha nála voltam, amíg őt hallgattam, körben képei is beszéltek hozzám. A gyakori találkozás velük nem halványította, éppen hogy gazdagította világukat. Közben pontos, szép, szabályos magyarsággal formázott szenvedélyes mondataira figyeltem. A társalgásban a mindennapi témáknak is távlatot tudott adni. Ezzel becsülte meg vendégeit. A szigorú pontossággal. Mint ahogy a képei néztek közben a falakról. Úgy tartotta: a mondatok, mint a képek – műalkotások. Hogy szenvedett utolsó találkozásunkkor, amikor a hangalak megbicsaklott, nem szolgálhatta már tökéletesen a szándékot. Még búcsúzóul – amikor mondtam, Londonba megyek, Határ Győzővel emlékező interjút készíteni – üdvözölte a távoli költőt, mert rendes volt, mielőtt elment, felkereste őt és elköszönt. Aztán elhallgatott.

Most már csak a képek beszélnek. Szerencsére marad mondandójuk. Gondolom: századokra.

Részlet a Művészeti anatómiából

Jelenetek – példázatok

Barcsay Jenő környezetében élni örömmel tölthetett el bárkit. Volt egy évtized, amikor – Miskolcra családilag Pestre kerülve – légvonalban alig kilométernyire laktunk egymástól. Nyarainkban pedig gyakori programmá vált az autós kirándulás Szentendrére. A költő Vas Istvánékat látogattuk, vagy Jenő Bácsit, akinek édesanyja férjem nagyapjának volt a kishúga.

Vannak, akik azt mondják, Barcsay mesternek nem volt humorérzéke. Inkább azt mondanám: életének minden jelenetét, testének mind-egyik mozdulatát azzal a pontos megfigyelőképességével kísérte, amivel a világ szerkezetét igyekezett képein értelmezni. Mindent komolyan vett, és éppen ezért mindent olyan alaposan magyarázott el, mintha valamilyen műalkotásról beszélne. Mindennek az értelem érdekelt. Sokáig nézegette fekete uszár kutyanak, Ali Babát, amint kényelembe helyezte magát nála a kanapén, a díszpárnákat orrával arrébb-arrébb lökdösve. Nézte-nézegette, majd nagy komolyan megszólalt: vajon mit gondolhat ez a kicsi fekete kutya? Mi járhat az agyában? Látszott rajta, hogy tudja, soha meg nem fejtheti kérdését. Mégis benne élt a kérdésben a világ értelmezésének, komolyan vételének akarata.

Kabdebó ági rokon, de furcsa módon mi tegeződtünk, Lóránt tessékelt, Jenő Bácsinak szólította. Mert tartotta magát az általa elmesélt, – mi az idősök már tudjuk, hogy hátborzongató –, történethez arról, hogyan maradtak magázódásban a szomszédságban élő nagy mesterrel, Kodály Zoltánnal. A zeneszerző közel két évtizeddel volt idősebb. A tegezést az idősebb szokta kezdeményezni, de Kodály művészi nagysága mellett a tekintélye is sokat jelentett a számára. Közös bizottságokban is részt vettek, kapcsolatban álltak egymással. „Hát hogy képzelitek, csak nem teszem ki magamat annak, hogy nem fog vissza-tegezni” – magyarázta. Ezt akkor is elmondta,

amikor Kodály sűgva kérdezett mondatára emlékezett. Élet-halál kérdése volt ez már akkor, a kommunizmus kezdetén. Mi is történt, és hogyan is történt? Ezt akkor is elmondom, ha az ifjabb olvasók talán fel sem fogják a súlyát Jenő bácsi töprengésének, majd azt követő tettének.

Festő kollegája rábeszélésére ugyanis még a negyvenes évek vége felé egy hétvége előtt aláírta a belépési nyilatkozatot a Magyar Kommunista Pártba. A hét végén elolvasta azonban a tagsági könyvben talált szervezeti szabályzatot. Ekkor kezdődött lelkiismereti válsága. Nem tudott egyetérteni azzal, amit olvasott. Neki ne írják elő, mit tegyen, ne korlátozzák döntései szabadságát. Eszébe sem jutott, hogy amire készül, azzal már a személyes szabadságát kockáztathatja. De mert nem engedett fel a nyugtalansága, megírta, postaládába dobta a levelet, amelyben visszavonta a belépését. Ezt követően megkönnyebbedett. Tettének híre ment. Maga is többeknek elbeszélte, milyen nagy volt a dilemmája, és milyen jó, hogy most már megoldotta. Amolyan barcsayasan, tiszta, ártatlan, szinte gyermeki, vagy pontosabban egy művészlélek naivitásával mesélgette. Hogy mit vállalt magára, ez csak akkor tudatosodott benne, amikor Pesten, a Köröndnél összetalálkozott Kodállal, aki csak eltakart szájjal, sűgva merte megkérdezni tőle: „Maga még szabadon van?”

Erzsike néni, a húga időnként meglátogatta itthon, Magyarországon. Férjem összebeszél valahai évfolyamtársával, a Miskolci Egyetem könyvtárát újjászervező Zsidai Józseffel, fogadják őket ünnepélyesen. Mi meg rábeszéljük Jenő Bácsit, hogy üljenek be a kocsinkba, hogy megnézzék együtt a könyvtár előterében felállított mozaikját. Terplán Zénó, valahai mérnökhallgató koromban tanárom, akkor már nemzetközi nagyságú, emblematikus professzor fogadta. A látogatást fénykép is megörökítette.

De ebből a napból, hisz Jenő Bácsiéknak sok hasonló ünnepségen volt részük, az utazási emlékekre tért vissza többször, és igen meghatóan. Legendásan nagy volt a hazaszeretete. Csodáltam a csillogó szemeit, ha erről a kicsi országról, a kicsi hazáról beszélt. Ezért is mentünk úgy, hogy odafele nem kis kerülővel felvittük a „kicsi haza” legmagasabb pontjára, a Kékesre. Nemcsak megtekintettük a nemzeti színűre festett sziklát, de boldogan álltak rá mindketten. Főleg Erzsike néni könnyes szemmel tekintett a nemzeti színű dekorációra. Jenő Bácsit is meghatotta, hiszen azokban az években nem sok helyen lehetett találkozni ezzel a nemzeti jelképpel.

Hazafelé pedig Eger várát sikerült belevonunk a zárás előtti pillanatban utunkba. A kiállításra már be nem mehettünk, de a kapun beengedtek, és „Gondoltad-e Erzsike – fordult Jenő Bácsi hűgához: – hogy még életedben sétálhatsz ezeken a megszentelt köveken.” Ő maga is először járt a magyarság megszentelt emlékhelyén.

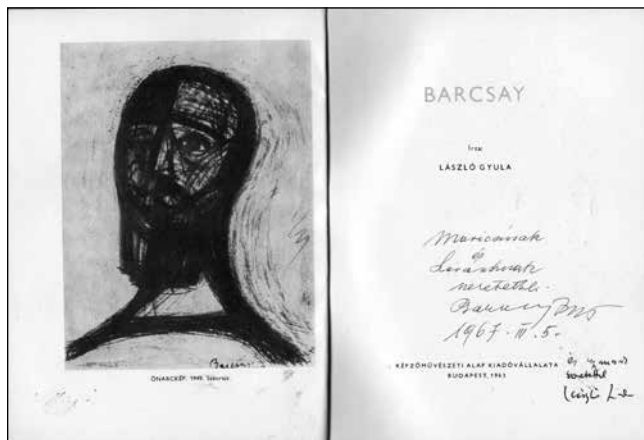
Azután később ijesztő betegség jött, és váratlanul. Azt hittük infarktusa van, de a Kútvölgyi Kórház ügyes belgyógyásza, Schultheisz Emil észrevette, hogy szörnyű fájdalmainak inkább az epe lehet az okozója. Átvitték a Sebészeti Klinikára. Senki nem mert volna az idős nemzeti értéken műtétbe kezdeni, ha nem hozza az életmentés szüksége. De mert reggelre, a perforáció miatt talán meg is halhatott volna, így a közvetlen életveszélyben, nem volt más tenni, mint hajnalban, amikor állapota miatt, minden az ilyen nagy beavatkozás előtt szükséges előkészítésekre se volt már idő, bevitték a műtőbe. Ha jól emlékszem Szécsény professzor végezte az operációt, és tette a csodát. A műtét sikerült. Hamar lábadozott. Két nap múlva már nem az ágyból, de egy széken ülve gyönyörködött betegszobája színeinek összhangjában, és kiselőadást tartott nekünk ennek kapcsán ebben a témában. Mi meg örvendve gyönyörködtünk abban is, de főként boldogok voltunk attól, hogyan gyógyult. Élni akart. „Mert tudjátok, vannak még festői problémáim” – illesztette közbe a meghatározó, az életető, gyógyító mondatot –, és tovább magyarázott a színek jelentőségéről.

Magyarázott a pontos, tőle megszokott alapos-sággal. Említek példát erre is. Emlékszem, amikor 1986 nyarán hazajöttünk Párizsból, és férjem a

sok japán turista miatti szemrehányásával panasolta neki, hogy annyian voltak, és mindannyian olyan sokáig álltak körül a festményt, hogy közélébe sem jutottunk a Mona Lisának. Mondta, hogy ott van mellette még néhány Leonardo-festmény, azokat miért csak alig néhányan nézik? A válasz: „Mert a Mona Lisa más. Különb a többinél. Ha ott lettem volna veled, elmagyaráztam volna, mi közöttük a különbség.”

Utolsó találkozásunk a Margit Kórházba vezetett. Tudtuk, hogy utolsó napjait éli. Férjem egyébként is búcsúzott, mert másnap utazott Londonba, Határ Győzőhöz, akivel ekkor készült három héten át magnós beszélgetésük. Kiseb-bik fiamról volt egy új fénykép, mutattam. Kezébe vette. Hosszan nézegette, majd simogatta, már nemcsak a szemével, de kezével is. „Milyen szép örmény fiú”.

Anyai szívemet máskor ilyenkor dagasztotta a büszkeség, de most szorította a szomorúság.

A László Gyula-monográfia

Éreztem a kezdet és a vég kapcsolódik össze tudatában a „szép örmény fejfel”. Hiszen ahányszor nálunk járt, szívesen nézegette férjem nagypapjának fényképét a családi albumban. Azt is így szokta simogatni. Ő az édesanyja testvére volt. Közbevetem, hogy amikor fiatalasszony koromban megismertem, mert vendégségben voltak nálunk László Gyula bácsival a miskolci kiállításakor 1967. IV.5-én, magam is rácsodáltam az egymás mellett ülő két szép karakteresen örmény idősödő úrra, az unokatestvérek, Jenő bácsi és a nála négy évvel idősebb apósom hasonlóságára. Mondjam, ne mondjam, de mérnök apósom, azal a hévvel, mint talán közös gyermekkorukban

tették, mintegy számon kérően vitába szállt vele. Anyósom kétségbeesetten, de hiába rugdosta a bokáját, Apus, hiszen ami a szívemen az a számon, neki a nagy Barcsay mester, ma is csak a kisebb, az unokaöccse volt, és kiadta magából a felháborodását: Miket festesz Te, hát én nem erre tanítottalak... Festészet körzővel és vonalzóval... az nem művészi, az mérnöki munka... Mint egy menyhez illik, én hallgattam. Bevallom, csendben, de igen élveztem a helyzetet.

Vártam, mi lesz ebből. Tetszett az asszonyi kétségbeesés. Meg ne bántsa férje a vendéget. De nem is erről volt szó, mert ők mindeközben igen jól megértették egymást. Ott folytatták, és úgy, ahogyan valószínűleg a színes ceruzák világában sok évtizeddel előbb. Mintha őket látnánk az elhalványodó fényképen.

Az örmények rokonságáról azt szoktam mondani, hogy Ádámról Éváról és Vertánról mindenki rokon. A Vertánok szinte minden erdélyi családfe szereplői.

Így van ez a talpasi Kabdebóknál is, Vertán Tekla unokája, Barcsay Jenő simogatta édesanyja, Kabdebó Irén testvérének, Kabdebó Miklósnak fényképét. Visszaemlékezve az ősi erdélyi hazára. Élete utolsó napjaiban pedig Miklós dédunokájának, fiamnak a képét is ezzel a mozdulattal vette kezébe. Szólt ez a mozdulat a magyar örmények generációinak is, de benne volt a Gyuri iránti szeretete is. Hiszen többször utaztak is együtt hármasan, mikor én nem tudtam men-

ni, ment ő. Kalocsára is, Szamosújvárra is együtt mentek.

Az örmény fejforma témája ekként összefonódik a festőművész, a világ formáira rákérdező világhírű mester látomásában. Szeretettel kötődött örmény őseihez, az örmény-magyar nemzethez.

Gondolataimhoz zárásaként 1975-ből egy *külföldi* élmény.

Fiaim akkor tíz és kilenc évesek voltak. Külföldre megyünk, készültek első határon túli utazásukra. Azután alig érkezünk meg Kolozsvárra, felháborodásukat nehezen tudtuk csendesíteni, milyen külföld az, ahol mindenki magyarul beszél. Azután Vasasszentivánra kirándultunk, Ali kutyánk is velünk volt. Márcsak a neve miatt is, nagy barátjuk lett Lászlóffy Ali, a nagyszerű örmény-magyar költő, aki elkísért. A faluban a helybeliek felvezettek a Kabdebó-ősök sírjaihoz. Szerintük őrzött sírkövekhez, ezt mi is így tudtuk, hiszen apósom Marosvásárhelyen még élő testvére rendszeresen küldött pénzt az ápolásukra. Sajnos, mégis dülöngélő emlékművekhez érkezünk. Egyszer csak Ali felkiált: „Mit adtok, megtaláltam szépanyátok sírját.” Ujja begyével tisztítja a mohától a földön fekvő követ, és úgy olvassa: Vertán Tekla. Alatta nyugszik hát, ott porladt Barcsay Jenő nagyanyja, Lóránt dédanyja, fiaink ükanyja. Sic transit gloria mundi? Barcsay Jenő révén „e kicsi haza” legyőzte a mulandóságot. A Művészeti anatómia része lett a Gloria Mundinak.

Részlet a Művészeti anatómiából

SZÍNES MELLÉKLET

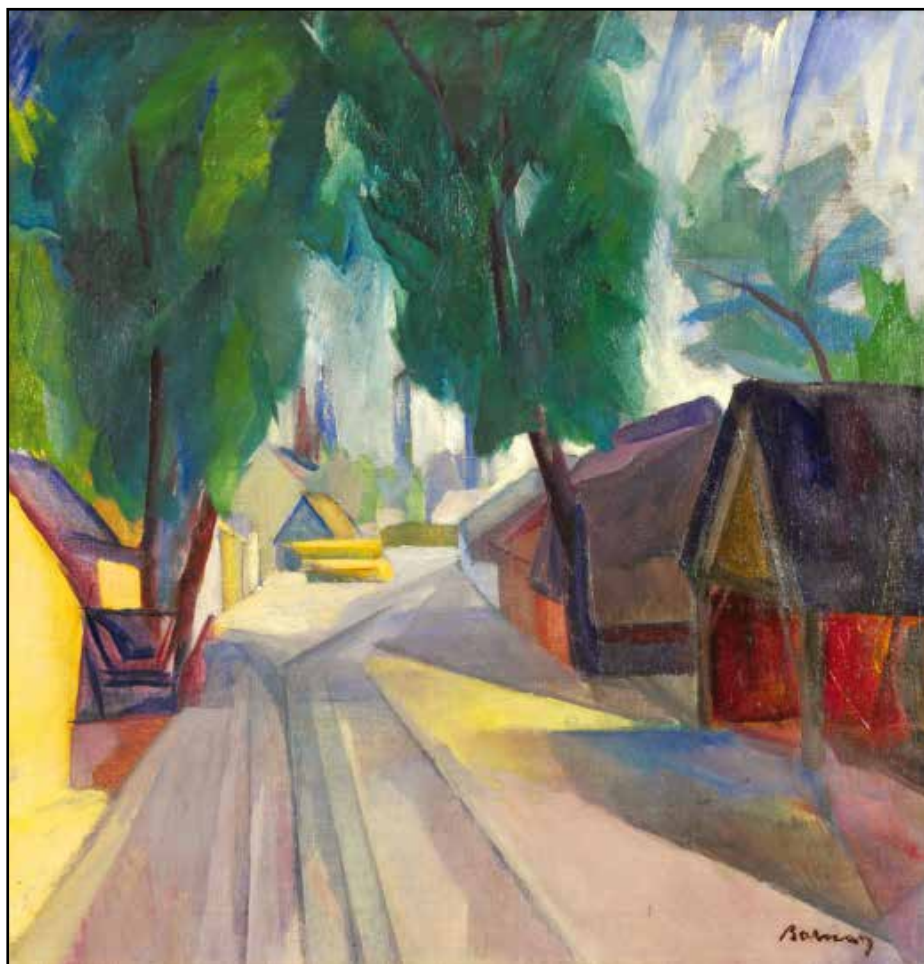
Állvány festőasztallal – Szépművészeti Múzeum

Dombos táj – Szépművészeti Múzeum

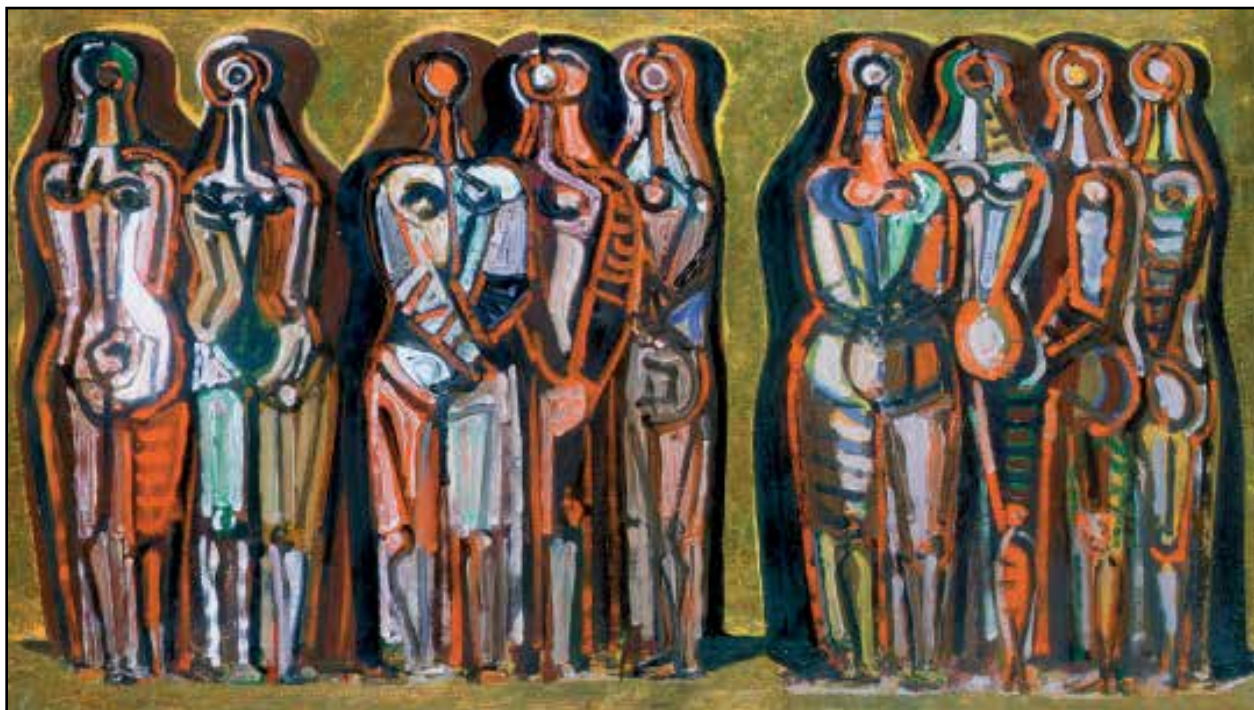
Szentendrei táj patakkal

Mártélyi táj

Barátok

Mozaikterv arany háttérrel - Dévényi gyűjtemény

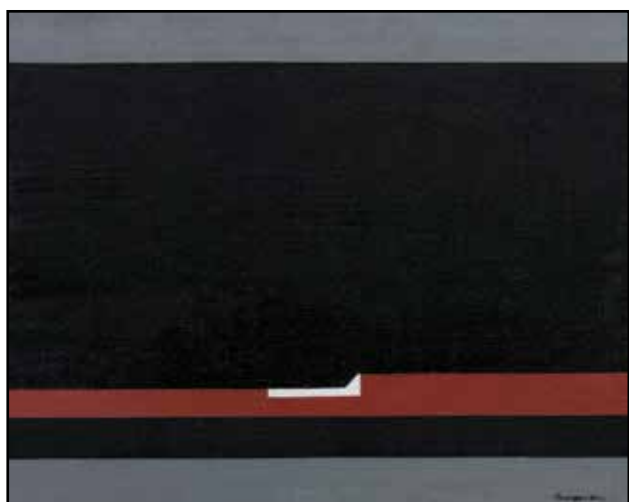
Fekete-rózsaszín

Leányfej bal profilban

Napsütés (Emlék I.), a Ferenczy Múzeum gyűjteménye

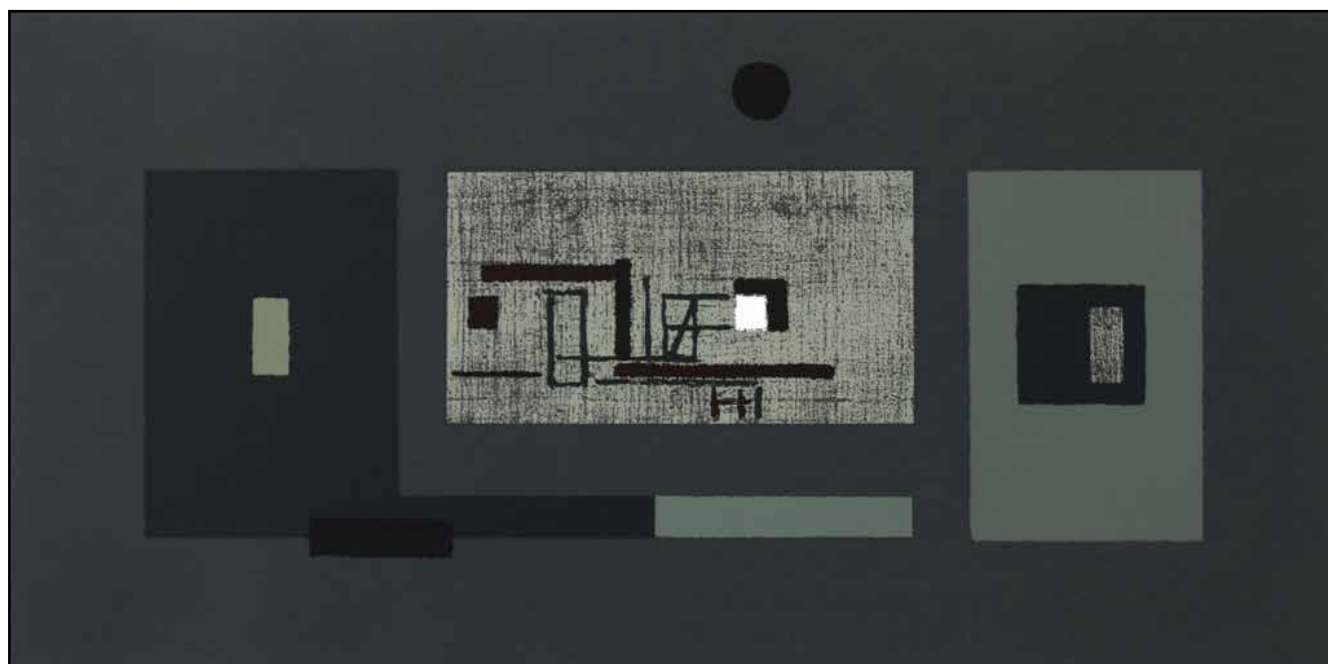
Monumentális kép

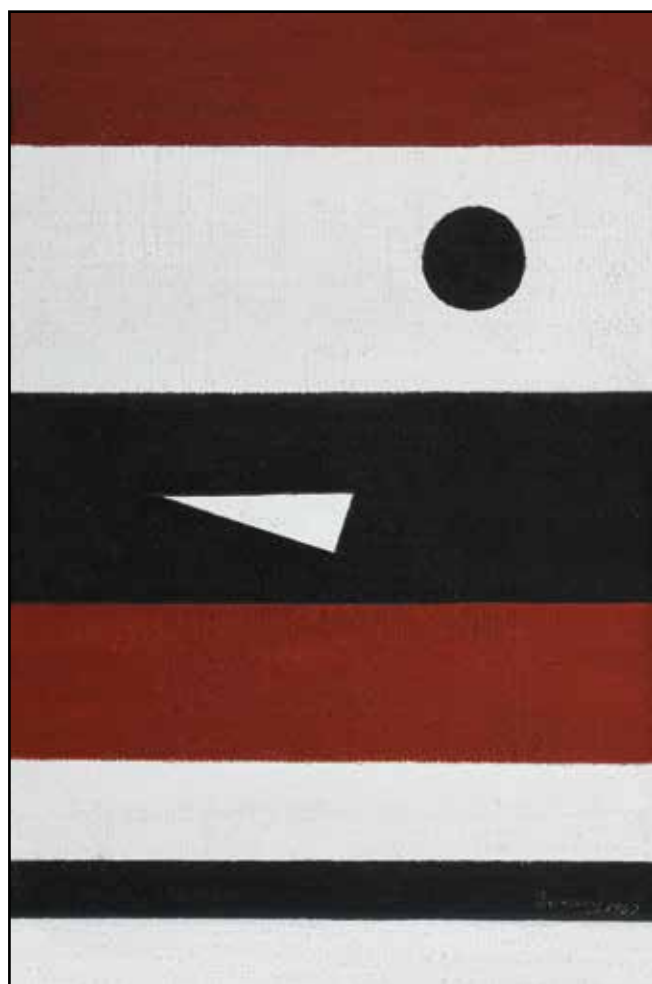
Dinamikus formák II.

Kapu fehér fényekkel

Szürke kép

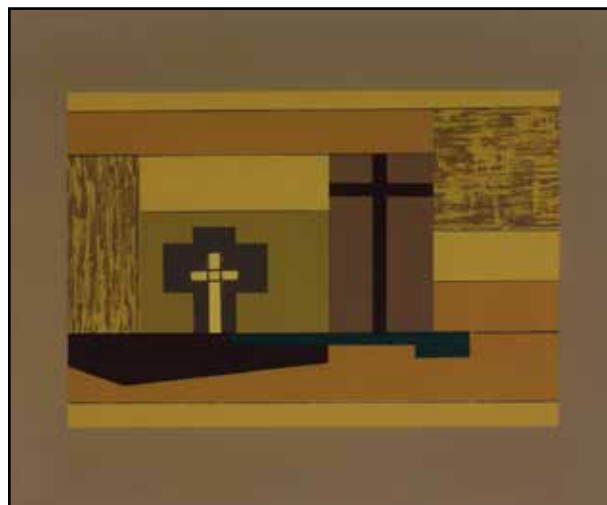
Különös kép

Megközelítés

Kompozíció

Sárga kép

Emlék

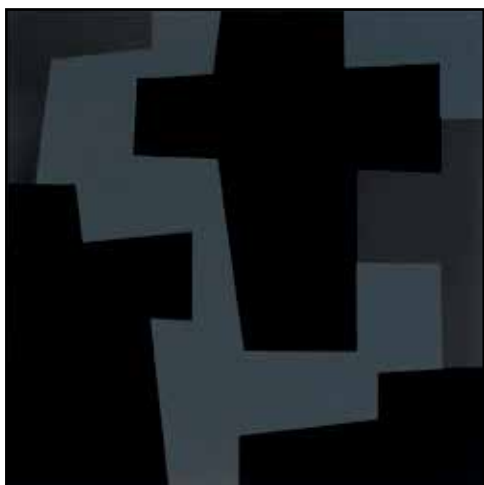
Freskóterv - a Ferenczy Múzeum gyűjteménye

Kompozíció – Szépművészeti Múzeum

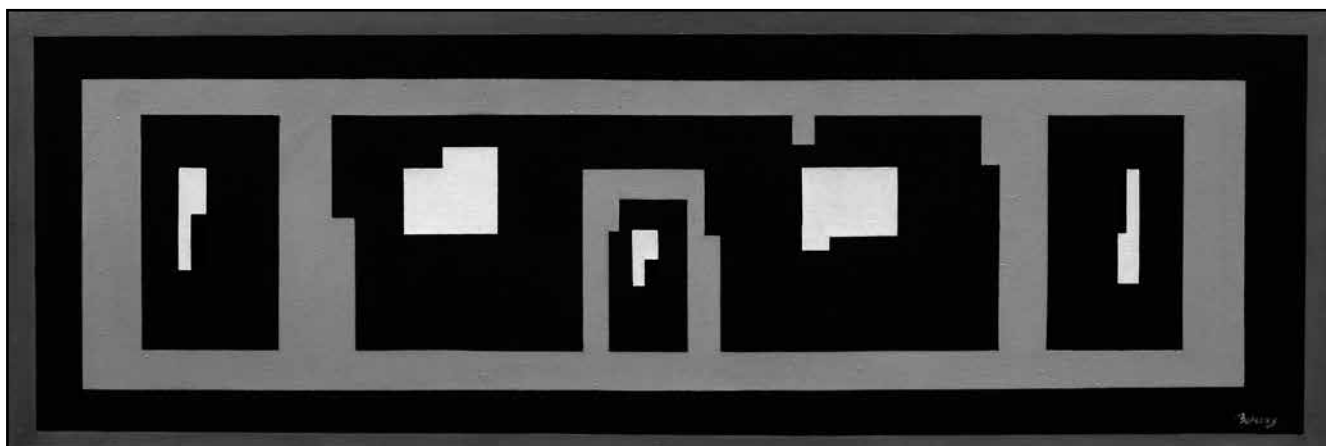
Világos-sötét ritmus

Fejfák

Fekete-fehér

Konstrukciós ritmus

Emlékeim a Mesterről

Már huszonhat éve, hogy mesterünk, Barcsay Jenő nincs közöttünk. Jellegzetes, kedves alakja fél évszázadon keresztül szinte hozzátartozott ehhez a Duna-parti kisvároshoz, Szentendréhez. A hetvenes évek elején, amikor megnyílt a múzeuma, ő volt az egyedüli művész, aki felbecsülhetetlen értékű életművét ingyen felajánlotta a városnak. A megnyitón, a riporter kérdésére, hogy mit jelent számára Szentendre, a következőket válaszolta: „Itt alakult ki festésetem, Szentendre nélkül nem tudnám elképzelni piktúrámat”.

Amikor 1929-ben először jött Szentendrére és csatlakozott az előző évben alakult Szentendrei Festők Társaságához, meglátva a környező hegyeket, dombokat, egy életre eljegyezte magát a várossal, mert emlékeztette őt az elveszett szülőföldjére, Erdélyre.

A harmincas években ma már elmondhatatlan nélkülözések között élt, de mindig komolyan dolgozott. A nehézségeket ugyanolyan nemes egyszerűséggel viselte, mint később a siker éveit, a világhírt...

A háború után, 1945-ben meghívták a Képzőművészeti Főiskola Szemléleti Látszattan és Anatómia Tanszékeire tanárnak. Festői gyakorlatából már ismert elmélyültséggel és alapossággal látott munkához. Kitűnő tanárnak bizonyult. Lényeglátó módszerével művésznemzedékek rajztudását alapozta meg. 1953-ban megjelent Művészeti anatómiájában összegezte pedagógiai tapasztalatait. Ebben az időben jártam én is a Főiskolára. A mi generációnkon próbálta ki módszerét a gyakorlatban. Művészeti anatómiája az addig forgalomban lévő, könyvtárakban megtalálható művészeti anatómiákkal szemben új, funkcionális anatómia, amely a képzőművészet számára fontos szempontokat hangsúlyozza. A könyv világsiker lett, azóta újra és újra kiadják, eddig már tizenöt nyelvre fordították le.

Ebben az időben ismertem meg. Én még ahhoz a generációhoz tartozom, amely tisztelte mestereit. A tanár—tanítvány viszony később barátsággá alakult. Szentendrén fél évszázadon keresztül, tavasztól ősziig dolgozott. 1957-ben ő ajánlott be az ún. Szentendrei Régi Művésztelepre. Néhány, mára klasszikussá vált mestert már a Főiskoláról ismertem, ők az odaérkezésemkor már javakorabeliek voltak. Huszonhét évesen én lettem a telep Benjaminja. Az öreg festőnők győzködtek Barcsayt: „Te Jenő! Idehozol egy fiatalot? Majd nyilvánosházat csinál a telepből.” Barcsay a következőképp szerelte le őket: „Most végzett nálunk a Főiskolán, ráadásul szentendrei is, és nem utolsósorban egy tehetséges festő.” Első szárnypróbálgatásaimat figyelemmel kísérték. Hamarosan megszerettek, barátságukba fogadtak, s a korkülönbség ellenére egyenrangúként kezeltek. Beválasztottak tagjaik közé. Az az időszak (1958-tól 1965-ig), amit közöttük töltöttem, pályám meghatározójává vált. Tőlük nemcsak mesterséget, festői látást tanultam, hanem életformájuk, a művészet iránti odaadásuk, tartásuk, erkölcsük számomra mindmáig példaképpül szolgál. Elsősorban Barcsay szigorú festőlogikája, sallangmentes képépítő példája, páratlan komolysággal felépített monumentális életműve, művészi magatartása imponált.

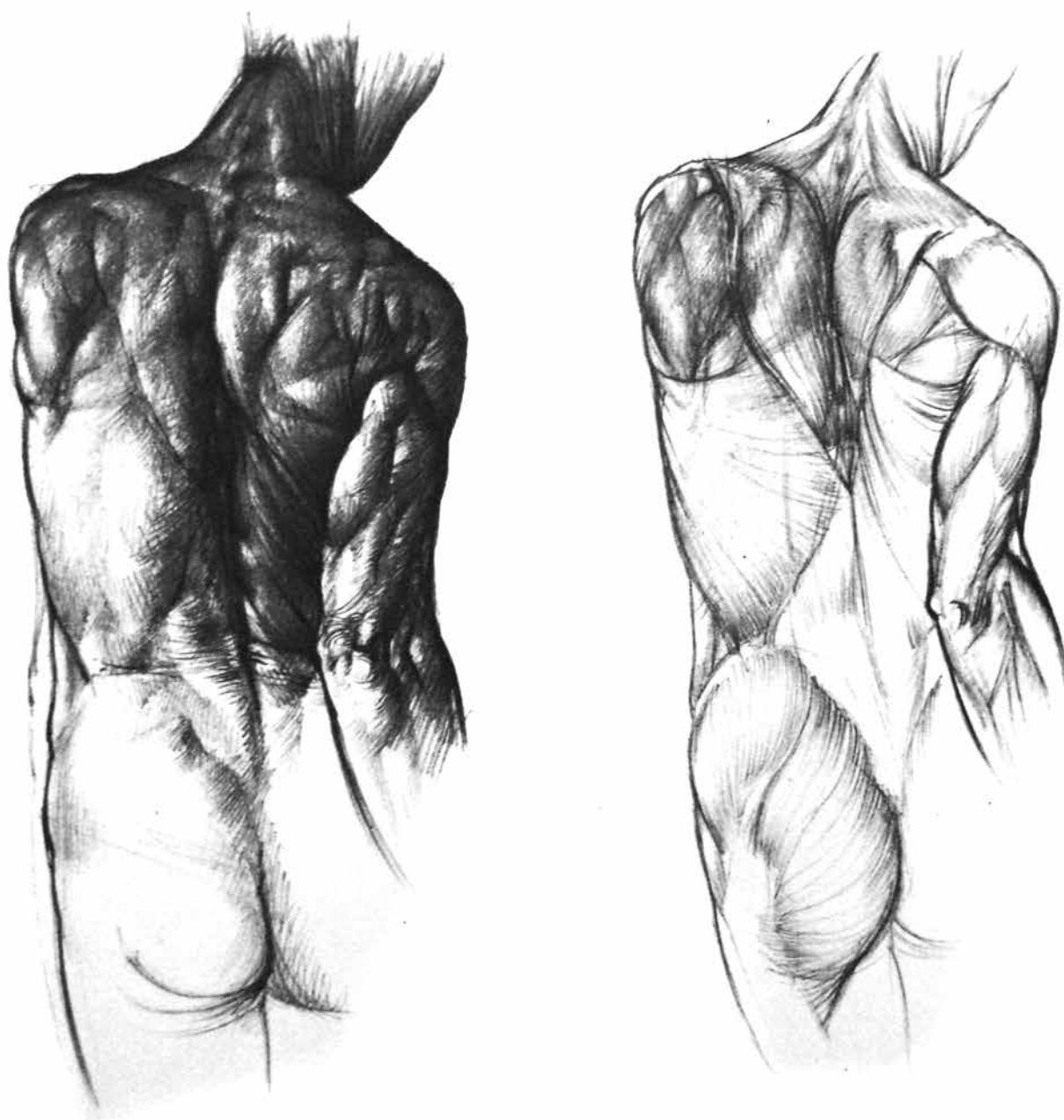
Barcsay számára a művészet mindenekeelőtt való, szent dolog volt. Erre tette fel életét. Több művészgeneráció, amely az alatt a negyedszázad alatt (1945-1970) a Képzőművészeti Főiskola hallgatója volt, Barcsayt máig büszkén vallja mesterének. Aki kapcsolatba került vele, tapasztalhatta, hogy festői szigora milyen mély érzésű, melegszívű embert takart. A tehetséget Isten ajándékának tartotta. A tehetség kötelez, a tehetség felelősség, a tehetséggel nem élhet viszza senki. Szomorú volt, ha egy volt növendéke pályája során a könnyebb ellenállás irányába pa-

zarolta el tehetségét. Barcsayt az tette különlegessé, hogy egyesült benne a tudósi és művészi véna. Ezt egész munkássága tükrözi. Ő is a legnagyobb tanítómestertől, a Természettől indult. Életútja hiteles és követhető. Soha nem a felületen kapirgált, nem optikai illúziókra törekedett, motívumait képpé írta, fogalmazta át, hangsúlya a szerkezetre irányult. Lényeglátását színvilága tette hitelessé. A csak rá jellemző súlyos okkerek és barnák szülőföldjére, az erdélyi balladák világára emlékeztetnek. Képei a mesét, a szto-

rit nélkülözik. Mondanivalója mélyebb, a formák költészete. Amikor utolsó korszakában eljutott az absztrakcióig, képei soha sem stílusteóriák szüleményei, hanem mély férfi lírával hitelesítettek. Monumentalitásának ebben van a titka, mert mindig csak tiszta festői eszközökkel dolgozott.

Sorsom ajándékának tartom, hogy közel négy évtizeden át barátságával kitüntetett.

Kelt: Szentendrén, 2014. január 14-én, a Mester születésnapján.

Részlet a Művészeti anatómiából

Barcsay

Barcsay Jenő szinte végig élte a XX. századot. 1900-ban született és 88. évében halt meg.

Alkotói éveit idehaza töltötte el. Sok kortársa külföldön találta meg alkotói közegét, ahol jó néhányan világhírnévre tettek szert.

Barcsay az egyetlen, aki idehaza vívta ki hírnevét, az anatómiakönyvével világhírűvé vált (16 nyelvre fordították le). Sajnálatos módon ezt nem követte festészeti életművének a világhírnévhez emelése.

Barcsay életműve a XX. századi magyar művészetből toronymagasan kiemelkedik, pedig ebben a korban a magyar képzőművészetben számosan „európai” szinten űzték mesterségüket! Mégis Barcsay életművének sokrétűsége a már említett anatómiakönyve, a monumentális művei (mozaik, gobelin) remeklések! Kimagasló rajzművészete, különböző korszakai, korai művei, a Szentendrét körülvevő hegyvonulatok

tektonikus szerkezetessége, figuratív kompozíciók monumentalitása, absztrakt és városképei, öregkori művei – mind-mind a remekművek sorát növelik és nem utolsósorban a Magyar Képzőművészeti Főiskolán világszínvonalon oktatta az anatómiát közel negyven évig mint az anatómia professzora.

Ez a sokrétűség is kiemelésre szólítja a szakmát. A magyar képzőművészetben azt a szerepet töltötte be, mint Bartók Béla a magyar zenében, aki magasabb megbecsülésre emelte zenei kultúránkat. Barcsay életműve is erre predesztinálta a mestert.

Hogy ez megvalósuljon, még sokat kell tenni a magyar kultúrpolitikának. A műalkotások már készen vannak! Várják méltó helyüket, hogy ezzel emeljék az egész magyar képzőművészet rangját!

2014. február

Önarckép

Angyali ember*

Hölgyeim és uraim,
barátok, tisztelők, kollégák és volt főiskolás
tanítványok!

Ma azért gyűltünk itt össze, hogy emléket állítsunk Barcsay Jenőnek.

Meghatva állok itt Önök előtt, akit az a megtiszteltetés ért, hogy mint volt növendéke rá emlékeznek. Meggyőződésem, hogy a XX. század magyar művészetéről nem beszélhetünk anélkül, hogy az Ő életművét ne idézzük kiemelkedő helyen. Azon nagy európai magyarok egyike volt, aki meghatározó és szerves része az egyetemes művészettörténetnek.

Életútja Erdélyből indult az első világháború után, történelmünk egyik legnehezebb időszakában. Kevés művész élt át annyi pokoljárást, nélkülözést szülőföldjétől elszakadtn, mint Ő. Hivatástudata, angyali hite a művészetben adott erőt egész életében, hogy kitartóan és következetesen művelje az általa választott utat.

Juan Gris, a neves spanyol kubista festő mondta: „A művészet minősége attól függ, hogy milyen mennyiségű múltat hord magában.” A fiatal Barcsay Párizsban Cézanne látványanalíziséből, Picasso és Braque szellemi örökségéből indult és lett az itthoni avantgarde meghatározó egyénisége. Moholyhoz és Kassákhhoz hasonlóan nem megkésett követője a nagy szellemi mozgalomnak, melyet gyűjtőnéven „konstruktivizmusnak” nevezünk, hanem Ő ebből a szemléletvilágból alakított egyéni művészetet.

- Soha nem indultam el valamilyen tárgyaltan absztrakt-felületjátékból - írja Tér és forma tanulmányában -, hanem a természetből jutottam el az elvont jellegű sűrítésekig. Majd később: „Korunk a képépítés, a konstrukció kora.” E tömör mondatok „ars poetikájának” esszenciája, és rokon Piet Mondrian életútjával.

Budapesten, majd 1928-tól élete végéig, az év felét Szentendrén tölti. Motívumvilágának nagy részét e csodálatos kisváros házainak és

utcáinak formavilágából meríti. Egész életében fiatal tudott maradni, mivel nyílt és nyitott volt a legújabb iránt és kapcsolatát a fiatalsággal, az induló festőkkel, művészekkel mindig megtartotta.

Bámulatos rajzai az Anatómia, az Ember és drapéria vagy a Tér és forma című didaktikus köteteiben világszerte ismertté váltak. E műveiben közölt grafikai lapok Pisanello vagy a nagy renaissance mestereinek műveihez hasonlíthatók.

Korunk szellemét érezte, amikor azt írta, hogy „nem tartom magam táblafestőnek. Mindenkinek fel kell ismernie saját tehetsége lehetőségeit. Amióta csak ecsetet fogtam a kezembe, a monumentális festészet vonzott”. Kisméretű munkáiban is jelen van e nagylélegzetű életérzés. Mindig megújuló művész volt. Legszebb képeit élete végén, 80 éves korában festette. Ezen utolsó művek szín- és formavilága a minimálisra redukálódott és a festészet igazi lényegéről tanúskodnak. E munkáit a Műcsarnok 1982-ben mutatta be, amit a szakma és a közönség nagy része értetlenül fogadott és személyét sok sérelem érte. Nem véletlen az a mondás, hogy a jó avantgárd művekhez a közönségnek fel kell nőnie. 1945-től a Képzőművészeti Főiskolán tanított. Mi, növendékei, tiszteltük és szerettük. Mester volt, mert hiteles életmű állt mögötte, ami minden szavát igazolta. Megtanulhattuk tőle a kép szerkezetének felépítését, a kompozíció rendjét és a biztos rajztudást. Nemcsak anatómiát és látszattant tanított, hanem a művészet szeretetére és a kvalitás etikájára is nevelt. Kapcsolatunk a főiskolás évek után is megmaradt, kollégának fogadott el bennünket.

Mindnyájan, akik ismertük, őrzünk egy-egy kedves epizódot vagy történetet szeretetreméltó lényéről.

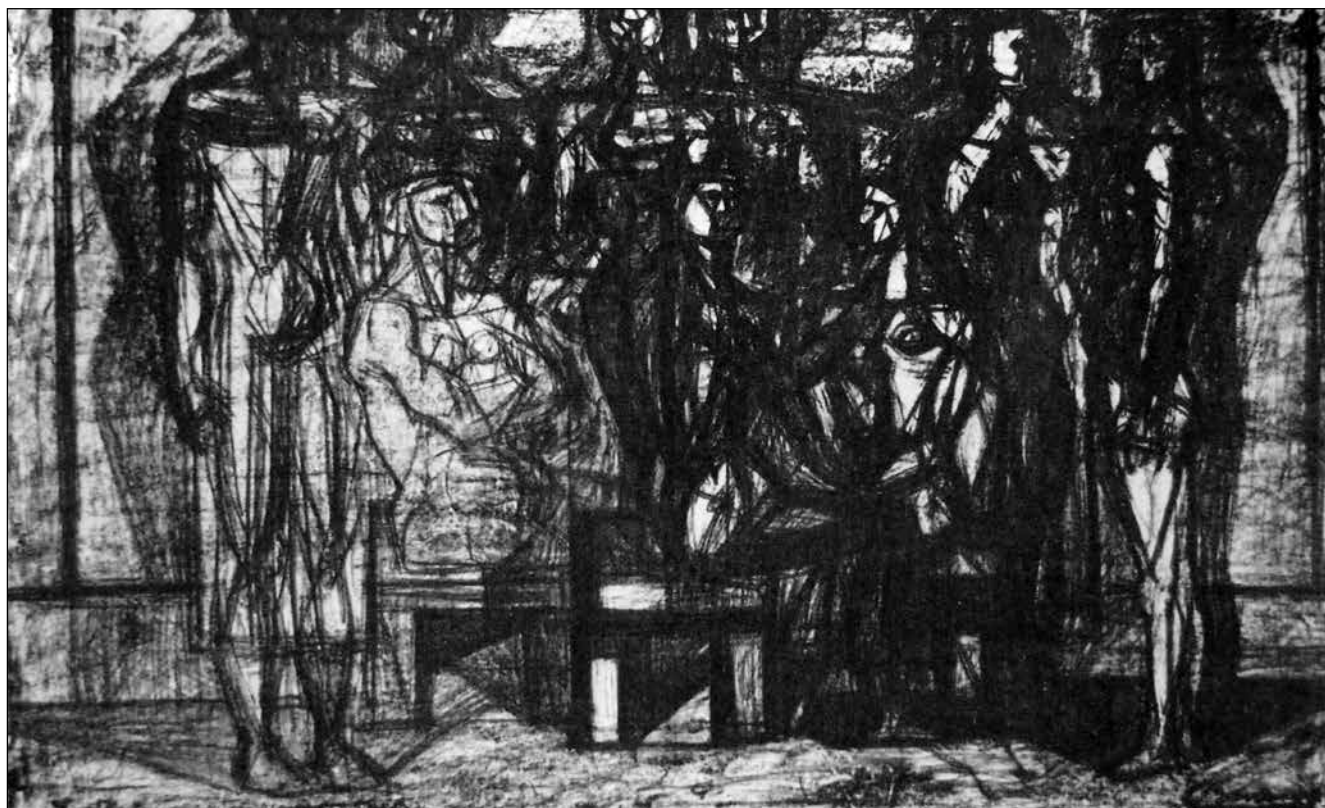
Nem felejttem el, hogy 1966-ban néhány napig nálunk lakott Párizsban. Festékvásárló útra együtt mentünk a Beaux-Arts utcába, ahol egy

szemtelen kiszolgáló elénk lökött egy doboz ecsetet. Jenő bátyám azokból válogatott gondos szeretettel, majd a becsomagolásnál fejét csóválva leállította a műveletet: „Mondd meg neki, hogy nem jó!” Az eladó értetlenül nézett ránk. Nem tudta, hogy az ecseteket szőrével megfordítva kell összerakni. Jenő bátyám orrára mutatott és azt félrenyomta: „Ilyenek lesznek, mire hazaérek”. Mindezt valami megejtően kedves jelbeszéddel adta a kiszolgáló tudomására.

Néhány hónappal később, amikor visszamen-

tem az üzletbe festéket venni, az eladó már kitüntető udvariassággal fogadott. Majd emlékezve az ecsetvásárlásra, csak annyit mondott: „Votre vieux ami est un ange, un homme déliceux. Transmettez mes hommages.” (Az ön idős barátja, uram, egy angyal, egy nagyszerű ember. Tolmácsolja tiszteletemet.)

Mi, akik ismertük, úgy érezzük, hogy valóban egy angyal élt közöttünk, aki itthagyt a műveit. Emlékeztessen ez a tábla Barcsay Jenőre, akit nem felejtünk.

Kompozíció

* Konok Tamás emléktábla-avató beszéde, 1988.

Barcsay és tanítványai - vándorkiállítás*

Balogh László, Deim Pál és Konok Tamás

Manapság divat olyan képzőművészeti kiállításokat rendezni, amelyeken mesterek és tanítványaik együtt mutatják be munkáikat. Ez a jelenség öröm, mert ugyanakkor azt is tapasztalni, hogy manapság művészeti egyetemet végzett fiatal művészek már nem tartják feltétlenül fontos információnak, hogy ki is volt tanulmányaik során a mesterük.

Előjáróban azonban tisztáznunk kell egy fontos kérdést. Korábbi évtizedekben a Mester szónak kiemelt jelentősége volt, pl. a festészeti stúdiumok végzése során. A képzőművészetben ez azért döntő körülmény, mert legtöbb esetben meghatározza a fiatal művész indulását, sőt sok esetben egész pályáját, hogy kivel töltötte a legtöbb időt felsőfokú tanulmányaik során. Ugyanakkor, hogy a képzés során van egy vagy két szakmai vezető tanár, de minden esetben a hallgatók sok más tárgyat is tanulnak, s ezek közé tartozott, tartozik a képzőművészeti képzés során a művészeti anatómia. Barcsay Jenőt az elmúlt évtizedekben végzett sok száz (!) művész nagy része mesterének tekinti, holott a szó fent ismertetett jelentésében Barcsay nem volt az, mert nem volt osztályvezető tanár, hanem a művészeti anatómia és tárgyábrázolás tantárgy tanára. Tanításának óriási hatását, szuggesztivitását, szemléletformáló erejét jelzi azonban, hogy növendékei jelentős része tehát az ő növendékének is tekinti magát, s a szó valóságos értelmében mesterének is tekinti. Kétségtelen azonban, hogy növendékei hosszú sorából valójában azok tekinthetők magukat tanítványának, akik a főiskola után végigjárt művészi útjuk során közelítettek Barcsay szemléletéhez, egy olyanfajta konstruktivisztikus, geometrikus alapozottságú, jellemzően tiszta formavilág ars poeticáját vallva, amely valamikori professzoruk kifejeződésére is jellemző volt. Ilyen művészek is sokan vannak természetesen, de ezek közül is

arra a vándorkiállításra, mely jelen cikk kiindulását is jelenti, három olyan kiállítótársat választottak (a *Barcsay Jenő Képzőművészeti Alapítvány* alapítói, Barcsay Jenő jogörökösei, *Kónya Márta* és *Kónya Ferenc*, valamint az alapítvány kurátoriuma), akik - megítélésük szerint - nem csak művészetükben örökösei, továbbvivői e jeles piktúrának, de mindannyian emberi kapcsolataikban is kitüntetettnek tekintették a Mesterhez való viszonyukat: *Balogh Lászlót, Deim Pált és Konok Tamást*. S mindehhez azonnal hozzá kell tennünk: a tisztelet, sőt nyugodtan állíthatjuk: a barátság kölcsönös volt, mert maga Barcsay is igen kedvelte, szerette, nagyra becsülte őket, s élete végéig szoros személyi kapcsolatban is volt mindhármójukkal.

Miként is jöhettek létre ezek a kapcsolatok? *Barcsay Jenő* 1900-ban született Erdélyben, a Mezőségben, Katona községben. 1910-ben került Kolozsvárra, a következő évben Szamosújvárra, majd a nagyenyedi Bethlen Kollégiumba. 1918-ban tesz érettségi vizsgát, majd főiskolai tanulmányait 1919 és 1924 között végezte, nagy nélkülözések közepette Budapesten. Nagyra becsült és általa is sokat emlegetett mesterei Rudnay Gyula és Vaszary János voltak. 1925-ben állított ki először. Már korábban tagja lett a Szentendrei Festők Társaságának, de csak 1929-ben járt először Szentendrén. A város döntően hatott festészete és élete későbbi alakulására. Hatott rá a táj, emlékeztette szülőföldjére, s részese lett a Vajda, Kassák által képviselt művészi tendenciák további alakításának, formálásának, teremtésének. 1945-ben hívták meg a Magyar Képzőművészeti Főiskolára az anatómia és szemléleti látszattan professzorának, 1946-ban kinevezték főiskolai tanárrá. Később világhírű könyve, a *Művészeti anatómia* először 1953-ban jelent meg. Először 1954-ben részesült Kossuth-díjban. Az oktató munka során is alap-

műveknek tekintett további munkái, az *Ember és drapéria* 1958-ban, a *Forma és tér* 1966-ban jelent meg. Negyedszázad oktatói munka után 1970-ben vonult nyugalomba – 70 évesen! –, de a főiskolával tovább őrizte eleven kapcsolatait, s egyre több időt töltött Szentendrén. Festői életművével együtt kiemelkedő építészeti környezethez kapcsolódó murális mozaikalkotásai, melyek közül 1966-ban készült az (akkori) budapesti Nemzeti Színház nagyméretű mozaik burkolata, valamint egy jelentős miskolci műve, az ottani egyetem terébe, valamint 1969-ben valósult meg a szentendrei Művelődési Ház és az Újpesti Fürdő számára készített nagyméretű mozaikmunkája. A műveiből összeállított szentendrei *Barcsay Gyűjtemény* mint állandó kiállítás 1978-ban jött létre. Ekkor kijelentette: „Szentendre nélkül nem tudnám elképzelni piktúrámat...” 1985-ben ismét elnyerte a Kossuth-díjat. 1988-ban hunyt el Budapesten, hamvai a Fiumei úti sírkertben nyugsznak.

Balogh László 1930-ban született *Szentendrén*. A történelem viharai (hadifogságban töltött hosszabb időt Németországban) és felkészülése késleltette főiskolai tanulmányait, amit 1951 és 1957 között folytatott, Konecsni György növendékeként. Barcsay Jenővel egészen fiatalon szoros kapcsolatba került – azon túl természetesen, hogy tanára volt a főiskolán –, amit segített szentendreisége, s festői vonzalmainak iránya. Első egyéni kiállítását 1964-ben rendezte a budapesti Fiatal Művészek Klubjában. Emblemikus tömörségű dinamikus szín- és formakapcsolatokból építkező művészete letisztult képi fogalmazást jelez. Életművét festészeti szempontból ítéljük meg jelentősnek, annak azonban szerves része grafikus munkásságának tág panorámája. Szentendrén él és dolgozik, szülővárosa díszpolgára. Munkácsy-díjas (2006), a Magyar Köztársaság Arany Érdemkereszt kitüntetés birtokosa (1994).

Deim Pál 1932-ben született ugyancsak *Szentendrén*. Hosszú felkészülés után 1958 és 1963 között volt a Képzőművészeti Főiskola hallgatója, ahol Ék Sándor és Pap Gyula is tanára volt, valóságos mestereinek azonban Vajda Lajost, Gadányi Jenőt tekintti, s természetesen Barcsay Jenőt, aki anatómiatanára volt. Első egyéni kiállítását 1965-ben rendezte a budapesti Mednyánszky Teremben. Festői munkásságával együtt jelentős képgrafikus és szobrászi életműve. A hetvenes évektől alakul ki személyes formavilága, melynek először szerves része az idolként megjelenő emberi alak. A figura és a tér, az organikus forma és a geometrikus szerkezet, a tudatosság és intuíció összegződik a csak rá jellemző motívum-struktúrákkal. Szentendrén él és dolgozik. A Magyar Művészeti Akadémiának megalakulása, 1991 óta tagja. Munkácsy-díjas (1985), kiváló művész (1991), s 1993-ban Kossuth-díjjal tüntették ki.

Konok Tamás 1930-ban született Budapesten. Győri gimnáziumi tanulmányai után a Képzőművészeti Főiskolán Bernáth Aurél növendéke volt 1948 és 1953 között, ahol Barcsay Jenő az anatómiatanára. A főiskola elvégzését követően csak dekoratőrként dolgozhatott. Fontos volt életében Rozsda Endre, Barta Lajos, Bálint Endre megismerése, akikkel később Párizsban is kapcsolatban állt. Barcsay Jenő ajánlásával

Fotó: Deim Péter

*A Mester és Balogh László –
a háttérben Deim Pál*

1957-ben Derkovits-ösztöndíjban részesült, s 1958-ban Párizsban tölthetett fél évet mint ösztöndíjas. 1960-tól Párizsban, majd a hetvenes évek elejétől Svájcban élt. Első önálló kiállítását Párizsban rendezte, 1960-ban. Letisztult formavilágú geometrikus absztrakcióra építő képi világa a hetvenes évek eleje óta jellemzi festészetét. Húsz évig nem állított ki Magyarországon, ami 1980-ban tört meg győri kiállításával. Kossuth-díjas (1998), a Széchenyi István Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja (2004).

A vándorkiállítás anyaga, mely nagy örömünkre több helyszínre eljut a Délvidéken is, kizárólag *szitanyomatokból* áll, melyek nagy része Szentendrén készült. A szitanyomás mint a képzőművészet egyik sokszorosító technikája a múlt század harmincas- negyvenes- éveiben jelenik meg az Egyesült Államokban, majd alkalmazásának nagy fejlődése a második világháború után indult el, amit elősegített, hogy így világhírű művészek munkáit sokszorosíthatták (Hans Arp, Josef Albers, Jackson Pollock, Roy Lichenstein, Andy Warhol, Victor Vasarely és mások). Magyarországon az első kísérletek a hatvanas évek közepén kezdődtek, s elterjedésükben döntő szerepe volt Kocsis Imrének (szintén Szentendrén élő művész, a Képzőművészeti Főiskola immár nyugalmazott tanszékvezető tanára), akinek segítségével – azon túl, hogy a technika oktatása része lett a főiskolai képzésnek – 1979-ben létrejött és megalakult a *Szentendrei Grafikai Műhely*, melynek keretében Lipták Mihály nyomómester segítségével azóta is folyik e technika alkalmazásával nyomatok készítése.

Barcsay Jenő figyelmét is fiatalabb szentendrei pályatársai irányították rá e technikára, ugyanis azon kevés művészek közé tartozott, akinek képi világa - konkrét képei - alkalmasnak mutatkoztak arra, hogy áttegyék őket szitatechnika általi sokszorosításra. Ismereteink szerint még életében és aláírásával – mintegy húsz szitamunkája született, amelyekből most e kiállításon tizennégy alapvető mű látható. Balogh László és Deim Pál szitanyomatai is a nyolcvanas évektől vannak jelen művészetünkben, de jelen kiállítás különlegessége, hogy Balogh legrégebbi munkája is csak 1995-ös, a legújabb 2011-ben készült, s Deim pedig egy korai munkája (Temető) mellett három vadonatúj, 2011-ben készült nyomatát mutatja

be. Konok Tamás igényes – esetében négyzet formátumú – nyomatai 1994-ben készültek.

A művek azért is különlegesek, mert mind a négy alkotónak – a mesternek és tanítványainak – szitanyomatai mintegy esszenciájukkal, attribútumaikkal, kompozíciójukkal, struktúrájukkal hordozzák művészetük lényegét, s ily módon a kiállításlátogatók közvetlen kapcsolatba kerülhetnek a XX. század magyar képzőművészetének egy kimagasló mestere és tanítványai műveivel.

A kiállítás anyaga egy-két fontos dokumentummal kiegészülve végighalad a Kárpát-medence több magyarlakta településén, felhívva a figyelmet a XX. és XXI. század magyar képzőművészetének kimagasló értékeire, melyeket mester és tanítványai állítanak eléünk, s a sok helyszín egyben kifejezi azt az összetartozást, melyet a művészet teljesítményei csak erősíthetnek.

E tevékenységet a *Barcsay Jenő Képzőművészeti Alapítvány* fogja össze, szervezi és koordinálja. Az alapítvány gyökerei visszavezetnek a Barcsay Jenő halála utáni évre, amikor 1989-ben a művész húga, a mesterrel élő *Barcsay Erzsébet*, bátyja szándékait követve úgynevezett közérdekű kötelezettségelhagyást tett. Ennek fő célja a Barcsay-életmű gondozása, emlékének ápolása, emlékhelyek kialakítása, kiállítások kezdeményezése, rendezése, s a Barcsayról elnevezett elismerések és díjak odaítélése. Egyrészt jutalomban részesülnek a képzésben kitűnt hallgatók (ennek odaítélése a Magyar Képzőművészeti Egyetem anatómia, rajz és geometria tanszékének a feladata, amelynek jelenlegi vezetője Kőnig Frigyes egyetemi tanár, volt rektor), másrészt évente egy-két fiatal művész pedig pályázat alapján Barcsay-díjban részesül, mely pénzjutalommal, oklevéllel, Csíkszentmihályi Róbert szobrászművész Barcsay-érmével jár együtt, valamint egy önálló kiállítás megrendezésének lehetőségével, melyben segítő partner a szentendrei Ferenczy Múzeum. Legutóbb Végh Júlia és Szakszon Imre festőművészek nyerték el a díjat, amelyet minden év január 14-én, a Mester születésnapján adnak át.

Barcsay-jutalomban, az alapítvány működésének eddigi 25 évében kb. százhatvan főiskolai hallgató részesült, Barcsay-díjat pedig eddig mintegy hatvan fiatal alkotónak ítélte oda a kuratórium, melynek elnöke jelenleg Kéri Ádám fes-

tőművész, nyugalmazott egyetemi tanár, tagjai pedig Balogh László, Deim Pál, Nagy Gábor festőművészek, valamint Kónya Ferenc, dr. Sütő Csaba és e sorok írója.

Az alapítvány fontos célnak tekinti, hogy a mester Művészeti anatómia könyve mindig elérhető legyen (ez a Corvina kiadóval való együttműködéssel sikeres is), de épp most vív küzdelmet azért, hogy a már teljesen elérhetetlen későbbi könyvei [az Ember és drapéria (1958), valamint a Forma és tér (1966)] ismét megjelenjenek. Viszont öröm, hogy az eredetileg a Magyar Képzőművészeti Főiskola által megjelentetett „Munkám, sorsom, emlékeim” című Barcsay-önéletrész a múlt évben az alapítvány hathatós

közreműködésével ismét megjelent és elérhető. Ez a mű sok új ismerettel gazdagítja az olvasót, akit foglalkoztat Barcsay Jenő élete és életműve.

Barcsay Jenő széleskörű festői életműve kiemelkedő értékű a XX. századi magyar képzőművészetben. Különös pólusok, hogy egyrészt megteremtette és világhírűvé tette a magyar művészeti anatómiát, amely a mély figurális rajztudás tankönyve is egyben, másrészt pedig apostola egy tiszta, igazi XX. századi geometrikus, puritán, ám mély szemléletre épített festészetnek, amely immár elfoglalta megérdemelt, kitüntetetten fontos helyét képzőművészetünkben.

Budapest, 2014. február

*Konok Tamás, Deim Pál, Balogh László és Kónya Márta
Barcsay-kiállítás a Haász Galériában, 2008. Fotók: Kónya Ferenc*

* A Barcsay Jenő Képzőművészeti Alapítvány 2012-ben indította útjára vándorkiállítását. Az Alapítvány és annak alapítói, a két jogörökös – Kónya Márta és Kónya Ferenc – fáradhatatlan szervező munkájának és nem utolsósorban önerejének köszönhetően Barcsay emléke tovább él, mint ahogy az Feledy Balázs írásából részletesen kitűnik. A jogörökösök kezdeményezésére Barcsay-könyvcsomagot juttattunk határon túli magyar intézményeknek. Eddig 26 iskolát és könyvtárat ajándékoztunk meg, így a szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kart, és a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnáziumot és Kollégiumot.

A Barcsay mester és tanítványai című vándorkiállítás Felvidék és Erdély után eljut a Délvidékre is az Aracs folyóirat szerkesztőségének szervezésében és Magyarország szabadkai Főkonzulátusának védnökségével. Szabadkán a régi városháza aulájában július 4–25., Zentán augusztus 1–14., Topolyán pedig augusztus 15-étől szeptember 12-éig lesz megtekinthető.

(A szerk.)

Ötven Aracs repertórium

(2001-2013)

Tanulmányok, esszék, publicisztika

1. ÁCS Margit
Gyilkosok közt élünk / Ács Margit = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 50–51.
Elhangzott a Kanizsai Írótáborban.
2. Pillanatfelvételek Somogyi Győzőről / Ács Margit = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 56–57.
3. A provincializmus – mint rákfene és mumus / Ács Margit = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 33–37.
4. ADY Endre
Levél helyett Gogának: Üzenet román barátomnak: „Nem hallgat a fájás az idegben” / Ady Endre = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 7.
5. ÁGOSTON András
Ágoston András beszéde: (a Vajdasági Magyar Demokrata Párt elnöke): [„Ne bánts a magyart”] / Ágoston András = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 9.
Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én. – Fotóval.
6. ÁGOSTON Mihály
Aracs—Főnix-díj nemzeti megmaradásunkért / Ágoston Mihály = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 102.
A Duna Televízió kapta 2002-ben az Aracs—Főnix-díjat.
7. A délvidéki magyarság oktatásügyének anyanyelvűségi és egyéb vitális problémái az utóbbi tíz évben / Ágoston Mihály = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 15–23.
Az oktatásról. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
8. Egy-egy nyelvi közösség (tagjainak) anyanyelve: A magyar nyelv éve / Ágoston Mihály = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 146–150.
9. Az életképes anyanyelvűségért: Nyelvművelő kézikönyvtár (szerkesztette: Grétsy László és Kemény Gábor) / Ágoston Mihály = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 92–104.
Könyvismertető.
10. Elindultunk szép hazánkból – Sorsfordulón anyanyelvűségünk? / Ágoston Mihály = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 12–18.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
11. Naiv mars helybenjárásra: (Gondolatok egy nem létező stratégiáról) / Ágoston Mihály = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 75–78.
Elhangzott 2005. június 17-én.
12. A nulláról indulva – s amíg csak élünk! Anyanyelvűség: [Amíg csak élünk] / Ágoston Mihály = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 78–87.
13. Visszhang a gyepűről / Ágoston Mihály = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 20–22.
Az írás szűkebb változata megjelent a Heti Válaszban, 2005. december 1-jén.
14. ANDRÁSFALVY Bertalan
Egy új keresztes hadjárat kellene: [Kihagyták a népet] / Andrásfalvy Bertalan = 9. évf., 4. [34.] sz. (2008. október 23.), p. 21–26.
15. ANDRÁSI Attila
Valamit bűnösen rosszul teszünk: [cikk] / Andrási Attila = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 6–9.
16. ANDRÓCZKY Csaba
A bizalomra építve: Életbevágó, hogy demokratikusan választott nemzeti tanácsunk és önálló magyar egyetemünk legyen / Andróczky Csaba = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 8.
17. 61 év igazságtalanul: [A temerini fiúk] / Andróczky Csaba, Kiss Rudolf = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 48–52.
Tartalmazza még az Emberi Jogi
- Központ és Horváth Árpád kegyelmi kérvényeit. – Illusztrációkkal.
18. Kísérlet a közösségépítésre: A bácsfeketehegyi autonómiatanácskozás bevezető szövege / Andróczky Csaba = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 33.
19. Levelezésemből / Andróczky Csaba = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 4.
20. Szili Katalin a Loch Ness-i szörny? / Andróczky Csaba = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 18.
A magyar diplomáciáról.
21. ANONIM
[E publicisztikai írásokat...] = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 101.
Gubás Jenő Magyarságtudat-hasadás c. könyv ismertetője.
22. Az első Szent István-szobor a Délvidéken = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. B3.
Hadik Gyula szobrászművészről. – Fotókkal.
23. A haza dombja = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 29–32.
A Magyarságért Kulturális Egyesület levele. – Molnár V. József, Melocco Miklós, Czákó Gábor felszólalásai 2007. december 9-én, Budapesten, a Haza dombjánál tartott megemlékezésen.
24. [Nemes Fekete Edit 1944-ben született...] = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 109.
Fotóval.
25. A Nemzeti Összetartozás melletti tanúságtételről: [dokumentum] = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. belső fedlap.
A törvény 2010. június 4-én lépett hatályba. – Illusztrációval.
26. APRÓ István
Egy kései szó: Posztumusz levélféle Herceg Jánoshoz Baranyánkról és

* Köszönettel tartozom Papdi Dénesnek a repertórium feldolgozásában nyújtott segítségéért

amerre a szálak futnak---: A Balkán peremén / Apró István = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 6–16.

27. Sírunk, amit visszasírunk:
(avagy „egy talán soha nem volt valóság üzenete”; a nosztalgiairól kétféle nekifutásban – meg ilyenek): [Magyarokanizsai Íróklub 2009] / Apró István = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 140–144.

28. ARATÓ Antal
A képzőművészet epigrammája / Arató Antal = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 101.
Az ex librisről és Kisteleki Ibolyáról.

29. B. J.
Békemenet a hazáért: [dokumentumok és fotók] / B. J. [Frigyesi Ágnes és Kulik László felvételei] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 39 – 46.
Fotókkal.
A 2012. január 21-én megtartott Békemenet Magyarorszáért c. megmozdulásról.

30. BAKAY Kornél
Szent István király / Bakay Kornél = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 5–9.

31. BAKOS István
Hírünket vitte a világba: Csicsery-Rónay István: (Budapest, 1917. dec. 13 – Budapest 2011. ápr. 22): [Emlékek, emlékezők] / Bakos István = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 140–141.

32. Szabadon szolgáló értelmiség:
Elhunyt dr. Vekerdi László tudós-könyvtáros, a Bethlen Gábor Alapítvány alapító kurátora: [Halottaink] / Bakos István = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 151–152.

33. BALÁZS-Arth Valéria
Igazat akart alkotni: Hornyik Miklós halálhírére / Balázs-Arth Valéria; [Váli Anna, Csalavári László fotói] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 14–16.
Fotókkal.

34. Kalmár Ferenc madárszobrai
Budapesten: [Műhelyeink] / Balázs-Arth Valéria; [Váli Anna fotója] = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 145–146.
Fotókkal.

35. Már egy éve, hogy elment Róka koma – (Róka koma, In memoriam Hornyik Miklós, Unicus Műhely Budapest, 2013) / Balázs-Arth Valéria = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p.

106–111.
Könyvismertető.

36. Műveit tanítani kellene, nem elhallgatni: Hornyik Miklós-emlékest Budapesten, a Magyar Írószövetségben / Balázs-Arth Valéria; [Farkas Zsuzsa fotója] = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 53–59.
Fotóval.

37. A teremtő szeretet világossága:
a Prokóp Péter-emlékkiállítás záróünnepségének vendége az Aracs folyóirat volt Budapesten, a Szent István-bazilikában / Balázs-Arth Valéria; [Bata Faragó Katalin fotói] = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 104–105.
Megjelent a Magyar Szóban, 2013. június 5-én. – Fotókkal.

38. BÁLINT Péter
Az én olvasóm : Töprengések Szabó Lőrinc Születésnapjára ajándék c. írása kapcsán: [A Kanizsai Íróklub előadásából] / Bálint Péter = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 63–67.

39. BALLA Ferenc
Egy bezdáni magyar diplomata:
Hogyan és mikor tájékozódott a magyar Ideiglenes Nemzeti Kormány az 1944. évi délvidéki megtorlásokról? : [tanulmány : Pro memoria] / Balla Ferenc = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 90–95.
Abonyi (Ruff) Andrásról. – Fotókkal.

40. BALLA Lajos
Vélemény és javaslatok: [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Balla Lajos = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 41–42.
Az oktatásról.

41. BALLA Lajos Laci
Aracsról – másképpen / Balla Lajos Laci = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 51–55.
Az Aracs nevű településekről.

42. BATA János
Augusztus huszadika táján / Bata János = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 9–11.

43. Az Béla kerálynak, másodszor:
(Válaszféle Csorba Béla Hozzászólásához) / Bata János = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 59–62.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

44. Bence Lajos otthon van: Bence

Lajos: Hazatérítő (Versek 1996–2006), Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva, 2006. / Bata János = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 57–59.
Könyvismertető.

45. „Bizakodást dőcögő Göncölszekérrel”: (Serfőző Simon: A magunk szárnyán, versek, Antológia Kiadó, Lakitelek, 2011) / Bata János = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 112–114.
Könyvismertető.

46. Búcsú három halottunktól / Bata János; [Váli Anna és M. Megyeri Pál fotója] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 5–6.
Szabados Györgyről, Csurka Istvánról és Hornyik Miklósról. – Fotókkal.

47. A csontvázlánya, avagy utazás befelé, egyre mélyebben, önmagunkhoz:
Benedikty Tamás: A helytállás csöndje, Masszi Kiadó, Budapest, 2009: [Ami nagyon erősen él az emberben] / Bata János = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 112–114.
Könyvismertető.

48. Duna menti irodalom (vagy akár másmilyen) konföderáció – inkább álom, mint valóság: [Tartsd meg a sziklát!] / Bata János = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 94–96.
Illyés Gyula Szellem és erőszak c. könyvéről. – Elhangzott Székesfehérváron, 2008. október 6-án.

49. Egészséges provincializmus – avagy vár ám a munka a kertben! / Bata János = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 28.

50. Egy nyelvtörvényről, ami távolról sem csak az! [Kihagyták a népet] / Bata János = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 27–28.

51. Ellen-Trianon / Bata János = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 28–29.

52. Az én augusztus huszadikám / Bata János = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. B2.

53. Eszme- és irodalomtörténet-kritika: Elfogultság, egyoldalúság és pontatlanság a neved: [Illegális szilvórium] / Bata János = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 113–117.
Tomán László Vajda Gábor könyvének bírálatáról.

54. Európa összenő? - Az Európai Egyesült Állomokból kirekesztett gondolatok / Bata János = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 9–11.

55. A festő, aki megálmodta önmagát: Gyurkovics Hunor szegedi tárlata elé: [Vannak dolgok, amelyeket még ebben az életben a helyükre kell tennem] / Bata János = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 100–102.
Gyurkovics Hunor művészetéről.

56. Fizetőkapszink: [Fizetőkapszink] / Bata János = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 56–60.

57. Gyarmatosítás adóssággal: Hornyik Miklós két könyvéről / Bata János = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 103–104.

A széttagolt ország és a Scott kapitány utolsó feljegyzései c. könyvekről.

58. Hazugságok, féligazságok és hatalmi dölyf, és még az udvari bolond is megrázza csörgősipkáját: [Tíz év története] / Bata János = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 45–56.
Az Aracs Társadalmi Szervezet munkájáról.

59. „Hol sírjaink homorulnak”: (Juhász Gyula): (Délvidéki Magyar Golgota 1944–45, Szerkesztette: Cseresnyésné Kiss Magdolna, Szabó Pál Csaba, Délvidéki Ház – Keskenyúton Alapítvány, Budapest – Szeged, 2012) / Bata János; [Vukov Tímea fotója] = 13. évf., 2. [48.] sz. (2003. június 4.), p. 100–105.
Könyvismertető. – Fotóval.

60. Horgos történetének egyik szelete és történeti szeletének egyik krónikása: (Zabosné Geleta Pirokska: Így zajlott az életem, Önéletírás, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet, Zenta, 2010) / Bata János = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 119–123.
Könyvismertető.

61. Illyés Gyula időszerűsége / Bata János = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 58–60.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

62. Íme, hát meglelte hazáját – avagy egy kozmopolita hazát talál magának / Bata János = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 32–35.
Végel Lászlóról.

63. A Kárpát-haza magyarságának szabad fóruma: Az Aracs, a délvidéki magyarság közéleti folyóirata a 10.

évfolyamába lépett / Bata János = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 6–8.

Elhangzott Székesfehérváron, 2009. október 6-án.

64. Kedves Bozsik Péter: [esszé] / Bata János = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 16–19.

65. A költő, aki tette a dolgát és elmondta, amit mondania kellett / Bata János = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 12–16.

Illyés Gyuláról. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

66. Levélféle Vári Fábián Lászlónak Mezővárba / Bata János = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 46.

67. „Magyarország nem pusztul, hanem tisztul” / Bata János; [Nagygyörgy Zoltán fotói] = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 100.

A Feltámadási menet Délvidéken. – Fotókkal.

68. A magyarságtudat-hasadás orvoslója: főhajtás a hetven éves dr. Gubás Jenő előtt / Bata János = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 21–25.
Dr. Gubás Jenő Magyarságtudat-hasadás c. könyvének bemutatója a kanizsai József Attila Könyvtárban, 2007. május 10-én.

69. Még mindig Trianon / Bata János = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 5.

70. Műfordító kisebbségben, avagy gyilkosok közt cinkos, aki néma / Bata János = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 129–131.
Tartalmazza még: Hangok helyett: [vers].

71. Nagy magyar vörös október: Vajda Gábornak / Bata János = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 5.
Elhangzott az Aracs-folyóirat bemutatóján, Budapesten, 2002. október 24-én. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

72. Ne számíts ránk, Magyarország / Bata János = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 9.

73. Néhány megjegyzés az idegen nyelv tanításának délvidéki vonatkozásairól: [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozási anyaga] / Bata János = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 37–38.
Az oktatásról.

74. Öt-huszonöt, kettő, négy, hat: In memoriam Vajda Gábor / Bata János = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 145.

75. Ötven Aracs / Bata János = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 5–7.

76. Ötven év után / Bata János = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 6–8.
A 2006. szeptemberi tüntetésről Magyarországon.

77. Süketek párbeszéde, avagy Kedves Bozsik Péter, másodszor! / Bata János = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 69–75.

78. Széljegyzetek egy ország megszűnéséhez / Bata János = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 43–45.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

79. Trianon – metamorfózisok / Bata János = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 5–7.

80. Undor / Bata János = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 24–25.

81. BECSEY Zsolt
Becsey Zsolt levele a szabadkai tüntetés résztvevőihöz: (A Fidesz EP - képviselője): [„Ne bánts a magyart”] / Becsey Zsolt = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 14.
Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én.

82. A délvidéki mérszálások beismerése nélkül Szerbia nem lehet EU-tag: [Helyzetjelentés] / Becsey Zsolt = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 48–49.
Tartalmazza még: Civil szervezetek támogató levele.

83. A temerini elítélt fiúk bebörtönzésének ötödik évfordulójára: [A temerini fiúk] / Becsey Zsolt = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 53.

84. BEKE György
Erdély lelke a tolerancia / Beke György = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 39–52.
Erdély történetéről.

85. Gyergyói „hideg napok” / Beke György = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 132–142.

86. Kisebbségek szabadságharca / Beke György; Tari István fotói = 7. évf., 1. [23.]

sz. (2007. március 15.), p. 6–13.
Fotókkal.

87. Kisebbségi léthelyzetek / Beke György = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 43–48.
Hornyik Miklós tanulmányainak és kritikáinak gyűjteményéről. – Elhangzott a Szent László Akadémia könyvheti rendezvényén, Budapesten, 2002. június 8-án. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

88. BENCE Lajos
Kettős kisebbségben: A szlovéniai magyar irodalom identitáskeresési kísérletei: [Magyar évszázadunk cseregyerekei] / Bence Lajos = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 85–89.

89. A muravidéki magyarság a nyelvcsere fázisában: A kétnyelvű oktatás története: Fizezőkapuink / Bence Lajos = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 32–49.

90. BENEDIKTY Tamás
Árnyékharcosok és bloggerek: [A Kanizsai Írótábor előadásából] / Benedikty Tamás = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 68–70.

91. Árulás, gyűlölködés – vagy a helytállás csendje: (A provincializmusról és a regionalizmusról Hamvas Béla gondolatainak tükrében) / Benedikty Tamás = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 38–41.

92. Eltemettük Hornyik Miklóst / Benedikty Tamás; [Dormán László fotói] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 23.
A szerző 2012. február 27-i villámpostája Bata Jánosnak. – Fotókkal.

93. Jelzőfények egy beárnyékolt világból / Benedikty Tamás = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 62–68.
Hornyik Miklós Meghasonlításunk története c. könyvéről.

94. A költői képtől a költői képletig, avagy gondolatok a nyelvről a politika latrinájának ürügyén: Nyelv? Irodalom? Nemzet? Kultúra? [esszé] / Benedikty Tamás = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 10–15.

95. Párhuzamos ötvenhatok / Benedikty Tamás = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 28–36.

96. Púp a háton, avagy szemölcs-e az irodalom? / Benedikty Tamás = 11.

évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 18–21.
A regényírásról.

97. BERETKA Katinka
Mit ér az ember, ha magyar Topolyán? : A regionális vagy kisebbségi nyelvek európai chartájának megvalósulása az észak-bácskai városban : Erőforrások tékozlása / Beretka Katinka = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 59–71.

98. BERTHA Zoltán
Nekünk még mindig Mohács kell?! / Bertha Zoltán = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 68–70.

99. Regionális és egységes nemzettudat / Bertha Zoltán = 7. évf., 4. [26.] (2007. október 23.), p. 42–44.

100. BIACSI Karolina
Művészet, mestermű és istenhit / Biacsi Karolina = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 50–52.

101. BICSKEI Zoltán
Aracs / B. Z. [Bicskei Zoltán] = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. B2.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

102. BÍRÓ Zoltán
Egy dráma utolsó felvonása : Csurka István halálára / Bíró Zoltán = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 25–26.
Csurka István munkásságáról.

103. Harc az életért : Fekete Gyula halálára : Halottaink / Bíró Zoltán ; [Sándor Katalin fotója] = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 148–150.
Elhangzott Fekete Gyula temetésén, 2010. február 9-én. – Fotóval.

104. Miniszterelnökök Szabó Dezső mérlegén / Bíró Zoltán = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 55–57.
Szabó Dezső írásairól.

105. Szembesítés / Bíró Zoltán = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 97–99.
Csurka István A hatodik koporsó c. drámájáról.

106. BODÓ Mária
Régióink nagy muzikológusa: Járosy Dezső : (Csatád, 1882 – Eger, 1932) : [Széllé szemközt, hegynek hágva] / Bodó Mária = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 127–132.
Illusztrációkkal.

107. BOGÁR László

Harcaink : [„Harczedzett zászlóalj”] / Bogár László = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 31–32.
Az írás megjelent a Magyar Hírlapban 2011. január 11-én.

108. BOGNER István
Egy szabadkai magyar egyetem növelné a délvidéki magyarság jövőbe vetett hitét: [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Bogner István = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 47.
Az oktatásról.

109. Nem kell beszélni róla? / Bogner István = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 31–34.
A magyarországi Csátalján 2007. június 2-án trianoni emlékművet avattak. – Fotókkal.

110. BOTLIK József
A Bánáttól a Muráig : A magyarság nemzeti önvédelmi kísérletei 1918–1919 fordulóján : [Az elveszejtett haza] / Botlik József = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 8–24.

111. Makacs tények és adatok a trianoni békediktátum 85. évfordulóján : Károlyi Mihály, Linder Béla és Böhm Vilmos hazaárulásáról / Botlik József = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 56–67.

112. BOZÓKI Antal
Javul vagy romlik? : Év eleji helyzetkép a délvidéki magyarságról – tanulmányvázlat : [Helyzetjelentés] / Bozóki Antal ; [fényképek Ötos András, Tímár Zsolt, Kecskés István, Dávid Csilla] = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 54–89.
Fotókkal.

113. Korlenyomatok : [Holnap is élünk] / Bozóki Antal = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 114–116.

114. Lesz-e nemzeti önkormányzat? : [Kővé vált kenyér, kővé vált lélek] / Bozóki Antal = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 107–108.

115. Levél / Bozóki Antal = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 73–74.
Levél Utasi Jenőhöz.

116. A magyarok helyzete a Vajdaságban : Helyzetkép 2006. elején / Bozóki Antal = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 14–23.
A Magyar Szóban, 2005. december 10-11-én megjelent írásnak átdolgozott és

kibővített változata.

117. Nemzetellenségek és a többiek : [Kihagyták a népet] / Bozóki Antal = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 39–40.

118. Nemzeti kisebbségek Szerbiában : 2. rész : [A Balkán peremén] / Bozóki Antal = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 26–38. Illusztrációkkal.

119. Nyíltan a problémákról! : Miért voltunk valójában Brüsszelben? : [Amíg csak élünk] / Bozóki Antal = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 73–77. Sonja Licht, Sonja Biserko, Petar Teofilović, Roxana Ninčić, Süge Zsolt és Bozóki Antal voltak az Európai Parlamentben, Brüsszelben, 2009. április 1-jén. – Ez az írás közli Sonja Licht nyilatkozatát a Dnevník napilapnak és az olvasói reagálásokat is erre a nyilatkozatra.

120. Rosszabbodó helyzet : A tartományi kisebbségügyi jogvédőhelyettes 2010. évi jelentése a nemzeti kisebbségi jogokról : [Végtelen hadoszlopok] / Bozóki Antal = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 23–29.

121. Szegényes könyvkiadás – történelmi témák : A délvidéki magyar társadalomtudományi kiadványokról : [Könyvkiadásunk margójára] / Bozóki Antal = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 129–132. A Forum, a Vajdasági Magyar Tudományos Társaság és a Magyarságkutató Tudományos Társaság kiadványairól 2005-től 2011-ig.

122. Tíz évvel a hatalomváltás után : [„Harczedzett zászlóalj”] / Bozóki Antal = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 18–24.

123. „Tudjuk a dolgunk”? : A vajdasági magyarság helyzetének aktuális kérdéseiről – tézisek egy könyvbemutató kapcsán / Bozóki Antal = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 30–33. Magyarok a Vajdaságban c. könyvről.

124. A vajdasági magyarság helyzete : Bevezető értékelés a vajdasági magyar civil szervezetek Újvidéken megtartott tanácskozásán : (2007. november 3-án) / Bozóki Antal = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 5–14.

125. BÖJTE Csaba
Elszántan a jó ügyért / Böjte Csaba = 6.

évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 57–64.

Az írás közli Ft. Utcai Róbert gondolatait Böjte Csaba életéről és Böjte Csaba szabadkai előadását 2006. február 8-án. – Fotókkal.

126. BURÁNY Nándor
Adósság : [Műhelyeink] / Burány Nándor = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 144. Szombathelyi Ferencről.

127. A barokk ember / Burány Nándor = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 85–86.

128. Borban az igazság, kertben az egészség / Burány Nándor = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 54–56.

129. Kegyelet és felelősségérzet / Burány Nándor = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 48–50. Az 1848-as zentai áldozatokról.

130. CIRKL Rudolf
Hagyaték a jövőnek : A Schweidel-kultusz Zomborban : [Hagyomány és örökség] / Cirkl Rudolf = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 134. Schweidel József honvédtábornok emléktáblájáról. – Fotóval.

131. CIRKL Zsuzsanna F.
Embereszmény és nevelési eszmény a lovagkortól napjainkig : Az önmegvalósítás mítosza / F. Cirkl Zsuzsanna = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 103. Embereszmény és nevelési eszmény a lovagkortól napjainkig c. értekezletről.

132. Erkölcsi infernó Párizsban? : A francia királyok kéjlakától a királygyilkosság miatt kiutasított kislányig / F. Cirkl Zsuzsanna = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 37–38.

133. „A léleknek is olyanok kell lenni, mint a madárnak” : Hogyan élhetjük túl kisebbségiként a globalizációt? / F. Cirkl Zsuzsanna = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 31–33.

134. Nem adjuk föl! / F. Cirkl Zsuzsanna = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 47–48. Az oktatásról.

135. Van még mit feltárnunk : Mi történt velünk 1918 után? / F. Cirkl Zsuzsanna = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 54–57.

Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

136. CIVIL Összefogás Fórum
Nyílt levél Európa polgáraihoz / Civil Összefogás Fórum = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 17–18.

137. CZAKÓ Gábor
Hunfalvyzmus, hantik és dakoták : Beavatás / Czákó Gábor = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 135–137.

138. Az ismeretlen eredetű magyarság / Czákó Gábor = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 54–62. A magyar nyelvről. – Illusztrációkkal.

139. Kölcsönös áthatás – egy őskori eszme a magyarban / Czákó Gábor = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 88–91.

140. Különös békepont / Czákó Gábor = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 73–77.

Az Aracsi pusztatemplomról. – Elhangzott az 1996. augusztus 20-a alkalmából rendezett ünnepségen. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

141. Nyelv és zene / Czákó Gábor = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 49–51.

Juhász Zoltán A zene őslénye c. könyvéről. – Illusztrációkkal.

142. Révül-e a révész? : Nyelvrégészeti és mitológiai esszé / Czákó Gábor = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 100–105.

143. CSÁMPAI Ottó
Nemzet és nemzettudat : [Vétó a rossz politika ellen] / Csámpai Ottó = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 5–18.

144. CSAPÓ Endre
Demokráciadeficit / Csapó Endre = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 44–47. Megjelent a Magyar Élet 2013. augusztus 1-jei számában.

145. Az igazság magyar oldala / Csapó Endre = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 19–22. Megjelent a Magyar Élet 2013. április 4-i számában.

146. Minden elkenődik — : [Vétó a rossz politika ellen] / Csapó Endre = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 29–33.

147. CSER Ferenc
Szellemi önkormányzatok / Cser Ferenc, Darai Lajos = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 20–27. Illusztrációkkal.
148. CSÍKI Sándor
Székely Autonóm kálváriája : Székely Autonómot szélütés érte. Összel. 2005 szeptemberében. Egymás után kétszer / Csiki Sándor = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 143.
149. CSORBA Béla
Adalékok a járeki haláltábor első negyedének történetéhez : (1944. december – 1945. február) : [Helyzetjelentés] / Csorba Béla = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 37–47. Tartalmazza még: A járeki tábor áldozatai.
150. Államokat fel lehet darabolni, de nemzeteket soha : [A földarabolt szívárvány] / Csorba Béla = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 12–13. Elhangzott Mórahalmon, 2010. június 4-én.
151. Demagógiauralom határon innen és túl / Csorba Béla = 6. évf., 3. [11.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 12–15.
152. Dózsa kapcsán : (észrevétel) / Csorba Béla = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 110. Reagálás Kovács Nándor Párhuzamos életképek c. írására.
153. Félszeműek között vak a király / Csorba Béla = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 5. Hozzászólás Tomán László írásához az Aracs februári számából.
154. A forradalom újratemetése / Csorba Béla = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 44–45.
155. A helyi monográfiák készítésének jelentősége és nehézségei / Csorba Béla = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 80–84. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
156. A hőkölés éke : [Örömük támadt az emberben] / Csorba Béla = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 132. A szlovák és magyar politikai tárgyalásról.
157. A járeki gyűjtőtábor / Csorba Béla = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 31–33.
- Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
158. A jéghegy csúcsa : [Fizetőkapuink] / Csorba Béla = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 61.
159. A leszámolások éve : Herceg János egy gesztusáról : [„A nemzet tragédiájának egy magva ebbe a talajba esett”] / Csorba Béla = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 47–49. Tartalmazza Herceg János és Siflis Lajos leveleit is.
160. Magyar-szerb viszony a XIX. század közepén : Pál Tibor könyvéről / Csorba Béla = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 67–69. Pál Tibor A magyar politikai nyilvánosság és a balkáni szerb kérdés c. könyvéről. – Az Aracs 3. számában helyesbítés jelent meg ezzel az írással kapcsolatban.
161. A még teljesebb igazság érdekében / Csorba Béla = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 78–79. Hozzászólás Uri Ferenc A teljesebb igazság érdekében c. írásához.
162. Néhány javaslat és észrevétel az oktatási és kulturális stratégia alapelveinek kidolgozásához : [Fizetőkapuink] / Csorba Béla = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 50–51. Az oktatásról.
163. Nem pusztán történészi vizsgálódás : Szűcs Jenő könyve szerbül : [Jene Sić: Skica o trima evropskim istorijskim regionima, Stylos, Novi Sad, 2003] / Csorba Béla = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 81–84. Könyvismertető.
164. A pontosság érdekében : (hozzászólások Bata János írásához) / Csorba Béla = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 85–86. Reagálás Bata János A költő, aki tette a dolgát c. írására. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
165. Puskalövés nélkül : Két fontos írás a Délvidék elcsatolásáról : [Az elveszejtett haza] / Csorba Béla = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 25–26. Ranko Končar, Vasa Stajić és a Vajdaság Szerbiához csatolása (Létünk 2008/3) és Miskolczy Miklós írásairól (Forrás 2008. novemberi száma).
166. Riadalom az aranykalitkában : (1. rész) : Könyvkiadói monopólium és autonómiaellenesség : (dokumentumok) : [Könyvkiadásunk margójára] / Csorba Béla = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 121–128.
167. Rossz mondat rossz üzenete : [Kihagyták a népet] / Csorba Béla = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 38.
168. A szándéktól a következményig : [Övék a szó] / Csorba Béla = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 99.
169. Szrbobrán, Budiszava, bon voyage! / Csorba Béla = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 49–50. A Magyar Nemzeti Tanács a vajdasági magyar helységnevek meghatározásáról.
170. Tisztelesség és politika : Másnapos okoskodások – idealistáknak / Csorba Béla = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 61–68.
171. Új eszmékre, új emberekre van szükség / Csorba Béla = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 21–22. Elhangzott a VMDP topolyai választási konvencióján, 2008. március 29-én.
172. Üzenetek a farkasveremből : Fábián Ernő: Naplójegyzetek 1980–1990. Kriterion Könyvkiadó, Kolozsvár, 2010 : Könyvek és a kisebbségi élet / Csorba Béla = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 112–117. Könyvismertető.
173. DÉLVIDÉKI Attila S.
Az 1848-as bácsszenttamási népiirtás koronatanúja / Délvidéki S. Attila = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 63–76. Az Aracs 43. száma közli helyreigazításban a kimaradt lábjegyzeteket.
174. DENCs Tünde
A vajdasági fiatalok kulturális életszokásai / Dencs Tünde = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 34–38. A fiatalok olvasási szokásairól, kulturális rendezvények látogatásairól. – Illusztrációkkal.
175. DÉVAVÁRI Zoltán D.
Csáth Géza és a polgári radikalizmus : [tanulmány] / Dévavári D. Zoltán = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 69–82.
176. Gyászmagyarok / Dévavári D. Zoltán = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 10–11.

Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

177. A polgárság kritikája / Dévavári D. Zoltán = 3. évf. 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 81–83.

178. Az utolsó esély : A tudáslapú társadalom / Dévavári D. Zoltán = 3. évf. 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 67–72.

179. DIÓSZEGI György Antal
Görög eposz Hunyadi János
dicsőségéről / Diószegi György Antal = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 17–19.
Illusztrációkkal.

180. Szent István királyunk ezeréves erkölcsi öröksége : Az Intelmek / Diószegi György Antal = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), 8–9.

181. DITZENDY Orsolya
Horvátországi magyar egyetemisták identitása – a Dráva-szögben, illetve Magyarországon készített interjúk alapján : Ha belülről nézem / Ditzendy Orsolya = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 105–118.
A tanulmány a Horvátországi Magyarság 2010. évi számaiban megjelent szöveg átdolgozott változata.

182. DOBOS Marianne
Igor Janke szolgálata / Dobos Marianne = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 112–117.
Igor Janke Hajrá, magyarok c. könyvéről. – Illusztrációkkal.

183. Isten hív, de sohasem kényszerít / Dobos Marianne = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 73–74.
Szabó Ferenc Paul Claudel és konvertita barátai c. könyvéről.

184. DOMÁNYINÉ Kiss Katalin
A Tisza-parttól az óceánig : Tóth István szobrászművész életútja / Dományiné Kiss Katalin = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 76–77.

185. DOMONKOS László
Az álmok továbbra sem hazudnak / Domonkos László = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 11–12.
Elhangzott Erdélyben, 2013. június 4-én.

186. Bácskai karácsony / Domonkos László = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 102.

187. Elközelgő ítélet : [Használt trianoni bankó – a függő adósság] / Domonkos

László = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 43–54.

188. 1956 – Örmény történet / Domonkos László = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 13.

189. Fekete csillag : [Püski Sándor halálára] : Királyok az ország szélén / Domonkos László = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 150.
Elhangzott Püski Sándor temetésén Budapesten, 2009. augusztus 13-án.

190. Hungarica varietas : Aracs felől / Domonkos László ; a fotókat Halmai Miklós készítette = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 104–106.
Az Aracs-estről Szegeden. – Fotókkal.

191. Időnyelte föld : Szerémi múlt és jelen : Hornyik Miklós emlékének / Domonkos László ; [Kemény András fotói] = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 62–72.
Fotókkal.

192. A magyar Fiume végnapjai : [A földarabolt szívárvány] / Domonkos László = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 21–27.

193. Őz, a csodák csodája, 2006 / Domonkos László = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 57–59.

194. Politikailag gyanús : [Magyarkanizsai Írótábor 2009] / Domonkos László = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 145–149.

195. Pusztába kiáltó ima : [Képek a múltból] / Domonkos László ; [Tari István fotói] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 139–140.
Az Aracs templomról. – Ez az írás megjelent a Magyar Hírlapban, 2011. június 21-én. – Fotókkal.

196. A szerkesztő halála / Domonkos László = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 148–149.
Vajda Gábor munkájáról mint szerkesztő. – Az írás rövidített formában megjelent a Magyar Hírlap, 2008. július 26. számában. – Fotóval.

197. Szindbád hazament / Domonkos László ; [Váli Anna fotója] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 11–12.
Hornyik Miklósról. – Fotóval.

198. Tavasz nyíltán hazamegyünk / Domonkos László = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 23–24.

Nyíró József Isten igájában c. könyvről.

199. Távolból is közel : [Szeremségi magyarok közt] / Domonkos László = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 63–74.
Fotókkal.

200. A tűzörség, a zombik és Gutenberg / Domonkos László = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 103–106.

201. Az utolsó tavasz : [Az elveszejtett haza] / Domonkos László = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 6–7.

202. Végtelen, mint a kubikosné nótája : [Szennyes diadal] / Domonkos László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 11–22.
Muraköz története 1918-ban és 1919-ben.

203. A végzet bábjátékosai között / Domonkos László = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 34–35.

204. DÖME Zsolt
Magyarország megújítása és a posztkommunizmus lezárása : [A Balkán peremén] / Döme Zsolt = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 17–19.

205. Politikai orientációs mintázatok a nemzeti identitás tükrében : Mit gondolnak a délvidéki magyarok alapvető történelmi, nemzeti és politikai kérdésekről? : [„Anyám, visznek a seregék”] / Döme Zsolt = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 17–46.
Mellékletekkel. – Illusztrációkkal.

206. DUDÁS Károly
Ezerkilencszázötvenhat, te csillag / Dudás Károly = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 6–8.

207. DUDÁS Szilvia
Elveszünk a „modern” életvitel útvesztőjében? : Ifjúságkutatási pillanatkép / Dudás Szilvia = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 78.
Az Ifjúság – 2000 kérdőíves vizsgálatról Magyarországon.

208. DUKRÉT Géza
A bihari Hegyköz : Történeti-földrajzi környezet : [Kézrel írott jegyzőkönyv] / Dukrét Géza = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 80–102.

209. DURAY Miklós
Érdekérvényesítés csak összefogással lehetséges : a felvidéki Magyar Koalíció Pártja alelnökének beszéde a zentai

„Civil 5 perc” rendezvényen : (2007. szeptember 29.) / Duray Miklós = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 16. Fotóval.

210. DZSIDA Eszter

A Délvidék kihalásának elhallgatott titkai és borzalmi : (Délvidéki S. Attila: Fejezetek a rájárások történetéből. Magánkiadás, Kerényi Nyomda Kft. Szekszárd, 2009.) : [Illegális szilvórium] / Dzsida Eszter = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 144–145. Könyvismertető. – Megjelent az Erdélyi Napló, 2009. február 18-i számában. – Hibaigazítás jelent meg az Aracs 32. számában ezzel az írással kapcsolatban.

211. EHMANN Imre

Nyugat- és dél-bácskai papi sorsok 1944/45-ben : [Pro memoria] / Ehmann Imre = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 96–100.

Berger Antalról, Haug Antalról, Plank Ferencről, Köves Istvánról, Unterreiner Károlyról. – Illusztrációkkal.

212. ÉHN József

Éhn József elnök : (Társaság a Kárpát-medence Magyarságáért) : [„Ne bántsd a magyart”] / Éhn József = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 24–25.

Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én.

213. ERDEI Ernő

Visszatekintés a továbblépéshez : [Kővé vált kenyér, kővé vált lélek] / Erdei Ernő = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 112–115.

A dél-bánsági magyar művelődési egyesületek XX. szemlén, Fejértelepen 2009. május 16-án megtartott tanácskozás beszámolója. – Illusztrációkkal.

214. ERDEI Kvasznay Éva

2013 : Prokop Péter-émlékév : Csepelen a Mester halálának tizedik évfordulójára emlékeznek / Erdei Kvasznay Éva = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 34–35.

215. ERDÉLYI Tivadar

Létezik-e identitás a divat terén? : Vajdasági látélet : [„Mintha egy erdőben állnék”] / Erdélyi Tivadar = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 91–97. A 9. Vajdasági Magyar Tudományos Diákkonferencián bemutatott munka rövidített változata.

216. FARAGÓ Árpád

Nem zsákutca a műkedvelés : Gondolatok színjátszó mozgalmunkról / Faragó Árpád = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 24–29.

A színházi élet Vajdaságban.

217. A színház és a nyelv : Kétszázhusz éves a magyar nyelvű színjátszás : [A tisztánlátás megkésett pillanata] / Faragó Árpád = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 139–141. A magyarországi színjátszásról.

218. FARAGÓ Zoltán

Értünk haltak / Faragó Zoltán = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 82–83. Werner Mihályról, Virág Istvánról és Szabó Dénesről.

219. FEJÉR Dénes

Kvalitokrácia – a minőségi census / Fejér Dénes = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 64–69.

220. Vitézi közösségünk lelki, gondolati értékei cselekvésünk meghatározói / Fejér Dénes = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 49–54.

Elhangzott Lakiteleken, 2012. augusztus 3-án.

221. FEKETE Gyula

Világtörténelmet írtunk : Életem legcsodálatosabb napjai / Fekete Gyula = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 9–11.

Az 1956-os forradalom eseményeiről.

222. FEKETE József J.

A bácskai élet vicinálisa : [„A nemzet tragédiájának egy magva ebbe a talajba esett”] / Fekete J. József = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 43–46. Herceg János műveiről.

223. Karámban – vízummentes-e az irodalom? / Fekete J. József = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 36–40. A vajdasági magyar irodalomról.

224. A provinciális diszkurzus kultúroptimizmusa / Fekete J. József = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 58–61.

A magyar irodalomról.

225. FILEP Tamás Gusztáv

„Az otthonkeresések kora” – bibliográfiai adatokkal : Műhelyeink / Filep Tamás Gusztáv = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 140–143.

Mák Ferenc A délvidéki magyarság válogatott történeti és honismereti bibliográfiájáról. – Megjelent az Országos Széchényi Könyvtári

Levelező/Lap című folyóiratának 2009. szeptemberi számában.

226. FODOR Gellért

Fodor Gellért parlamenti beszéde (1939. március 11.), Nagygyörgy Zoltán bevezetőjével : [Szennyes diadal] / Fodor Gellért = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 33–39. Illusztrációkkal.

227. FOKY István B.

„A nyereg alatt puhított” Magyar Szórol / B. Foky István = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 30–31. Sajtókritika.

228. A provincializmus egyenlő az egészséges regionalizmussal? / B. Foky István = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 29–31.

229. FORGÁCS Csilla

A szingli életmód közösségünk jövője vagy halála? / Forgács Csilla = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 117–118.

230. FORRÓ Lajos

Horgos, 1944 / Forró Lajos = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 26–28. Tartalmazza még a Horgoson likvidáltak névsorát.

231. FRANYÓ Zsuzsanna

A Különös ajándék a legrosszabb előadása a Tanyaszínházak : [Hagyomány és örökség] / Franyó Zsuzsanna = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 133. Beszámoló Ferenc Judit Különös ajándék c. szövegének előadásáról, Puskás Zoltán színész rendezésében.

232. FRIDRIK Klára

Álmodni és merni kell : Dióhéjban Bosnyák Ernőről : [Emlékeztető] / Fridrik Klára = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 151–152. Fotóval.

233. GAÁL György

Razziák a Vajdaságban 1942-1944-ben / Gaál György ; [fordította Mácsai Tibor] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 52–53. A kézirat szerb nyelven készült.

234. GÁL Péter József

„Ég szülte Földet, Föld szülte fát” : Érzelmiségünkkel kötődünk a közösséghez, az ész csak odakapcsol / Gál Péter József = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 92–97.

235. GÁBRITY Molnár Irén
A délvidéki magyarok és a média :
(jelenlegkutatás) / Gábrity Molnár Irén
= 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 4.), p.
29–33.
Illusztrációkkal.
236. A délvidéki magyarok regionális
tudata : Kutatási eredmények / Gábrity
Molnár Irén = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007.
október 23.), p. 50–54.
Illusztrációkkal.
237. Felszámolhatók a felsőoktatás
kerékkötői? / Gábrity Molnár Irén = 6.
évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 23.), p.
24–28.
Az oktatásról.
238. A menekültek betelepülésével a
Vajdaság már nem ugyanaz : „Mennyi
vagyonát taposták szét talpas, süket
katonák!” – Trianon 90 éve / Gábrity
Molnár Irén = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010.
március 15.), p. 54–58.
Felmérések a vajdasági felnőtt
lakosság együttélési hajlandóságáról. –
Illusztrációkkal.
239. Mennyire érett ifjúságunk a
Vajdaságban? / Gábrity Molnár Irén, T.
Mirnics Zsuzsanna = 2. évf., 3. [5.] sz.
(2002. augusztus 20.), p. 38–42.
A „Mozaik 2001” ifjúságszociológiai
kutatásról. – Illusztrációkkal. – Megjelent
a Határok szabadlata közérzet c.
antológiában is.
240. Népeségmozgás – térségünk
jövőképe / Gábrity Molnár Irén = 8. évf.,
4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 9–16.
Illusztrációkkal.
241. A vajdasági magyar oktatási
intézmények összehangolása mint
az értelmiségi utánpótlás feltétele :
[tanulmány] / Gábrity Molnár Irén = 4.
évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p.
29–42.
Az oktatásról. – Illusztrációkkal.
242. Van-e a délvidéki értelmiségnek
vallási magatartása? / Gábrity Molnár
Irén = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005.
december 24.), p. 39–43.
Illusztrációkkal.
243. GEREBEN Ferenc
A Vajdaság (és Tóthfalu) helye a Kárpát-
medence magyar olvasáskultúrájában
: [Magyar nemzedékek sorsa a
Délvidéken] / Gereben Ferenc = 10.
évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p.
68–78.
Illusztrációkkal.
244. GÖNCZ László
Szabadka szellemi öröksége formálta :
Salamon Árpád : [Magyar évszázadunk
cseregyerekei] / Göncz László = 11. évf.,
1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 90–97.
A szociográfiai jellemzés a 2008.
március 25-én Salamon Árpáddal
készített mélyinterjú alapján íródott.
245. GUBÁS Ágota
Határok szabadlata közérzet / Gubás
Ágota = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006.
augusztus 20.), p. 100.
Könyvismertető.
246. A magyarság gyémántkeménységű
örleke volt / Gubás Ágota ; [Dormán
László fotója] = 12. évf., 1. [43.] sz.
(2012. március 15.), p. 8–10.
Hornyik Miklósról. – Fotókkal.
247. Nyílt levél Ózer Ágnesnek / Gubás
Ágota = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június
4.), p. 118–119.
248. GUBÁS Jenő
Az alkotás megszállottja volt / Gubás
Jenő = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008.
augusztus 20.), p. 147.
Vajda Gáborról. – Elhangzott a
szabadkai Városi Könyvtárban
megtartott gyűlésen 2008. július
5-én.
249. Anyanyelvünk romlása,
magyarságunk pusztulása / Gubás Jenő
= 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p.
56–60.
250. Árulásaink / Gubás Jenő = 12. évf.,
4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 33–36.
251. Bevezető gondolatok Erdei Ernő
beszámolójához : [Kővé vált kenyér, kővé
vált lélek] / Gubás Jenő = 9. évf., 3. [33.]
sz. (2009. augusztus 20.), p. 111.
252. Bevezető sorok Tomán László
szamizdat kiadványaihoz és egy
körlevélhez : [Illegális szilvórium] /
Gubás Jenő = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009.
március 15.), p. 118.
Tomán Lászlóról és a délvidéki magyar
irodalomról.
253. A bírálhatatlanok : A Magyar
Szó főszerkesztőjének leváltásáról
szóló vita margójára : [Fizetőkapszák] /
Gubás Jenő = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011.
augusztus 20.), p. 52–55.
254. Délvidéki lelki aszály / Gubás Jenő
= 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.),
p. 36–41.
255. A délvidéki magyar média
bolsevista csökevényei : [cikk] / Gubás
Jenő = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július
15.), p. 22–24.
256. A délvidéki magyarság esélyei /
Gubás Jenő = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004.
március 15.), p. 19–24.
257. A délvidéki magyarság esélyei : 2. :
[Vétő a rossz politika ellen] / Gubás Jenő
= 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december
25.), p. 90–93.
258. Dr. Gubás Jenő elnök : (Aracs
Társadalmi Szervezet) : „Ne bánts
a magyart” / Gubás Jenő ; (felolvasta
Gubás Ágota) = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz.
(2005. december 24.), p. 12 – 13.
Elhangzott a szabadkai tüntetésen,
2005. október 15-én. – Fotóval.
259. Egérlyukból politizálni? : avagy
szoborállítás jugó-magyar módra /
Gubás Jenő = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008.
augusztus 20.), p. 34–36.
260. Egy letiltott kritika története / Gubás
Jenő = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február
20.), p. 46–52.
261. Elindult egy gondolat : Az Aracs
közéleti folyóirat indulásának története
: In memoriam Tomán László / Gubás
Jenő = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008.
augusztus 20.), p. 130–142.
Tartalmazza még Tomán László leveleit.
– Fotóval.
262. Ember az embertelenségben,
magyar a magyarúzságban :
Tomán László emlékezete : (egy vita
dokumentumai) : Magyar nemzedékek
sorsa a Délvidéken / Gubás Jenő = 10.
évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p.
28–46.
263. „Az emberiségnek egy nemzetét
megtartani” : [Az Aracs Társadalmi
Szervezet 2005. évi díjkiosztó
műsorából] / Gubás Jenő = 5. évf., 3–4.
[17–18.] sz. (2005. december 24.), p.
147–148.
Fotóval.
264. Értelmet adni az életnek : Az
Aracs Társadalmi Szervezet 2010. évi
díjkiosztó ünnepsége : [Ünnepi köszöntő]
/ Gubás Jenő = 10. évf., 4. [38.] sz.
(2010. október 23.), p. 115–116.
Fotóval.
265. Főhajtás és a délvidéki magyarság /
Gubás Jenő = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013.
március 15.), p. 56–60.

266. Gondolatok a felnőttoktatásról : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Gubás Jenő = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 50–51.
Az oktatásról.

267. „Házad bárhol és akár több is lehet, de hazád csak egy van.” : Aracs-ünnep / Gubás Jenő ; [Megyeri Pál fotója] = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 114–116.
Elhangzott az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepségén. – Fotóval.

268. Hivatás és vállalás : Vallomások az értelmiség feladatairól / Gubás Jenő = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. július 20.), p. 11–25.
Szemerédi Magdolna, Varga Zoltán, Lázár Anna, dr. Horváth Mátyás, Fodor István, Szloboda János, Balla Lajos-Laci és Vajda Gábor válaszai egy körlevélre.

269. Idill vagy önámítás : Reagálás Hódi Sándor tanulmányára / Gubás Jenő = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 51–55.
Reagálás Hódi Sándor A magyar falvakról és a nemzetstratégiáról szülőfalum szemszögéből c. írására.

270. „Intés az őrzőkhöz” / Gubás Jenő = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 6–11.
A szerbiai Magyar Nemzeti Tanács megalakulásáról. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

271. Irány és irányvesztés / Gubás Jenő = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 48–51.

272. „Kiművelt emberfő és magas közerkölcs” / Gubás Jenő = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 66–67.
Elhangzott Szabadkán, 2007. szeptember 21-én. – Fotóval.

273. Kis délvidéki magyar politikai korrajz : [Vétő a rossz politika ellen] / Gubás Jenő = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 54–61.

274. Létezik-e az értelmiség felelőssége a Délvidéken? : Aktualizált kérdés két körlevél nyomán / Gubás Jenő = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 34–35.

275. Levélfele egy rádióriporternek / Gubás Jenő = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 30–32.
Az 1956-os forradalom és a délvidéki

magyarság.

276. Magyarságtudat-hasadás / Gubás Jenő = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 10–20.
A képzőművészeti, zenei, színházi életéről Vajdaságban.

277. Még mindig kísérleti adás? : Egy tévénező észrevételei / Gubás Jenő = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 5–14.
Az Újvidéki Televízió magyar szerkesztőségének munkájáról.

278. „--- Mert súlyunk oly parányi” : Kedves ünnepeltek, tisztelt ünneplő közönség! / Gubás Jenő = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 107–108.
Elhangzott az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepségén.

279. A mi autonómiánkról / Gubás Jenő = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 22–24.
A kulturális autonómiáról Vajdaságban.

280. A mi kis képmutatásaink : [Erőforrások tékozlása] / Gubás Jenő = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 72–75.

281. Mindig a széllal szemben – a magyarságért : Tomán László halálának öt éves évfordulójára / Gubás Jenő = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 10–13.

282. A múlt példáján át a jelenünkről : Tíz éves az Aracs délvidéki magyar közéleti folyóirat : Tíz év története / Gubás Jenő = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 33–39.

283. A Nihil ellenében ténykedők : [Aracs-ünnep] / Gubás Jenő ; [Megyeri Pál fotói] = 8. évf., 4. [30.] (2008. október 23.), p. 74–75.
Elhangzott az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepségén, 2008. szeptember 19-én. – Fotókkal.

284. A pokol útja is jó szándékkal van kikövezve – avagy miként semmisült meg az egyetlen délvidéki Szentgyörgyi-szobor : [„Mintha egy erdőben állnék”] / Gubás Jenő = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 88–90.
A törökkanizsai Tallián Emil-emlékműről. – Fotókkal.

285. A szabadkai magyar rádiózás a szerbiai politika forgatagában / Gubás Jenő = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 14–16.

A Szabadkai és a Pannon Rádió munkájáról. – Tartalmazza még: Öt követelmény a Pannon Alapnak a Pannon Rádió műsorpolitikájához.

286. Szemben halad-e a Magyar Szó a magyar közösséggel? : [Már nem nagyon lőnek] / Gubás Jenő = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 79–84.

287. A Szent István-i Aracs / Gubás Jenő = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 74.
Huzsvár László püspök az aracsi monostorról.

288. Szoborsorsok és furfangok / Gubás Jenő = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 20–23.

289. „Talpra álltunk”? : „Megmaradunk”? : Intézményeinknek van-e magyar szellemiségük? / Gubás Jenő = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 12–20.
A színház szerepéről, a Pannon Televízióról, az Újvidéki Televízióról, a Szabadkai Rádióról.

290. Tétlenségünket megbosszulja a történelem / Gubás Jenő = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 13–16.
Az oktatásról.

291. Tévhit vagy szemfényvesztés? : Kisebbségi létünkön segít-e az unió? / Gubás Jenő = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 38–40.

292. Tiltakozom! / Gubás Jenő = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 6–7.
E szöveg megjelent a Magyar Szó 2003. július 25-i számában. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

293. Töredékek / Gubás Jenő = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 47–53.

294. Van-e nemzetstratégiánk? / Gubás Jenő = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 23–27.

295. GULYÁS Gizella
Nagybánya búvköre : (Egy doktori disszertáció viszontagságai – feljegyzések egy könyvbemutató margójára) / Gulyás Gizella = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 118–123.
Boromisza Tiborról, Pechán Józsefről, Farkas Béláról, Balázs G. Árpádról, Zsénár Emilről.

296. GULYÁS László
A dél-tiroli kérdés rövid története /

Gulyás László = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 84–93.

297. GYERGYÁDESZ László
Németh Gyula szülőföldképe / Gyergyádesz László = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 67–68.
Tartalmazza még: Szülőföldem arcai : [vers] / Németh Gyula. Vadvíz : [vers] / Buda Ferenc. Nyárelő / Németh Gyula. Himnusz haza : (részlet) / Buda Ferenc. – Illusztrációkkal.

298. GYURKOVICS Hunor
A belső természet : Torok Melinda lélek-rajzolatai / Gyurkovics Hunor = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 124–125.

299. Az elesettség festője : Hangya András : (1912-1988) / Gyurkovics Hunor = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 110.
Fotóval.

300. Ez a táj az otthonunk : Zsáki István Vereckei gondolatok című képsorozatról / Gyurkovics Hunor ; [a szerző fotója] = 13. évf. 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 129–132.
Illusztrációkkal.

301. Gúzsba kötött szabadság : Molnár Imre grafikusművész szorongó létünk érzésvilágát vetíti ki / Gyurkovics Hunor = 12. évf. 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 115–116.

302. Köszönetnyilvánítás / Gyurkovics Hunor = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 105.
A Szervátusz Jenő-díj átadásán. – Fotókkal.

303. A lélek poetikus festője / Gyurkovics Hunor = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 157–158.
Szajkó István életéről és munkásságáról. – Illusztrációkkal.

304. Salamon Árpád – festő- és grafikusművész / Gyurkovics Hunor = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 95.

305. Újjászületés Harasztiban : tájház és képtár a szlavóniai szigetmagyarságnak : [A tisztánlátás megkésett pillanatai] / Gyurkovics Hunor = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 142–143.
Elhangzott a harashti tájház megnyitóján, 2010. október 2-án. – Fotókkal.

306. HAJNAL Jenő
A fénygyújtogatók : Az Aracs Társadalmi

Szervezet díjkiosztó ünnepsége : Szabadka, 2007. szeptember 21 / Hajnal Jenő = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 68–72.
Böjte Csabáról, András Attiláról, Mirnics Károlyról, Molnár Rózsáról, Nagy Istvánról, Raj Rozáliáról.

307. Helytállni a történelem vizsgáján / Hajnal Jenő = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 54–57.
Elhangzott az Aracs Társadalmi Szervezet 2002. évi díjkiosztó ünnepségén. – Illés Sándorról, Matuska Mártonról, Hernyák Györgyről, Kovács Frigyesről, msgr. Tietze Jenőről, Vajda Jánosról.

308. Hűségük formálja történelmünket : [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2005. évi díjkiosztó műsorából] / Hajnal Jenő = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 149–152.
Orbán Viktorról, msgr. Huzsvár Lászlóról, Bodor Anikóról, Balassa Juliannáról, Papp Ferencről, Siflis Zoltánról.

309. Kérd számon a történelemtől az embert : Az Aracs Társadalmi Szervezet 2010. évi díjkiosztó ünnepsége : [Méltatások] / Hajnal Jenő = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 117–121.
Sára Sándorról, Mirnics Zsuzsáról, Péter Lászlóról, Bajusz Terézről, Ft. Király Tiborról, Miklós Erzsébetről. – Fotókkal.

310. Nem elég mondani az igazat és a jót, cselekedni kell! : [Aracs-ünnep] / Hajnal Jenő = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 117–120.
Elhangzott az Aracs Társadalmi Szervezet 2009. évi díjkiosztó ünnepségén. – Makovecz Imréről, Hódi Sándorról, Szungyi Lászlóról, Pénovátz Antalról, Szőke Annáról, Teleki Júliáról. – Fotóval.

311. Példamutató elszántsággal : [Aracs-ünnep] / Hajnal Jenő ; [Megyeri Pál fotói] = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 76–80.
Elhangzott az Aracs Társadalmi Szervezet 2008. évi díjkiosztó ünnepségén. – Wittner Máriáról, msgr. Fiser Jánosról, dr. Vajda Gáborról, dr. Hegedűs Kovácsécs Katalinról, dr. Hegedűs Antalról, Konrád Emmáról, Tolnay Ilonáról. – Fotókkal.

312. Szembeszállni a barbársággal / Hajnal Jenő ; [Megyeri Pál fotói] = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 103–106.
Elhangzott az Aracs Társadalmi

Szervezet 2006. évi díjkiosztó ünnepségén. – Fotókkal.

313. Ünnepi hajlandóság hozott össze bennünket : Az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepsége / Hajnal Jenő = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 70–72.
Cirkli Rudolfról, Dudás Károlyról, Szalainé Károlyi Piroskáról és Szalai Jánosról, Varga Sándorról, Varnyú Ilonáról.

314. HAJNAL Virág
„Nekem úgy szmétál, ha valaki úgy keverten beszél!” : Egy Szerémségben élő magyar közösség kulturális antropológiai kutatásának tanulságai sorskérdéseink szempontjából : [Vétó a rossz politika ellen] / Hajnal Virág, Papp Richárd = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 47 – 53.

315. HARKAI Árpád
Nyílt levél a Magyar Nemzeti Tanácsnak és elnökének : Józsa László Úrnak : [Vétó a rossz politika ellen] / Harkai Árpád = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 115–116.

316. HARMATH Károly
Megbocsátás és emlékezés : [„Szűgyeni dán” – ítéletnap] / Harmath Károly = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 130–132.

317. HEGEDŰS Antal
A dél-alföldi katolikus zsinatok : [Milyen legyen a világ?] / Hegedűs Antal = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 73–82.
A Délvidéken élő katolikusok vallási helyzetéről.

318. A délvidéki katolikus magyar értelmiség mai feladatai / Hegedűs Antal = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 81–84.

319. Hittudomány a Vajdaságban : (1945–2005) / Hegedűs Antal = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 85–88.
Az oktatásról. – A tanulmány megjelent a Magyar Tudomány Napja a Délvidéken 2006. című évkönyvben.

320. Hol tart a zsinati megújulás / Hegedűs Antal = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 6–10.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

321. HEGEDŰS Attila
Nagy Imre a jugoszláv nagykövetségen / Hegedűs Attila = 3. évf., 4. [10.] sz.

(2003. október 23.), p. 5–8.

322. HELLER Ágnes

Veszélyben a magyar demokrácia? : [Övök a szó] / Heller Ágnes : [fordította Kaslik Péter] = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. július 4.), p. 100–111.

323. HERNYÁK Árpád

Szántó Gábor és a jugoszláviai magyar hűségmozgalom : [Szennyes diadal] / HERNYÁK Árpád = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 23–32.
Ez az írás Marosvásárhelyen, 2007. augusztus végén, a IV. Kisebbségtörténeti konferencián elhangzott előadás szerkesztett változata.

324. HÓDI Éva

Foszladozó értékeink, foszladozó közösségünk : Hagyomány és örökség / HÓDI Éva = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 121–123.
A kultúráról.

325. HÓDI Sándor

Családi konfliktusok / HÓDI Sándor = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 103–122.
Részlet a Szex, szerelem, házasság a Vajdaságban c. kutatási projektum anyagából. – Illusztrációkkal.

326. A demokrácia színe és visszája / HÓDI Sándor = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 39–54.

327. És mi, magyarok? : Szilágyi Károly: Nyílt pályán. Pannon-Kultúra, Budapest, 2011. / HÓDI Sándor = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 99–101.
Könyvismertető.

328. A gondolat hatalma / HÓDI Sándor = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 36–43.

329. Húsz év után : Kihagyták a népet / HÓDI Sándor = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 10–20.

330. Az írástevők felelőssége : (Hornyik Miklós: Meghasonlításunk története. Délvidéki könyv. Timp, 2009, Topolya) / HÓDI Sándor = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 36–38.
Könyvismertető.

331. A magyar falvakról és nemzetstratégiáról szülőfalum szemszögéből / HÓDI Sándor = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 32–39.
Torontálországi (Kisorosz) faluról.

332. A megtett út : lépések az autonómia megvalósításáért / HÓDI Sándor = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 50–53.
Elhangzott Budapesten, 2003. szeptember 26-án.

333. Nemzetpolitikai olvasókönyv : (Makkai Béla: Híja-haza – cikkek, esszék, tanulmányok, Magyar Nyugat Könyvkiadó, Vasszilvágy, 2013) / HÓDI Sándor = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 94–99.
Könyvismertető.

334. Nyolcvan év kisebbségben / HÓDI Sándor = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 43–47.

335. Az önmegvalósítás mítosza : Az individualizmus, a humanizmus és a reformáció korunk értelmezésében : [Az önmegvalósítás mítosza] / HÓDI Sándor = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 104–107.

336. Örök a strázsán : levél Végl Lászlóhoz az Időírás, időközben c. könyve apropóján / HÓDI Sándor = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 82–89.

337. A társas kapcsolatok alakulása többnemzetiségű környezetben / HÓDI Sándor = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 84–91.
Részlet egy kutatási anyagból. – Illusztrációkkal.

338. Új hang a Délvidéken : Az Aracs folyóirat méltatása: [Elhangzott a Márton Áron-émlékérem átadásakor] / HÓDI Sándor ; [Váli Anna fotói] = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 9–10.
Fotókkal.

339. Vajdasági „magyar narancs” : Egy tájékoztató körút tanulságai : [Helyzetjelentés] / HÓDI Sándor = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 90–94.
Az oktatásról. – Részlet A tehetség kérdőjelei c. 2009-ben megjelent könyvből.

340. Van-e alternatívája az asszimilációnak? : Farkasverem / HÓDI Sándor = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 11–20.
Részlet a szerző Farkasverem c. tanulmányából.

341. Zavarodott nemzettudat, avagy népszerűségi listák történelmünk nagyjairól a Vajdaságban / HÓDI Sándor = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 21–22.

Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

342. HORNYIK Miklós

A délvidéki magyar irodalomról : Balázs-Arth Valériának / Hornyik Miklós = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 39–45.

343. Emlékeztető / Hornyik Miklós = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 58–60.

A vajdasági magyar irodalomról. – Csuka Zoltán írásáról az 1943. évi palicsi írótaborozásról a pécsi Sorsunk c. folyóiratban.

344. Az eszméltető / Hornyik Miklós = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 157–159.

Vajda Gábor könyveiről. – Fotóval.

345. Irodalmi emlékeztető / Hornyik Miklós = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 44–46.

Konrád György és Kertész Imre műveiről. – Ez az írás, rövidített változatban, megjelent a Magyar Hírlap 2008. április 9-i számában.

346. Az írók felelőssége és a szabadság : (Ezredvég) / Hornyik Miklós = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 9–13.
A magyar és a vajdasági magyar irodalomról.

347. Magyarok a határörvidéken : [Emlékeztető] / Hornyik Miklós = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 155–156.

Dormán László fényképeiről. – Elhangzott Budapesten, 1991. december 13-án.

348. Petőfi különös utóélete : Az elveszett kézirat / Hornyik Miklós = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 46–49.

Hornyik Miklós Fénykörben c. esszéketéből. – Illusztrációkkal.

349. Személyes sorsközösség : A magyar nemzetszeme története Joó Tibor életművében / Hornyik Miklós = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 23–30.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

350. Az üdvösség magánya / Hornyik Miklós = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 32.
Szabados György költészetéről.

351. HORVÁTH Mátyás

Hej, ráérünk arra még! / Horváth Mátyás = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 23–24.
Az oktatásról.

352. HUSZÁR Pál
Harc a diákért? Avagy másféle küzdelem? / Huszár Pál = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 41–48.
A magyarországi oktatásról az egyházi fenntartású iskolákban.

353. Keresztyén felelősséggel a nemzetért / Huszár Pál = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 35–44.
A keresztyénségről és a nemzetről. – Fotóval.

354. HUSZÁR Zoltán
Alkalmi jegyzet a Határok szabdalta közérzet c. antológiáról / Huszár Zoltán = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 91–94.

355. Alkalmi jegyzet néhány török vonatkozású szemelvényről / Huszár Zoltán = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 173–180.

356. Alkalmi jegyzet néhány török vonatkozású szemelvényről : 2. / Huszár Zoltán = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 72–81.

357. Délszláv szomszédaink / Huszár Zoltán = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 57–66.

358. Egyenes beszéd : Vajda Gábor könyvéről / Huszár Zoltán = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 96–101.
Vajda Gábor Remény a megfélemlítetttségben c. könyvéről.

359. Az egyensúlyozásról : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Huszár Zoltán = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 134–136.

360. Ezek vagyunk? : [Örömük támadt az emberben] / Huszár Zoltán = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 119–127.

361. Hasonló észjárás, hasonló sors / Huszár Zoltán = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 52–57.
A török és a magyar nyelvről.

362. Idézetek, gondolatok a nyelvről (és másról) / Huszár Zoltán = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 22–26.

363. Kényes kérdések / Huszár Zoltán = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 27–30.

364. Kényes kérdések : 2. / Huszár Zoltán = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 75–78.

365. Kétféle észjárás / Huszár Zoltán = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 50–53.

366. A magyarellenességről : [Holnap is élünk] / Huszár Zoltán = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 110–113.

367. A nyelvtanulásról : [Kővé vált kenyér, kővé vált lélek] / Huszár Zoltán = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 116–121.
Az oktatásról.

368. Októberi fordulat / Huszár Zoltán = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 8–9.

369. Az összefogásról / Huszár Zoltán = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 86–88.

370. Rokonaink és nem rokonaink / Huszár Zoltán = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 44–47.

371. Siker és kudarc / Huszár Zoltán = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 13–16.

372. Szabadságharcaink / Huszár Zoltán = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 75–80.

373. Az számít, merre tartasz / Huszár Zoltán = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 15–17.

374. A tájékoztatásról / Huszár Zoltán = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 76–79.

375. A tájékoztatásról : 2. / Huszár Zoltán = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 28–30.

376. A tisztánlátás felé : [Tíz év története] / Huszár Zoltán = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 40–44.

377. Töretlen sziklaszirt : Sz. Kanyó Leona / Huszár Zoltán = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 57–61.
Sz. Kanyó Leona költészetéről. – Fotóval.

378. HUZSVÁR László
Bánságsírató : [Helyzetjelentés] / Huzsvár László = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 95–97.
Helyzetkép a bánsági magyar

szórványvidékről.

379. A szeretet lángjával perzseljünk : [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2005. évi díjkiosztó műsorából] / Huzsvár László = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 156.
Fotókkal.

380. JÁMBORNÉ Balogh Tünde
Gyurkovics Hunor, a Kárpát-medence vándora : laudáció a Szervátiusz Jenő-díj átadásának alkalmára / Jámborné Balogh Tünde = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 101–104.
Elhangzott 2005. november 13-án. – Tartalmazza még: Művészetének forrása és legfőbb ihletője: magyarsága : [a budapesti Vármegye Galériában 2006. február 5-én megrendezett kiállítás megnyitójának rövidített változata].

381. JAKUS Lidia
Csak egyszer vagyunk fiatalok, utána már más mentséget kell találnunk : A fiatalok erkölcsi normáinak felmérése és az adatok statisztikai feldolgozása : [tanulmány] / Jakus Lidia = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 20–34.
Illusztrációkkal.

382. JENEI Ervin
A humánerőforrással való gazdalkodás Magyarországon / Jenei Ervin = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 70–77.
Tíz magyarországi vállalat és intézmény munkájáról.

383. JÓKAI Anna
A teremtés aranyzárlán igazgyöngy minden ünnep / Jókai Anna = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 58–66.
Elhangzott Muzslán, 2005. október 1-jén.

384. JUHÁSZ András
Isten tenyerén : Geopolitikai határaink képzeletének változásairól : [Vétő a rossz politika ellen] / Juhász András = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 36–43.

385. JUHÁSZ György
Aracs / Juhász György = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 11–12.
Elhangzott Budapesten, 2012. szeptember 19-én.

386. A belgrádi igazságosztó- és az igazság / Juhász György = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 78–79.

387. Célfotó : 2441:2296 arányban választott képviselőt a horvátországi

magyarság / Juhász György = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 58–60.

388. Magyar múlt horvát szemmel / Juhász György = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 181–183. Sokcsevi Dénés Magyar múlt horvát szemmel c. könyvéről.

389. Magunk között tartani : [In memoriam Hornyik] / Juhász György ; [Váli Anna fotói] = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 14–15. Elhangzott a Róka koma – In memoriam Hornyik Miklós c. emlékkönyv bemutatóján, 2013. március 4-én. – Fotókkal.

390. Mit mond Belgrád? / Juhász György = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 74–77.

391. Quo vadis, Szerbia? / Juhász György = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 61–63.

392. A Szerkesztő-fejedelem nélkül : Hornyik Miklós (1944–2012) és kora / Juhász György = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 69–73.

393. Ünnepeink rendjéről, március 15-én : A magyar nagykövetségeken nem ünneplik augusztus 20-át / Juhász György = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 95–96.

394. JUHOS-KISS János
Nyílt levél Kalász Márton úrhoz, a Magyar Írószövetség elnökéhez / Juhos-Kiss János = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 8–9.

395. JURECSKÓ László
Élvezetes olvasmány a tudományosság feladása nélkül : (Gulyás Gizella: Délvidéki művészek és Nagybánya 1896–1918, Logos Grafikai Műhely, 2006) / Jurecskó László, Kishonthy Zsolt = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 113–117.
A 2007. április 20-án megtartott könyvbemutató szerkesztett, rövidített változata.

396. KABDEBŐ Lóránt
Hornyik Miklós Ottlik-könyve / Kabdebő Lóránt = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 33–35. Könyvismertető.

397. Lélekkarambol : A hetvenöt éves Ágh István költői életműve / Kabdebő Lóránt = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 71–72.

398. KABÓK Erika
Politikai kérdés : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Kabók Erika = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 35–36. Az oktatásról.

399. KARINTHY Frigyes
Levél : [„Nem hallgat a fájás az idegben”] / Karinty Frigyes = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 12.

400. KASLIK Péter
„Két pogány közt” – a harmadikról ne is beszéljünk : [Kihagyták a népet] / Kaslik Péter = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 29–32. A szlovák nyelvtörvényről.

401. Miért hiányzik Reményik Sándor Eta tankönyvéből? : [Szélem szemközt, hegnyek hágyva] / Kaslik Péter = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 133–135. Reményik Sándor írásairól.

402. KÁVAI Anna
Asszimiláció környezetünkben / Kávai Anna = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 45–47.

403. Hallgattak, de nem felejtettek / Kávai Anna = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 62–63. Az adórjani 1944-es eseményekről.

404. KEMÉNY András
Liberális beszédírók segítésére / Kemény András = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 5–7. Tartalmazza még: 1848. évi XVIII. törvények - sajtótörvény.

405. KERESKES József
Asztaltársaságaink témáiból / Kereskes József = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 33–35. A tanúgyról.

406. Az átvilágításról / Kereskes József = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 99–100. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

407. Barangoló : A felismerés zsebkönyve / Kereskes József = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 99–100. Könyvismertető. – Illusztrációval.

408. Cserbenhagyásos gázolás / Kereskes József = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 4.), p. 21–23.

409. Dal a magasban : „Legyetek derűsek” / Kereskes József = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 20–22. Rúzs Magdolnáról.

410. Délvidéki négyes / Kereskes József = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 83–85.

411. A diktátor halála / Kereskes József = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 70–72. Slobodan Miloševićről.

412. Az előrebecslési módszerek, a tájékoztatás / Kereskes József = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 69–77. A Népeesség és népeességpolitika Magyarországon c. konferencián elhangzott korreferátum 1998. november 16-án.

413. Gondolatok A reformáció terén / Kereskes József = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 37–39.

414. Három kroki : a pápai látogatás kommentárja / Kereskes József = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 78–80.

415. Három kroki : (2.) / Kereskes József = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 65–67.

416. Időszzerű feljegyzések : Falfirkálók és kisebbségverők : [krokik] / Kereskes József = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 38–40.

417. A kő dicsérete : (Aracpuszta, 2004. március havában) : [esszé] / Kereskes József = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 5.

418. A magyarokat elkergetik, ugye? : [Vétő a rossz politika ellen] / Kereskes József = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 105–106.

419. Mi történt október 30. éjszakáján? / Kereskes József = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 14–17. Az 1956-os események.

420. Mit ér az ember, ha magyar? / Kereskes József = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 44–45.

421. Ócska filc, némi ragasztóval / Kereskes József = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 92–93.

422. Össze kell törni az aranyborjút : Töprengések Srebrenica után 10 évvel

/ Kerekes József = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 80–82.

423. Politizáló egyház, avagy erkölcstelen politikum? / Kerekes József = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 38–40.

424. Sorok olvasónaplómból : Vajda Gábor: Remény a megfélemlítésben / Kerekes József = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 94–95. Könyvismertető.

425. Szeretni Szabadkát / Kerekes József = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 25–27. Szabadka rendezési tervéről.

426. Tette egyszerű és fenséges : Az egyik első Aracs-díjas közéleti munkás, Uzon Miklós köszöntése / Kerekes József = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 19–20.

427. Tőkés László nem alkuszik / Kerekes József = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 15–17. Tőkés László erdélyi református püspökről.

428. A világ(gazdaság) Canossa-járása : [Illegális szilvórium] / Kerekes József = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 141–143.

429. KISS Gusztáv
Az Aracs eddigi számainak tartalomjegyzéke / Kiss Gusztáv = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 103–106.

430. Az Aracs folyóirat szerzői : (2001–2006) : [Ötéves az Aracs – a folyóirat eddigi évfolyamainak a repertórium] / Kiss Gusztáv = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 105–115.

431. Az Aracs 2003. évi tartalommutatója / Kiss Gusztáv = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 90–95.

432. Az Aracs 2004. évi tartalommutatója / Kiss Gusztáv = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 102–105.

433. Az Aracs 2005. évi repertórium / Kiss Gusztáv = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 106–110.

434. KISS Jenő
A magyar nyelv az Európai Unióban / Kiss Jenő = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005.

március 15.), p. 10–15.

435. KISS Rudolf
A Civil Mozgalom követelése : [„Ne bánts a magyart”] / Kiss Rudolf = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 7–8. Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én.

436. Év végi gondolatok toleranciáról, egyenlőségről / Kiss Rudolf = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 46–47.

437. A média szerepe a bíróságok munkájának befolyásolásában / Kiss Rudolf = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 93–94. A „temerini eset”-ről.

438. KLAMÁR Zoltán
Hogyan kerül a Ferenc Jóká-s porcelánbögre a szublótra? : A múlt idő néprajza / Klamár Zoltán = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 75–77.

439. A múlt fogódzói, avagy a helyismereti irodalom fontossága : Széjlegyzetek két kötet kapcsán / Klamár Zoltán = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 119–122. Dongó Ferenc és a szerzőtársak A martonosi egyházközség története és Valkay Zoltán Magyarkanizsa építészeteinek rövid története c. könyvekről.

440. KÓKA Rozália
Édes hazám, mit vétettem? / Kóka Rozália = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 55–64. A bukovinai székelyek története. – Fotókkal.

441. KOLTAY Gábor
Békés népirtás / Koltay Gábor = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 4–11. Elhangzott Zentán, 2005. április 20-án.

442. KONCZEK József
Jó napot, Magyarnándor! : [Kézzel írott jegyzőkönyv] / Konczek József = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 103–117. Szociográfiai írások.

443. KONDOR Katalin
Erős nemzettudat nélkül a média prédáivá válunk / Kondor Katalin = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 40–45. A VII. Vajdasági Szabadegyetemen elhangzott előadásnak rövidített változata.

444. Média–hatalom–médiaegyensúly / Kondor Katalin = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 27–30. A magyarországi médiatörvényről.

445. KÓNYA Róbert
1920. június 4. : (Egy délvidéki fiatal gondolatai) / Kónya Róbert = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 12.

446. KORSÓS Tamás
A Magyar Köztársaság Főkonzulátusa ... / Korsós Tamás = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 4. A Nemzeti Regiszterről.

447. KORZENSKY Richárd
„Még jöni kell, még jöni fog---” : Magyarország, vallás, jövő / Korzensky Richárd = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 33–37.

448. KÓS Károly
Kiáltó szó : Erdély, Bánság, Körösvidék és Máramaros magyarságához! : [részlet] : [„Nem hallgat a fájás az idegben”] / Kós Károly = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 16–18.

449. KOSZTOLÁNYI Dezső
A magyar irodalom és az ő irodalmuk / Kosztolányi Dezső = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 7–13. Tartalom: A titokzatos hallgatás ; A vörös hetesek ; A lipótvárosi pocsolya ; Egy nagy tehetség kálváriája ; A pénz szerepe ; A Bécsi utcai irodalmi diktátor ; A cinkostársak. – Az Új Nemzedékben megjelent Kosztolányi-írások 1920-ból.

450. KOVÁCS Csaba
Délvidéki magyar sors : A második világháborús megtorlások emlékezete a délvidéki magyaroknál / Kovács Csaba = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 53–57.

451. KOVÁCS Frigyes
Gondolatok a magyar kultúra napján / Kovács Frigyes = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 53. Elhangzott a szabadkai Népszínház Magyar Társulata ünnepi műsorában.

452. Ünnepi beszéd helyett / Kovács Frigyes = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március), p. 30–31. Elhangzott Szabadkán, 2003. október 29-én.

453. KOVÁCS Nándor
Lelkeket összekötő híd : A makói Marosvidék folyóirat bemutatkozása Szabadkán / Kovács Nándor = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 112.

454. Miként megmaradni? : Keresztény magyar értékrend nélkül semmiképp : [Vétó a rossz politika ellen] / Kovács Nándor = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 80–81.
455. Ne „okosok” legyünk, hanem cselekvők! / Kovács Nándor = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 58–60.
456. KOVÁTS Zoltán
Sorskérdésünk a népesedés / Kovács Zoltán = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 16–19.
457. LENGYEL János
Párizs 1946–1947 – Egy békediktátum ügymenete : A békekonferencia előzményei : [„Harczedzett zászlóalj”] / Lengyel János = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 12–17.
458. LOVAS István
Dr. Létmányi István, az üldözött : Gyógyszerészként és költőként Nagyfényen és Szarajevóban / Lovas István = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 40–43.
459. LUKÁCS Bence Ákos
Változatok a délvidéki magyar identitásra – a Bácska Tóthfalu példáján : [„Anyám, visznek a seregék”] / Lukács Bence Ákos = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 47–59. Illusztrációkkal.
460. MÁK Ferenc
„Abból éltél, mit elérhettél” : Főhajtás Vajda Gábor emléke előtt : [Vajda Gábor emlékezete] / Mák Ferenc = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 81–82. Vajda Gábor munkásságáról.
461. Álma föl száll a boldog csillagokhoz : Lovász Pál költői pályája : [Erőforrások tékozlása] / Mák Ferenc = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 86–93. Tartalmazza még: Lovász Pál művei ; Lovász Pál versei a Tiszavidék c. folyóiratban.
462. Az Aracs mint katedrális : Üdvözet az olvasónak / Mák Ferenc = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 5–7.
463. Babits Mihály: „A művelt literátus értelmiségből származom” : A magyar valóság a XIX. század utolsó évtizedeiben : [A tisztánlátás megkésett pillanatai] / Mák Ferenc = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 124–136. A magyar irodalomról.
464. A baranyai köztársaság délvidéki menekültjei : Emigránsok a vajdasági közírásban 1920 után : [Az elveszejtett haza] / Mák Ferenc = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 27–35. A vajdasági magyar irodalomról. – A tanulmány Marosvásárhelyt, 2007. augusztus végén, a IV. Kissebbségtörténeti konferencián elhangzott előadás írott változata.
465. A délvidéki hivatástudatról : „A nemzet tragédiájának egy magva ebbe a talajba esett” : Herceg János számvetése : 1941–1944 / Mák Ferenc = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 50–58.
466. A délvidéki kolonizáció és az agrárreform : (1918–1941) : [„Mennyi vagyonát taposták szét talpas, süket katonák!” – Trianon 90 éve] / Mák Ferenc = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 15–53.
467. Draskóczy Ede története : [Arcok a fényben] / Mák Ferenc = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 65–94.
468. Garády Viktor : Az öreg halász és a magyar tenger : [Magyar évszázadunk cseregyerekei] / Mák Ferenc = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 59–74. Tartalmazza még: Hangok a tengeren : (részlet) / Garády Viktor ; Rita leányomnak : [vers] / Garády Viktor. – Illusztrációkkal.
469. Herceg János születésének centeráriumán : „A nemzet tragédiájának egy magva ebbe a talajba esett” / M. F. [Mák Ferenc] ; [Dormán László fotója] = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 42. Fotóval.
470. Jegyzet Juhász Gyula Trianon című verséhez : [„Mennyi vagyonát taposták szét talpas, süket katonák!” – Trianon 90 éve] / Mák Ferenc = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 13–14.
471. A Jónás-gondok terhe : A hatvanéves Vajda Gábor köszöntése / Mák Ferenc ; [Gyurkovics Hunor fotója] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 151–154. Fotóval.
472. Községi távlatok és apadó nemzeti hagyomány a Drávaszögben : [Farkasverem] / Mák Ferenc = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 74–83. Baranyai Júlia Vízbe vesző nyomokon, Dr. Lábadi Károly Élet egy háború
- után, Lábadi Károly Várdaróc – a rét melletti falu és Lábadi Károly Boranyja c. könyvekről.
473. Közzeltemet alkotni és azt maradandólag fenntartani : Óbecse sajtótörténete a polgárosodás korában : „Mintha egy erdőben állnék” / Mák Ferenc = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 49–75. Óbecse sajtótörténete 1882-től 1944-ig.
474. Meddig foszlik semmivé közösségi értékeink szép szövédéke? : (Vitaindító gondolatok Müller Éva írása kapcsán) / Mák Ferenc = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 100. Felhívás, hogy többen írjanak a közösségi életéről.
475. A megkerülhetetlen szembesülés / Mák Ferenc = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 89–93. Vajda Gábor Remény a megfélemlítetttségben c. könyvéről.
476. Sámánjaink színes álma : Egy küldetéses könyvről és a számvetés jelentőségéről / Mák Ferenc = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 110–112. Balázs-Arth Valéria Délvidéki magyar képzőművészeti lexikon c. könyvről.
477. A szakadék szélén : Jugoszlávia öröksége : [Magyar nemzedékek sorsa a Délvidéken] / Mák Ferenc = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 47–63.
478. Száműzöttek elszántsága : A horvátországi (drávaszögi) magyarság nyelvi, kulturális és közösségi fennmaradásának esélyei / Mák Ferenc = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 58–73.
479. Úgy látta, hogy a gondolkodás joga az utolsó menedékünk : Szempontok Szenteleky Kornél műveinek újraolvasásához : [Használt trianoni bankó – a függő adósság] / Mák Ferenc = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 60–69. Utószó Szenteleky Kornél Isola Bella c. regényéhez (Budapest, Kráter Kiadó).
480. Vajda Gábor emlékezete : Községi kényszerpályák / Mák Ferenc ; [Horvát Nándor fotói] = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 84–85. Fotókkal.
481. MARCSÓK Vilma
... Árvay Anna trianoni (h)arca : [Használt trianoni bankó – a függő

adósság] / Marcsók Vilma = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 70–71. Fotókkal.

482. Az Alma Materről – az alma materért : (A nagybecskereki magyar középiskolások lapjáról) / Marcsók Vilma = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 29–31.

483. Iskolaközpont – hálózat – régió : Anyanyelvű oktatásunkról / Marcsók Vilma = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 9–19.

484. Tudatos asszimilációs politika a közoktatásban Trianontól napjainkig / Marcsók Vilma = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 25–30. Az oktatásról. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

485. MARGITTAI Gábor
Foltjaink / Margittai Gábor = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 79–82. Kommentár Domonkos László Nagyenyedi ördögszekér c. könyvéhez.

486. MÁRKUS Béla
Szakma vagy hivatás – avagy az irodalom értése és szerepe / Márkus Béla = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 19–21. Elhangzott a Kanizsai Írótáborban, 2003 szeptemberében.

487. MÁTHÉ Áron
A magyar bocsánatkérés történelmi nézőpontból : A vereség taktikája / Máthé Áron = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 101–105.

488. MATUSKA Márton
Értünk halt meg : Sörös Imre '56-os temerini vértanú életútja / Matuska Márton = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 18–26. Fotóval.

489. Ez az a nap : Mit kíván a magyar nemzet a Délvidéken? / Matuska Márton = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 5.

490. Ez történt velünk Szenttamáson : [Szennyes diadalok] / Matuska Márton = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 6. Pintér József krónikájáról. – Fotóval.

491. Hová tűntek Zsablyáról a magyarok? / Matuska Márton = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 70–75. Saáry Éva bevezetőjével. – Az 1942-es események Zsablyán. – Elhangzott Luganóban, 2005. február 27-én.

492. Kommentár és felhívás / Matuska Márton = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 84. Faragó Zoltán Értünk haltak c. írásáról. – Felhívás az 1944-ben kivégzett magyar papok történeteinek kutatására.

493. Korunk koronatanúja : Tomán László megidézése halála és „tiszteletet érdemlő életművé”-nek befejezése alkalmából : [In memoriam] / Matuska Márton = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 127–129.

494. A legyőzött megaláztatása és a győztes gögös fölénye : Személyes gondolatok A. Sajti Enikő legújabb könyvének olvasása közben : Ami nagyon erősen él az emberben / Matuska Márton = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 99–104. Könyvkritika.

495. Lélekváltság helyett : Illés Sándor: Akikért nem szólt a harang című regényének angol kiadása elé / Matuska Márton = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 102–107.

496. Lincshangulatban : Hogyan csináltak az elkötelezett antikommunista magyar rendőrségi nyomozókból háborús bűnöst és akasztották fel Újvidéken a Halpiacon / Matuska Márton = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 85–93. Hegyi József életéről Galkó Antal és Hegyi Margit nyilatkozik.

497. Meddig jutottunk : az 1944 végén, 1945 elején elkövetett magyarellenos atrocitások feltárásával : [tanulmány : Pro memoria] / Matuska Márton = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. június 15.), p. 68–77. Fotókkal.

498. Megaláztatásunk nemzetközi okmánya : A trianoni békeszerződés : Használt trianoni bankó - a függő adósság / Matuska Márton = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 31–36. Az ausztráliai Trianon Társaság 2001 tartalomjegyzék-szerűen összefoglalta a trianoni szerződést. – Illusztrációkkal.

499. Megvert pásztorunk : Adalékok Gachal János torontálvásárhelyi református püspök életrajzához / Matuska Márton = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 79–81.

500. Miért? : [Farkasverem] / Matuska Márton = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 71–73. Illusztrációkkal.

501. Miről szól a Dunafalvi-induló? : [„Mintha egy erdőben állnék”] / Matuska Márton = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 78–81. A Dunafalvi Lajos tiszthelyettesnek szentelt indulóról, amelynek a szerzője Jovanovity Vaszilije. – Illusztrációval.

502. Rá ne lépjünk a gyűlölködés útjára : December ötödike : Holnap is élünk / Matuska Márton = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 82–85.

503. Szerbia diadalútja : (1804–2000) : gondolatok Latinka Perović *Između anarhije i autokratije* c. könyvének olvasása közben / Matuska Márton = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 68–73. Könyvkritika.

504. Uszítás : [Helyzetjelentés] / Matuska Márton ; [Dávid Csilla fotója] = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 50–53. Az 1942-es újvidéki razziáról és az 1944-45-ös megtorlásról. – Fotóval.

505. Velünk történt : (Zentán és egyebütt a déli végeken) : Gondolatok Szloboda János : Zentán történt '44-ben c. könyve második kiadásának olvasása közben és után / Matuska Márton = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 87–91.

506. Zsablyai genocídium : (monográfiarészletek) / Matuska Márton = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 57–68. Tartalmazza még: Bűn Mátyás nyilatkozata.

507. MÉREY-Zagyva Emma
Olyan ország nem lehet az EU tagja, amely kollektív bűnösökként megbélyegzi kisebbségét / Mérey-Zagyva Emma = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 65. Elhangzott 2011. november 25-én a Délvidéki magyar Golgota 1944-45 megemlékezésén. – Fotókkal.

508. MÉSZÁROS Zoltán
Eddig jutottunk - félúton : (Vajdasági Magyar Tudományos Társaság: Rémuralom a Délvidéken, Atlantisz, Újvidék, 2004. Szerkesztette Csorba Béla, Matuska Márton, dr. Ribár Béla) / Mészáros Zoltán = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 98–100. Könyvkritika.

509. A korai titoizmus propagandája / Mészáros Zoltán = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 94–98.

510. A magyar cselekvésképtelenség történelmi gyökerei és leküzdésének lehetőségei : [Vétó a rossz politika ellen] / Mészáros Zoltán = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 73–79.

511. Megszokott történetek egy majdnem tökéletes népi társasról : Recenzió (Matuska Márton: Hová tűntek Zsablyáról a magyarok?, a VMDP történelmi bizottsága, Temerin, 2004., 232 o.) / Mészáros Zoltán = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 76–77. Könyvismertető.

512. A mozaikkép egyik alapelve : A temerini razzia – Ádám István – Csorba Béla – Matuska Márton – Ternovác István – (a VMDP Történelmi Bizottsága, Temerin 2001) / Mészáros Zoltán = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 55–57. Könyvismertető.

513. Az önálló magyar iskolák szerepe a történelemoktatásban : (Egy fontos részletkérdés) : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Mészáros Zoltán = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 33–34. Az oktatásról.

514. A sine ira et studio elve a jugoszláv történetírásban és egy értelmezési kísérlet / Mészáros Zoltán = 3. évf., 4. [50.] sz. (2003. október 23.), p. 101–110. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

515. Szubjektív lábjegyzetek a valósághoz, amelyben a végjáték kezdete folyt : (Recenzió) / Mészáros Zoltán = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 85–88. Csorba Béla Egy végjáték kezdete c. könyvéről.

516. A teljes igazság érdekében / Mészáros Zoltán = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 66–67. Mészáros Sándor Holttá nyilvánítva c. könyvéről.

517. MEZEI Zoltán
Aracs : A délvidéki magyarság közéleti folyóirata : Vajda Gábor főszerkesztő úr részére / Mezei Zoltán = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 93. A szerző reagálása az Aracs 2007. 1. számában megjelent Gubás Ágota beszélgetésére András Attilával.

518. MIHÁLYI Katalin
Családja is ártatlanul bűnhődött : 60 éve végezték ki dr. Bogner Józsefet,

a délvidéki magyarság kiemelkedő egyéniségét / Mihályi Katalin = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 94–97. Fotóval.

519. A dél-bánsági magyarság szolgálatában : [Balassa Julianna] / Mihályi Katalin ; [Molnár Edvárd fotója] = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 75–77. Fotóval.

520. Egy bátor, elhivatott közéleti ember / Mihályi Katalin ; [Molnár Edvárd fotója] = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 10–11. Vajda Gábor Szabad Líceum c. irodalmi estjeiről. – Fotóval.

521. Isten éltesse, Doktor Úr! : Gubás Jenő, az örökös ellenzéki, a cselekvő értelmiségi 75 éves / Mihályi Katalin = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 5–10. Fotóval.

522. MILOVÁN Sándor
Az Európai Unió és a kárpátaljai magyarság : [Vétó a rossz politika ellen] / Milován Sándor = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 34–35.

523. MIRNICS Károly
Állami irányítású etnikai tisztogatás / Mirnics Károly = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 5–6.

524. Ámítás és hiszekenység : Gyorsjelentés a délvidéki magyar népiességi helyzetről / Mirnics Károly = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 44–46.

525. Az Aracs első sikere / Mirnics Károly = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 5–10. Reagálás a Híd 2002. februári számában Szelei István Párhuzamos glosszák címmel megjelent írására.

526. Az Aracs Társadalmi Szervezet létrehozásának jelentősége : Fennállásának tizedik évfordulója alkalmából / Mirnics Károly = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 63–65.

527. Auschwitz nemcsak zsidó fájdalom--- / Mirnics Károly = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 6–9. Kertész Imréről. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

528. A beteg közérzetű és közgondolkodású szerb társadalom paradoxonjai : [Nézzük a buborékot!]

/ Mirnics Károly = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 124–126.

529. Családellenes állam : A magyar népesség öregedő és koros korcsoportjának közéleti szerepe a magyarság jövőképe kialakításában a Kárpát-medencében : [Kikért élek s vagyok] / Mirnics Károly = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 92 – 96.

530. A családellenes szerb állampolitika mint a magyar kisebbség elleni nemzetiségi politika része a Vajdaságban / Mirnics Károly = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 58–70. Illusztrációkkal.

531. A Délvidék jövője : A magyar kisebbség meg-megújuló utóélete és a többségi szerb népesség koravén előélete : [Vétó a rossz politika ellen] / Mirnics Károly = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 62–67.

532. A Délvidék (Vajdaság) népességének alakulástörténete : (1910–1991) : 1. rész / Mirnics Károly = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 86–100.

533. A Délvidék (Vajdaság) népességének alakulástörténete : (1910–1991) : 2. rész / Mirnics Károly = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 56–71. Illusztrációkkal.

534. A délvidéki, a Vajdaságban élő magyar politikai és értelmiségi elit viszonyulása az 1956-os magyar forradalomhoz és szabadságharcához az 1990-es évek előtt : Jugoszláv-szerb politikai háttéresemények / Mirnics Károly = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 5–14.

535. Demográfiai figyelmeztető : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Mirnics Károly = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 29. Az oktatásról.

536. 1956 öröksége és a Kádár-korszak / Mirnics Károly = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 37–43.

537. Fecseg a tanár úr : [vitacikk] / Mirnics Károly = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 20–21. Bányai Jánosról.

538. A forradalmak és szabadságharcok népe / Mirnics Károly = 12. évf., 1. [43.]

sz. (2012. március 15.), p. 89–92.

539. Fő a kakaspaprikás : Bűnös asszisztálásunk az etnikai arányok megbomlasztásához / Mirnics Károly = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.) p. 20–23.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

540. Haszontalan értelmiség : Mit keresnek a magyarok a szerb pártokban? / Mirnics Károly = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 17–19.

541. A józan ész trónfosztása : avagy iszapbirkózás oklevélhonosítási ügyben / Mirnics Károly = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 92–94.

542. Kiigazításra szorul a keresztény Oroszországgal szembeni magyar külpolitika / Mirnics Károly = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 40–43.

543. Kockázatmentes vajdasági magyar szépirodalom : (Irodalomszociológiai reflexiók) / Mirnics Károly = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 78–81.

544. Közéleti lelkiismeretünk ébresztője : A máig köztünk élő Vajda Gábor : [1945–2008] / Mirnics Károly = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 7–8.

545. A középkori uzsorás zsidó bankártól a soknemzetiségű fináncoligarchia önkényuralmáig : A magyar nép forradalmi kezdeményezőkézsége / Mirnics Károly = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 25–27.

546. Lappangó asszimilációs stratégiák / Mirnics Károly = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 98.

547. A magyar királyságból kiszakított utódállamokban élő magyar nemzeti kisebbségek összehasonlító története: (1918–1938) / Mirnics Károly = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 31–42.
Bodonyi Ilona Idők szorításában c. könyvről.

548. A magyar jogtudomány hozzájárulása Horvátország önállóságához / Mirnics Károly = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 81–83.
Pecze Ferenc Az európai alkotmánytörténet és nyolc évszázados magyar-horvát államközösség fejlődése c. könyvről.

549. A magyar kisebbségi populáció

fogyása : [Erőforrások tékozlása] / Mirnics Károly = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 76–82.
A születések alakulásáról 1990 és 2007 között. – Illusztrációkkal.

550. A magyar tárgyi szimbólumok megsemmisítése a Délvidéken : [tanulmány] / Mirnics Károly = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 16–19.

551. Magyarország harca a nemzetközi pénzügyi oligarchia ellen / Mirnics Károly = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 69–77.

552. Magyarország külpolitikája : satuban a jószomszédsági viszonyok fenntarthatósága és a délvidéki magyar kisebbségvédelem között : 1986–2002 / Mirnics Károly = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 32–35.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

553. Magyarságkutatásunk helyzete : [Kővé vált kenyér, kővé vált lélek] / Mirnics Károly = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 109–110.

554. Martalóc jellegű privatizáció : A tulajdon- és birtokviszonyok szerb etnikai érdekek szerinti átrendezése / Mirnics Károly = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 40–42.

555. A mellébeszélés és romlottság keveréke : Politikai torzszülemény : [Kihagyták a népet] / Mirnics Károly = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 33–37.

556. A nagy elvárások és a még nagyobb illúziók kelepccéjében / Mirnics Károly = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 48–50.
A kisebbségi politikáról.

557. A nélkülözhetetlen magyar összefogás és ellenállás hiányáról / Mirnics Károly = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 13–34.
A vajdasági politikai helyzet.

558. Nemzedékek értékcsereje / Mirnics Károly = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 101–102.

559. Névtelen intellektuális megnyilvánulás és közélet kisebbségi sorsban / Mirnics Károly = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 48–49.

560. Összefonódó és szétváló

nemzetstratégiák a Délvidéken : A XXI. század kihívásai a kis nemzetek előtt / Mirnics Károly = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 40–44.

561. Pókháló és buborék a (magyar) kisebbségvédelemben : [Illegális szilvórium] / Mirnics Károly = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 134–140.
A magyarverésről.

562. A politika szemétdombján / Mirnics Károly = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 82–86.

563. „Porlik, mint a szikla”: A szórvány mint a nemzeti kisebbségi közösség lebomlásának terméke – a destrukció folyamatának szociológiai megvilágítása / Mirnics Károly = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 25–29.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

564. A pravoszláv puszi bája: Hogyan is képzeltek el? Mivé lett??? Mivé lett!!! : [Magyar nemzedékek sorsa a Délvidéken] / Mirnics Károly = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 64–67.
A Magyar Nemzeti Tanácsról.

565. A regionális autonómiák tagadása a szerb állampolitika gyakorlatában / Mirnics Károly = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 40–45.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

566. Sóhivatal és közvélemény-kutatás / Mirnics Károly = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 80–85.

567. Szépirodalom és politika : Kertész Imre leprofasztotta Magyarországot / Mirnics Károly = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 70–75.

568. A szerb politikai méregkeverés fortélyai és kiszolgálói : [Holnap is élünk] / Mirnics Károly = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 108–109.

569. A szerb populista demokrácia és a kisebbségek : [„Harczedzett zászlóalj”] / Mirnics Károly = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 25–30.

570. „Szerb Trianon?” / Mirnics Károly = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 108–111.
Kosovo-Metohija helyzete.

571. A szerb-magyar megbékélés arculata a szerb nép köztudatában és a közvélemény politikai alakításában

/ Mirnics Károly = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 37–39.

572. Szerbia várható nemzetközi helyzete a XXI. században : [A Balkán peremén] / Mirnics Károly = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 20–25.

573. Tájjellegek szerinti önazonosság-tudat / Mirnics Károly = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 44–53.

574. Trianon utóélete ma : A nagyhatalom árnyékában ismét „nagyként” tetszelegni : Szerb nosztalgia : [Tartsd meg a sziklát!] / Mirnics Károly = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 100–102.

575. Új van születőben : [Egy térképről] / Mirnics Károly = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 90–91.

576. Vajúdó mezőgazdaság-politika, vidékfejlesztés és megmaradás Szerbiában / Mirnics Károly = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 73–76. Vajdaság mezőgazdaságáról.

577. Válasz / Mirnics Károly = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 75. Hozzászólás Bozóki Antal levelére.

578. Várom--- / Mirnics Károly = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 23–24. A Mit jelent ma vajdasági magyarnak lenni? címmel 2008. április 10-én megrendezett szabadkai tanácskozásról.

579. MIRNICS Zsuzsa
Kevesen vagyunk – sokféle a tennivaló : [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2010. évi díjkiosztó ünnepsége] / Mirnics Zsuzsa = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 122. Elhangzott az Aracs-díj átvételekor, Szabadkán, 2010. augusztus 27-én.

580. Mágusok varázspalcája : Nem létező helyzetekben nem létező emberek / Mirnics Zsuzsa = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 31–38. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

581. Az óvóképző is közügy : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Mirnics Zsuzsa = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 30–31. Az oktatásról.

582. MOHÁCSI Huba
Együttélési hajlandóság a Vajdaság lakossága körében : [Ha belülről nézem]

/ Mohácsi Huba = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 119–121. A migrációkról. – A dolgozat a 9. VMTDK 2010. évi plenáris előadására készült.

583. A nacionalizmus kialakulásának tényezői a modern társadalmakban / Mohácsi Huba = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 67–69.

584. A vajdasági magyar egyetemisták véleménye az etnikai incidensekről : [A Balkán peremén] / Mohácsi Huba = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 43–45. Egy kérdőíves felmérés elemzéséről. – A dolgozatot a szerző a 9. VMTDK-án mutatta be. – Illusztrációkkal.

585. MÜLLER Éva
„Csak ennél rosszabb ne legyen!” / Müller Éva = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 49.

586. Igazság csak egy van / Müller Éva = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 69–72. Egy magyarkanizsai lakossági fórumról.

587. A kívülálló szemével : [Amíg csak élünk] / Müller Éva = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 101–102. A kultúra helyzetéről Magyarkanizsán.

588. Levél a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom tagjaihoz / Müller Éva = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 48.

589. Minden irányban zsákutca? / Müller Éva = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 37. A választásokról.

590. Uraim, ébresztő! / Müller Éva = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 26–27.

591. NAGY Ervin
A kizárólagosság gögje / Nagy Ervin = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 64–67.

592. A liberális szabadságfelfogás zsákutcaja / Nagy Ervin = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 93–94.

593. A szabadság illúziói / Nagy Ervin = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 90–94.

594. NAGY Margit
A legsürgősebb tennivalók : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Nagy Margit = 5.

évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 45. Az oktatásról.

595. NAGY Tibor
Egy kreált délszláv állam pusztulása : A balkáni délszláv nacionalizmusok gyökerei : [Holnap is élünk] / Nagy Tibor = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 104–107.

596. NAGYGYÖRGY Zoltán
Kőlapos, a horgosi magyarok Golgotája / Nagygyörgy Zoltán = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 24–25. Elhangzott az emlékkereszt-avatón, 2011. november 20-án.

597. NEMESKÜRTY István
1956 : hősi halálunk--- / Nemeskürtty István = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 12–13.

598. Mindig Trianon--- : [A földarabolt szívárvány] / Nemeskürtty István = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 10–11.

599. NINKOV Kovačev Olga
A hányatott sorsú remekművek elfoglalták méltó helyüket : Eisenhut Ferenc / Ninkov Kovačev Olga = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 92. A szabadkai Városi Múzeum Eisenhut-kiállításáról.

600. A naiv festészet kezdete : 100 éve született Nagypáti Kukac Péter / Ninkov K. [Kovačev] Olga = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 163–165.

601. A tulipán jegyében / Ninkov K. [Kovačev] Olga = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 122–124. A szabadkai Városháza domináns tulipánmotívumáról. – Részlet a Szabadkai Városháza 1912–2012 című tanulmánygyűjteményből.

602. ORBÁN Viktor
Halljuk-e még a harangok szavát? : [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2005. évi díjkiosztó műsorából] / Orbán Viktor = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december), p. 153–155. Fotókkal.

603. ORGOVÁN Szigeti Réka
1918 – Őszirózsák / Orgován Szigeti Réka = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 33–34. Az 1918 – Őszirózsák – Zuhanórepülés c. előadásról. – Ezt az előadást András Attila írta és rendezte.

604. OROVEC Julianna
Közelítési lehetőség az Európai Unióhoz : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Orovec Julianna = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 43–44.
Az oktatásról.

605. PÁLL Sándor
Csuka Zoltán: *A visszatért Délvidék* – új szempontok hatvan évvel később / Páll Sándor = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 85–93.
Könyvismertető.

606. Páll Sándor beszéde : (a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének elnöke) : [„Ne bánts a magyart”] / Páll Sándor ; [Mácsai Tibor fordítása] = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 10–11.
Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én. – Fotóval.

607. PAP Tibor
A nemzetmentéstől a népművelésen át a szórakoztatásig : Kísérlet Trianont követő kisebbségi stratégiák megragadására a nagybecskereki Fáklya példáján : [Örömük támadt az emberben] / Pap Tibor, Zsignár Attila = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 112–118.
A Fáklya c. folyóiratról. – Illusztrációval.

608. PAPP Ferenc
Balkáni bogok / Papp Ferenc = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 22.

609. Máért-diktátum / Papp Ferenc = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 5.

610. PATRUBÁNY Miklós
A költő halála : Moyses Márton emlékére / Patrubby Miklós = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 30.

611. PÉCSI Dániel L.
Nemcsak nyelvében, hanem jelképeiben is él a magyar / Pécsi L. Dániel = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 128–129.
Illusztrációval.

612. PEKÁR Tibor
Egyöntetű magyarsággal szól hozzánk : Bartók Béla : (1881–1945) / Pekár Tibor = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 96–100.

613. Szabadka neki köszönheti zenekultúráját : Lányi Ernő munkásságáról / Pekár Tibor ; [Gyurkovics Hunor fotója] = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 50–54.
Fotóval.

614. PÉNOVÁTZ Antal
Az 1849. évi „nagy szaladás” emlékei az egyházi könyvekben : „Harczedzett zászlóalj” / Pénovátz Antal = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 6–11.
Délvidéki események 1848-ban és 1849-ben. – Illusztrációkkal.

615. PERJÁMOSI Sándor
Egy 16 éves fiú naplója Szabadka szerb megszállásának kezdetéről : [Használt, trianoni bankó – a függő adósság] / Perjamosi Sándor = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 37.
Csajkás Bódog naplójegyzetei az 1918-as novemberi eseményekről.

616. PÉTER László
Drávaszögi-ciklus : (1991-93) / Péter László = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 102–104.
A kórógyi templom, Kórógy, ne halj meg, Öreg halász, Szent László templomablakai, Szószék hangvető koronája című grafikákról. – Illusztrációkkal.

617. Élő legenda : a TAKT : 1976-2008 : A készülő TAKT-monográfia rövid összefoglalója : [Örömük támadt az emberben] / Péter László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 133–136.
A Temerini Alkotóműhely és Képzőművészeti Táborról. – Az írás tartalmaz még kettő felhívást.

618. Kék Bagoly : Egy délvidéki magyar indián Kanadában : Fujkin István : [Magyar évszázadunk cseregyerekei] / Péter László = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 98–104.
Fujkin István festészetéről.

619. Révész, fényárnyékba kapaszkodva : [Arcok a fényben] / Péter László = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 111–120.
Révész Róbert fényképészetéről. – Illusztrációkkal.

620. PÉTER László
Székely sziget Belgrád alatt : [Amíg csak élünk] / Péter László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 92–93.
Péter László könyvének bemutatójáról Székelykevény. – Fotókkal.

621. PFEIFFER-Neugebauer Márta
A Duna menti svábok kálváriája : [„Anyám, visznek a seregék”] / Pfeiffer-Neugebauer Márta ; [magyar nyelvre fordította a szerző] = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 77–90.
Tartalmazza még: Az örökké élő szülőföld : [vers] / Jakob Wolf ; A Duna

menti svábok történeti kronológiája. – A Szabadkai Rádió német nyelvű műsorában elhangzott sorozatnak a szerző által magyarra fordított, szerkesztett változata. – Illusztrációkkal.

622. Tanúság vagy tanulság – avagy a multik és a vegyi bumeráng / Neugebauer Pfeiffer Márta = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 27–29.
A dioxin szennyeződésről és a gyomirtószerekről.

623. PINTÉR József
Szennyes diadal : A bosszú gondolatának megszületése 1942 megtorlása volt 1944–45 : [Szennyes diadal] / Pintér József = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 7–10.
A szenttamási eseményekről 1944 és 1945 között. – Fotóval.

624. POMOGÁTS Béla
Kilencven évvel Trianon után : [A földarabolt szívárvány] / Pomogáts Béla = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 14–20.

625. Otthon a munkában : [„Mintha egy erdőben állnék”] / Pomogáts Béla = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 76–77.
Elhangzott 2011. május 6-án a Keszthelyi Helikonon. – Mák Ferenc munkásságáról. – Mák Ferenc megkapta a Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság díját. – Fotókkal.

626. Rákóczi-tükör : [Arcok a fényben] / Pomogáts Béla = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 105–110.
II. Rákóczi Ferenc emléke a magyar irodalomban.

627. PÓSA Károly
Én, a délvidéki vadászgörcény / Pósa Károly = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 28–29.

628. Posztmodern Pál utcai fiúk : Molnár után (117) évvel / Pósa Károly = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 52–53.

629. PROKOPP Mária
Levél Somogyi Győzőnek-Esztergomból / Prokopp Mária = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 53–55.

630. Prokop Péter, a XX. századi magyar képzőművészet európai jelentőségű egyénisége / Prokopp Mária = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 23–27.

631. RÁCZ Szabó László

Rác Szabó László : (Vajdasági Magyar Polgári Szövetség) : [„Ne bánts a magyart”] / Rác Szabó László = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 20–21.
Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én. – Fotóval.

632. RAFFAY Ernő
Az egyházpolitikai küzdelmek és a szabadkőművesség / Raffay Ernő = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 95–99.
Magyarország az 1890-es években.

633. RAJ Rozália
Népi kultúránk értékeinek tudatosítása az identitástudatot is erősíti / Raj Rozália ; [Nagy István fotói] = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 107–110.
A Vajdasági Magyar Folklórközpont. – Fotókkal.

634. REÉB Zsófia
Bezdán kultúrélete (1918–1960) emberközelből és a hagyományok globalizálódása : [Milyen legyen a világ?] / Reéb Zsófia = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 65–72.
Felmérés a bezdáni népszokásokról. – Illusztrációkkal.

635. RENIC Kistamás Katalin
A doroszlói tájház / Renic Kistamás Katalin, Raj Rozália, Nagy István = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 75.

636. RIBÁR Béla
A magyar nyelvű felsőoktatás szükségessége és lehetőségei a Délvidéken / Ribár Béla = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 6–8.
Az oktatásról.

637. RICZ György
Csak egy egészséges, szaporodni képes közösségnek van jövője : [Vétó a rossz politika ellen] / Ricz György = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 94–104.
Az egészségről.

638. RÓKUSFALVY Pál
Ébred-e a nemzet? / Rókusfalvy Pál = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 26–36.
A vallási nevelésről.

639. Lélek és forradalom / Rókusfalvy Pál = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 54–60.
Elhangzott a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület tanácskozásán.

640. Nemzetünk hivatása : [Vétó a rossz

politika ellen] / Rókusfalvy Pál = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 19–23.

641. Okos szeretettel a tiszta szellemi környezetért / Rókusfalvy Pál = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 65–68.

642. RÓNA Judit
Pázmány, a jezsuita lelkesítő eredeti gondolkodó / Róna Judit = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 102–103.
Szabó Ferenc Krisztus és Egyháza Pázmány Péter életművében c. könyvről.

643. RÓZSÁS János
Rózsás János levele Tari Istvánhoz / Rózsás János = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 27.

644. RUDA Gábor
Tudatronscolás : Gondolatok Varga József Tudatformáló idők c. regényéhez (Muravidék Baráti Kör Egyesület, Pilisvörösvár, 2005) / Ruda Gábor = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 95–99.

645. SÁGI Zoltán
A kisebbség-érzés fogságában / Sági Zoltán = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 42–43.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

646. Konkrét lépéseket : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Sági Zoltán = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 46.
Az oktatásról.

647. SAJTI Enikő A.
A délvidéki tragédia eljelentéktelenítése : A magyarellenos megtorlások és a magyar kormányok politikája : 1944–1947 : [tanulmány : Pro memoria] / A. Sajti Enikő = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 85–89.
Délvidék 1944-ben. – Illusztrációval.

648. SARUSI Mihály
Pannon puma, hun hiéna / Sarusi Mihály = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 45–48.

649. Paraszt észjárás : Részlet a Csanád megyei Kisiratos írói falurajzának népmeseteri fejezetéből : [„Anyám, visznek a seregék”] / Sarusi Mihály = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 60–76.

650. SEBESTYÉN Mihály

Közéleti mítoszaink – különös tekintettel a romániai magyarság tudat- és kedélyállapotára s talán némi okulással másoknak is : [Vétó a rossz politika ellen] / Sebestyén Mihály = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 24–28.

651. SÍPOS Tibor
A magyar nemzet megmaradásához újra egy Szent István kellene / Sípos Tibor = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 98–99.

652. SKULTÉTY Csaba
A közjegyzőség intézménye történelmünkben : [Könyvek és a kisebbségi élet] / Skultéty Csaba = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 118–119.
Rokolya Gábor A polgári közjegyzőség emlékezete és Okleveles históriák c. könyveiről. – Illusztrációval.

653. SOMOGYI Győző
Szent művészet : Egy pap és festő gondolatai Prokop Péter emlékére / Somogyi Győző = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 37–39.

654. STANYÓ Tóth Gizella
Sürgősen menteni a még menthető! : Az aracsi pusztatemplomról rendezett tanácskozás összegezése / Stanyó Tóth Gizella = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 106–115.
Szakmai tanácskozás volt az aracsi pusztatemplomról Zentán, 2013. április 21-től 23-ig. – Ez az írás a tanácskozáson elhangzott előadásokkal foglalkozik.

655. STARK Tamás
A magyar történetírás az 1944. őszi délvidéki megtorlásokról : [tanulmány : Pro memoria] / Stark Tamás = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 78–84.
Tartalmazza még: Hankiss Elemér levele négy kutatóhoz. – Fotóval.

656. STURM László
A felelősség közegeiben : [Hagyomány és örökség] / Sturm László = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 124–128.
Utószó Hornyik Miklós Meghasonlításunk története c. könyvéhez.

657. SUTARSKI, Konrad
Orsós Ferenc és Katyn örök igazsága : Magyar tudós derítette fel a szovjet mészárlást / Konrad Sutarski ; [fotó MH] = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 9–11.
Tartalmazza még: Rehabilitálják Orsós Ferenc professzort! / Rege Béláné.

658. SZABADOS György
Ha a lelkiismeret nem működik, szétesik a világ / Szabados György = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 109.
Az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepségéről. – Fotóval.
659. SZABÓ Ferenc
Baráti emlékezés Pilinszky Jánosra : (1921 - 1981) / Szabó Ferenc = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 58–60.
660. Az emberiség jövője : Planétizáció és globalizáció / Szabó Ferenc = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 31–34.
661. Magyarország kálváriája 1918–1919-ben : Prohászka és Bangha az ország feltámasztásáért / Szabó Ferenc = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 16–22.
Prohászka Ottokár és Bangha Béla munkásságáról.
662. Optimizmus a Tragédiában : Hubay Miklósról emlékezve / Szabó Ferenc = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 22–23.
663. Prohászka – Ady – Kosztolányi / Szabó Ferenc = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 97–102.
664. Prohászka Ottokár és a keresztényszocializmus / Szabó Ferenc = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 100–105.
Prohászka Ottokár életéről és műveiről.
665. Találkozásaim Prokop Péterrel / Szabó Ferenc = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 28–30.
Előadás a Prokop Péter-emlékkiállításán Budapesten, 2012. szeptember 26-án.
666. SZABÓ Frigyes
Jubileum, mögöttessel / Szabó Frigyes ; [Kovács Károly és a szerző fotói] = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 87–96.
Illusztrációkkal.
667. Ünnepek : Tóthfalusi majdani krónikájának lapjaira / Szabó Frigyes = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 80–84.
Fotókkal. – Az Aracs 45. számában helyreigazítást közöltek ezzel az írással kapcsolatban.
668. SZABÓ Imre, M.
Sólyom László Úrnak a Magyar Köztársaság Elnökének : [A temerini fiúk] / M. Szabó Imre = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 54–55.
669. SZABÓ László
Dr. Szabó László nyílt levele a kirekesztett szegediekhez / Szabó László = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 25–26.
670. Egy száműzött szonett : (Levél a szerkesztőségnek) / Szabó László = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 78.
A Szögedi Végleglet elnökének írása Juhász Gyula verseiről.
671. Indítványok Szent-Györgyi Albert méltó emlékeztetéért / Szabó László = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 83–84.
A Szögedi Végleglet elnökének indítványa, hogy a Szegedi Tudományegyetem vegye föl Szent-Györgyi Albert nevét.
672. SZABÓ Magda
Magyarságtudat-fomálás a matematika apropóján : Oláh György felvidéki matematikatanárra emlékezünk / Szabó Magda = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 40–44.
Fotókkal.
673. SZABÓ Tibor
Szabó Tibor, a HTMH volt elnöke : [„Ne bánts a magyart”] / Szabó Tibor = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 22–23.
Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én. – Fotóval.
674. SZAKOLCZAY Lajos
Az angyalok nem halhatnak meg : Hornyik Miklós : (1944–2012) / Szakolczay Lajos ; [Léphajt Pál fotója] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 19–20.
Fotóval.
675. Egy realista álomlátó : Búcsú Gion Nándortól / Szakolczay Lajos = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 42–43.
676. Kisteleki Ibolya ex libris gyűjteménye : Kiállítás a nagyváradi Sapientia EMTE galériájában / Szakolczay Lajos = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 102–103.
A kiállítás anyagáról.
677. Ne féljete! : Herceg János költészetéről : [„A nemzet tragédiájának egy magva ebbe a talajba esett”] / Szakolczay Lajos = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 59–60.
678. A teremtmény szeretet világossága : Prokop Péter kiállítása a budapesti Bazilika Lovagteremében, 2013. április-május / Szakolczay Lajos = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 31–33.
679. SZALMA József
A délvidéki magyar iskolai automatizmus normatív és tartalmi feltételeiről : [Az önálló magyar iskolarendszer előkészítő tanácskokás anyaga] / Szalma József = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 48–49.
Az oktatásról.
680. SZEDLÁR Rudolf
„Hogy mindnyájan egyek legyenek” : A református egyház buktatói az új évezred küszöbén : [Vétő a rossz politika ellen] / Szedlár Rudolf = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 84–85.
681. Legyünk óvatosak az antiszemitázással! : Reagálás az Újvidéki Zsidó Közösség levelére / Szedlár Rudolf = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 76–77.
682. SZÉKELY András Bertalan
Egy európai gondolkodású magyar : Skultéty Csaba könyvének margójára / Székely András Bertalan = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 28–30.
Skultéty Csaba Vasfüggönyökön át c. kötetéről.
683. Elismerés a szorvány szolgáltatásért / Székely András Bertalan = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 39–40.
Elhangzott Budapesten, 2003. április 10-én, abból az alkalomból, hogy Kabók István Csengey Dénes Különdíjban részesült.
684. A XXI. század homo moralisa : Megrendült levél Vajda Gábornak a túlvilágra / Székely András Bertalan = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 160–161.
Fotóval.
685. Közép-Európa ketyegő bombája : Trianon : Töprengések Horváth Jenő tanulmánykötetének olvasása közben / Székely András Bertalan = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 92–101.
Horváth Jenő A millenniumtól Trianonig c. könyvéről.
686. „– Legyek a szél, mely hordja a magot –” / Székely András Bertalan = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 73–74.
Tietze Jenőről.

687. Magyarország – „Európa kitsinyben” / Székely András Bertalan = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 37–50.

688. A prófétálás értelméről – a XXI. század elején / Székely András Bertalan = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 90–91.
Elhangzott az isaszegi református templomban, 2004. október 31-én.

689. Sorsközösségben / Székely András Bertalan = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 73–74.
Elhangzott Kistárcsán, 2008. március 15-én.

690. A szivárványhíd alatt / Székely András Bertalan = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 78–79.
Elhangzott Gálffy-Bódi Tamás képzőművészeti kiállításának megnyitójaként, 2002. október 25-én. – Illusztrációkkal.

691. „Végvidéken, végveszélyben” / Székely András Bertalan = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 97–98.
Koncz Tiborról.

692. SZELI István
Alkalmi reminiscenciák a Bori Imre-emlékében : [Már nem nagyon lőnek] / Szelei István = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 95–98.

693. SZÉMAN Péter
Erdély, Szilágy, Hargita megye magyarsága népeségi állapotának változásai a 20. században : [Szélem szemközt, hegynek hágva] / Széman Péter = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 136–139.
Illusztrációkkal.

694. Szórványosodási gondok a Szilágyságban : [Ha belülről nézem] / Széman Péter = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 122–124.
Népszámlálásról Romániában.

695. SZEMERÉDI Magda
Buli és közélet : Nemcsak szórakoztatás az EMI-tábor célja : [Fizetőkapuink] / Szemerédi Magda = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 62.
Az Egyesült Magyar Ifjúság VI. délvidéki táboráról. – Müller Éva nyilatkozata.

696. Északról hideg szelek fújnak : A szó devalvációja / Szemerédi Magda = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 50–51.

697. Ha élni akarsz, ránk

szavazol! : Választási hangulatkép Magyarokanizsáról / Szemerédi Magda = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 110–111.

698. Kimondani a gyógyító igazságot / Szemerédi Magda ; [Dormán László fotója] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 13.
Hornyik Miklós halálhírére. – Fotóval.

699. Kis káté a pozitív energiáról / Szemerédi Magda = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 58–59.

700. Kortásunk, Márai : A kassai polgár, aki meglátta a jövőt / Szemerédi Magda = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 98–100.
Márai Sándor műveiről.

701. Kultúr- vagy ösztönlények : Művészet az övön alul keresgélni? : [Eltörték a vérehullató fű ágai] / Szemerédi Magda = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 130–131.
A színházról.

702. Moholy-Nagy László : Ami az életrajzból kimaradt : [Beavatás] / Szemerédi Magda = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 140–141.
Fotókkal.

703. Nézzük megtisztult szemmel a saját történelmünket is : Mi az oka annak, hogy az amatőrök, a hatásvadász fantaszták és más nyereszkesedők a magyar östörténetre vetették magukat? / Szemerédi Magda = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 123–125.

704. Nyelvi és lelki állapotunk összefüggéseiről : Nincs helyes és helytelen? : A neoliberalizmus szelleme a nyelvészetben : [Műhelyeink] / Szemerédi Magda = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 147.

705. A sikerhez Te is kellesz! : Bukdácsoló, bukott diákok nem kaphatnak ösztöndíjat : [Könyvek és a kisebbségi élet] / Szemerédi Magda = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 125–126.

706. Szabadkán is verik a magyarokat : A szórvány és a tömbmagyarság szomorújátéka : [Hagyomány és örökség] / Szemerédi Magda = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 135–136.

707. A szellemi lét margoján : Hozzánk menekülnek a levitézlett, idejétmúlt stílus hordozói? / Szemerédi Magda = 13.

évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 122–124.

708. A színház a társadalom tükré / Szemerédi Magda = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 37–39.
A Mánás Miska, a Mérföldkő c. előadásokról, a Magyarokanizsai Írótaborról.

709. Tavaszi zsongás és megrészegültség : Szubjektív sorok a költészet napja ürügyén / Szemerédi Magda = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 120–121.

710. Vicces gépek és emberek : Virtuális világban élünk – ha élünk : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Szemerédi Magda = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 144–145.

711. SZENTESI Zöldi László
Délvidéki betyárportrék : Részlet a szerző Nagy magyar betyárkönyv című, a Méry Ratio kiadásában idén nyáron megjelenő könyvéből : [Örömük támadt az emberben] / Szentesi Zöldi László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 128–131.
Renkó Kálmánról, Macsvánszky Maximról és Kiss bácsiról.

712. SZENTMIHÁLYI Szabó Péter
Hiteles tanú és humanista : Hornyik Miklós emlékezete / Szentmihályi Szabó Péter ; [Váli Anna fotói] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 17–18.
Fotókkal.

713. SZIKORA István
Csendes kötelességtudás / Szikora István = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 146.
Vajda Gáborról. – Elhangzott a szabadkai Városi Könyvtárban megtartott gyászülésen 2008. július 5-én. – Fotóval.

714. SZILÁGYI Károly
Hatvanéves az Újvidéki Rádió : Elfogult köszöntő : [Erőforrások tékozlása] / Szilágyi Károly = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 94–113.
Illusztrációkkal.

715. SZLÁVITY Ágnes
A vajdasági magyar egyetemisták munkaerőpiaci meglátásai : [tanulmány] / Szilágyi Ágnes = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 43–49.
Az oktatásról. – Elhangzott Újvidéken, 2003. november 15-én. – Illusztrációkkal.

716. SZLOBODA János
Csődöt mondott oktatás / Szloboda János = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 17–20.
Az oktatásról.
717. Eurorégiók és magyarság : (Forgácsok egy alkotóműhelyből) / Szloboda János = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 15–18.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
718. Győzelemnek álcázott vereség / Szloboda János = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 101–102.
719. Hogyan „szanálni” Trianont? / Szloboda János = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 30–36.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
720. Hogyan tovább? : Egy nemzetstratégiai tanácskozás margójára / Szloboda János = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 28–31.
A tóthfalusi Széchenyi István Stratégiakutató és Fejlesztési Intézet 2005. október 22-én megtartott tanácskozásáról.
721. Jogállamban élünk? : Rendészeknek álcázott verőlegények / Szloboda János = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 17–21.
Toroczkai László bántalmazásáról a 8. zentai Nyári Ifjúsági Játékokon.
722. Kopjafa a Tisza-parton / Szloboda János = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 51–52.
Emlékbeszéd az emlékműavatást kísérő rendezvényén Zentán. – Az emlékmű Recskó Béla festő- és iparművész alkotása. – Fotóval.
723. Kódobálók / Szloboda János = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 17–19.
724. Közép-európai Nobel-díjasok / Szloboda János = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 103–104.
Elfriede Jelinekről.
725. A legutolsó lehetőség : Egy „elfektetett” oktatásügyi programról / Szloboda János = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 41–46.
Tartalmazza még: Az óvodától a felsőoktatásig terjedő magyar anyanyelvű nevelés és oktatás tervezete. – Az oktatásról.
726. Már megint a nyugdíjasok? : Nyílt levél Zoran Živković (egykori – a szerk. megj.) kormányfőhöz / Szloboda János = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 58–59.
727. Nekünk Mohács kell? / Szloboda János = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 55–56.
728. Nem létező irodalom? / Szloboda János = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 62–63.
A vajdasági magyar irodalomról.
729. „A névvegyelemzés” módszerének megalapozása a Jugoszláv Királyság idején / Szloboda János = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 41–43.
Dr. Dimitrije Kirilović A magyarok asszimilációs sikerei a Bácskában, Bánságban és Baranyában c. kiadványáról.
730. Párhuzamok : [cikk] / Szloboda János = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 35–37.
731. Sok hűhó semmiért --- : avagy amikor Sziszüphosz úr herculesi munkát vállal / Szloboda János = 5. évf., 1. [18.] sz. (2005. március 15.), p. 54–57.
A Magyar Nemzeti Tanács és a vajdasági települések nevei.
732. Tájékp csata után / Szloboda János = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 29–34.
A Magyar Nemzeti Tanács és a vajdasági települések nevei.
733. Tanmizériák : [cikk] / Szloboda János = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 25–27.
Hibakiigazítás az Aracs 14. számában.
734. Valami személyes / Szloboda János = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 123–128.
735. Vétó az erózió ellen : [Vétó a rossz politika ellen] / Szloboda János = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 68–72.
736. SZÖLLŐSY Vágó László
A hét szabad művészet, a hét lovagi készség és a hét lovagi erény ázsiója napjainkban : [Az önmegvalósítás mítosza] / Szöllősy Vágó László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 108–110.
Elhangzott az Embereszmény és nevelési eszmény a lovagkortól napjainkig c. értekezleten Zomborban, 2008 szeptemberében.
737. Kodály és Lányi emlékezete / Szöllősy Vágó László = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 55–56.
Tartalom: Hölgyeim és uraim, tisztelt jelenlevők! ; Hölgyeim és uraim, kegyeletadó gyülekezeti! – Elhangzott Szabadkán 2007. május 4-én. – Fotókkal.
738. Minden nagy lélek egy sugár / Szöllősy Vágó László = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 54–58.
Hajnal Jenőről, Ribár Béláról, Kozsán Ilonáról, Megyeri Lajosról, Milánovits Tiborról, Szervátiusz Tiborról. – Elhangzott Szabadkán, a 2003. szeptember 12-i díjkiosztó ünnepségen.
739. Művelődési egyesületeink tevékenységének hatékonyabbá tétele / Szöllősy Vágó László = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 19–21.
Elhangzott a VMMSZ választmányának tematikus ülésén, 2007. december 5-én Zentán.
740. SZŐKE Anna
A küszöbjelleg tünetei mindennapjainkban / Szőke Anna = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 51–55.
741. Miért közömbösek a délvideki magyar óvodapedagógusok nemzeti történelmük, kultúrájuk iránt? : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Szőke Anna = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 32.
Az oktatásról.
742. „Mink itt Istenfélésre vagyunk utalva” : A vallás megtartó ereje a Versec környéki magyarságnál : [Farkasverem] / Szőke Anna = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 21–70.
Településtörténet. – Illusztrációkkal. – Hibaigazítás az Aracs 34. számában.
743. Társadalomkép mozaikokból / Szőke Anna = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 69.
744. SZŰCS Ferenc
Adalék a magyar nemzetstratégia kidolgozásához : (tézisek) / Szűcs Ferenc = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 85–86.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
745. SZÜGYI Éva
Regionális átalakulási folyamatok a Nyugat-Balkán országában : Egy figyelemre méltó kiadványról : [Könyvek

és a kisebbségi élet] / Szügyi Éva = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 120–124.

A Regionális átalakulási folyamatok a Nyugat-Balkán országaiban c. könyvről.

746. TAKARÓ Mihály

Egy irodalmár töprengései Trianonról / Takaró Mihály = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 19–24. Megjelent a Trianon ártíra Európát c. könyvben.

747. Egy irodalmár töprengései

Trianonról / Takaró Mihály = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 77–81.

748. TARI István

Aranytartalékaink csodája / Tari István = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 52–53. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

749. Atomcsapást túlélő latrok : [Arcok a fényben] / Tari István = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 95–104. Illusztrációkkal.

750. Felülírta / Tari István = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 165. Elhangzott Vajda Gábor temetésén, 2008. július 5-én. – Fotóval.

751. Gyökérnyomás, kényszerérés : Cs. Simon Istvánról / Tari István ; [Megyeri Pál fotója] = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 7–8. Fotóval.

752. Háborús uszítás a bulvárlapok megkomolyodásának idején / Tari István = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 51–56.

753. A költő, aki közéleti szerepet vállal : (A Berzsenyi-díjas muravidéki Bence Lajosról) / Tari István = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 89. Elhangzott 2002. november 9-én.

754. Tari István válasza [Rózsás Jánosnak] / Tari István = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 28.

755. Zárványban : Az ezeréves határnál : „Anyám, visznek a seregék” / Tari István = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 6–16. A bukovinai székelységről. – Fotókkal.

756. TARI János

Ha minden inog, marad a hit : A Római Katolikus Egyház papi veszteségei : [tanulmány : Pro memoria] / Tari János

= 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 101–109.

Szabó Dénesről, dr. Takács Ferencről, Petrányi Ferencről, Varga Lajosról, Werner Mihályról és Virág Istvánról. – Fotókkal.

757. TARICS Péter

Tarics Péter alelnök : („Összetartozunk” Csallóköz -Kisalföld Társaság) : [„Ne bánts a magyart”] / Tarics Péter = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 18 – 19. Elhangzott a szabadkai tüntetésen, 2005. október 15-én. – Fotóval.

758. TELEKI Júlia

Holtukban is megalázva : A dögtetetőben kivégzett magyarokra ma is szemetet hordanak / Teleki Júlia = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 64–67. Csúrog 1944-ben.

759. TERNOVÁ CZ István

Csak a beismerés és a bocsánatkérés eredményezheti a végső megnyugvást : Ismét keresztavatás Csúrogon : Emlékek, emlékezések / Ternovác István = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 127–128. Fotóval.

760. Meddig vesztegetjük még az időt a Vajdasággal ? : Már nem nagyon lőnek / Ternovác István = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 72.

761. Megváltozott a világ körülöttünk : [Végtelen hadoszlopok] / Ternovác István = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 8–10.

762. TIETZE Jenő

Megemlékezés msgr. dr. Géczy Tibor halálának 10. évfordulója alkalmából : (1915-1993) / Tietze Jenő és Várady József = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 90 – 91. Fotóval.

763. TIHANYI Tamás

Gránátos és rock and roll : Ma is aknamezők között vezet az út a szlavóniai magyar falvakba : Egy riportút pillanatait éltük át újra : [„Mennyi vagyonát taposták szét talpas, süket katonák!” – Trianon 90 éve] / Tihanyi Tamás ; [Lovász Lilla fotomontázsa] = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 59–60.

764. TOMÁN László

Dobrica a vészben avagy Egy Velika Drenova-i Budapest 1956

októberében / Tomán László = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 27–29. Dobrica Ćosić naplóbejegyzéseiről az 1956-os forradalom idején.

765. Egy nem létező irodalom lexikona / Tomán László = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 36–37.

Gerold László jugoszláviai magyar irodalmi lexikonáról. – A szerkesztőség hibakiigazítása az Aracs 2. számában.

766. Ellenkezőleg / Tomán László = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 63–65.

767. Ellenkezőleg / Tomán László = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 84–88.

768. Ellenkezőleg! / Tomán László = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 94–97.

769. Ellenkezőleg! / Tomán László = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 28–30.

770. Ellenkezőleg! / Tomán László = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 87–88.

771. Kilóg a lóláb / Tomán László = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 10.

Hozzászólás Csorba Béla az Aracs 8. számában megjelent írásához.

772. Legújabb kisebbségi magyaróra / Tomán László = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 38–40.

773. A Létmányi-ügyről javítási szándékkal / Tomán László = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 109. Reagálás Lovas István írására.

774. Levél Gubás Jenőhöz : [2000. nov. 10.] / Tormán [!Tomán] László = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 9.

775. Magyarok közt egy európai / Tomán László = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 7–8. Németh László műveiről.

776. A művelődési titkár esete Petőfi Sándorral / Tomán László = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 97.

777. Nálunk még nem múlt el a kommunizmus / Tomán László = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 8–9. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

778. Napról napra / Tomán László = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 64–66.
Tartalom: Csúcs és elit; Akadémikusok, tömörüljete!; Üzenetek Hágából; Még egyszer a Gerold-féle lexikonról; A NATO a Bácskában; A sajtó szavahihetősége avagy mit kell tudnia egy újságírónak; Márvány és nyomor; Ide nem kisebbségi törvény kell!; Én, a kutya.
779. Napról napra : [2.] / Tomán László = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 66–68.
Tartalom: Csak közöny?; Átvilágítás; Csuka Zoltán ügyében; Betolakodó szavak; Az angol nyelv bevonul Zomborba; Nézetek az autonómiáról; Menekültek vagy betelepedők; Mi nem vagyunk magyarok?; Szeret--- nem szeret---. – Hibaigazítás az Aracs 4. számában.
780. Napról napra : [3.] / Tomán László = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 89–91.
Tartalom: Türelmesség és türelmetlenség; Megértés; Vajdaság autonómiája vajdasági kérdés; A város napja; Kertész fogadalma; Gavriló Princip hívei; Tanszéki újraválasztás; A háborús bűnös drámát írt.
781. Reflexiók, szociológia nélkül : Kockázatos eszmefuttatás irodalmunkról / Tomán László = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 93–96.
782. Szálka a szemükben / Tomán László = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 64–65.
783. Szamizdat kiadványaim rövid története : 1947–1992 : [Illegális szilvórium] / Tomán László = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 119–122.
Tartalmazza még: Körlevél.
784. A Szerb Vajdaság és mi / Tomán László = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 98–101.
Dr. Lazo M. Kostić A Szerb Vajdaság és kisebbségei c. könyvről.
785. TÓTH Éva
A Nyelvi Jogok Egyetemes Nyilatkozata és a nyelvi genocídium / Tóth Éva = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 78–80.
786. TÓTH István
„Ilyenekkel vagyunk körülveve” : [Kihagyták a népet] / Tóth István = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 41–42.
787. TÓTH László Gy.
Helyünk a globalizált világban / Tóth Gy. László = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 74–79.
Tartalom: Washington helytartói; Néhány gondolat a stratégiaváltás szükségességéről; Nemzetek Európája; Miért és kik támadják az Európai Uniót?
788. In memoriam Hornyik Miklós / Tóth Gy. László; [Léphajt Pál fotója] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 21.
Fotóval.
789. Kik támadják Magyarországot és miért? : (részletek) / Tóth Gy. László = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 22–26.
790. Megválaszolatlan kérdések / Tóth Gy. László = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 101.
791. Mű-tárgyak / Tóth Gy. László = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 80–82.
Tartalom: Békés dzsihad Madridban; Sürgősen meg kell szorongatni Franciaországot!
792. Nacionalizmus és nemzet / Tóth Gy. László = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 68–70.
A Demokrata, 2013. április 24-i számában megjelent írás átirat, bővített változata.
793. TÖKÉCKI László
A történelemben mindig van újrakezdés / Tökécki László = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 45–53.
Elhangzott a 2006. július 17-e és 19-e között Újvidéken megrendezett előadássorozaton.
794. TÖKÉS László
Magyar uniót az Európai Unióban! : Egy újfajta összefogás nemzeti korparancs : [A Balkán peremén] / Tökés László = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 39–42.
795. TÖRKÖLY István
Egy 48-as szabadságharcos elhagyott sírjánál : [Kővé vált kenyér, kővé vált lélek] / Törköly István = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 122–123.
Hegedűs Mátyás (1832–1906) életéről. – Fotókkal.
796. Hová sodorta őket az élet? : Amikor a Bánságban 2500 magyar középiskolás volt / Törköly István = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 100–107.
Az oktatásról. – Illusztrációkkal.
797. TÖRÖK Csaba
Fejet kell hajtani a kommunizmus egyházi áldozatai előtt : A vértanúk egyháza őrzi meg a krisztusi identitást : (Szabó Ferenc SJ: A Vatikán keleti politikája közelről – Az Ostpolitik színe és visszaja, L' Harmattan Kiadó Budapest, 2012) / Török Csaba = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 92–93.
Könyvkritika.
798. TURCSÁNY Péter
Semmisségi eljárás előkészítése Wass Albert ügyében : (Hír és felhívás) / Turcsány Péter = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 89.
799. TÚRI Gábor
Az érem másik oldala : A kisebbségvédelmi törvényben és nemzetközi egyezményekben rögzített nyelvi jogok hétköznapi gyakorlása a közigazgatásban és a közszolgáltatásban : [tanulmány] / Turi Gábor = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 6–14.
Elhangzott 2003-ban Tóthfaluban.
800. Mikor is volt Szeged szerb többségű? / Turi Gábor = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 31–32.
Szeged lakosságáról.
801. URI Ferenc
A teljesebb igazság érdekében / Uri Ferenc = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 77.
Hozzászólás Mészáros Zoltán írásához.
802. VAJDA Gábor
Akit igazoltak a fejlemények--- : Kiss Ferenc és Bori Imre vitája a vajdasági magyarok autonómiájáról / Vajda Gábor = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 46–50.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
803. Akit túl jól megtanítottak a tisztességre : Brenner János: Így láttam, így éreztem --- : emlékirataim. Életjel, Szabadka, 2003 / Vajda Gábor = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 21–27.
Könyvismertető.
804. Az alku belenyugvás a pusztulásba : A Jugoszláviában élő magyarok tantervéről és tankönyveiről / Vajda Gábor = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 9–12.
Az oktatásról. – Megjelent a Határok

szabdalta közérzet c. antológiában is.

805. Ami fölemelt s ami lesújtott : A Magyar Nagy Október visszhangja a délvidéki kultúrában / Vajda Gábor = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 15–17.

806. Autonómia és szolgalelkűség / Vajda Gábor = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 12–14.
A VMTT magyar autonómiával kapcsolatos tanácskozásán elhangzott előadás.

807. Bevezető iskolarendszerünk megteremtésének eszmecseréjéhez : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Vajda Gábor = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 27–28.
A VMTT és a Szabad Líceum szerveztek egy tanácskozást az oktatásról Szabadkán, 2004. november 13-án.

808. Délvidéki folyóirat-kultúra : Híd alatti folyóiratok / Vajda Gábor = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 5–18.
A Híd, Üzenet, Sikoly és Symposion c. folyóiratokról.

809. Délvidéki magyar valóságismeret : (1957–1973) : [monográfiarészlet] / Vajda Gábor = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 52–67.

810. Egy önálló magyar egyetem nélkül nyugtázzuk beolvadásunkat : Továbbra is a nevelés rovására oktatnánk? / Vajda Gábor = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 14–17.
Az oktatásról. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

811. Az elrabolt miniszterelnök emberi drámája : Nagy Imre: Snagovi jegyzetek. Gondolatok, emlékezések: 1956–1957. Gondolat Kiadó–Nagy Imre Alapítvány, Budapest, 2006. / Vajda Gábor = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 18–20.

812. Formális változások az irodalomban : [Vajda Gábor emlékezete] / Vajda Gábor = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 104–119.
Vajdasági magyar irodalomtörténet.

813. A genocídiumtól a zsarolásig : (1944–1948) : (Az ártatlan magyarok irtásának 60. évfordulója alkalmából) / Vajda Gábor = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 78–88.
A Szabad Vajdaság c. újság 1944-és és 1945-ös írásairól.

814. Hajszák a nyolcvanas években / Vajda Gábor = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 159–172.

815. Herceg János régiószelleme / Vajda Gábor = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 62–63.
A Szabadkán 2008. április 12-én megtartott III. Herceg János Emléknep bevezető előadása.

816. Irodalmunk és az európai regionalizmus / Vajda Gábor = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 37–39.

817. A jóra való zsarolás taktikája : Polgári szervezeteink a jövőnk szolgálatában : [Vétó a rossz politika ellen] / Vajda Gábor = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 86–88.

818. A képmutatás kultúrája : A délvidéki magyarság eszme- és irodalomtörténete 1990–2005 : [Vajda Gábor emlékezete] / Vajda Gábor = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 84–103.
Részlet a monográfiából.

819. Kényelvűség a Vajdaságban a hatvanas és hetvenes években / Vajda Gábor = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 60–64.
Az oktatásról. – Az MTA Kisebbségkutató Intézetben, 2002. május 31-én elhangzott előadás.

820. Kísérlet a teremtő gondolkodás felszabadítására : Bevezető szavak az olvasókhöz és a leendő munkatársakhoz / Vajda Gábor = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 5–6.
Az Aracs folyóiratról.

821. Körlevél az Üzenet „szerkesztőbizottság”-a tagjainak / Vajda Gábor = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 36–38.

822. Levél Gubásékhoz : [2000. okt. 26.] / Vajda Gábor = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 6.

823. A levelezésre várva : A Forum Könyvkiadó Szenteleky-kötetei kapcsán / Vajda Gábor = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 38–39.

824. A mai vajdasági magyar értelmiség magatartása : [Vajda Gábor emlékezete] / Vajda Gábor = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 120–129.

825. Miért írok? / Vajda Gábor = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 64–66.

826. A nyomorgatott média : Megvalósíthatatlan önállóság? / Vajda Gábor = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 32–39.
A Magyar Szóról és az Újvidéki Televízióról.

827. Önmegismerés és cselekvés : Folyóiratunk hat évének telyesítményéről / Vajda Gábor = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 7–11.
Az Aracs folyóiratról.

828. Ristić „avantgárd” színházának fogadtatása : [tanulmány] / Vajda Gábor = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 41–48.

829. Szenvedéstöbblet : Közéleti jegyzetek : [Vajda Gábor emlékezete] / Vajda Gábor = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 130–162.
A VMTT magyar autonómiával kapcsolatos tanácskozásán elhangzott hozzászólás utólagos lejegyzett szövege.

830. A színházi csőd leplezhetetlensége : [Közösségi kényszerpályák] / Vajda Gábor = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 86–91.
A szabadkai Népszínházról.

831. Szólalmok és akarások : (tanulmányrészlet) / Vajda Gábor = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 78–90.
Bosnyák Istvánról.

832. Szorításban : Nyelvünk, irodalmunk és nemzeti kultúránk esélyei / Vajda Gábor = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 26–28.

833. Tóth Eszter: „Minden magyar felelős minden magyarért” / Vajda Gábor = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 100.
Vajda Gábor recenziójából. – Illusztrációval.

834. A Vicei-ügy mint egykori társadalmunk körtünete / Vajda Gábor = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 61–65.
Vicei Károlyról.

835. VAJDA János
Iskolai oktatásunk és nevelésünk az elmúlt másfél évtizedben : Az iskolabeli diszkrimináció mérséklésének követelése / Vajda János = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 10–25.
Az oktatásról.

836. VARGA Anikó
Bethlen Miklós a színpadon / Varga Anikó = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 55–56.
A Megmaradni cselvetésnek idején c. monodrámáról. A drámát András Attila rendezte.
837. VARGA István Cs.
Jövőlátó : Serfőző Simon Szent István-dramájáról / Cs. Varga István = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 81–83.
838. A magyarság nemzeti zárándokhelye : A Hymnus születésének színhelye: Szatmárcseke / Cs. Varga István = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 6–8.
Kölcsey Ferencről.
839. Remekmű Lillafüreden / Cs. Varga István = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 184–185.
A lillafüredi József Attila-emlékszoborról. – Az emlékszobor Varga Éva alkotása. – Fotóval.
840. VARGA Sándor
Bácsgyulafalva arculatváltozása : [Kézzel írott jegyzőkönyv] / Varga Sándor = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 118–120.
Bácsgyulafalváról (Telecskáról).
841. A nyugat-bácskai magyar általános iskolák gondjai : [Az önálló magyar iskolarendszert előkészítő tanácskozás anyaga] / Varga Sándor = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 39–40.
Az oktatásról.
842. VARGA Zoltán
Varga Zoltán füzetei / [Varga Zoltán ; közreadja Vicei Károly] = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 73–77.
843. VASADI Péter
Aki lát, láttat / Vasadi Péter = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 36.
Prokop Péterről.
844. VASS Zoltán
Revíziós tervek és kultusz a Horthy-korszakban / Vass Zoltán = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 78–85.
Illusztrációkkal.
845. VEKERDI József
Regnum unius linguae : (Megjegyzések az Intelmek új fordításához) / Vekerd József = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 19–22.
Szent István király Intelmei és Törvényei c. könyvről. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
846. VICEI Károly
A dévényi betörőtől a schengeni porkolábig / Vicei Károly = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 25–27.
847. Hedonista nomádok / Vicei Károly = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 36–38.
848. Az írók szabadon felelősek / Vicei Károly = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 60–63.
849. Önsorsrontó választás! / Vicei Károly = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 54.
850. Politikai esztétika – meddig? / Vicei Károly = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 22–25.
851. VIRÁG Ibolya
Nem emlék – varázslat! : Magyarkanizsai Írótábor / Virág Ibolya = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 139.
Elhangzott 2009. szeptember 2-án.
852. WEISS Rudolf
A német lakosság a szeghegyi kommunista gyűjtő- és munkatáborban / Weiss Rudolf ; fordította Mácsai Tibor = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 82–84.
A szeghegyi gyűjtőtáborról (1944 novembere – 1946 szeptembere).
853. A vajdasági németek elleni agyonhallgatott kommunista népiirtás : (1944–1948) / Weiss Rudolf = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 23–24.
Elhangzott a Délvidéki Magyar Golgota c. megemlékezésen 2011. november 25-én.
854. WITTNER Mária
Az áldozatok fénylő glóriáját nem tépheti le a hóhér / Wittner Mária = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 21–27.
Elhangzott a 2006. július 17-e és 19-e között Újvidéken megrendezett előadássorozaton. – Illusztrációkkal.
855. WODIANER-Nemessuri Zoltán
Az Európai Unió és előzménye, az Osztrák-Magyar Monarchia / W.-Nemessuri Zoltán = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 86–89.
856. A Kárpát-medence európai esélyei / W. Nemessuri Zoltán = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 46–55.
857. Térképek lázadása / W.-Nemessuri Zoltán = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 29–32.
- A Magyarország gazdasági térképekben c. könyvről. – Illusztrációkkal.
858. ZSOLDOS Ferenc
A demokratikus deficit / Zsoldos Ferenc = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 34–36.
Elhangzott a „Határon túli magyarság a 21. században” című tanácskozáson Budapesten, 2006. május 4-én.
859. A határon túli magyar támogatáspolitikai lehetséges reformjai / Zsoldos Ferenc = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 73–77.
Illusztrációkkal.
860. A nemzet mint közös akarat : [Már nem nagyon lőnek] / Zsoldos Ferenc = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 85–86.

Nyilatkozatok, közlemények, jelentések

861. ANONIM
Az Aracsi pusztatemplom : A műemlékek helyreállításának hasznáról és kockázatáról című, Zentán 2013. április 21–23-án megrendezett nemzetközi művészettörténeti, régészeti és műemlékvédelmi konferencia záródokumentumaként megfogalmazott ajánlások / = 13. évf., 2 [48.] sz. (2013. június 4.), p. 116–117.
862. Barátaink, délvidéki nemzettársaink! : [Erdélyiek üzenete : „Ne bánts a magyart”] = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 17.
Fotóval.
863. A délvidéki települések szerb-magyar névjegyzéke : A tárcaközi Földrajzinév-bizottság javaslata a Magyar Nemzeti Tanácsnak... = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 78–90.
Illusztrációval.
864. Az Emberi Jogi Központ jelentése : Fénykép-dokumentáció és rövid összefoglaló a délvidéki magyarok helyzetéről = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 7–10.
A nemzeti kisebbségek helyzete Szerbiában. – Illusztrációval.
865. Az Európai Parlament ad hoc küldöttségének tényfeltáró küldetése a Vajdaságban és Belgrádban (2005. január 28–31.) = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 13–19.
Az Európai Parlament bizottságának jelentése.

866. Az Identitásklub kerekasztal-beszélgetésének zárónyilatkozata = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 158.
A beszélgetést Szabadkán 2005. augusztus 5-én tartották meg.
867. A Magyarokanizsai Íróklub nyilatkozata = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 149.
A szlovákiai nyelvtörvényről.
868. Nemzetközi bíróság: Strasbourg = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 8–9.
Az anyanyelvű oktatási rendszer megszervezéséről.
869. Új Lakiteleki Nyilatkozat (2005) = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 74.
870. CIVIL Mozgalom
Kiáltvány a délvidéki magyarsághoz = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 12.
871. DÉLALFÖLDI 56-os Vitézi Rend
A Délalföldi 56-os Vitézi Rend tízparancsolata = 12. évf., 4. [46.] sz. (2010. október 23.), p. 55.
872. GYÜRE Izabella
Az egyetértés napja : (sajtóközlemény) ; [Megemlékezés a várpalotai Trianon Múzeumban] / Gyüre Izabella = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 5.
Az egyetértés napja elnevezésű megemlékezésről, 2008. április 19-én. – Fotókkal.
873. HATVANNÉG Vármegye Ifjúsági Mozgalom
Délvidéki Társnemzeti Régió : (Severna multietnička regija) : A Hatvannég Vármegye Ifjúsági Mozgalom közleménye = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 103.
874. Hadjárat az elnyomás ellen = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 26–27.
875. Hit, hűség, bátorság! : A Hatvannég Vármegye Ifjúsági Mozgalom délvidéki szervezetének beszámolója a 2004/05/06-os tevékenységéről = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 28–32.
876. Hogyan lesz a 450-ből nulla? / A HVIM [Hatvannég Vármegye Ifjúsági Mozgalom] délvidéki szervezete = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 27.
877. HUNGARIAN Human Rights Foundation
HHRF üzenete (Hungarian Human Rights Foundation – New York, USA) ; [„Ne bánts a magyart”] = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 16.
878. KISPALKÓ Szilveszter
Végkimeneteléhez közeledik a délvidéki magyarok drámája? / Kispalkó Szilveszter = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 7.
HVIM felhívása.
879. MAGYARÓDY Szabolcs
A magyar szolidaritás tüze / Magyaródy Szabolcs = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 91.
Felhívás a Magyar Szolidaritás Tüze c. mozgalomban való részvételre.
880. PACK Doris
Doris Pack üzenete ; [„Ne bánts a magyart”] / Doris Pack = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 15.
Fotóval.
881. SZÖLLŐSY Vágó László
Magyar kulturális szervezetek zentai nyilatkozata : [közlemény] / Szöllősy Vágó László = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 50–51.
Közlemény a 2004. január 22-i ülésről.
882. VÁRALJA Szövetség
A magyar szecesszió fővárosa veszélyben van : Helyzetjelentés Szabadkáról / Váralja Szövetség = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 9–50.
Tartalom: Előszó ; Petíció ; Rövid ismertetés ; Kezdeményezésünk értékelése ; Szabadka öröksége ; A városrombolás tényekben ; Következtetés ; Összegző gondolatok ; Köszönetnyilvánítás. – Források. – Illusztrációkkal.
883. Nemzeti örökségünk megóvása nemcsak kötelességünk, hanem küldetésünk is : Összefoglaló a szabadkai városrombolás kérdésében = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 119–121.
- Az Aracs szerkesztőségi közleményei**
884. Gion Nándor szabadkőműves volt? / (A szerk.) = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 100.
Gion Nándor a Magyarországi Szimbolikus Nagypáholy tagja volt. – Ő szerkesztette a Kelet c. folyóiratot, 1999. januárjától 2002. augusztusáig. – Illusztrációval.
885. Jegyzet a Kosztolányi-cikksorozathoz / (A szerk.) = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 14.
886. Matuska Márton kitüntetése / A szerkesztőség ; [Kovács Nándor fotója] = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 81.
A szerkesztőség gratulált Matuska Mártonnak, aki megkapta a Magyar Köztársasági Arany Érdemkeresztet.
887. Rabolva verettetésünk idényében : Többszörös hátrányban a délvidéki magyarság / szerkesztőségi közlemény = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 6–7.
Tartalmazza még: Az Iskolaügyi Bizottság nyilatkozata a vajdasági magyar oktatási rendszerről. – Ezt a nyilatkozatot megkapták 2005. márciusában a belgrádi és a budapesti oktatási minisztériumok.
888. A szerkesztőség gratulációja / [Mihájlovits Klára fotója] = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 137.
Dr. Gábrity Molnár Irénről és Andróczky Csabáról. – Fotókkal.
889. Van-e helye az Aracsnak? / (A szerk.) = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 107.
A szerkesztőség reagálása a Vajdasági magyar médiastratégiára.
890. VAJDA Gábor
Szerkesztői jegyzet / V. G. [Vajda Gábor] = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 20.
Az Európai Parlament bizottságának jelentéséről.
891. Szerkesztői kommentár : [„Ne bánts a magyart”] / Vajda Gábor = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 26.
Fotóval.
892. Szerkesztőségi közlemény / Vajda Gábor = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. [111].
Mivel a Logos Grafikai Műhely megszűnt, az Aracs folyóirat új kiadója az Aracs Társadalmi Szervezet. A következő számokat a szabadkai Grafoprodukt nyomdában nyomtatják.

Versek

893. ÁCS Károly
Délvidéki óda / Ács Károly = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 35.
894. Kérelem magyar igazolványért / Ács Károly = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 36–38.
Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
895. Tiszteletlen óda : (A magyarokhoz másodsor) : [vers] / Ács Károly = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 9.
896. ANDRÁSI Attila
Nyalóka : [vers] / Andrási Attila = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 15.
897. ANONIM
Ó, Szent István : (Moldvai csángó ének) = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 5.
898. BABITS Mihály
Csonka Magyarország : [„Nem hallgat a fájás az idegben”] : [vers] / Babits Mihály = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 11.
899. A Gyémántszóró asszony : (Móricz Zsigmondnak) : „Nem hallgat a fájás az idegben” : [vers] / Babits Mihály = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 10.
900. BALLA József
A sakál évada : [Balla József három verse] / Balla József = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 39–41.
Tartalmazza még: Alkony, madárhanggal ; Pax americana.
901. BATA János
Csodaszarvasnyomon / Bata János = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 94–95.
902. Minden szépség koldusának / Bata János = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), a címlapon.
903. Minden szépség koldusának / Bata János = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), a címlapon.
904. Via crucis : [vers] / Bata János = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), a címlapon.
905. Világok határán : a hetvenéves Hódi Sándornak : [vers] / Bata János = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 8.
906. BENCE, Lajos
Délvidéki csupa-kín-rímes játék : [Szennyes diadal] / Bence Lajos = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 40–41.
907. Mikor Pünkösöd és Trianon egy napra esett : (rekviem-óda Trianon témára) : A földarabolt szívárvány : [vers] / Bence Lajos = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 8–9.
908. Mintha-vers : 2. / Bence Lajos = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 5.
909. BENEDEK András S.
Birodalom aszály / S. Benedek András = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 5.
910. BOBORY Zoltán
Elár(v)ult csillagképek : Takács Imre emlékére / Bobory Zoltán = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. május 15.), p. 5.
911. Eleven sebeink : [versek] / Bobory Zoltán = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 5–6.
Tartalom: A fehérvári Katyń- emlékkereszt előtt ; In memoriam : kérdések Csurka István temetésén ; Szabadság--- ‘56 ; Szabadság--- ‘89.
912. Kéretlen--- / Bobory Zoltán = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 7.
Tartalmazza még: Ember vagy Isten.
913. Versek / Bobory Zoltán = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 47.
Tartalom: Könyörgő szóra : Bata Jánosnak Délvidékre ; Uzsoki őriző.
914. Versek / Bobory Zoltán = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 54.
Tartalom: Megszülettek ; Jár már Berce! ; Nyéki hagyásfa ágán.
915. Versek : [Milyen legyen a világ?] / Bobory Zoltán = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 64.
Tartalom: Hajnali párbeszéd ; Széjjelszéledtünk.
916. Versek : Végtelenül hosszú ez a köz / Bobory Zoltán = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 127.
Tartalom: Majd csak akkor ; Testünkbe feketednek.
917. Vissza : [versek] / Bobory Zoltán = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 5.
Tartalmazza még: Lábnyomok a parti homokban.
918. Zentai emlék : [Helyzetjelentés] / Bobory Zoltán = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 36.
919. BOGDÁN József
Bogdán József versei / Bogdán József = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 61.
Tartalom: Rábéi vers ; Szent Margit ; A Kérdezőnek: dr. Gubás Jenőnek. – A Rábéi vers és A Kérdezőnek c. versek megjelentek a „Határok szabdalta közérzet” c. antológiában is.
920. CSÍK Mónika
Hiszed / Csík Mónika = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 56.
921. Versek / Csík Mónika = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 43.
Tartalom: Végezetül ; Begyógyítatlanul ; Idelenn. – Szerkesztői helyreigazítás történt az Aracs 20. számában, ahol közlik az Idelenn c. vers kimaradt sorait.
922. CSORBA Béla
Gondolatszabadság 2002 / Csorba Béla = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 20.
Tartalmazza még: Provokáció. – A Provokáció c. vers megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.
923. A hadfiak : [két vers] / Csorba Béla = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 24.
Tartalmazza még: Enigma.
924. Határsáv / Csorba Béla = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 30.
925. Istóriás énekek és egyéb klapanciák / Csorba Béla = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 51.
Tartalom: Ősz Levédiában ; Szent László a becsei révnél ; Zrinyi Péter ; Bácskai ekhó 1703 ; Bácskai ekhó 1849 ; A Nemzetbiztonsági Hivatalban.
926. Jugómagyar mártír románca / Csorba Béla = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 79.
927. Törpefenyő / Csorba Béla = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 55.
928. DARAI Lajos
Kié a nép, kié a nemzet? / Darai Lajos = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 49.
929. DÉLVIDÉKI Attila S.
A szenttamási tornyok alatt : (1944/45) / Délvidéki S. Attila = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 67–69.

930. DÖBRENTAI Kornél
Belépve a Fájdalom kapuján : Szervátusz Tibornak főhajtással élete és életműve előtt : Széllé szemközt, hegynek hágyva / Döbrentei Kornél = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 125–126.
931. És mégis / Döbrentei Kornél = 13. évf., 4 [50] sz. (2013. október 23.), p. 8–9.
932. Húsvételő Döblingben : [vers] / Döbrentei Kornél = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.), p. 5.
933. A kozmosz sebe : Válasz a Móser Zoltán küldte lyukas falevéltre / Döbrentei Kornél = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 5.
934. DSIDA Jenő
Psalmus Hungaricus : „Nem hallgat a fájás az idegben” : vers / Dsida Jenő = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 13–15.
935. FOKY István B.
Tudósítás a Reménység fokáról : (Egy doktori disszertáció alapanyaga is lehetne) / B. Foky István = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 46–47.
936. HALÁSZ Albert
A kórtársaknak : Arcok a fényben : [versek] / Halász Albert = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 63–64.
Tartalmazza még: Az elemek ; Általam vagy ; Márciusban fagy ellen.
937. JÓZSEF Attila
Bús magyar éneke : „A magyar romokon” / József Attila = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 14.
938. Pogányos hitvallás magyarul : „Nem hallgat a fájás az idegben” : vers / József Attila = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 21.
939. JUHÁSZ Gyula
Arad / Juhász Gyula = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 77.
940. Gyász : „A magyar romokon” / Juhász Gyula = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 8.
Tartalmazza még: Hungária.
941. Halottaink : „A magyar romokon” / Juhász Gyula = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 13.
942. Magyar--- : „A magyar romokon” / Juhász Gyula = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 10.
943. Szabadka : „A magyar romokon” / Juhász Gyula = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 15.
944. Trianon : „Mennyi vagyont taposták szét talpas, süket katonák!” : Trianon 90 éve / Juhász Gyula = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 12.
945. JUHOS-KISS János
Életünk / Juhos-Kiss János = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 96.
946. KABDEBÓ Tamás
Így látta ő Tomot : [versek] / Kabdebó Tamás = 13. évf., 4. [50] sz. (2013. október 23.), p. 10.
Tartalmazza még: Tom így látta őt, Ákos-sírató, 2013 ; Két négysoros.
947. KERESKES József
Szerelembe öltözötten voltál--- : néhai Csiha Kálmán ref. püspök prédikációja nyomán : Eltörték a vérehullató fű ágai / Kereskes József = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 124.
948. Táncoló fiatalokhoz : Amíg csak élünk / Kereskes József = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 72.
Tartalmazza még: A képmutatókra.
949. Vajda Gábor halála hallatán / Kereskes József = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 162.
950. Városaink romlásán keseregve--- : Szabadka–Theresiopolis / Kereskes József = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 8.
951. KERESKES, Sándor
Vallások–identitások : befejezetlen vers : [két vers] / Kereskes Sándor = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 52–53.
Tartalmazza még: Intellem.
952. KISS Benedek
Versek / Kiss Benedek = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 5.
Tartalom: Hallelujah! ; Tari Pista balladája.
953. KISS Melinda
Ecce homo (és lám) : [Kiss Melinda három verse] / Kiss Melinda = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 17–19.
Tartalmazza még: (Sokan vannak) ; (Vérmezőkön).
954. (Születésem) : [versek] / Kiss Melinda = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 28–29.
Tartalmazza még: (S eljő) ; (Fátyolként) ; (Az elnyűtt) ; (Őt faluban) ; (Lelkek) ; (Nincs kelet).
955. KISS Klára
Versek / Kiss Klára = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 11.
Tartalom: Féméletben ; Menekültek.
956. KISS Rudolf
Versek / Kiss Rudolf = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 23.
Tartalom: Legelső ; Közöny ; Létélmény ; Utazás.
957. KOSZTOLÁNYI Dezső
Magyar költők sikolya : Európa költőéhez 1919-ben : „Nem hallgat a fájás az idegben” : [vers] / Kosztolányi Dezső = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 9.
958. A magyar romokon : „A magyar romokon” / Kosztolányi Dezső = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 9.
959. Rapszódia : „A magyar romokon” / Kosztolányi Dezső = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 12.
Tartalmazza még: Még büszkén vallom---
960. LENGYEL Lajos
Immár az ország : A tisztánlátás megkésett pillanatai : [vers] / Lengyel Lajos = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 123.
961. Istentől keletre : Kikért élek s vagyok : [versek] / Lengyel Lajos = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 91.
Tartalmazza még: Sorompó ; Ötödikén.
962. MADÁR János
Itt marad arcom : [versek] / Madár János = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 51.
Tartalmazza még: Jel, csönd ; Hó hull, ének.
963. MOLNÁR Rózsa
Apám keze : [vers] / Molnár Rózsa = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 12.
964. Éhező lélekkel : [versek] / Molnár Rózsa = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 56–58.
965. NAGY Zsuzsa
Annyanyelvem / Nagy Zsuzsa = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 18.
966. NÉMETH Gyula
Szülőföldem arcai : [versek, próza] / Németh Gyula ; [a szerző fotói] = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 69–74.
Tartalom: Csak az az egyetlen--- : [vers] ; Csoda, húsvét előtt : [próza] ; Nyárutó

: [vers]; Október : [vers]; Szülőföldem arcai : [vers].

967. OLÁH János

Elmulasztott szavak : Vajda Gábornak : [Illegális szilvórium] / Oláh János = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 112.

968. PÉTER Ferenc

Képeslap Szabadkáról a hiányzó színházzal aláírták--- : [versek] / Péter Ferenc = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 25–29.
Tartalmazza még: Édesanya, du. fél 3 körül elmentem találkára--- éjfélre, kérlek, vedd meg ágyam--- ; Szubotican rekedt 2011-es honvéd.

969. PÉTER László

Indián : [vers] : [Magyar évszázadunk cseregyerekei] / Péter László = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 104.

970. POLGÁR Julianna

XXI. századi kesergő a XX. századhoz : (Balladás borongás a barikádbajnokokért) : 1956 ötvenedik évfordulójára / Polgár Julianna = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 73–74.

971. RADNAI István

Apák hazatérése a sehonnanból / Radnai István = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 25.

972. REMÉNYIK Sándor

Erdély magyarjaihoz : 1918 őszén : „Nem hallgat a fájás az idegben” : [vers] / Reményik Sándor = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 8.

973. Eredj, ha tudsz! : [„Nem hallgat a fájás az idegben” : vers] / Reményik Sándor = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 24.

974. Gyűrűt készítették : „A magyar romokon” / Reményik Sándor = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 6.

975. SERFŐZŐ Simon

Íme a múltunk : Végtelen hadoszlopok : [versek] / Serfőző Simon = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 6–7.
Tartalmazza még: Átjár a szel ; Sorsunk útvégén.

976. Itt élnem : [vers] / Serfőző Simon = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 5–6.

977. Mint ahogy én : [versek] / Serfőző Simon = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 14.

Tartalmazza még: Ahogy a vályogok ; Nem lesz kegyelem.

978. Versek / Serfőző Simon = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 5–6.
Tartalom: Ne reméljen ; Ahogy a Napot ; Idegenségben ; Világfa.

979. SIMON István Cs.

Delejeznek : [vers] / Cs. Simon István = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. B2.

980. Gyöngyharmatos csöndben / Cs. Simon István = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 5.

981. SOMOGYVÁRY Gyula

Erdélyi bordal 1921-ben : „A magyar romokon” / Somogyváry Gyula = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 11.

982. SUTARSKI, Konrad

Katyńi balladák / Konrad Sutarski ; fordította Csoóri Sándor = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 7–8.
Tartalom: Ha visszajöttök ; Apám emlékére.

983. SZABADOS György

Versek / Szabados György = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 28–31.
Tartalom: Boldogasszony háza ; Nem engedem ; A legvégső magyarázat ; Szégyenszerелеm ; Mi olyan világban ; Érintés ; Végső imádság ; Vizeken jár a lelkem ; Alvó öröklét.

984. SZABÓ Ferenc

Mindig búcsúzzunk : Rilket olvasva újra : [vers] / Szabó Ferenc = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 5.

985. A „szabadkai sztoikusra” emlékezve : Kosztolányi idézve régen és most : [versek] / Szabó Ferenc = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 5–6.
Tartalom: Hosszú volt az ősz ; Egész élete rímjáték volt ; „Halkan szítál a tört fény” ; Marcus Aureliushoz.

986. SZINTA János

Új Szent István-legenda / Szinta János = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 5.

987. TAKARÓ Mihály

Versek / Takaró Mihály = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 77.
Tartalom: 2004. december 5. ; A holnapért aggódóknak ; Biztató-magyaroknak ; Magyar apologetika.

988. TARI István

Azon a napon : [vers] / Tari István = 4.

évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15), p. 28.

989. A besúgó fia : Övök a szó : [vers] / Tari István = 11. évf. 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 98.

990. Betakarják az eget / Tari István = 7. évf. 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 14–15.

991. Gyülevész hordák között / Tari István = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 57.

992. Jeleket keresve : Kézzel írott jegyzőkönyv : [vers] / Tari István = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 79.

993. Kard alakú levél / Tari István = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 5.

994. [Képvers] / Tari István = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. B2.

995. Keszég / Tari István = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 57.

996. Március 15. / Tari István = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 4.

997. Mária nevére : B.B. nótájára / Tari István = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 5.

Tartalmazza még Mák Ferenc jókívánságait Tari Istvánnak a Balassi Emlékkard kitüntetéshez. – Dormán László fényképe Tari Istvánról, a Balassi Emlékkard átvétele után, Budapesten, 2009. február 14-én.

998. Mézes törbe csal : [képversek] / Tari István = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. belső oldal.
Tartalmazza még: Lentségi este : Kosztolányi rímeivel ; [Röviden...] ; [SMS...].

999. Nyomok / Tari István = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 4.
Tartalmazza még: Performansz.

1000. Pereg : [képversek] / Tari István = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. B3.

Tartalmazza még: Nagypéntek ; Tüdőmben kapor ; Kerekék zengése.

1001. Rendszerváltás / Tari István = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 11.
Tartalmazza még: Nosztalgia ; Golyóálló üveg.

1002. A romlás olszlopfőinél : [Tari István három verse] / Tari István = 1.

évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 34–35.

Tartalmazza még: Mindent kitálaló döglődés ; Lentségi hexameterek.

1003. Szakma az Éden / Tari István = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 5.

1004. Szörén ülte meg kíváncsiságát : A fonyódi Mocsári Máriának - kiállítás megnyitójára : [Illegális szilvórium] / Tari István = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 123–124.

1005. Szülőfalud helyén : Cs. Simon István halálára / Tari István = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 6.

1006. Tari István versei / Tari István = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 41–42.
Tartalom: Kiadó a keresztút ; Szorongó fehérségben ; Naponta ; Egymást kiegészítve ; Ahol a part szakad ; Abbamaradt.

1007. Tari István versei és grafikái / Tari István = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 56–58.
Tartalom: Távirányítós ; Egérárpa ; Csöndje cirógat ; Háló ; Vízfestmény ; Anyamintákban szétáradva. – Négy grafikával.

1008. Túlélrett mennyek : [Vétó a rossz politika ellen] / Tari István = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 89.

1009. Útravaló : Magyar évszázadunk cseregyerekei / Tari István = 11. évf., 3. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 57–58.
Elhangzott Tamás Menyhért köszöntéseként a Balassi-émlékkard átadásakor. – Fotóval.

1010. Versek / Tari István = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 10.
Tartalom: Túrve a tébolyt ; Kard alakú levél ; Húsunk túsza ; Elhízott panaszok. – A Betakarják az eget c. verseskötet anyagából.

1011. TORNAI József
De mára szétrepedtek minden trombiták / Tornai József = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 44.

1012. Ki tarthatna pünkösddvasárnapi menyegzőt (1956) ? / Tornai József = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 44.

1013. TÓTH Árpád
Hazám, hazám--- : „A magyar romokon”

/ Tóth Árpád = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 7.

1014. TURCSÁNY Péter
Új Végvári-versek / Turcsány Péter = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 6–7.
Tartalom: Komor magyar karácsonyunk 1. ; Komor magyar karácsonyunk 2.

1015. URBÁN Farkas Gábor
Létköz-nap / Urbán Farkas Gábor = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 31.

1016. UTASSY József
Október : [Utassy József két verse] / Utassy József = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 5.
Tartalmazza még: Megyek iskolába.

1017. ZUG Március : [vers] / Utassy József ; [Váli Anna fotói] = 10. évf. 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 11.
A szerkesztőség köszönti a szerzőt és társait, akiket Bethlen Gábor-díjjal tüntettek ki. – Fotókkal.

1018. VAJDA Gábor
Vajda Gábor versei : [Vajda Gábor emlékezete] / Vajda Gábor = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 83.
Tartalom: Hangok, szemek--- ; A cseléd úrnőhöz ; Szellemből lélek?

1019. VANKÓ Basa Lenke
Főnix-sors / Vankó Basa Lenke = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 36.

1020. VARGA Sándor
Kifosztva : [versek] / Varga Sándor = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 85–87.
Tartalmazza még: Görbetükör ; Időnként ; Túl a láthatáron ; Jó lenne--- ; Haikuk ; Bár lehetne ; Egy kórházi este emléke ; Reménykedés.

1021. KÖRTÁNC : [Vétó a rossz politika ellen : versek] / Varga Sándor = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 44–46.
Tartalom: Visszapillantó tükrön át ; Nem hagyom--- ; Apám sírjánál.

1022. Őseink földjén : [Varga Sándor versei] / Varga Sándor = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 61.
Tartalmazza még: Félúton ; Egy biztos pontban ; Istenem.

1023. Verebek és véredek / Varga Sándor = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 32–33.
Tartalmazza még: Ez is, az is ; Téves időpont ; Szigetnél szigetebb.

1024. Versek : [A világ akkor is ment a maga útján] / Varga Sándor = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 112–113.
Tartalom: A kitépett füzetlapra feljön a hold ; Csupán ; Szeszély ; Mielőtt voltam---.

1025. VÁRI Fábián László
Nomád evangélium : Örömük támadt az emberben / Vári Fábián László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 111.

1026. A páternoszter kosarában : a 80 esztendő Csoóri Sándornak : Milyen legyen a világ? / Vári Fábián László = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 61.

1027. VIOLA Éva
Baranyai képek : Vannak dolgok, amelyeket még ebben az életben a helyükre kell tennem : [vers] / Viola Éva = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 99.

1028. Versek : A világ akkor is ment a maga útján / Viola Éva = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 109.
Tartalom: Te habzó víz ; Creszi alkony ; Tegnap ; Csendesen szemerkél.

1029. ZAS Lóránt
Nem Koppányt : („Csupán magyar---” – Stampa Lászlónak) : „A magyar romokon” – Trianon 1920.06.04. – 2012.06.04. / Zas Lóránt = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 5.

Színművek

1030. ANDRÁSI Attila
1918 – Őszirozásak – Zuhanórepülés / Andrási Attila ; [a fotókat Orgován Ádám készítette] = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 35–62.
Fotókkal.

1031. Megmaradni cselvetések idején : (monodráma) / Andrási Attila, Orgován Szigeti Réka = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 57–63.

1032. BATA János
Dicstelen ezred-vég : Zenés szomorújáték // Bata János = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 68–79.

1033. FOKY István, B.
Lángoló víz / B. Foky István = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 26–37.

1034. Lángoló víz : színpadi reflexiók két részben : [2.] / B. Foky István = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 49–59.

1035. KLEMM József

Hadjelentések Hágából : A Telepi Rádió Színpada / Klemm József = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 45–47. Fotóval.

1036. KOPECZKY László

Fárao(ó) : musical 3 felvonásban, záróképpel / Kopeczky László = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 89–109.

1037. NÉMETH Ákos

Vörös bál / Németh Ákos = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 67–92.

1038. SIPOSHEGYI Péter

Halottak napjától virágvasárnapig : (Andrási Attila rendezőpéldánya) : színmű egy részben / Siposhegyi Péter = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 68–91. Fotókkal.

1039. Magyar Piéta – Őszödi

Köztársaság / Siposhegyi Péter, Andrási Attila ; [fényképezte Kricskovics Antal és Andrási Ariel] = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 85–108. Fotókkal.

1040. VAJDA Gábor

Titoán Kámen, avagy A gerinctelenek : történelmi szatíra három részben, végjátékkal / Vajda Gábor = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 58–66.

1041. Titoán Kámen, avagy A

gerinctelenek : történelmi szatíra három részben, végjátékkal : 2. rész / Vajda Gábor = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 65–72.

1042. Titoán Kámen, avagy A

gerinctelenek : 3. rész / Vajda Gábor = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 74–84. Tartalmazza még: Végjáték.

1043. VICEI Károly

Színjatszók : (dráma négy részben) / Vicei Károly = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 10–16.

1044. WASS Albert

A világ és a vége / Wass Albert ; A Jönnek! és az Adjátok vissza a hegyeim! c. regényekből színpadra alkalmazta Andrási Attila és Péter Ferenc; [a fotókat Lovas Erika és Kricskovics Antal készítette] = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 74–94. Fotókkal.

Regények

1045. BURÁNY Nándor

Articsóka : (regényrészlet) : [Helyzetjelentés] / Burány Nándor = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 104–111.

1046. A vezérezredes utolsó levele :

(kisregény) : [1. rész] / Burány Nándor = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 47–54.

1047. A vezérezredes utolsó levele :

(kisregény) : [2. rész] / Burány Nándor = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 24–37.

1048. A vezérezredes utolsó levele :

(kisregény) : [3. rész] / Burány Nándor = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 65–76.

1049. A vezérezredes utolsó levele :

[a kisregény befejező része] / Burány Nándor = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 60–72.

1050. JUHÁSZ György

A karrier árnyéka : (regényrészlet) / Juhász György = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 52–55.

1051. KERÉKES József

Feketehegyi történet : részlet egy készülő regényből : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Kerekes József = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 140–142.

1052. MIRNICS Zsuzsa

Bölcsők : (részlet) / Mirnics Zsuzsa = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 153–157.

Elbeszélések, novellák

1053. APRÓ István

A Balkán tegnap / Apró István = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 43–50.

1054. BOGNÁR Antal

Egy csalódott illuzionista : (szatíra) / Bognár Antal = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 41–43.

1055. CSERNÁK Árpád

Picok : [Eltörték a vérehullató fű ágai] / Csernák Árpád = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 132–133.

1056. CSONKA Margaréta

Zarándoklás Bey Moghba / Csonka Margaréta = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 54–56.

1057. FOKY István, B.

Rajzásállapot / B. Foky István = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 80.

1058. JUHÁSZ György

Vágyrajárók : N. F. emlékének / Juhász György = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 61–66.

1059. KORMOS Ferenc

Világváró – Faluvilág : (vice versa) : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Kormos Ferenc = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 143.

1060. KOSZTOLÁNYI Dezső

Égi jogász : [„Nem hallgat a fájás az idegben”] / Kosztolányi Dezső = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 25–30.

1061. KRÚDY Gyula

Az utolsó garabonciás : [„Nem hallgat a fájás az idegben”] / Krúdy Gyula = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 22–23.

1062. MIRNICS Zsuzsa

Kislány ebédes kosárral : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Mirnics Zsuzsa = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 128–130.

1063. MÓRICZ Zsigmond

Egy akol, egy pásztor : [„Nem hallgat a fájás az idegben”] / Móricz Zsigmond = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 19–20.

1064. SARUSI Mihály

Ókanizsai jegyzetek : [Illegális szilvórium] / Sarusi Mihály = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 125–133. Tartalom: Horgos komonistái ; A cigányzene: magyar zene ; A cigány is magyar ; Ne mulassatok!--- magyarok ; Katyvasz zene ; A magad nótája ; Bor befelé, titok kifelé ; Szalonpolgárok ; Kispolgárok ; Magyar pógár ; Hol vidd a harcot? ; Pöffeszkedő katolikusok, rögeszmés kalvinisták ; Nemzeti lap, idegen műveltség ; Wass, az érthetetlen ; Jassz-magyar a pártmunkással ; Ejjrópa: sport, műveltség, kereszt nélkül ; Csempész ital ; Tisza vize, Tisza ; Életképtelen falvak ; Teccettek vóna.

1065. SASS László

Ismertem a megboldogultat / Sass László = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 56–57.

1066. SZENTMIHÁLYI Szabó Péter

Vissza a jövőből : mini sci-fik / Szentmihályi Szabó Péter ; Léphaft Pál karikatúrája = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012.

március 15.), p. 107–111.

Tartalom: A fenevad jele 666 ; A Nagy Szomjazás ; Kiszavazós kivégzés ; Autisták ; Szőrösök ; Földvásár ; Autóvadász ; Dohányosok ; Adósság ; Korhatár ; Gyurcsány 80 éves. – Illusztrációval.

1067. Vissza a jövőből – 2. : mini sci-fik / Szentmihályi Szabó Péter = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 92–97.
Tartalom: Négyemillió magyar ; Amikor betiltották az internetet ; Pénzégetők ; Cosa Nostra Socialista ; A Nefelejcs-művelet ; Magyar zabatévé ; A Gyurcsány-féle biorobot ; Földön kívüliek látogatása Budapesten ; Romeo and Juliet, 2018 ; A betiltott Karácsony ; A nagy szoborcseré.

1068. Vissza a jövőből – 3. : mini sci-fik / Szentmihályi Szabó Péter = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 91–96.
Tartalom: Találkozás Moszkvában ; Széchenyi időgépe ; Krisztus után 2500 ; A láthatatlan ember ; Sarkosan fogalmazva ; Rizsinfluenza ; Kételtű emberek ; Vörös kerék ; Vízözön ; Beszélő állatok ; Marx Károly klónja.

1069. Vissza a jövőből : mini sci-fik : 4 / Szentmihályi Szabó Péter = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 108–113.
Tartalom: A törvény nevében ; Melegfront ; Az ábécé eltűnése ; Aki szlovák, velünk tart! ; Teleport Co. ; Parlamenti klónok ; Piss Car ; Az irodalom halála ; Human Reprodukciós Hatóság ; Kóma ; Retró ; Homosex sapiens.

1070. Vissza a jövőből : 5. : mini sci-fik / Szentmihályi Szabó Péter = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 112–118.
Tartalom: Telepátia ; Alternatív történelem ; Budapest, 2017, egy átlagos nap ; Treuga Dei ; A titkos záradék ; Az internet vége ; Földön kívüli macskák ; Infláció ; Rememo ; Örökké élni ; Gyurcsány 80 éves ; A jövő század novellája.

1071. TARI István
Jó voltál! : [Holnap is élünk] / Tari István = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 86–90.
A szerkesztőség gratulál Tari Istvánnak. Ő vehette át a Kemény Zsigmond-díjat 2010. január 16-án Budapesten. – Fotóval.

1072. TRÁSER László
Cédulák : 1. / Tráser László = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 78–82.
1073. Cédulák : 2. / Tráser László = 13.

évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 106–111.

1074. VICEI Károly
Délvidéki bűnügyek : [1.] / Vicei Károly = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 31–36.

1075. Délvidéki bűnügyek : 2. / Vicei Károly = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 50–55.

1076. Délvidéki bűnügyek : (3–4. befejező rész) / Vicei Károly = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 79–88.

Interjú

1077. ÁGOSTON Mihály
Anyanyelvűségünk életföltételei változó világunkban / Ágoston Mihály ; beszélgetőtárs Maróti István = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 31–32.

1078. ANDRÁSI Attila
Isten kegyelme kíséri munkánkat / Andrási Attila ; beszélgetőtárs Gubás Ágota = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 37–42.
Fotókkal.

1079. Láncszemnek lenni a történelemben / Andrási Attila ; beszélgetőtárs Gubás Ágota = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 83–88.

1080. BIACSI Karolina
A tudomány felette áll a történelmi vizsályságoknak / Biacsi Karolina ; lejegyezte Stanyó Tóth Gizella = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 91–94.

1081. BICSKEI Zsuzsanna
Erőfeszítések a nyomor mágneses terében – ha egyszer elfogyunk, az nem a másik hibája lesz / Bicskei Zsuzsanna ; (beszélgetőtárs Gubás Ágota) ; [Molnár Edvárd fotói] = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 67–72.
Fotókkal.

1082. BOGÁR László
Válságörvénylet : [Holnap is élünk] / Bogár László ; beszélgetőtárs Orgován Szigeti Réka = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 117–119.

1083. BOZÓKI Antal
Részleges autonómia : remény az önkormányzatra vagy integráció a szerb jogrendbe? : [Már nem nagyon lőnek] / Bozóki Antal ; Takács Veronika interjúja = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p.

73–78.

1084. CSÓÓRI Sándor
Múltunkban a jövőnk : [Milyen legyen a világ?] / Csóóri Sándor ; Domonkos László születésnapján beszélgetése a 80 éves íróval = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 62–63.

1085. CSORBA Béla
A magyarellenek incidensek okairól – még egyszer : [Kikért élek s vagyok] / Csorba Béla ; [beszélgetőtárs Németh Zoltán] = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 97–98.

1086. Sztálin levágott füle : beszélgetés Csorba Bélával 1956-os élményeiről / Csorba Béla ; [beszélgetőtárs] Ternovác István = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 55–59.

1087. DOBÓ Ágota
Ha ismered, tiszteledd, ha tiszteledd, akkor véded / Dobó Ágota ; lejegyezte Stanyó Tóth Gizella = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 95–97.

1088. DÖBRENTAI Kornél
Tartsd meg a sziklát! : haza, politika, költészet és egy gyűjteményes kötet adta az apropóját a Döbrentei Kornéllal való beszélgetésünknek : [Tartsd meg a sziklát!] / Döbrentei Kornél ; [az interjút Szigeti Réka készítette] = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 97–99.

1089. DRÁBIK János
Száz évig fizetjük a hitelt, de minek? : Nézzük a buborékot! / Drábig János ; Farkas Tibor interjúja = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 121–123.

1090. DULKA Andor
A legnagyobb gond a fogyatkozó gyermeklétszám : interjú Dulka Andorral / Dulka Andor ; [beszélgetőtárs] Mihályi Katalin = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 82–85.

1091. FEHÉR Lajos :
Életemből : [Helyzetjelentés] / Fehér Lajos ; beszélgetőtárs Gallusz László = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 98–103.

1092. GYURKOVICS Hunor
Állítsuk a talantumot a köz szolgálatába : [Vannak dolgok, amelyeket még ebben az életben a helyükre kell tennem] / Gyurkovics Hunor ; S. Réti Katalin beszélgetése a festőművésszel, tanárral, szabadkai református presbiterrel = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 103–108.

1093. HARMATH Károly
Megbocsátással jövőt építeni : dr. Harmath Károly ferences rendi atyával beszélgettünk mártír rendtestvéreiről : [„Szűgyeni dán” - ítéletnap] / Harmath Károly ; [beszélgetőtárs] Ternovác István = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 133–134.
1094. HEGEDŰS Kovács Katalin
Cselekedni ezért a mi kis magyar világunkért / Hegedűs Kovács Katalin ; beszélgetőtárs Mihályi Katalin = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 45–48.
Fotókkal.
1095. HERCEG János
Politikára politikával válaszolni : [„A nemzet tragédiájának egy magja ebbe a talajba esett”] / Herceg János ; [beszélgetőtárs] Vékás János = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 61–71.
Az interjú 1984. augusztus 20-án készült Doroszlón.
1096. HÓDI Sándor
Mi fán terem a nemzetstratégia? / Hódi Sándor ; beszélgetőtárs Pertics Péter = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 39–50.
1097. KASLIK Ibi
Nem hiszek az írásról szóló mítoszokban : vallja Ibi Kaslik / [Kaslik Ibi ; beszélgetőtárs] Szűcs Balázs Péter = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 112–116.
Fotókkal.
1098. KOLTAY Gábor
Trianon következményei meghatározzák mindennapjainkat : [Használt trianoni bankó – a függő adósság] / Koltay Gábor ; beszélgetőtárs Orgován Szigeti Réka = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 55–59.
1099. KORODY Paku István
Hazájától távol is szolgálhatja az ember a magyar kultúrát / Korody Paku István ; beszélgetőtárs Mihályi Katalin = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 125–126.
1100. MAGYAR Lóránt
Tedd meg, ami rajtad múlik! : A boldogság egy tanulható létállapot, életvezetés / Magyar Lóránt ; [beszélgetőtárs] Mihályi Katalin ; [fotók Keceli Jenő] = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 35–38.
Fotókkal.
1101. MAKOVECZ Imre

- Összekötni az eget a földdel : [Hagyomány és örökség] / Makovecz Imre ; beszélgetőtárs Szigeti Réka ; [Szabó Attila fotója] = 9. évf., 4. [34.] (2009. október 23.), p. 129–132.
Fotóval.
1102. MATUSKA Márton
Félszáz településnél van magyar tömegsír : [Erőforrások tékozlása] / Matuska Márton ; beszélgetőtárs Ternovác István = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 83–85.
1103. MIHÁLYI Katalin
Magyarságunk őrzői a déli végeken / Mihályi Katalin = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 48–50.
Interjú Bogdán Józseffel és Vitt Sándorral.
1104. MIRNICS Károly
Teljes körű kisebbségvédelmet : interjú Mirnics Károllyal, a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével kitüntetett szociológussal / Mirnics Károly ; [beszélgetőtárs] Mihályi Katalin ; [Diósi Árpád fotója] = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 86–89.
Fotóval.
1105. ÓZER Ágnes
„A történelmi örökséget nem lehet entobizniszre felhasználni – nem lehet a középkori hagyatékkal önmagunkat, magyarságunkat deklarálni” / Ózer Ágnes ; Stanyó Tóth Gizella interjúja = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 61–66.
1106. PÉTER Ferenc
Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni : Péter Ferenc színművész : A középszerűség katasztrófához vezet / Péter Ferenc ; [beszélgetőtárs] Mihályi Katalin = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 30–33.
Fotóval.
1107. SAVELIN Zoltán
Nem szalmaláng : interjú Savelin Zoltán atya marionettos plébánossal, akit október 26-án a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével tüntettek ki / Savelin Zoltán ; [beszélgetőtárs] Szemerédi Magda ; [Puskás Károly fotója] = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 105–106.
Fotókkal.
1108. SZABOLCSKY Ferenc
Mindig a jó oldalon álltam : Szabolcsky Ferenc a történelem sodrában : [Vétó a rossz politika ellen] / [Szabolcsky Ferenc ; beszélgetőtárs] Mihályi Katalin = 4.

- évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 107–114.
Helyreigazítás volt a 15. számban, 2005. március 15-én, a 101-es oldalon.
1109. SZERVÁTIUSZ Tibor
Sorsa sorsom is – : [Már nem nagyon lőnek] / Szervátiusz Tibor ; a 80 éves művésszel Domonkos László beszélget = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 92–94.
1110. VAPA, Zoran
„Az aracsi műemlék bazilika kivételes jelentőségű” : Milyen irányba halad örökségvédelmünk? / Zoran Vapa ; Stanyó Tóth Gizella interjúja = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 114–118.
1111. VIDNYÁNSZKY Attila
Nem a valóságot, hanem az igazságot / Vidnyánszky Attila ; Krnács Erika interjúja = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 118–121.
1112. VINCÁN György
Meddig lesz még Bókán magyar dal? : [Amíg csak élünk] / [Vincán György ; Gubás Jenő interjúja] = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 88–91.
1113. ZSÁKI István
Megmaradásunk záloga a hagyományörzés és kultúraépítés / Zsáki István ; Gubás Ágota interjúja = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 126–128.
1114. ZSOLDOS Ferenc
A délvidéki magyarság partneri összefogást igényel - nemcsak a politika szintjén : interjú Zsoldos Ferencel / Zsoldos Ferenc ; [beszélgetőtárs] Vitéz Andrea = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 13–15.
Illusztrációkkal.
- Önéletrajz, napló, emlékezések**
1115. ÁCS Margit
Búcsú Vajda Gábortól / Ács Margit ; [Molnár Edvárd fotója] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 155–156.
1116. BALASSY Ildikó
Sorsmozaik : 1. : A rézangyalát! / Balassy Ildikó = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 32.
1117. Sorsmozaik : 2. : Apám bűne / Balassy Ildikó = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 44–45.
1118. Sorsmozaik : 3–4. : Nyelvélecke / Balassy Ildikó = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008.

június 4.), p. 77–78.

1119. BALCZÓ András

A boldogságból csak a gyávák vannak kirekesztve : Magyarországon az embereknek több mint 90% -a nem hajlandó magát teremtménynek tekinteni / Balczó András = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 33–42. Illusztrációkkal.

1120. BATA János

Egy Tamás, két János és a legionáriusok / Bata János = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 64–66. Elhangzott Szabadkán, 2008. április 12-én, a Herceg János Emléknapon.

1121. Az én olvasóm, olvasónaplóm, naplóm és leveleim : [A Kanizsai Írótábor előadásából] / Bata János = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 71–73.

1122. Hősökkel és hősök nélkül / Bata János = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 15–17.

1123. Könyveim sorsa – az én sorsom is / Bata János = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 97–98.

1124. Napló : [1.] / Bata János = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 71–75. Naplójegyzetek 1989-ből.

1125. Napló : [2.] / Bata János = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 60–62.

1126. Napló : [3.] / Bata János = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.), p. 80–83.

1127. Napló : [4.] / Bata János = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 51–54.

1128. Az oszthatatlan Hazáról : [A Balkán peremén] / Bata János = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 46–47.

1129. BATTÁ György

A trianoni radioaktivitás / Batta György = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 25–27. Megjelent a „Trianon átírta Európát” c. könyvben.

1130. BENE Annamária

Tanszéki kontraszelekció / Bene Annamária = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 11–12.

1131. BENEDIKTY Tamás

Oszloptartó Simeon / Benedikty Tamás = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 163–164.

Fotóval.

1132. BERTHA Zoltán

Vallomás- és emlékezésfele / Bertha Zoltán = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.), p. 71–73.

1133. BESZÉDES Márta

A boszniai pokol ösvényein : [emlékezés] / Beszédes Márta = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 83–102.

1134. BOGNÁR Antal

Az elveszett sámlí : rehabilitáció első stáció : Eltörték a vérehullató fű ágai / Bognár Antal = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 125–127.

1135. CSAJKÁS Bódog

Napló : [Használt trianoni bankó – a függő adósság] / Csajkás Bódog = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 38–42.

1136. CSOÓRI Sándor

Beszélgetések és álmok : Mitterand és Illyés : Tartsd meg a sziklát! / Csoóri Sándor = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 92–93.

1137. CSORBA Béla

Égzőrgések halkuló moraja : (egy bölcsészhallgató feljegyzései) / Csorba Béla = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 89–99. Naplójegyzetek az 1969-es évtől az 1974-es évig.

1138. Káposztalevelek 1993-ból : kecskéknek és nyulaknak : Kővé vált kenyér, kővé vált lélek / Csorba Béla = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 103–106. Naplójegyzetek az 1993-as év második feléből.

1139. Lator ének : (1. rész) : A temerini fiúk / Csorba Béla = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 43–47.

1140. Lator ének : 2. rész : Holnap is élünk / Csorba Béla = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 91–95.

1141. Lator ének : 3. rész : [Már nem nagyon lőnek] = Csorba Béla = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 87–91.

1142. Naplójegyzetek / Csorba Béla = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 57–63.

A 2001-es év második feléből.

1143. Rosszkedvünk [!Rosszkedvünk] nyara : (rajzolatok 1995-ből) / Csorba

Béla = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 55–62.

1144. Sebészeti osztály : naplórészletek / Csorba Béla = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. 46–51.

1145. DOMONKOS László

Egy anyaországi posztromantikus Fantomországban : (Az Eurocrem íze) / Domonkos László = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 17–20. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

1146. Igézetben : Ami nagyon erősen él az emberben / Domonkos László = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 108–111.

1147. Nincs kedvünk elhagyni egymást : Írótábor Magyarakanizsán / Domonkos László = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 61–62. Megjelent a Magyar Hírlapban 2008. október 4-én.

1148. DORMÁN László

Önmagamról : Emlékeztető / Dormán László = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 153–154.

1149. FEJÉR Dénes

Emlékeim egy barátomról / Fejér Dénes = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 12–21. Visszaemlékezés Hornyik Miklósról.

1150. FOKY István B.

Hetvenkedő : (Önképtörödékek 1.) / B. Foky István = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 70–73. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

1151. Hetvenkedő : (Önképtörödékek 2.) / B. Foky István = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március.), p. 50–52.

1152. GÉCZY Tibor

Visszaemlékezéseim : [1.] / Géczy Tibor = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.), p. 44–53.

1153. Visszaemlékezéseim : 2. / Géczy Tibor = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 53–62.

1154. GEREKEN Ferenc

Cívis történetek : [Magyar évszázadunk cseregyerekei] / Gereben Ferenc = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 75–84.

Dr. Szabó Pál visszaemlékezései.

1155. GÖNCZ László

Egy másik Szarajevó : Képek a múltból / Gönc László = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 133–138.

1156. GUBÁS Jenő

Akiket csak titokban lehetett elsratni : Törökkanizsa 1944-es ártatlan áldozata : [Végtelen hadoszlopok] / Gubás Jenő = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 11–19.
 Ozoroczi Gábor tanító gyűjteményéből. – A következő szemtanúk visszaemlékezései: Katkich Jolán, Pálfi József, Újhelyi István, Dékány József, Vas Erzsébet, Horváth Kató, Surányi Imre, ifj. Mária János. – Az áldozatok névsorával. – Fotókkal.

1157. Emléktörödékek a VMSZ történetéből / Gubás Jenő = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 60–64.

1158. GULYÁS Gizella

Isten veled, Magdikám! : Anyaország magyarok kitoloncolása a jugoszláv-magyar határon : [Beavatás] / Gulyás Gizella = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 138–139.

1159. HAJDÓ István

Mosoly és lecsorduló könny / Hajdó István = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 48–49.

1160. HEGEDŰS Attila

Menekülés Jugoszláviába : Soós József visszaemlékezése / Hegedűs Attila = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 47–49.

1161. HUSZÁR Zoltán

Labancéknál / Huszár Zoltán = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 60–67.
 Tartalmazza még: Dokumentumok.

1162. Sikkasztók, betörők és gyilkosok között / Huszár Zoltán = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 95–101.
 Tartalmazza még: Dokumentumok / (szerb nyelvről Mácsai Tibor fordította).

1163. JÓZSA Judit

Önéletrajz / Józsa Judit = 10. évf. 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 153.

1164. JUHÁSZ György

A Gorenje-turizmusról a Visegrádi Szerződésig : [Holnap is élünk] / Juhász György = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 120–124.

1165. Kárpótlás / Juhász György = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 26–36.

1166. JUHOS-KISS János

Aranyszarvas-gyógyturizmus : A valóság és álom határán vágázunk / Juhos-Kiss János = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 87–88.

1167. Jóval / Juhos-Kiss János = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 5.

1168. KALMÁR-Marion György

Tűndés mérőldkövek árnyékában : (életút) / Kalmár-Marion György = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 20–35.

1169. KÁVAI Anna

Elindultunk a Posta úton / Kávai Anna = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 21–30.
 Naplójegyzetek az 1989-es és 1991-es évből. – Az írás első része megjelent a „Nyolcvan év kisebbségben” c. könyvben. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

1170. Följegyzések / Kávai Anna = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 78–80.

Naplójegyzetek a 2000-es évből.

1171. Tűzliliomok / Kávai Anna = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 18–19.

1172. KEMÉNY András

Responsabilitatisokrácia – a felelősségi automatikus cenzus / Kemény András = 12. évf. 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 89–90.

1173. KERESKES József

Nem a költözés izgalma, hanem a hazavárás alázata : Szent István-napi emlék, Palics, 2009. augusztus 16. : [Hagyomány és örökség] / Kereskes József = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 137–138.

1174. KISS Rudolf

Egy emberi jogi aktivista naplójából / Kiss Rudolf = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 23–24.

A 2007-es év első felében lezajlott eseményekről a temerini fiatalok esetében.

1175. KLAMÁR Zoltán

Hamis mítoszok – az '56-ban jött magyarokról és egyebekről / Klamár Zoltán = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 81–83.

1176. KÓKAI Péter

Honvédtalálkozó – nyolc év távlatából / Kókai Péter ; [a fotókat Dávid Csilla és Ótos András készítették] = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 12–22.

Visszaemlékezés az első és a második délvidéki honvédtalálkozókra. – Fotókkal.

1177. KOVÁCS Nándor

Párhuzamos életképek : (1.) / Kovács Nándor = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 48–52.

1178. Párhuzamos életképek : (2.) / Kovács Nándor = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 63–69.

1179. Párhuzamos életképek : 3. / Kovács Nándor = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 44–49.

1180. Párhuzamos életképek : (4.) : [Emlékezés] / Kovács Nándor = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.), p. 49–56.

1181. Párhuzamos életképek : 5. / Kovács Nándor = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 89–92.
 Erre az írásra vonatkozik a szerkesztői helyreigazítás az Aracs 17-es számából.

1182. Párhuzamos életképek : 6. / Kovács Nándor = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.), p. 52–55.

1183. Párhuzamos életképek : 7. / Kovács Nándor = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.), p. 41–44.

1184. Párhuzamos életképek : 8. / Kovács Nándor = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.), p. 16–19.

1185. Párhuzamos életképek : 9. / Kovács Nándor = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 9–13.

1186. Párhuzamos életképek : (10.) / Kovács Nándor = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 51–54.

1187. Párhuzamos életképek : (11.) / Kovács Nándor = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 48–49.

1188. LOVAS István

A bleiburgi tanú / Lovas István = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 54–56.

1189. Darázfészkek : [„Mintha egy erdőben állnék”] / Lovas István = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 82–87.
 Tartalom: Lengyel sógor ; Lajcsit a falhó állították.

1190. Majdnem gyilkos lettem én is : Nagyfény 1944-es „felszabadulásának” néhány eseménye : [Holnap is élünk] /

Lovas István = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 96–100.

1191. MAJLÁT Erzsébet
Majlát született Varga Erzsébet : „Szűgyeni dán” – ítéletnap / [Majlát Erzsébet nyilatkozata] ; Csorba Béla [bevezetőjével] = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 125–127.
Tartalom: Bevezető sorok / Csorba Béla. – Nyilatkozat / [Majlát Erzsébet].

1192. Mozsor, 1944/1945 : [„Szűgyeni dán” – ítéletnap] / [Majlát Erzsébet és Ferenc visszaemlékezései] ; [lejegyezte] Matuska Márton = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 128–129.

1193. MATUSKA Márton
Keresztjeink : Makovecz Imre címlapi alkotásához / Matuska Márton = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 7.
Fotókkal.

1194. MÉREY Katalin
Esőcsepp a Dunán : a tudomány szerint az ember az anyanyelvén gondolkodik : [Királyok az ország szélén] / Mérey Katalin = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 151–152.
Tartalmazza még: Ritkuló levegőben.

1195. Halívre krumpliceves / Mérey Katalin = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 16.

1196. Hamisság / Mérey Katalin = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 67–68.

1197. Kolozsvári rakott káposzta : [A világ akkor is ment a maga útján] / Mérey Katalin = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 110–111.
Tartalmazza még: Ne felejtse el!

1198. Stációk / Mérey Katalin = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 88–91.
Tartalom: Mindenki végigmegy ; Hónapok óta.

1199. Stációk / Mérey Katalin = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 79–81.
Tartalom: Az elszakított föld címlapjáról ; Lassan, ballagva.

1200. Stációk : Égiháború / Mérey Katalin = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 20–21.

1201. Stációk : Tudod, hogy nincs bocsánat / Mérey Katalin = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 5–6.
1202. MÉREY-Zagyva Emma
Az 1944-es magyartársaság első

kárpótlásának várományosa : Mérey-Zagyva Emma pert nyert a Szerb Köztársasággal szemben / Mérey-Zagyva Emma ; [beszélgetőtárs] Fekete J. József = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 67–70.
Fotókkal.

1203. MÜLLER Éva
Jó munkáért vidám aratást / Müller Éva = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 45–47.
Hajdó István főesperes visszaemlékezései.

1204. A megtartó hitet lelkünkben kimosni nem lehet / Müller Éva = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 72–73.
A csiksomlyói búcsúról.

1205. Múltunk és jelenünk / Müller Éva = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 5–6.

1206. NAGY Ervin
Az elsodort szőlőtő : (szociográfia) / Nagy Ervin = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 77–87.

1207. Műveltsége és szilárd magyarságszeretete példaképpé emelte / Nagy Ervin = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 22.
Hornyik Miklósról.

1208. PÉTER László
Kusza sorok Hajdú Feri hirtelen eltávozása kapcsán --- : levélnapló, 2009. május 1. körül : (részlet) : [Eltörték a vérehullató fű ágai] / Péter László = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 128–129.

1209. POSEVITZ-Fejfár Anita
Önmagunkat képviselni : egy szakember vándorélet-feljegyzéseiből / Posevitz-Fejfár Anita = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 75–76.

1210. RAJIC Márta
Disznótör szeptemberben : emlékképek Boszniából : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Rajic Márta = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 131–133.

1211. Hasziba : életképek egy háborúról : [A világ akkor is ment a maga útján] / Rajic Márta = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), p. 114–116.

1212. SASS László
Októberi emlékeim / Sass László = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 5–6.

1213. SIMOR Márton
Gondolatok a horgosi Szent István-

szobornál : [A tisztánlátás megkésett pillanata] / Simor Márton = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 137–138.
Fotókkal.

1214. SÍPOS Tibor
Egy katalógus, és ami mögötte van : Egy délvidéki magyar kultúrpolitikai (magán) harcai a '70-es években : [Emlékek, emlékezők] / Sípos Tibor = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 129–137.
Illusztrációkkal.

1215. Az emlékek mozaikkockái : [Holnap is élünk] / Sípos Tibor = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 101–103.

1216. Érettségi-versben : [Végtelenül hosszú ez a köz] / Sípos Tibor = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.), p. 137–139.
Tartalmazza még: Itt vagyunk már : [vers] / Szloboda János.

1217. Fél évtized a nyolcból : Visszaemlékezés / Sípos Tibor = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 98–109.
A zágrábi Ady Endre Magyar Kultúrkör munkájáról.

1218. STANYÓ Tóth Gizella
A kegyelet, a lelki béke megélt percei – köteleznek : Késleltetett naplójegyzet / Stanyó Tóth Gizella = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 84–100.
Fotókkal.

1219. Szent ez a hely : (Naplójegyzetek) / Stanyó Tóth Gizella = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 83–90.
Fotókkal.

1220. SZABÓ Frigyes
Gólyabírónyi : [Emlékek, emlékezetek] / Szabó Frigyes = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 138–139.

1221. Kishomoki és sajkaslaki anizsok / Szabó Frigyes = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 71–76.
Fotókkal.

1222. A kishomoki áldozat : [Végtelen hadoszlopok] / Szabó Frigyes = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 20–22.
Ozsvár Péter életéről nyilatkoztak: Simon Miska, Visnyei Antalné Rada Piros, Széll János, Visnyei György. – A szerző felvételeivel.

1223. SZAKÁCS Ferenc
Kinek kell megbocsátani? : [Ami nagyon erősen él az emberben] / Szakács Ferenc = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 105–108. Illusztrációkkal.

1224. SZEMERÉDI Magda
„Embert barátjáról” : Tolnai Ottó Kossuth-díjáról és annak előzményeiről – közelképben / Szemerédi Magda = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 7–8.

1225. Mindenszentek napján : az 1944-es események adorjáni emlékezete / Szemerédi Magda = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.), p. 63–64. Bús Gyuláné Ladányi Irén, Takács (Kávai) Ilona, Takács Péter visszaemlékezései. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

1226. SZŐKE Anna
A tolerancia kontaktzónái : [Vétó a rossz politiká ellen] / Szőke Anna = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.), p. 82–83.

1227. SZÜCS István
Az utolsó napszám : visszaemlékezés az 1944-es nagyfényi áldozatokra / Szűcs István = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.), p. 94–95. Tartalmazza még: Az 1944-es novemberi atrocitások nagyfényi és nagyfénytelepi áldozatainak névsora / összeállította Szűcs István. – Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

1228. TARI István
Van egy Németországunk / Tari István = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 70–80.

1229. TOMÁN László
Extra Hungariam vagy Mit ér az ember, ha kisebbségi magyar? / Tomán László = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.), p. 21–26.

1230. UTASI Jenő
Nem lépett üres kézzel az Örök Bíró elé : Egy falusi pap naplójából / Utasi Jenő = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 150. Vajda Gáborról.

1231. UZON Miklós
Búcsúlevél : (rekviem is?) / Uzon Miklós = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.), p. 16–18.

1232. Egy kortárs visszaemlékezése : a szabadkai Népkör megrázó évtizedére /

Uzon Miklós = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.), p. 62–69. Fotókkal.

1233. Hitek és tévhitek a cserkészmozgalomról / Uzon Miklós = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 73–76. Kiss Antalról. – Fotókkal.

1234. VAJDA Gábor
Vallomás a pályámról : (1. rész) / Vajda Gábor = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. 35–45. 2000 őszén a Magyar Írószövetség fölkérésére a chicagói North Western Egyetem részére készült szöveg.

1235. Vallomás a pályámról : (2. rész) / Vajda Gábor = 2. évf., 2. [4.] sz. (2002. június 20.), p. 76–84.

1236. VICEI Károly
A fél lábunk Európában, a másik a Balkánon, a szívünk pedig--- / Vicei Károly = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.), p. 66–68.

1237. Hol tartok? : (curriculum vitae) / Vicei Károly = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. 34–40. Megjelent a Határok szabdalta közérzet c. antológiában is.

1238. Pályá(zatai)m emléke / Vicei Károly = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.), p. 53–57. Tartalmazza még a szerkesztőség megjegyzését is.

1239. WODIANER-Nemessuri Zoltán
Hornyik Miklós adóssága / W.-Nemessuri Zoltán = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 60–61.

Ütleírás

1240. CIRKL Zsuzsanna F.
Kárpát medencei találkozások / F. Cirkl Zsuzsanna = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. 68–71.

1241. KEMÉNY András
Szerémi szerelem / Kemény András = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 59–61.

1242. KOZMA László
Félig kimondott vagy ki sem mondott kérdések : délvidéki úti jegyzetek / Kozma László = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 106–109. Tartalmazza még a Bácskai verebek c. verset is.

1243. PÉTER László
Zarándoklás Déváról Bukovinába : avagy második utam a bukovinai székelyek falvaiba : [Amíg csak élünk] / Péter László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 94–99. Illusztrációkkal.

1244. UTASI Jenő
Római élményeim / Utasi Jenő = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 40–41.

Műmelléletek, illusztrációk

1245. ALMÁSI Gábor szobrászművész alkotásai / Almási Gábor = 4. évf., 2. [12.] sz. (2004. július 15.).

1246. ANDRUSKÓ Károly munkái / Andruskó Károly = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.).

1247. ANONIM
Andrási Attila rendező : [fénykép] = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 37.

1248. Andróczky Csaba : [fénykép] = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 137.

1249. Az Aracs folyóirat bemutatóján Budapesten (2002) a Magyarok Házában... : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 142.

1250. Aracs-Főnix díj = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. B3.

1251. [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2007. évi díjkiosztó ünnepsége : fényképek] = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.).

1252. Az Aracs T. [Társadalmi] Sz. [Szervezet] 2009. november 24-én állított emléket Moholy-Nagy Lászlónak Adán : [fénykép] = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 141.

1253. [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2005. évi díjkiosztó műsora : fényképek] = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.).

1254. [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2010. évi díjkiosztó ünnepsége : fényképek] = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.).

1255. Az Aracs-díjasok az első sorban : [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2009. évi díjkiosztó ünnepsége : fénykép] = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 116.

1256. Az autonómia illúziójáról beszél a szerző [Vajda Gábor] a budapesti könyvhét rendezvényén (2008. VI. 5.) : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 146.
1257. A Berzsenyi-díj plakettje : [fénykép] = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 76.
1258. [Bosnyák Ernő : fénykép] = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.), p. 151.
1259. Brúder Vilmos ügyvéd : [fénykép] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 14.
1260. A budapesti Lítea könyvesboltban – [Vajda Gábor] Ft. Utasi Jenő és Matuska Márton társaságában : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 164.
1261. Cs. Simon István : [fénykép] = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 4.
1262. Csurka István : [fénykép] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 24.
1263. A dedikált mű átadása Balázs Arth Valériának : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 161.
1264. A doroszlói tájház megnyitója : [fényképek] = 1. évf., 2. sz. (2001. november 20.), p. B3.
1265. Dr. Gubás Jenő az Aracs díjkiosztó rendezvényén a szabadkai Városháza dísztermében : [fénykép] = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 5.
1266. Dr. Huszár Pál Szabadkán a Pax Romana rendezvényén : [fénykép] = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 44.
1267. Dragica Nikolin... : [fénykép] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 15.
1268. Duray Miklós : [fénykép] = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 16.
1269. Az első Szent István-szobor a Délvidéken : [fénykép] = 2. évf., 1. [3.] sz. (2002. február 20.), p. B3.
Hadik Gyula szobrász műve.
1270. Az eredeti Szentgyörgyi-emlékmű : [fénykép] = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 88.
1271. Ft. Savelin Zoltán : [fénykép] = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 105.
1272. Gál György szabó : [fénykép] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 14.
1273. [Halottak napjától virágvasárnapig : fényképek az előadásról] = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 70, 71, 74, 77, 80, 84, 89, 90, 91.
1274. [Hangya András : fénykép] = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.), p. 110.
1275. [A haraszi tájház : fényképek] = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 143.
1276. A Hegedűs házaspár az Aracs díjkiosztó ünnepségén : [fényképek] = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), p. 47.
1277. [Kaslik Ibi : fénykép] = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 112.
1278. Kiss Antal... : [fénykép] = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 74.
1279. [Kopjafa a Tisza-parton] : [fénykép] = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 52.
1280. Kuzmanov Obrad tanító : [fénykép] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 14.
1281. A Lányi-emléktábla leleplezése : [fényképek] = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 56.
1282. Mák Ferencnek... Pomogáts Béla adja át a díjat : [fénykép] = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 77.
1283. „Ne bánts d a magyart”, szabadkai tüntetés, 2005. október 15-én : fényképek] = 5. évf., 3–4. [17–18.] sz. (2005. december 24.).
1284. [Nemes Fekete Edit : fénykép] = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 109.
1285. Partizánok törökkanizsai bevonulása 1944. október 7-én : [fénykép] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 12.
1286. Péter Ferenc a Wass-darabban : [fénykép] = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 30.
1287. A Sava Halugin által „restaurált” [Tallán Emil] emlékmű : [fénykép] = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.), p. 90.
1288. Somogyi Győző portréja : [fénykép] = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.), p. 55.
1289. Sz. Kanyó Leona : [fénykép] = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 61.
1290. [Szabadka : képeslapok] = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.).
1291. [Tari István... vette át a Kemény Zsigmond-díjat... : fénykép] = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 90.
1292. A társulatot üdvözölte Martonyi János... : [fénykép] = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 42.
1293. Tomán László : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 125.
1294. [Utassy József arcképe] = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 4.
1295. Az utolsó könyvbemutató (Magyarok Háza – Bartók-terem), A szerzővel [Vajda Gáborral] Domonkos László beszélgetett, az est házigazdája Görömbei András volt : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 149.
1296. Vajda Gábor : [fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 143.
1297. [Vajda Gábor temetésén : fénykép] = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 165.
1298. Wátz Oszkár plébános : [fénykép] = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 12.
1299. Zsoldos Ferenc : [fénykép] = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.), p. 13.
1300. B. J.
A Horgosi Kárász-kastély : [fényképek] / B. J. = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 5–7, 9–11, 13–15.
1301. BASCH István
Szecessziós faragás : [olaj] / Basch István = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), a hátlapon.
1302. BATA Faragó Katalin
[Fényképek a Prokop Péter-emlékkiállítás záróünnepségéről] / Bata

Faragó Katalin = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 105.

1303. BOROS György grafikusművész alkotásai / Boros György = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.).

A címlapon: Természeti folyamat, a hátlapon: Forma No. 2.

1304. Szimbólumok vonzásában / Boros György = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.).

1305. BUCKA Gábor Művésztelep Herceg János-centenárium táborozásának anyagából / [Boros György fotói] = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.).

1306. BUTTERER Kiss Márta munkája / Butterer Kiss Márta = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), a hátlapon.

1307. CSALAVÁRI László A 2011. évi könyvhéten [Hornyik Miklós] utolsó könyvének dedikálása : [fénykép] / Csalavári László = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 16.

1308. CSOBANOV Márta Születés / Csobanov Márta = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.).

1309. DÁVID Csilla [Az első délvidéki honvédtalálkozó : fényképek] / Dávid Csilla, Ótos András = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 12-15, 17, 18, 20.

1310. DIÓSI Árpád Korsós Tamás főkonzul átadja a kitüntetést Mirnics Károlynak : [fénykép] / Diósi Árpád = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 86.

1311. DORMÁN László A budai Batthyány téri Szent Anna templomban... : [fényképek] / Dormán László = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 23.

1312. [Hornyik Miklós interjúja Mészöly Miklóssal (1969 decembere) : fénykép] / Dormán László = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 13.

1313. [Hornyik Miklós] újvidéki otthonában (1987) : [fénykép] / Dormán László = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 10.

1314. DUDÁS Antal festőművész alkotásai / Dudás Antal = 4. évf., 3. [13.] sz. (2004. szeptember 15.).

1315. EISENHUT Ferenc festőművész alkotásai / Eisenhut Ferenc = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.).

Az Eisenhut-kiállítás műveiből. – A fedőlapon: Szent László üldözöbe veszi a kunt ; a hátlapon: A millenniumi díszmenetet megőrkítő körkép, A zentai csata.

1316. FARKAS Zsuzsa Hornyik Miklós 1963-ban... : [fénykép] / Farkas Zsuzsa = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 56.

1317. FRIGYESI Ágnes [A Békemenet fotói] / Frigyesi Ágnes és Kulik László = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.).

1318. FUJIKIN István művei / Fujkin István = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.).

1319. GÁLFY-BÓDI Tamás Gyökerek : [linómetszet] / Gálffy-Bódi Tamás = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. 79.

1320. GYURKOVICS Hunor [Aracs pusztatemplom : (pasztellek)] / Gyurkovics Hunor = 2. évf., 3. [5.] sz. (2002. augusztus 20.), p. B3.

1321. Egy magyarkanizsai folyóirat-bemutató : [fénykép] / Gyurkovics Hunor = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 154.

1322. GYURKOVICS Hunor alkotásai / Gyurkovics Hunor = 6. évf., 1. [19.] sz. (2006. március 15.).

1323. GYURKOVICS Hunor fotói / Gyurkovics Hunor = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 8.

1324. GYURKOVICS Hunor festményei és fotói / Gyurkovics Hunor = 12. évf., 4. [46.] sz. (2012. október 23.), a címlapon és a hátlapon.

1325. GYURKOVICS Hunor grafikái / Gyurkovics Hunor = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.).

1326. GYURKOVICS Hunor olajfestményei / Gyurkovics Hunor = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.). A fedőlapon: Szabadságvágy.

1327. Hambár : [olaj] / Gyurkovics Hunor = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), a címlapon.

1328. [Lányi Ernő-emléktábla : fénykép]

/ Gyurkovics Hunor = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 54.

1329. Az országépítő : [olaj] / Gyurkovics Hunor = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus), p. B2.

1330. Zuhanás : [grafika] / Gyurkovics Hunor = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), a címlapon.

1331. [Zsáki István : fénykép] / Gyurkovics Hunor = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 130.

1332. HAJDÚJÁRÁSI festőtábor 2002. évi alkotásaiból = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.).

1333. HALMAI Miklós [Az Aracs folyóirat bemutatása a szegedi Közéleti Kávéházban : fényképek] / Halmai Miklós = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 105-106.

1334. HANGYA András festőművész alkotásai / Hangya András = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.). A címlapon: Szellemcsónak ; a hátlapon: B. ú. é. k.!

1335. HORVÁT Nándor Az Aracs szerkesztősége [2009.] július 3-án megemlékezett... : [fénykép] / Horvát Nándor = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 85.

1336. A helybeli könyvtárban Vajda Gábor törekvéseit idézték fel... : [fénykép] / Horvát Nándor = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), p. 85.

1337. JEGES Ernő alkotásai / Jeges Ernő = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.). A címlapon: Szent Imre ; a hátlapon: Szent Borbála oltárképe.

1338. JEGES Ernő munkái / Jeges Ernő = 6. évf., 2. [20.] sz. (2006. június 4.).

1339. JÓZSA Judit kerámiaszobrai / Józsa Judit = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.). A címlapon: Magyarország-anyaország / Gédei Csaba fotója ; a hátlapon: Wass Albert – Erdély / Gédei Csaba fotója. – Az Ábel és a Parasztmadonna fotóit Csontos Jolán készítette.

1340. KALMÁR Ferenc Feszület / Kalmár Ferenc = 3. évf., 1. [7.] sz. (2003. február 20.), p. B2.

1341. KECELI Jenő fotói / Keceli Jenő = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.), p. 36, 38.
1342. KISTELEKI Ibolya ex libris gyűjteményéből = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.).
A címlapon: Bálint Ferenc ex librise ; a hátlaton: Ifj. Fesz László munkája.
1343. KRICKOVICS Antal
[Magyar Piéta – Őszödi Köztársaság : fényképek az előadásról] / Kricskovics Antal, András Ariel = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.).
1344. LÉPHAFT Pál
[Hornik Miklós : fénykép] / Léphaft Pál = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 7, 20.
1345. [Hornik Miklós] budapesti otthonában (2008) : [fénykép] / Léphaft Pál = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 21.
1346. Léphaft Pál karikatúrái / Léphaft Pál = 5. évf., 2. [16.] sz. (2005. június 15.).
1347. Léphaft Pál karikatúrája / Léphaft Pál = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.), p. 8.
1348. Léphaft Pál karikatúrája / Léphaft Pál = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 107.
1349. LOVAS Erika
[A világ és a vége : fényképek az előadásról] / Lovas Erika, Kricskovics Antal = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.), p. 74, 75, 77, 78, 80–83, 86–88, 90–94.
1350. LOVÁSZ Lilla
Lovász Lilla fotomontázs / Lovász Lilla = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 60.
1351. MAKOVECZ Imre munkái = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.).
A címlapon: Emléktorony : [makett] ; a hátlaton: Római katolikus templom, Paks.
1352. MEGYERI Pál
[Az Aracs Társadalmi Szervezet 2006. évi díjkiosztó ünnepsége : fényképek] / Megyeri Pál = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.).
1353. [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2009. évi díjkiosztó ünnepsége : fényképek] / Megyeri Pál = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.).
1354. [Az Aracs Társadalmi Szervezet 2008. évi díjkiosztó ünnepsége : fényképek] / Megyeri Pál = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.).
1355. Cs. Simon István 2004-ben az Aracs-díj átvételekor : [fénykép] / Megyeri Pál = 7. évf., 3. [25.] sz. (2007. augusztus 20.), p. 8.
1356. MEGYERI Pál M.
Szabados György... Szabadkán : [fénykép] / M. Megyeri Pál = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 6.
1357. MEZEI Erzsébet alkotásai / Mezei Erzsébet = 5. évf., 1. [15.] sz. (2005. március 15.).
1358. MIHÁJLOVITS Klára
Dr. Gábrity Molnár Irén : [fénykép] / Mihájlovits Klára = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 137.
1359. MOHOLY-Nagy László
Őnarckép : [rajz] / Moholy-Nagy László = 11. évf., 1. [39.] sz. (2011. március 15.), p. 140.
1360. MOLNÁR Edvárd
Balassa Juliannának Szabadkán dr. Korsós Tamás főkonzul adta át a kitüntetést : [fénykép] / Molnár Edvárd = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 75.
1361. [Bicskei Zsuzsanna előadása : fényképek] = 8. évf., 2. [28.] sz. (2008. június 4.).
1362. „Feszülten fegyelmezett arc” - otthonában, a könyvek társaságában is : [fénykép Vajda Gáborról] / Molnár Edvárd = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), p. 156.
1363. Vajda Gábor szabadkai otthonában : [fénykép] / Molnár Edvárd = 13. évf., 3. [49.] sz. (2013. augusztus 20.), p. 10.
1364. MOLNÁR Imre grafikus művei / Molnár Imre = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.).
A címlapon: Dobronaki feszület ; a hátlaton: A szenvedő életfa.
1365. MORVAY László művei / Morvay László = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.).
A címlapon: Szent István király – honalapítás ; a hátlaton: A szenttamási Kalvária kereszttűjének Krisztus meghal
- a keresztfán c. tűzzománc képe.
1366. NAGYAPÁTI Kukac Péter festőművész munkái / Nagypáti Kukac Péter = 8. évf., 4. [30.] sz. (2008. október 23.).
A fedőlapon: Kihallatszik a pusztára a rádió muzsikája ; a hátlaton: Ural hegység; Falcion.
1367. NEMES Fekete Edit grafikái : kollázsok Bartók emlékére / Nemes Fekete Edit = 6. évf., 4. [22.] sz. (2006. október 23.).
A hátlaton: Cantata profana – Aranyemetszés. – Csak tiszta forrásból című kiállításanyagból.
1368. NEMES Fekete Edit keramikus munkái / Nemes Fekete Edit = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.).
A címlapon: Ludasi kis Jézus : [dombormű] ; a hátlaton: Angyali üdvözet : [térplasztika].
1369. Tűzhalom / Nemes Fekete Edit = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. B3.
1370. Tűzimádók Boldogasszonya : [kerámia] / Nemes Fekete Edit = 1. évf., 1. sz. (2001. augusztus 20.), p. B3.
1371. NÉMETH Gyula fotói / Németh Gyula = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.), p. 67, 69–74.
1372. ORGOVÁN Ádám
[1918 – Őszirózsák – Zuhanórepülés : fényképek az előadásról] / Orgován Ádám = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 35–37, 40, 44, 46, 50, 54, 56, 58, 59, 61, 62.
1373. PECHÁN József
Nagybányai táj / Pechán József = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), a fedőlapon.
Dr. Gulyás Gizella művészettörténész dokumentumanyagából.
1374. PÉTER László grafikái / Péter László = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), p. 94., 96–99., 102. és 136.
1375. PÉTER László grafikus, festőművész munkái / Péter László = 7. évf., 4. [26.] sz. (2007. október 23.).
1376. POLÓNYI István
[Szabados György : fotó] / Polónyi István = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 27.
1377. PROKOP Péter munkái / Prokop

Péter = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.).

A címlapon: Keresztáldozat a magyar szentekkel ; a hátlapon: Uram, irgalmazz! / fotók Vollnhofer Mária.

1378. PUSKÁS Károly
Az épülő Batthyáneum Szeretetotthon Magyarokanizsán : [fénykép] / Puskás Károly = 11. évf., 4. [42.] sz. (2011. december 20.), p. 106.

1379. SALAMON Árpád szabadkai születésű grafikus, festőművész munkái / Salamon Árpád = 8. évf., 1. [27.] sz. (2008. március 15.).

1380. SÁNDOR Katalin
Fekete Gyula : [fénykép] / Sándor Katalin = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 149.

1381. SIMOR Márton alkotásai / Simor Márton = 10. évf., 4. [38.] sz. (2010. október 23.), p. 137–138.

1382. SKRABÁNY Viktor alkotásai / Skrabány Viktor = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.).
A címlapon: Szent Imre herceg ; a hátlapon: Macedón táj ; A tánc.

1383. SLAJF Sándor művei / Slajf Sándor = 11. évf., 2. [40.] sz. (2011. június 4.).
A címlapon: Vitéz ; a hátlapon: Világvége ; Születés az alföldön.

1384. SOMOGYI Győző alkotásai / Somogyi Győző = 13. évf., 4. [50.] sz. (2013. október 23.).
A címlapon: Ábrahámhegyi cédrus ; a hátlapon: Ökörfarkkóró.

1385. SZABÓ Attila
Makovecz Imre átveszi a díjat Hajnal Jenőtől : [fénykép] / Szabó Attila = 9. évf., 4. [34.] (2009. október 23.), p. 129.

1386. SZABÓ Edit
Védelem / Szabó Edit = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.).

1387. SZABÓ Frigyes
A tóthfalusi templom : [fénykép] / Szabó Frigyes = 12. évf., 2. [44.] sz. (2012. június 4.), p. 84.

1388. SZAJKÓ István munkái / Szajkó István = 9. évf., 1. [31.] sz. (2009. március 15.).

1389. SZARAPKA Tibor munkái / Szarapka Tibor = 2. évf., 4. [6.] sz. (2002. október 23.).

1390. SZERVÁTIUSZ Tibor alkotásai / Szervátiusz Tibor = 3. évf., 4. [10.] sz. (2003. október 23.).

1391. SZERVÁTIUSZ Tibor alkotásai / Szervátiusz Tibor = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.).

1392. TARI István
[Aracsi Pusztatemplom : fényképek] / Tari István = 11. évf., 3. [41.] sz. (2011. augusztus 20.), p. 140.

1393. Beke György : [fényképek] / Tari István = 7. évf., 1. [23.] sz. (2007. március 15.), p. 6, 13.

1394. Kereszt : [grafika] / Tari István = 10. évf., 2. [36.] sz. (2010. június 4.), a hátlapon.

1395. TARI István grafikái / Tari István = 7. évf., 2. [24.] sz. (2007. június 4.).
A fedőlapon: Sikoly 30 ; a hátlapon: Vadnarancs 44.

1396. TARI István grafikái / Tari István = 9. évf., 3. [33.] sz. (2009. augusztus 20.), a belső oldalakon.

1397. TARI István grafikái / Tari István = 9. évf., 4. [34.] sz. (2009. október 23.), p. 56–57.

1398. Trianon-grafikák / Tari István = 10. évf., 3. [37.] sz. (2010. augusztus 20.).

1399. TERNOVÁČZ István
Az Országházban megtartott megemlékezésen... : [fénykép] / Ternovác István = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 66.

1400. TOROK Melinda munkái / Torok Melinda = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.).
A címlapon: A fény játéka : [olaj] ; a hátlapon: Music of the Soul : [digitális grafika].

1401. TOROK Sándor festőművész alkotásai / Torok Sándor = 4. évf., 4. [14.] sz. (2004. december 25.).

1402. TOROK Sándor munkái / Torok Sándor = 6. évf., 3. [21.] sz. (2006. augusztus 20.).
A címlapon: Metamorfózis ; a hátlapon: Pannon triptichon.

1403. TÓTH István szobrászművész alkotásai / Tóth István = 3. évf., 2. [8.] sz. (2003. június 4.).

1404. TÖRÖK István

Jelképek / Török István = 3. évf., 3. [9.] sz. (2003. augusztus 20.).

1405. VAJDASÁGI Magyar
Folklórközpont anyagából = 12. évf., 3. [45.] sz. (2012. augusztus 20.).
A címlapon: a fehér lyukhimzéssel készült magyarmajdányi oltárterítő / Dobó Róbert fotója ; a hátlapon: a doroszlói újmenyecske-öltözék.

1406. VÁLI Anna
Az Aracs folyóirat létrehozásának jelentőségét méltatja [Hornyik Miklós] (Budapest, 2002) : [fénykép] / Váli Anna = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 18.

1407. A budai Litea könyvesboltban megtartott rendezvény után... : [fénykép] / Váli Anna = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 18.

1408. A budapesti 2006. évi könyvhéten... : [fénykép] / Váli Anna = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 16.

1409. Csoportkép az Uránia
Filmszínházban megtartott fogadásról : [fénykép] / Váli Anna = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 10.

1410. (Hornyik Miklós ajánlása Juhász Györgynek) : [fényképek] / Váli Anna = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 15.

1411. Hornyik Miklós... a budapesti folyóirat-bemutató : [fénykép] / Váli Anna = 12. évf., 1. [43.] sz. (2012. március 15.), p. 6.

1412. Kiss Benedek a Bethlen Gábor-díjjal : [fénykép] / Váli Anna = 10. évf. 1. [35] sz. (2010. március 15.), p. 11.

1413. Nina Krstić, a jagodianai múzeum igazgatója és Kálmár Ferenc a budapesti kiállításon : [fénykép] / Váli Anna = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 145.

1414. Utassy József és Tari István az ünnepségen : [fénykép] / Váli Anna = 10. évf. 1. [35] sz. (2010. március 15.), p. 11.

1415. Az ünnepi műsort hallgatva a Márton Áron-emlékérem átadása után... : [fénykép] / Váli Anna = 10. évf., 1. [35.] sz. (2010. március 15.), p. 10.

1416. VUKOV Tímea
Dr. Korsós Tamás főkonzul, Cseresnyésné Kiss Magdolna, Csorba

Béla és dr. Botlik József 2013. április 26-án... : [fénykép] / Vukov Tímea = 13. évf., 2. [48.] sz. (2013. június 4.), p. 100.

1417. ZSÁKI István festménye / Zsáki István = 9. évf., 2. [32.] sz. (2009. június 4.), a címlapon.

1418. ZSÁKI István festőművész munkái / Zsáki István = 4. évf., 1. [11.] sz. (2004. március 15.).

1419. ZSÁKI István munkái / Zsáki István = 13. évf., 1. [47.] sz. (2013. március 15.). A címlapon: A remények még tartanak ; a hátlapon: Az én köveim.

1420. ZSÉNÁR Emil Parkrésztlet platánnal és paddal / Zsénár Emil = 8. évf., 3. [29.] sz. (2008. augusztus 20.), a hátlapon. Dr. Gulyás Gizella művészettörténész dokumentumanyagából.

Névmutató

Abonyi András 39
Ács Károly 893–895
Ács Margit 1–3, 1115
Ádám István 512
Ady Endre 4, 663, 1217
Ágh István 397
Ágoston András 5
Ágoston Mihály 6–13, 1077
Almási Gábor 1245
Andrásfalvy Bertralan 14
Andrási Ariel 1039, 1343
Andrási Attila 15, 306, 517, 603, 836, 896, 1030, 1031, 1038, 1039, 1044, 1078, 1079, 1247
Andróczky Csaba 16–20, 888, 1248
Andruskó Károly 1246
Anonim 21–25, 861–869, 897, 1247–1299
Apró István 26, 27, 1053
Arató Antal 28
Árvay Anna 481

B. J. 29, 1300
Babits Mihály 463, 898, 899
Bajusz Teréz 309
Bakay Kornél 30
Bakos István 31, 32
Balassa Julianna 308, 519, 1360
Balassy Ildikó 1116–1118
Balázs G. Árpád 295
Balázs-Arth Valéria 33–37, 342, 476, 1263
Balczó András 1119
Bálint Ferenc 1342
Bálint Péter 38
Balla Ferenc 39
Balla József 900
Balla Lajos 40
Balla Lajos Laci 41, 268
Bangha Béla 661
Bányai János 537
Baranyai Júlia 472
Bartók Béla 612, 1367
Basch István 1301
Bata János 42–80, 92, 164, 901–905, 913, 1032, 1120–1128

Bata Faragó Katalin 37, 1302
Batta György 1129
Becsey Zsolt 81–83
Beke György 84–87, 1129, 1393
Bence Lajos 44, 88, 89, 753, 906–908
Bene Annamária 1130
Benedek András S. 909
Benedikty Tamás 47, 90–96, 1131
Beretka Katinka 97
Berger Antal 211
Bertha Zoltán 98, 99, 1132
Berzsenyi Dániel 625, 753, 1257
Beszédes Márta 1133
Bethlen Gábor 1017, 1412
Bethlen Miklós 836
Biacsi Karolina 100, 1080
Bicskei Zoltán 101
Bicskei Zsuzsanna 1081, 1361
Bíró Zoltán 102–105
Biserko, Sonja 119
Bobory Zoltán 910–918
Bodó Mária 106
Bodonyi Ilona 547
Bodor Anikó 308
Bogár László 107, 1082
Bogdán József 919, 1003
Bognár Antal 1054, 1134
Bogner István 108, 109
Bogner József 518
Bori Imre 692, 802
Boromisza Tibor 295
Boros György 1303–1305
Bosnyák Ernő 232, 1258
Bosnyák István 831
Botlik József 110, 111, 1416
Bozóki Antal 112–124, 577, 1083
Bozsik Péter 64, 77
Böhm Vilmos 111
Böjte Csaba 125, 306
Brenner János 803
Brüder Vilmos 1259
Bucka Gányó 1305
Buda Ferenc 297
Burány Nándor 126–129,

1045–1049
Bús Gyuláné Ladányi Irén 1225
Butterer Kiss Márta 1306
Bűn Mátyás 506
Cirkli Rudolf 130, 313
Cirkli Zsuzsanna F. 131–135, 1240
Civil Mozgalom 870
Civil Összefogás Fórum 136
Claudel, Paul 183
Czakó Gábor 23, 137–142
Csajkás Bódóg 615, 1135
Csalavári László 33, 1307
Csámpai Ottó 143
Csapó Endre 144–146
Csáth Géza 175
Csengey Dénes 683
Cser Ferenc 147
Cseresnyésné Kiss Magdolna 59, 1416
Csernák Árpád 1055
Csicsery-Rónay István 31
Csiha Kálmán 947
Csik Mónika 920, 921
Csiki Sándor 148
Csobanov Márta 1308
Csonka Margaréta 1056
Csontos Jolán 1339
Csoóri Sándor 982, 1026, 1084, 1136
Csorba Béla 43, 149–172, 508, 512, 515, 771, 922–927, 1085, 1086, 1137–1144, 1191, 1416
Csuka Zoltán 343, 605, 779
Csurka István 46, 102, 105, 911, 1262
Darai Lajos 147, 928
Dávid Csilla 112, 504, 1176, 1309
Dékány Julis 1156
Délalföldi 56-os 871
Délvidéki Attila S. 173, 210, 929
Dencs Tünde 174
Dévavári Zoltán D. 175–178

Diósi Árpád 1104, 1310
Dioszegi György Antal 179, 180
Ditzendy Orsolya 181
Dobó Ágota 187
Dobos Marianne 182, 183
Dományiné Kiss Katalin 184
Domonkos László 185–203, 485, 1084, 1145–1147, 1295
Dongó Ferenc 439
Dormán László 92, 246, 347, 469, 698, 997, 1109, 1148, 1311–1313
Dózsa György 152
Döbrentei Kornél 930–933, 1088
Döme Zsolt 204, 205
Drábik János 1089
Draskóczy Ede 467
Dudás Antal 1314
Dudás Károly 206, 313
Dudás Szilvia 207
Dukrét Géza 208
Dulka Andor 1090
Dunafalvi Lajos 501
Duray Miklós 209, 1268
Dzsida Eszter 210
Dsida Jenő 934
Ehmman Imre 211
Éhn József 212
Eisenhut Ferenc 599, 1315
Erdei Ernő 213, 251
Erdei Kvasznai Éva 214
Erdélyi Tivadar 215
Fábián Ernő 172
Faragó Árpád 216, 217
Faragó Zoltán 218, 492
Farkas Béla 295
Farkas Tibor 1089
Farkas Zsuzsa 36, 1316
Fehér Lajos 1091
Fejér Dénes 219, 220, 1149
Fekete Gyula 103, 221, 821, 1380
Fekete József J. 222–224, 1202
Ferenc József 438

- Ferenc Judit 231
Fesz László ifj. 1342
Fisep Tamás Gusztáv 225
Fisher János 311
Fodor Gellért 226
Fodor István 268
Foky István B. 227, 228, 935, 1033, 1034, 1057, 1150, 1151
Forgács Csilla 229
Forró Lajos 230
Franyó Zsuzsanna 231
Fridrik Klára 232
Frigyesi Ágnes 29, 1317
Fujkin István 618, 1318
- Gaál György 233
Gábrity Molnár Irén 235–242, 888, 1358
Gachal János 499
Gál György 1272
Gál Péter József 234
Gálfy-Bódi Tamás 690, 1319
Galkó Antal 496
Gallusz László 1091
Garády Viktor 468
Gedai Csaba 1339
Gereben Ferenc 243, 1154
Gerold László 765, 778
Géczy Tibor 762, 1152, 1153
Gion Nándor 675, 884
Göncz László 244, 1155
Görömbei András 1295
Grétsy László 9
Gubás Ágota 245–247, 258, 517, 1078, 1079, 1081, 1113
Gubás Jenő 21, 68, 248–294, 521, 774, 822, 919, 1156, 1157, 1265
Gulyás Gizella 295, 395, 1158, 1373, 1420
Gulyás László 296
Gutenberg 200
Gyergyádesz László 297
Gyurcsány 1066, 1067, 1070
Gyurkovics Hunor 55, 298–305, 380, 471, 613, 1092, 1320–1331
Gyüre Izabella 872
- Hadik Gyula 22, 1269
Hajdó István 1159, 1203
Hajdú Ferenc 1208
Hajnal Jenő 306–313, 738, 1385
Hajnal Virág 314
Halász Albert 936
Halmai Miklós 190, 1333
Halugin Sava 1287
Hamvas Béla 91
Hangya András 299, 1274, 1334
- Hankiss Elemér 655
Harkai Árpád 315
Harmath Károly 316, 1013, 1093
Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom 873–876
Haug Antal 211
Hegedűs Antal 311, 317–320, 1276
Hegedűs Attila 321, 1160
Hegedűs Máttyás 795
Hegedűs Kovácssevi Katalin 311, 1094, 1276
Hegyi József 496
Hegyi Margit 496
Heller Ágnes 322
Herceg János 26, 159, 222, 465, 469, 677, 815, 1095, 1120, 1305
Hernyák Árpád 323
Hernyák György 307
Hódi Éva 324
Hódi Sándor 269, 310, 325–341, 1096
Hornik Miklós 33, 35, 36, 57, 87, 92, 93, 191, 197, 246, 330, 342–350, 389, 392, 396, 656, 674, 698, 712, 788, 1149, 1207, 1239, 1307, 1312, 1313, 1316, 1344, 1345, 1406, 1410, 1411
Horthy Miklós 844
Horváth Árpád 17
Horváth Jenő 685
Horváth Kató 1156
Horváth Máttyás 268, 351
Horváth Nándor 480, 1335, 1336
Hubay Miklós 662
Hungarian Human Rights Foundation 877
Hunyadi János 179
Huszár Pál 352, 353, 1266
Huszár Zoltán 354–377, 1161, 1162
Huzsvár László 287, 308, 378, 379
- Illés Sándor 307, 495
Illyés Gyula 48, 61, 65, 1136
- Jakus Lília 381
Jámborné Balogh Tünde 380
Janke Igor 182
Járosi Dezső 106
Jeges Ernő 1337, 1338
Jelinek Elfriede 724
Jenei Ervin 382
Jókai Anna 383
Joó Tibor 349
Jovanovity Vaszilije 501
Józsa Judit 1163, 1369
Józsa László 315
- József Attila 68, 839, 937, 938
Juhász András 384
Juhász György 385–393, 1050, 1058, 1164, 1165, 14101
Juhász Gyula 59, 470, 670, 939–944
Juhász Zoltán 141
Juhos-Kiss János 394, 945, 1166, 1167
Jurecskó László 395
- Kabdebó Lóránt 396, 397
Kabdebó Tamás 946
Kabók Erika 398
Kabók István 683
Kádár János 536
Kalász Márton 394
Kalmár Ferenc 34, 1340, 1413
Kalmár-Maron György 1168
Kanyó Leona Sz. 377, 1289
Karinthy Frigyes 399
Károlyi Mihály 111
Kaslik Ibi 1097, 1277
Kaslik Péter 322, 400, 401
Katkich Jolán 1156
Kávai Anna 402, 403, 1169–1171
Keceli Jenő 1100, 1341
Kecskés István 112
Kemény András 191, 404, 1172, 1241
Kemény Gábor 9
Kemény Zsigmond 1071, 1291
Kerekes József 405–428, 947–950, 1051, 1173
Kerekes Sándor 951
Kertész Imre 345, 527, 567
Király Tibor 309
Kirilović Dimitrije 729
Kispalkó Szilveszter 878
Kiss Antal 1233, 1278
Kiss bácsi 711
Kiss Benedek 952, 1412
Kiss Ferenc 802
Kiss Gusztáv 429–433
Kiss Jenő 434
Kiss Klára 955
Kiss Melinda 953, 954
Kiss Rudolf 17, 435–437, 956, 1174
Kisshonty Zsolt 395
Kisteleki Ibolya 28, 676, 1342
Klamár Zoltán 438, 439, 1175
Klemm József 1035
Kodály Zoltán 737
Kóka Rozália 440
Kókai Péter 1176
Koltay Gábor 441, 1098
Končar Ranko 165
Koncz Tibor 691
Konczek József 442
Kondor Katalin 443, 444
- Konrád Emma 311
Konrád György 345
Kónya Róbert 445
Kopeczky László 1036
Kormos Ferenc 1059
Koródy Paku István 1099
Korsós Tamás 446, 1310, 1360, 1416
Korzensky Richárd 447
Kós Károly 448
Kostić Laza M. 784
Kosztolányi Dezső 449, 663, 885, 957–959, 985, 998, 1060
Kovács Csaba 450
Kovács Frigyes 307, 451, 452
Kovács Károly 666
Kovács Nándor 152, 453–455, 886, 1177–1187
Kováts Zoltán 456
Kozma László 1242
Kozsán Ilona 738
Kölcsey Ferenc 838
Köves István 211
Kricskovics Antal 1039, 1044, 1343, 1349
Krnács Erika 1111
Krstić Nina 1413
Krúdy Gyula 1061
Kulik László 29, 1317
Kuzmanov Obrad 1280
- Lábadi Károly 472
Lányi Ernő 613, 737, 1281, 1328
Lázár Anna 268
Lengyel János 457
Lengyel Lajos 960, 961
Léphaft Pál 674, 788, 1066, 1344–1348
Létmányi István 458, 773
Licht Sonja 119
Linder Béla 111
Lovas Erika 1044, 1349
Lovas István 458, 773, 1188–1190
Lovász Lilla 763, 1350
Lovász Pál 461
Lukács Bence Ákos 459
- Mácsai Tibor 233, 606, 852, 1162
Macsvánsky Maxim 711
Madár János 962
Magyar Lóránt 1100
Magyaródi Szabolcs 879
Majlát Erzsébet 1191, 1192
Majlát Ferenc 1192
Mák Ferenc 225, 460–480, 625, 997, 1282
Makkai Béla 333
Makovecz Imre 310, 1101, 1193, 1351, 1385
Márai Sándor 700
Marcsók Vilma 481–484

- Margittai Gábor 485
Mári János ifj. 1156
Márkus Béla 486
Maróti István 1077
Márton Áron 338, 1415
Martonyi János 1292
Máthé Áron 487
Matuska Márton 307, 488–
506, 508, 511, 512, 886,
1102, 1192, 1193, 1260
Megyeri Lajos 738
Megyeri Pál 267, 283, 751,
1352–1355
Megyeri Pál M. 46, 1356
Melocco Miklós 23
Mérey Katalin 1194–1201
Mérey-Zagyva Emma 507,
1202
Meszáros Sándor 516
Meszáros Zoltán 508–516,
801
Mészöly Miklós 1312
Mezei Erzsébet 1357
Mezei Zoltán 517
Mihájlóvits Klára 888, 1358
Mihályi Katalin 518–521,
1090, 1094, 1099, 1100,
1103, 1104, 1106, 1108
Miklós Erzsébet 309
Milánovity Tibor 738
Milošević, Slobodan 411
Milován Sándor 522
Mirnics Károly 306, 523–578,
1104, 1310
Mirnics Zsuzsa 239, 309,
579–581, 1052, 1062
Miskolczi Miklós 165
Mocsári Mária 1004
Mohácsi Huba 582–584
Moholy-Nagy László 702,
1252, 1359
Molnár Edvárd 519, 520,
1081, 1115, 1360–1363
Molnár Ferenc 628
Molnár Imre 301, 1364
Molnár József V. 23
Molnár Rózsa 306, 963, 964
Móricz Zsigmond 1063
Morvay László 1365
Móser Zoltán 933
Moyses Márton 610
Müller Éva 474, 585–590,
1203–1205
Nagy Ervin 591–593, 1206,
1207
Nagy Imre 321, 811
Nagy István 306, 633, 635
Nagy Margit 594
Nagy Tibor 595
Nagy Zsuzsa 965
Nagyapáti Kukac Péter 600,
1366
Nagygyörgy Zoltán 67, 226,
596
Nemes Fekete Edit 24, 1284,
1367–1370
Nemeskürty István 597, 598
Németh Ákos 1037
Németh Gyula 297, 966, 1371
Németh László 775
Németh Zoltán 1085
Nikolin, Dragica 1267
Nimčić, Roxana 119
Ninkov Kovačev Olga 599–
601
Nyíró József 198
Oláh György 672
Oláh János 967
Orbán Viktor 308, 602
Orgován Ádám 1030, 1372
Orgován Szigeti Réka 603,
1031, 1082, 1088, 1098,
1101
Orovec Julianna 604
Orsós Ferenc 657
Ótos András 112, 1176, 1309
Ottlik Géza 396
Ózer Ágnes 247, 1105
Ozoroczky Gábor 1156
Ozsvár Péter 1222
Pack, Doris 880
Pál Tibor 160
Pálfi József 1156
Páll Sándor 605, 606
Pap Tibor 607
Papp Ferenc 308, 608, 609
Papp Richárd 314
Patrubány Miklós 610
Pázmány Péter 642
Pechán József 295, 1373
Pécsi Dániel L. 611
Pecze Ferenc 548
Pekár Tibor 612, 613
Pénovátz Antal 310, 614
Perjámosi Sándor 615
Perović, Latinka 503
Pertics Péter 1096
Péter Ferenc 968, 1044,
1106, 1286
Péter László, grafikus 309,
616–619, 969, 1208,
1243, 1374, 1375
Péter László, orvos 620
Petőfi Sándor 348, 776
Petrányi Ferenc 756
Pfeiffer Neugebauer Márta
621, 622
Pilinszky János 659
Pintér József 490, 623
Plank Ferenc 211
Polgár Julianna 970
Polónyi István 1376
Pomogáts Béla 624–626,
1282
Pósa Károly 627, 628
Posevitz-Fejfar Anita 1209
Princip, Gavriló 780
Prohászka Ottokár 661, 663,
664
Prokop Péter 37, 214, 630,
653, 665, 678, 843, 1302,
1377
Prokopp Mária 629, 630
Puskás Károly 1107, 1378
Puskás Zoltán 231
Püski Sándor 189
Rács Szabó László 631
Radnai István 971
Raffay Ernő 632
Raj Rozália 306, 633, 635
Rajic Márta 1210, 1211
Rákóczy Ferenc II. 626
Recskó Béla 722
Reéb Zsófia 634
Rege Béláné 657
Reményik Sándor 401,
972–974
Renić Kistamás Katalin 635
Renkó Kálmán 711
Réti Katalin S. 1092
Révész Róbert 619
Ribár Béla 508, 636, 738
Ristić, Ljubiša 828
Riczy György 637
Rokolya Gábor 652
Rókusfalvy Pál 638–641
Róna Judit 642
Rózsás János 643, 754
Ruda Gábor 644
Rúzsza Magdolna 409
Saáry Éva 491
Sági Zoltán 645, 646
Sajti Enikő A. 494, 647
Salamon Árpád 244, 304,
1379
Sándor Katalin 103, 1380
Sára Sándor 309
Sarusi Mihály 648, 649, 1064
Sass László 1065, 1212
Savelin Zoltán 1107, 1271
Schweidel József 130
Sebestyén Mihály 650
Serfőző Simon 45, 837,
975–978
Siflis János 159
Siflis Zoltán 308
Simon István Cs. 751, 979,
980, 1005, 1261, 1355
Simon Miska 1222
Simor Márton 1213, 1381
Sípos Tibor 651, 1214–1217
Siposhegyi Péter 1038, 1039
Skrabány Viktor 1382
Skultéty Csaba 652, 682
Slajf Sándor 1383
Sokcsévi Dénes 388
Sólyom László 668
Somogyi Győző 2, 629, 653,
1288, 1384
Somogyváry Gyula 981
Soós József 1160
Sörös Imre 488
Stampa László 1029
Stanyó Tóth Gizella 654,
1080, 1087, 1105, 1110,
1218, 1219
Stark Tamás 655
Sturm László 656
Surányi Imre 1156
Sutarski Konrád 657, 982
Süge Zolt 119
Stajic, Vasa 165
Szabados György 46, 350,
658, 983, 1356, 1376
Szabó Attila 1101, 1385
Szabó Dénes 104, 218, 756
Szabó Edit 1386
Szabó Ferenc 183, 642, 659–
665, 797, 984, 985
Szabó Frigyes 666, 667,
1220–1222, 1387
Szabó Imre M. 668
Szabó László 616, 669–671
Szabó Lőrinc 38
Szabó Magda 672
Szabó Pál 1154
Szabó Pál Csaba 59
Szabó Tibor 673
Szabolcsy Ferenc 1108
Szajkó István 303, 1388
Szakács Ferenc 1223
Szakolczay Lajos 674–678
Szalai János 313, 679
Szalainé Károly Piroska 313
Szalma József 679
Szántó Gábor 323
Szarapka Tibor 1389
Szedlár Rudolf 680, 681
Székely András Bertalan
682–691
Szeli István 525, 692
Széll János 1222
Széman Péter 693, 694
Szemerédi Magda 268, 695–
710, 1107, 1224, 1225
Szent Anna 1311
Szent Borbála 1337
Szent Imre 1337, 1382
Szent István 22, 30, 180, 287,
651, 837, 845, 986, 1173,
1213, 1269, 1365
Szent László 87, 925, 1315
Szent Margit 919
Szenteleky Kornél 479, 823
Szentesi Zöld László 711
Szent-Györgyi Albert 671
Szentmihályi Szabó Péter
712, 1066–1070
Szervátiusz Jenő 380
Szervátiusz Tibor 738, 930,
1109, 1390, 1391
Szikora István 713
Szilágyi Károly 327, 714
Szili Katalin 20

- Szinta János 986
 Szilávit Ágnes 715
 Szloboda János 268, 505,
 716–735, 1216
 Szombathelyi Ferenc 126
 Szőke Anna 310, 740–743,
 1226
 Szöllösi Vágó László 736–
 739, 881
 Szungyi László 310
 Szűcs Balázs Péter 1097
 Szűcs Ferenc 744
 Szűcs István 1227
 Szűcs Jenő 163
 Szűgyi Éva 745
- Takács Ferenc 756
 Takács Imre 910
 Takács Kávai Ilona 1225
 Takács Péter 1225
 Takács Veronika 1083
 Takaró Mihály 746, 747, 987
 Tallián Emil 284, 1287
 Tamás Menyhért 1009
 Tari István 86, 195, 643,
 748–755, 952, 988–1010,
 1071, 1228, 1291, 1392–
 1398, 1414
 Tari János 756
 Tarics Péter 757
 Teleki Júlia 310, 758
 Teoflović, Petar 119
 Ternovác István 512, 759–
 761, 1086, 1093, 1102,
 1399
 Tietze Jenő 307, 686, 762
 Tihanyi Tamás 763
- Tímár Zsolt 112
 Tolnai Ottó 1224
 Tolnay Ilona 311
 Tornai László 53, 153, 252,
 261, 262, 281, 493, 764–
 784, 1229, 1293
 Tornai József 1011, 1012
 Toroczkai László 721
 Torok Melinda 298, 1400
 Torok Sándor 1401, 1402
 Tóth Árpád 1013
 Tóth Eszter 833
 Tóth Éva 785
 Tóth István 184, 786, 1403
 Tóth László Gy. 787–792
 Tökécki László 793
 Tökés László 427, 794
 Törköly István 795, 796
 Török Csaba 797
 Török István 1404
 Tráser László 1072, 1073
 Turcsány Péter 798, 1014
 Túri Gábor 799, 800
 Čosić, Dobrica 764
- Ujhelyi István 1156
 Unterreiner Károly 211
 Urbán Farkas Gábor 1015
 Uri Ferenc 161, 801
 Utasi Jenő 115, 1230, 1244,
 1260
 Utassy József 1016, 1017,
 1294, 1414
 Utcai Róbert 125
 Uzon Miklós 426, 1231–1233
- Vajda Gábor 53, 71, 74, 196,
 248, 268, 311, 344, 358,
 424, 460, 475, 480, 517,
 520, 544, 684, 713, 750,
 802–834, 890–892, 949,
 967, 1018, 1040–1042,
 1112, 1115, 1230, 1234,
 1235, 1256, 1260, 1295–
 1297, 1336, 1362, 1363
 Vajda János 307, 835
 Váli Anna 33, 34, 46, 197,
 389, 712, 1014, 1406–
 1415
 Valkay Zoltán 439
 Vankó Basa Lenke 1019
 Vapa, Zoran 1110
 Váralja Szövetség 882–889
 Varga Anikó 836
 Varga Éva 839
 Varga István Cs. 837–839
 Varga József 644
 Varga Lajos 756
 Varga Sándor 313, 840, 841,
 1020–1024
 Varga Zoltán 268, 842
 Vári Fábián László 66, 1025,
 1026
 Varnyú Ilona 313
 Vas Erzsébet 1156
 Vasadi Péter 843
 Vass Zoltán 844
 Végel László 62, 336
 Vékás János 1095
 Vekerdi József 845
 Vekerdi László 32
 Vicei Károly 834, 846–850,
 1043, 1074–1076, 1236–
 1238
- Vidnyánszky Attila 1111
 Vincán György 1112
 Viola Éva 1027, 1028
 Virág Ibolya 851
 Virág István 218, 756
 Visnyei Antalné Rada Piros
 1222
 Visnyei György 1222
 Vitéz Andrea 1114
 Vitt Sándor 1103
 Vollnhofer Mária 1399
 Vukov Tímea 59, 1416
- Wass Albert 798, 1044, 1286,
 1339
 Wátz Oszkár 1298
 Weiss Rudolf 852, 853
 Werner Mihály 218, 756
 Wittner Mária 311, 854
 Wodianer-Nemessuri Zoltán
 855–857, 1239
 Wolf Jakob 621
- Zabosné Geleta Pirooska 60
 Zas Lóránt 1029
 Zrínyi Péter 925
- Zsáki István 300, 1113, 1331,
 1417–1419
 Zsénár Emil 295, 1420
 Zsignár Attila 607
 Živković, Zoran 726
 Zsoldos Ferenc 858–860,
 1114, 1299

Tanulmányrajz

E számunk szerzői

Balogh László	festőművész, Szentendre
Bayer Zsolt	újságíró, Budapest
Benedikty Tamás	író, Budapest
Csapó Endre	közíró, Sydney
Deim Pál	festőművész, Szentendre
Diószegi György Antal	művelődéskutató, Budapest
Dobos Marianne	író, Budapest
Fekete György	építész, képzőművész, Budapest
Feledy Balázs	művészeti szakíró, Budapest
Huszár Zoltán	közíró, Horgos
Juhász György	hungarológus, író, Budapest
Kabdebó Lóránt	író, irodalomtörténész Budapest
Konok Tamás	festőművész, Budapest, Párizs
Madár János	költő, Budapest
Mérey Katalin	író, Zombor, Szeged
Mihályi Katalin	újságíró, Szabadka
Mirnicz Károly	demográfus, Szabadka
Nagy Ervin	filozófus, Dunakeszi
Papdi Izabella	könyvtáros, Szabadka
Prokopp Mária	művészettörténész, Budapest
Radnai István	költő, Budapest
Saitos Lajos	költő, Székesfehérvár
Stanyó Tóth Gizella	újságíró, Újvidék
Szabó Ferenc SJ	író, költő, Budapest, Róma
Tóth Gy. László	politológus, Budaörs
Tráser László	író, Szeged

Részlet a Művészeti anatómiából

Alapító: Aracs Társadalmi Szervezet, Szabadka

Alapítók: dr. Gubás Jenő (elnök), Utasi Jenő (főszerkesztő), dr. Vajda Gábor (felelős szerkesztő)

Kiadó: Aracs Alapítvány, Horgos

Főszerkesztő: Bata János (bata.horgos@gmail.com)

Olvasószerkesztő: Gubás Ágota (folyoirat@aracs.org.rs)

Művészeti szerkesztő és fedőlapterv: Gyurkovics Hunor

Számítógépes tördelés: Giricz Károly

Nyomda: Grafoprodukt Kft., Szabadka

Nyomdaigazgató: Özvegy Károly

Szerkeszti a szerkesztőbizottság: Bata János, Gubás Ágota, Gubás Jenő, Gyurkovics Hunor, Mihályi Katalin, Mirnics Károly, Utasi Jenő

A szerkesztőség címe: 24000 Szabadka – Subotica, Prvog ustanka 20.

Telefon/fax: (+381)-24/542-069

E-mail: folyoirat@aracs.org.rs

A folyóirat olvasható a www.aracs.org.rs honlapon.**E számunk képzőművészeti anyagát Barcsay Jenő alkotásaiból válogattuk.****A címlapon: Szentendrei dombok****A hátlapon: Szentendrei kapuk, Terv a szentendrei mozaikhoz**

Tisztelt olvasóink! Amennyiben Önök az Aracs Alapítványt 1200 dinárral támogatják, akkor mi a 2014-es évben eljuttatjuk az Aracs négy számát az Önök postacímére. Támogatni a következő módon lehet:

НАЛОГ ЗА УПЛАТУ	
уплатилац	шифра плаћања 189
сврха уплате Uplata donacije	валута DIN
прималац FONDACIJA „ARACS” HORGOS	износ 1200.- din.
печат и потпис уплатиоца	рачун примаоца 160-352841-17
место и датум пријема	број модела
датум валуте	позив на број (одобрење) 2014

A Szerbiai Igazságügyi Minisztérium a 651-01-157/2001-08 szám alatt jegyezte be a folyóiratot.